

**UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ**

Katedra psychologie a věd o životě

Mgr. Jan Friml

Partnerské vztahy u asexuálních jedinců

Romantic relationships in asexuals

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Mgr. Klára Bártová, Ph.D. et Ph.D.

Praha, 2025

Poděkování:

Předně bych rád poděkoval vedoucí své diplomové práce, Mgr. Kláře Bártové, Ph.D. et Ph.D. za odborné vedení, ochotu, pomoc a cenné rady, které mi poskytovala během zpracovávání mé diplomové práce. Můj velký dík patří i Mgr. Evě Richterové, Ph.D. za velkou pomoc při realizaci výzkumných rozhovorů a empirické části této práce. Opomenout nesmím ani svého kolegu Bc. Václava Kouteckého, který mi byl jakožto součástí našeho výzkumného týmu velkou pomocí v mnoha oblastech týkajících se zpracování této kvalifikační práce.

Na závěr bych rád ještě poděkoval doc. PhDr. Bc. Ivě Poláčkové Šolcové, Ph.D. za pomoc a cenné rady při vytváření výzkumného rozhovoru, doc. PhDr. Gabriele Málkové, Ph.D. za pomoc týkající se diskuse nad etickými aspekty této práce, dále Mgr. Zuzaně Štěrbové, Ph.D., Bc. Lucii Machové a Mgr. et Mgr. Kateřině Moravcové za diskusi nad praktickou částí diplomového projektu a RNDr. Renatě Šedové za formální a jazykové úpravy.

Závěrem bych rád poděkoval své rodině a přátelům za jejich podporu a vytrvalost.

Tento výstup byl podpořen grantovou agenturou České republiky (reg č. 23-04986S), které tímto rovněž děkuji za možnost realizace tohoto diplomové projektu.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 4. 1. 2025

Podpis

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá partnerskými vztahy u asexuálních jedinců, přičemž hlavní pozornost je věnována způsobům, jak tito jedinci prožívají své vztahy, jakou roli hrají tyto vztahy v jejich životech a jaké výzvy a očekávání jsou s nimi spojeny. Výzkum využívá kvalitativní metodologii a je založen na interpretativní fenomenologické analýze, která umožňuje hluboký vhled do subjektivního prožívání respondentů. Data byla získána na základě rozhovorů s účastníky, kteří reprezentují různorodé podoby asexuálních vztahů. Výsledky ukazují, že asexuálové čelí jak specifickým výzvám v souvislosti s navazováním a udržováním vztahů, tak společenskému tlaku a stigmatizaci, které jsou důsledkem nesouladu mezi jejich potřebami a očekáváními majority. Současně se práce zaměřuje na intimní a sexuální složku vztahů, která se může významně lišit o allosexuálních vztahů, a dále na společenské normy a jejich vliv na partnerskou dynamiku. Významnou část výzkumu tvoří analýza alternativních modelů vztahové intimity a dynamiky, které asexuálové vytvářejí jako odpověď na své jedinečné preference. Práce přináší nové poznatky o variabilitě partnerských vztahů u asexuálních jedinců a jejich vnímání, což přispívá k porozumění širším sociálním souvislostem asexuality.

Klíčová slova: Asexualita, prožívání, partnerské vztahy, společenská očekávání, intimita, interpretativní fenomenologická analýza

Abstract

The diploma thesis examines romantic relationships among asexual individuals, with a primary focus on the ways these individuals experience their relationships, the roles such relationships play in their lives, and the challenges and expectations associated with them. The research employs a qualitative methodology and is grounded in interpretative phenomenological analysis, which facilitates an in-depth understanding of respondents' subjective experiences. Data were collected through interviews with participants representing diverse forms of asexual relationships. The findings reveal that asexual individuals face specific challenges in forming and maintaining relationships, as well as societal pressures and stigmatization resulting from the misalignment between their needs and the expectations of the majority. Additionally, the study explores the intimate and sexual dimensions of these relationships, which often differ significantly from those in allosexual relationships, and considers the impact of societal norms on relationship dynamics. A significant part of the research involves analyzing alternative models of relational intimacy and dynamics that asexual individuals develop in response to their unique preferences. The thesis provides new insights into the variability of romantic relationships among asexual individuals and their perceptions, contributing to a broader understanding of the social dimensions of asexuality.

Keywords: Asexuality, experiencing, romantic relationships, social expectations, intimacy, interpretative phenomenological analysis

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Teoretická část	11
2.1. Charakteristika asexuality	11
2.1.1. Vývoj pojmu asexualita	11
2.1.2. Soudobé pojetí asexuality	12
<u>Asexualita z pohledu psychopatologie</u>	14
<u>Asexualita jako sexuální parafilie</u>	16
<u>Asexualita jako sexuální identita</u>	17
<u>Asexualita jako sexuální orientace</u>	19
2.2. Partnerské vztahy asexuálů	20
2.2.1. Kategorizace asexuálních vztahů	21
<u>Aromantičtí asexuálové (Aromantici)</u>	21
<u>Romantičtí asexuálové (romantici)</u>	25
2.2.2. Podoba partnerských vztahů asexuálů	28
2.2.2. Role partnerských vztahů v životech asexuálů	30
2.2.3. Navazování asexuálních vztahů	32
2.2.4. Intimita v asexuálních vztazích.....	36
2.2.5. Sex, sexuální touha a sexuální vzrušení v asexuálních vztazích	38
2.2.6. Role asexuality v partnerských vztazích asexuálů.....	41
2.2.7. Společenské stigma v souvislosti s partnerskými vztahy asexuálů	42
3. Cíle práce	44
3.1. Výzkumné otázky	44
4. Etické aspekty diplomové práce	46
5. Reflexe výzkumníka k tématu diplomové práce.....	49
6. Metody	52

6.1. Design studie.....	52
6.2. Nábor participantů	52
6.3. Sběr dat	53
6.4. Soubor osob	55
6.5. Metody analýzy a interpretace dat	56
6.5.1. Interpretativní fenomenologická analýza - IPA.....	56
6.5.2. Postup analýzy dat v této práci	58
7. Výsledky	61
7.1. Vertikální analýza	61
7.2. Horizontální analýza	61
7.2.1. Podoba a vnímání partnerských vztahů asexuálů	61
7.2.2. Romanticita vs. aromanticita – rozdíly v motivaci a prožívání vztahů.....	63
7.2.3. Prožívání a fungování asexuálů v partnerských vztazích	68
7.2.4. Vztahové zkušenosti a role vztahů v životech asexuálů	72
7.2.5. Navazování partnerských vztahů u asexuálů	74
7.2.6. Role asexuální identity v partnerských vztazích asexuálů.....	77
7.2.7. Intimita ve vztazích asexuálů	79
7.2.8. Sex a sexualita v partnerských vztazích asexuálů.....	83
7.2.9. Společenská očekávání a partnerské vztahy asexuálů	89
7.2.10. Rodinná očekávání a partnerské vztahy asexuálů.....	93
8. Diskuse.....	96
8.1. Vnímání, prožívání a role partnerských vztahů v životech asexuálů.....	96
8.2. Aromanticita vs. romanticita.....	102
8.3. Role asexuality v partnerských vztazích asexuálů.....	103
8.4. Intimita v partnerských vztazích asexuálů	104
8.5. Sex v partnerských vztazích asexuálů.....	105

8.6. Společenská a rodinná očekávání v partnerských vztazích asexuálů	107
8.7. Limity práce	110
8.8. Možnosti směřování budoucích výzkumů partnerských vztahů asexuálů	112
9. Závěr	114
Bibliografie:	117
Seznam příloh	136
Příloha č. 1 – vertikální analýzy jednotlivých případů	137
1. Participant 1. – Jiří, 33 let	137
2. Participant 2. – Marika, 27 let.....	141
3. Participant 3. – Jana, 31 let	145
4. Participant 4. – Erik, 21 let	151
5. Participant 5. – Viktor, 22 let.....	153
6. Participant 6. – Laura, 19 let.....	156
7. Participant 7. – Edita, 22 let.....	159
8. Participant 8. – Karin, 18 let	161
9. Participant 9. – Alex, 26 let	164

1. Úvod

Partnerské vztahy představují jednu z nejzásadnějších oblastí lidského života, přičemž jejich význam nelze omezit pouze na romantickou či sexuální rovinu. Jde o komplexní fenomén zahrnující emocionální, sociální i kulturní aspekty, které formují naše identity a ovlivňují kvalitu našeho každodenního života. V posledních desetiletích se zvyšuje povědomí o asexualitě, která je chápána jako absence sexuální přitažlivosti či touhy (Brotto & Yule, 2017; Brunning & McKeever, 2021). Ačkoliv asexualita již získala pevnější místo v psychologickém výzkumu, současné studie se zaměřují spíše na obecnější charakteristiky asexuality, zejména na definování asexuality jako sexuální identity, případně orientace, její biologické, psychologické a sociální aspekty, stejně jako na stigma spojené s asexuální orientací a její odlišnost od sexuálních dysfunkcí. Pouze minoritní část výzkumů se potom zabývá dopadem asexuality na různé oblasti života asexuálů. Partnerské vztahy asexuálů, jejich podoba a dynamika zůstávají dosud poměrně neprobádaným tématem. Toto téma je přitom zásadní nejen pro pochopení asexuality jako takové, ale také pro podporu inkluзивity a respektu vůči odlišným formám mezilidských vztahů.

Asexualita jako specifická sexuální identita se v posledních letech stále více dostává do popředí zájmu díky rozvoji odborného diskurzu i narůstající diverzitě ve společenském vnímání sexuality a intimity. Přesto však asexuální jedinci často čelí tlaku společenských norem, které preferují tradiční modely partnerských vztahů a mnohdy stigmatizují jakékoli alternativní formy vztahové a sexuální dynamiky. Tento tlak nejenže ovlivňuje vnímání asexuality v širší společnosti, ale také komplikuje proces sebeidentifikace a přijetí vlastní identity u samotných asexuálů. Navíc se dosud nedostatečná pozornost věnovaná partnerským vztahům asexuálů v odborném výzkumu promítá do omezených možností pochopení jejich individuálních zkušeností a potřeb. Kombinace těchto faktorů – společenského tlaku, stigmatizace a mezery ve vědeckých poznatcích – podtrhuje aktuálnost a důležitost hlubšího zkoumání tohoto tématu, jež může přispět k hlubšímu poznání a většímu respektu k rozmanitosti mezilidských vztahů.

Hlavním cílem této diplomové práce je analyzovat, jak asexuálové prožívají partnerské vztahy, jaké jsou jejich motivace pro vstup do těchto vztahů a jaké výzvy a očekávání s nimi souvisejí. Současně je věnována pozornost tomu, jak absence sexuální přitažlivosti ovlivňuje dynamiku těchto vztahů, jakož i jejich sexuální a intimní složku, a

jak se asexuálové vyrovnávají s tlaky většinové společnosti, která často přisuzuje sexuálnímu aspektu vztahů klíčovou roli. Důraz je také kladen na vliv společenského stigma a jeho dopad na partnerskou a životní spokojenost. Proces navazování a udržování partnerských vztahů u asexuálních jedinců je úzce spjat s jejich identitou a specifickými potřebami. Asexualita se v tomto kontextu promítá nejen do podoby samotných vztahů, ale také do jejich vnímání společností. Práce si klade za cíl představit nejen rozmanitost těchto vztahů, ale také způsoby, jakými asexuálové redefinují tradiční vztahové normy a vytvářejí alternativní modely vztahové intimity, které reflektují jejich jedinečné preference.

Diplomová práce je tradičně rozdělena do dvou částí. Teoretická část se věnuje charakteristice asexuality, její definici a historickému vývoji a dále různým vědeckým přístupům a pojetím asexuality. Zvláštní pozornost je poté zaměřena na partnerské vztahy asexuálů, jejich kategorizaci, podobu, prožívání, roli v životě asexuálů, na intimní a sexuální oblast partnerských vztahů asexuálů a společenské stigma a očekávání v souvislosti s romantickými vztahy, se kterým se asexuálové často potýkají. Praktická část této práce se zaměřuje na prezentaci metodologie výzkumu a interpretaci výsledků kvalitativní analýzy, která poskytuje hlubší vhled do subjektivního prožívání partnerských vztahů asexuálních jedinců. Zvoleným analytickým přístupem je interpretativní fenomenologická analýza (IPA), která umožňuje detailně zkoumat individuální zkušenosti. Prostřednictvím této metody se výzkum zaměřil na to, jak asexuální jedinci vnímají své vztahy, jak interpretují své role v rámci těchto vztahů a jak se jejich prožitky promítají do utváření identity v kontextu asexuality. Výzkum se rovněž zaměřuje na to, jak společenské normy a očekávání ovlivňují partnerskou dynamiku a jak se jednotlivci vyrovnávají s tlakem tradičních modelů vztahů, které často staví sexualitu do popředí intimních vazeb. Analýzy tak poskytují cenné nástroje pro zachycení nejen specifik partnerských vztahů asexuálů, ale i širších sociálních souvislostí, které tyto vztahy formují, čímž přispívá k pochopení komplexní povahy asexuality a jejího vlivu na mezilidské vztahy.

Vzhledem k povaze asexuality a jejímu vlivu na dynamiku partnerských vztahů představuje tato práce příspěvek k lepšímu porozumění fungování partnerských vztahů asexuálů. Výzkum tak reaguje na potřebu rozšiřovat znalosti o tomto fenoménu a poskytuje prostor pro hlubší diskusi o podobě a smyslu partnerských vztahů v kontextu asexuality.

2. Teoretická část

2.1. Charakteristika asexuality

Asexualita je velmi komplexním fenoménem, jehož definování je z psychologického hlediska jistou výzvou. Vzhledem k její multidimenzionalitě a množství aspektů, které se do této problematiky propisují, je možné ji interpretovat, a tedy i definovat z mnoha různých perspektiv. V průběhu času se definice asexuality neustále proměňují. Ke změnám definic dochází i v rámci krátkého časového horizontu – např. jak upozorňují Brotto & Yule, (2017), definice se neustále mění i v rámci stěžejních organizací a institucí, kde se sdružuje asexuální komunita. V současnosti tedy existuje široká škála různých úhlů pohledu na asexualitu, přičemž každý z nich zdůrazňuje jiný aspekt této složité identity. V rámci této kapitoly budou představeny jednak nejdůležitější soudobé úvahy a směry definující asexualitu a rovněž bude představen historický kontext vývoje tohoto pojmu.

2.1.1. Vývoj pojmu asexualita

Historie úvah nad asexualitou se svým počátečním bodem váže k publikaci *Sexual behavior in the human male* (Kinsey et al., 1948) a následně i publikaci *Sexual behavior in the human female* (Kinsey et al., 1953). V nich Kinsey a jeho kolegové (1948, 1953) představili dnes již všeobecně známou sedmistupňovou škálu sexuální orientace. V rámci této stupnice tvořili jeden pól exkluzivní heterosexuálové a druhý pól exkluzivní homosexuálové. Mezi těmito dvěma póly se nacházelo 5 dílčích mezikategorií. Zvláštní postavení mimo tuto stupnici zaujímal jedinci, které autoři studií řadili do kategorie X. Sem spadali jedinci, kteří vykazovali nedostatek sexuálního chování spojeného s nedostatečnými sexuálními reakcemi na erotické podněty. Jedinci spadající do kategorie X, kteří v originální studii tvořili cca 1,5 % všech respondentů, jsou dnešní optikou asi nejbližší asexuálům, tak, jak na ně z psychologického hlediska nahlížíme v dnešní době.

Termín asexuál byl zaveden Johnsonem (1977). Asexuálové byli tehdy definováni jako jedinci s nedostatkem sexuálního chování spojeného s nedostatkem sexuální touhy. K dalšímu rozvoji tohoto pojmu přispěl ve svých studiích Stroms (1979, 1980, 1981), který o asexualitě hovoří jakožto o specifické sexuální orientaci a definoval ji jako nepřítomnost

sexuálně-erotických fantazií a reakcí na sexuálně vzrušující podněty. Ve svých studiích se primárně věnoval psychologickým rozdílům mezi homosexuální a heterosexuální orientací, přičemž v souvislosti s asexualitou se věnoval jednak vlivu společenských konvencí na sexuální orientaci a sebepojetí jedinců s menšinovou sexuální orientací (Storms, 1979), vývoji sexuální orientace (Storms, 1981) a v poslední řadě rovněž souvislosti mezi sexuální orientací a erotickými fantaziemi, které jsou klíčovou součástí jeho definice asexualit (Storms, 1980).

Dalšího významnějšího pokroku se studium asexualit dočkalo až o několik dekád později se studií dr. Bogaerta (2004). Ten definoval asexualitu jakožto absenci sexuální přitažlivosti k jakémukoliv pohlaví. V rámci jeho studie bylo zachyceno 1,05 % respondentů, kteří odpovídali stanovené definici asexualit. Prvně byly v této studii více rozebírány různé faktory, které mohou souviset s asexualitou – např. různé demografické, religionistické, sexuální a sociální charakteristiky související s etiologií asexualit a dopady na život asexuálů. Tato studie nastartovala zvláště díky publikační činnosti dr. Bogaerta a jeho týmu (2004, 2006) výzkumný řetězec odrážející se v mnoha nových jak kvantitativních, tak i kvalitativních výzkumech a upevnila a posílila téma asexualit v rámci psychologického výzkumu. Ve svých studiích Bogaert (2015) rovněž poprvé zevrubněji nahlíží na asexualitu v kontextu partnerských a romantických vztahů, které jsou hlavním předmětem této práce, a to zejména z perspektivy historie. Na základě různých deníků, spisů a literárních děl polemizuje o asexualitě a podobě partnerských vztahů dobře známých osobností jako byl například fyzik Isaac Newton, spisovatelka Emily Brontëová nebo literární postava Sherlock Holmes (Bogaert, 2015).

2.1.2. Soudobé pojetí asexualit

V současnosti je asexualita definována jako úplná či částečná absence sexuální orientace, sexuální touhy či sexuálního vzrušení (Brotto & Yule, 2017), případně pouze jako absence sexuální přitažlivosti (Brunning & McKeever, 2021). Některé z definic rovněž pracují se sebepojetím jedince jakožto asexuála (Brotto et al., 2010; Greaves et al., 2017), nebo asexualitu definují jako specifickou sexuální identitu (Catri, 2021).

V poslední době se o asexualitě čím dál tím více hovoří v kontextu takzvaného asexuálního spektra (Brandley, 2023; Carvalho & Rodrigues, 2021, 2024; Copulsky & Hammack, 2023; Hille et al., 2020; A. Chen, 2020; Nimbi et al., 2024). Asexuální spektrum (Ace) – podobně jako Kinseyho model sexuální orientace – pracuje se škálou, která je tvořena dvěma protipóly s prostorem mezi nimi. Jeden pól škály tvoří tzv. allosexuální jedinci – tedy ti, kteří vykazují známky sexuality, orientace, sexuální touhy a vzrušení typické pro většinovou populaci bez ohledu na sexuální orientaci ve smyslu pohlavně-preferenční orientace (Clark et al., 2023; Cowan & LeBlanc, 2018). Druhý pól škály tvoří asexuální jedinci – tedy ti, u kterých pozorujeme absenci sexuální přitažlivosti, touhy či vzrušení (Brotto & Yule, 2017; Van Houdenhove et al., 2017). Střední kategorii tvoří tzv. greyssexuálové (Schudson, 2019), nebo též grey-asexuálové (Jack, 2017; Prims, 2012). Greyssexuálové reportují občasné nebo omezené sexuální pocity nebo touhy, přičemž tyto pocity nejsou tak silné a časté jako u allosexuálů. Greyssexuálové mohou být sexuálně či romanticky přitahováni k osobám stejného nebo opačného pohlaví, případně mohou mít i zájem o sex jako takový, nicméně toto počínání je ve srovnání s allosexuály slabší případně méně časté. U greyssexuálů je rovněž běžnější větší proměnlivost sexuálního prožívání, chování a tužeb (Catri, 2021; Clark et al., 2023). Specifickou kategorií v rámci asexuálního spektra tvoří demisexuálové. Jedná se o jedince, kteří nezažívají sexuální či romantickou přitažlivost a touhu k někomu, dokud se mezi oběma osobami nevytvoří hluboké emoční pouto (Castañon de Carvalho, 2021; Fiorini, 2022). Demisexuálové tudíž obvykle nepocítují sexuální přitažlivost k náhodným či nedobře známým osobám, nebo osobám, s nimiž nemají hlubší emoční vztah. Oproti tomu v rámci partnerských vztahů případně emočně hlubokých vztahů mohou prožívat sexualitu srovnatelně s allosexuály (Hille et al., 2020).

Důležité je rovněž zmínit, že na asexualitu nelze nahlížet jakožto na statický a vysoce konzistentní fenomén. Publikace napříč výzkumnou historií studia asexuality upozorňují na její velkou variabilitu. Jedinci, kteří odpovídají základním definicím asexuality zmíněným výše, se v mnoha základních charakteristikách vážících se k asexualitě velmi liší. Velkou variabilitu pozorujeme jednak v oblasti sexuálního chování, kdy mezi asexuály mohou spadat jednak jedinci, kteří aktivně sexuálním životem vůbec nežijí (Rothblum & Brehony, 1993), případně se věnují autosexuálním aktivitám (Prause & Graham, 2007; Winter-Gray & Hayfield, 2021; Yule et al., 2014, 2017), až po jedince, jejichž sexuální

život může být srovnatelný s allosexuální populací (Carrigan, 2011; Haefner, 2011; Chan & Hung, 2024; Scherrer, 2008; Winer, 2024). Další významné interindividuální rozdíly se váží k odezvám na sexuální podněty a sexuální vzrušivost, kdy na jedné straně spektra nalezneme jedince, kteří sexuální vzrušení vůbec neprožívají a na druhé straně jedince, kteří sexuální vzrušení prožívají podobně jako allosexuálové (Prause & Graham, 2007; Van Houdenhove et al., 2014; Zheng & Su, 2018). Poslední ucelenou oblastí variability jsou romantické vztahy a citové vazby, kdy mezi asexuály najdeme na jedné straně jedince, kteří nereportují vztahový život a zájem o romantické vztahy a na druhé straně lidi se zájmem o romantické vztahy s druhými lidmi případně ty, kteří v dlouhodobém partnerském vztahu již žijí (Bulmer & Izuma, 2018; Copulsky, 2016; Chasin, 2013; Pacho, 2013; Robbins et al., 2016; Sundrud, 2011; Vares, 2018, 2022).

Asexualita z pohledu psychopatologie

V současné době převládají tendence vnímat, popisovat a definovat asexualitu jako nepatologický jev (např. Catri, 2021; Van Houdenhove et al., 2017). Stejně jako např. menšinové sexuální orientace, byla i asexualita dříve vnímána jako psychopatologie, čímž se v tomto případě nemyslí nutně pojetí z psychiatrického hlediska, kdy by pro asexualitu existovala jednoznačná diagnostická kategorie, nýbrž spíše způsob, kterým se k asexualitě dříve přistupovalo. Většina původnějších definic pojímá asexualitu jakožto nedostatek nějakého psychického atributu (Chasin, 2017). Může se jednat např. o nedostatek sexuální přitažlivosti (Bogaert, 2004a, 2013), touhy (Prause & Graham, 2007; Scherrer, 2008), případně jakožto nepřítomnost sexuálního a erotického chování (De Luzio & Chasin, 2011; Van Houdenhove et al., 2014). Ačkoliv i mnoho současných studií pracuje s asexualitou jakožto s nedostatkem nebo sníženou mírou sexuální přitažlivosti, touhy, vzrušení nebo chování, čím dál tím větší část studií nakládá s asexualitou jakožto s komplexní sexuální identitou případně orientací (Catri, 2021).

Pro hlubší pochopení pozice asexualit v kontextu psychopatologie je nejprve nutné vymezit, jaké sexuální dysfunkce a poruchy vymezují současně platné diagnostické manuály duševních poruch – Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10, Světová

zdravotnická organizace, 2016) a Diagnostický a statistický manuál duševních poruch (DSM-5, American Psychiatric Association, 2013).

Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN-10) uvádí diagnostickou kategorii F52 (*Sexuální dysfunkce nevyvolaná organickou poruchou nebo nemocí*). Dílčí diagnózy v rámci této diagnostické kategorie představují *Nedostatek nebo ztráta sexuální touhy* (F52.0), kdy dochází k oslabení případně ztrátě pohlavního pudu, což se často projevuje snížením sexuální dráždivosti a apetence a dále potom *Odpor k sexu a nedostatečné prožívání sexuální slasti* (F52.1), kdy představa sexuálního a erotického spojení s partnerem způsobuje obavy, strach a úzkost. Další dílčí diagnostické kategorie (F52.2 – F52.6) se váží spíše k dysfunkcím v rámci samotného prožívání pohlavního styku (poruchy genitální odpovědi, orgasmu, ejakulace bez zjevné organické příčiny.)

Diagnostický a statistický manuál duševních poruch (DSM-5) uvádí v kontextu s asexualitou hypoaktivní poruchu sexuální touhy (*Hypoactiv Sexual Desire Disorder* (HSDD)), která je charakterizovaná chronickým nedostatkem sexuální touhy nebo vzrušení, které způsobuje osobě významné obtíže v mezilidských vztazích. V rámci HSDD rozlišujeme dvě dílčí diagnostické podkategorie, z nichž jedna se váže na mužské a druhá na ženské pohlaví. První z nich je *Hypoaktivní porucha mužské sexuální apetence* (MHSDD) – 302.72, která se vyznačuje opakujícím se nedostatkem nebo absencí sexuálních či erotických představ, touhy nebo erotických a sexuálních myšlenek, který přetrvává minimálně po dobu 6 měsíců a jedinci působí klinicky významnou nepohodu a zároveň je tento stav nevysvětlitelný jinou duševní či organickou poruchou. Pro ženy uvádí DSM-5 v tomto kontextu *poruchu ženské sexuální vzrušivosti* (FSIAD) – 302.72. Porucha ženské sexuální vzrušivosti je charakterizovaná absencí případně snížením zájmu o sexuální a erotické aktivity, absencí či snížením erotických a sexuálních myšlenek, fantazií, reakcí, touhy a rovněž snížením či absencí genitální nebo negenitální vzrušivosti. Stejně jako u MHSDD musí příznaky přetrvávat minimálně po dobu 6 měsíců, jedinci musí způsobovat klinicky významnou nepohodu a nemohou být vysvětlené přítomností jiného duševního nebo organického onemocnění.

Zajímavým faktem je, že, jak upozorňuje Van Houdenhove et al. (2017), diagnostický a statistický manuál duševních poruch (DSM-5) uvádí asexualitu jakožto vylučující kritérium pro diagnózu 302.72 v obou formách (MHSDD a FSIAD). Manuál

uvádí, že pokud jsou příznaky výše zmíněných poruch lépe vysvětlitelné asexualitou (konkrétně sebeidentifikací jedince jakožto asexuálního), neměla by být pacientovi diagnóza 302.72 přidělena. Touto rozpravou manuál rovněž dává nepřímě najevo, že asexualitu nepovažuje za psychiatrickou diagnózu, což nebylo z předchozího vydání manuálu (DSM-4) zřejmé. Ukazuje se, že klíčovým prvkem, který by umožnil stanovení rozdílu mezi nepatologickou asexualitou a patologickou poruchou sexuální touhy, je právě přítomnost klinicky významné nepohody. Toto kritérium je dle DSM-5 nutné pro přidělení diagnózy sexuální dysfunkce, nicméně u asexuálních jedinců není přítomno (Brotto & Yule, 2017). Jak diskutují Van Houdenhove et al. (2017), politováním hodným se ovšem jeví fakt, že manuál DSM-5 odkazuje na asexuální identitu jakožto na jeden z prvků, který odlišuje nepatologickou asexualitu od hypoaktivní poruchy sexuální touhy. Ačkoliv DSM-5 uvádí, že diagnóza HSDD – 302.72 by neměla být přidělena lidem, pokud je jejich stav vysvětlitelný asexuální identitou, neznamená to, že asexuálně se identifikující lidé nemohou zažívat klinicky významnou nepohodu způsobenou touto diagnózou. Diagnostická kritéria poruchy 302.72 v obou formách – FSIAD a MHSDD se mohou vztahovat rovněž i na jedince identifikující se jakožto asexuální. Tato diagnóza by také mohla být stanovena asexuálnímu jedinci před coming outem, který se doposud jako asexuální neidentifikuje a v souvislosti s projevy své asexuality a vývojem asexuální identity zažívá pocity nepohody (Van Houdenhove et al., 2017).

Asexualita jako sexuální parafilie

Asexualita může být rovněž pojímána jako sexuální parafilie. Sexuální parafilie jsou definovány jako atypické sexuální zájmy, které se liší od běžných sexuálních preferencí. Samy o sobě nejsou považovány za poruchy, pokud nezpůsobují klinicky významný distres jedinci, nezpůsobují problémy ve vztazích, ani neohrožují ostatní. Podle DSM-5 (American Psychiatric Association, 2013) se parafilie stává parafilní poruchou, pokud způsobuje jednotlivci významný distres (např. pocity viny, studu, úzkosti) nebo omezuje jeho schopnost fungovat v běžném životě a/nebo pokud zahrnuje sexuální praktiky, které způsobují újmu nebo hrozbu pro druhé.

Brotto & Yule (2017) spekulují, že asexualita by mohla být spojována s parafilními zájmy na základě určitých atypických sexuálních charakteristik, které se u některých asexuálních jedinců vyskytují. Například bylo zjištěno, že asexuální jedinci mohou mít sexuální fantazie nebo se věnovat masturbaci, avšak často ne s motivací sexuálního potěšení, ale spíše z funkčních důvodů, například pro uvolnění napětí. Jejich sexuální motivace tudíž není v tomto případě „partnersky orientovaná“, což může v jistém slova smyslu souviset s parafilii. V souvislosti s asexualitou v kontextu parafilii se rovněž zmiňuje pojem autochorissexuality, při níž jedinec postrádá pocit vlastní identity a role v sexuálních fantaziích – sexuální fantazie má, ale sám není jejich aktérem (Brotto & Milani, 2022; Winter-Gray & Hayfield, 2021). Přestože některé charakteristiky asexuálních jedinců mohou naznačovat spojení s parafilními zájmy, dosavadní výzkumy nenabízejí dostatečné důkazy pro klasifikaci asexualitu jako parafilie obecně. Podobné sexuální fantazie nebo chování byly navíc zjištěny i u běžně sexuálně orientovaných jedinců, což naznačuje, že tyto jevy nejsou unikátní pro asexuály. Asexualita je proto vnímána spíše jako heterogenní jev s širokým spektrem sexuálních a romantických preferencí než jako specifická parafilie (Brotto & Yule, 2017; Scherrer & Pfeffer, 2017).

Asexualita jako sexuální identita

Vnímání asexualitu coby sexuální identity je jedním z prominentních směrů náhledu na tuto problematiku v dnešní době. Odborné pojetí asexualitu zaznamenalo v důsledku nahromadění většího množství empirického materiálu v průběhu posledních desetiletí výrazný diskurzivní posun od původnějšího psychopatologického pojetí právě k perspektivě specifické a komplexní sexuální identity (Gressgård, 2014).

Sexuální identita je definována jako součást osobní identity, která zahrnuje individuální vnímání vlastních sexuálních preferencí, sexuální orientaci a způsob, jakým se člověk vztahuje k pohlaví nebo genderu ostatních včetně sexuální přitažlivosti, tužeb, chování, hodnot a vztahů (Diamond, 2002; Dillon et al., 2011; Reiter, 1989; Tasker & Wren, 2002). Asexualita může být jednou z podob sexuální identity (Catri, 2021). V tomto pojetí tedy nezahrnuje pouze různé vnější charakteristiky, jako specifické sexuální chování,

reakce, vytváření vztahů atd., nicméně stává se interní, koherentní a integrovanou součástí sebepojetí jedince.

V průběhu života podléhá sexuální identita intenzivním změnám a vývoji (Kelleher et al., 2023). Vývoj asexuální identity, stejně jako u jiných sexuálních identit, zahrnuje porozumění vlastní sexuální orientaci, hodnotám a vztahům, přičemž je utvářen jak vnitřními, tak vnějšími vlivy (Dubé & Savin-Williams, 1999; Konik & Stewart, 2004; Rosario et al., 2006; Yarhouse, 2001). V průběhu vývoje asexuální identity může docházet k mnoha vnitřním konfliktům a výzvám, které jsou konečným důsledkem jedním z hybných faktorů celého procesu (Arnett, 2007; Torkelson, 2012). Vývojem asexuální identity se zabývá poměrně široké množství studií prezentujících různé více či méně konkluzivní vývojové modely, které vesměs konsenzuálně naznačují složitost tohoto procesu a přináší bohaté empirické důkazy svědčící pro existenci konceptu asexuální identity a jeho klíčovou roli v manifestaci asexualit s přesahem do mnoha oblastí života asexuálů (Jones et al., 2017; Kelleher et al., 2023; Kelleher & Murphy, 2022, 2024a, 2024b; MacNeela & Murphy, 2015; Mollet, 2018).

Ačkoliv je asexuální identita klíčovým aspektem současných definic asexualit, není pro komplexní definování asexualit dostačující. Brotto & Yule (2017) považují za hlavní kritéria definující asexualitu sebeidentifikaci jedinců jakožto asexuálních a dále také nedostatek sexuální přitažlivosti. Catri (2021) diskutuje o velké důležitosti spojení těchto dvou kritérií v rámci definice asexualit. Nelze jednoznačně říci, že jedinec, který neprožívá sexuální přitažlivost, ale současně sám sebe nepojímá jakožto asexuálního, je, nebo není asexuál. Oproti tomu samotná sebeidentifikace k definici asexualit rovněž nestačí – neboť sexuální identita jako taková nemusí nutně souviset s nedostatkem sexuální přitažlivosti. Pokud ovšem vezmeme v potaz obě tato kritéria současně, můžeme tímto způsobem poměrně dobře asexualitu definovat s tím, že v rámci takovéto definice zohledňujeme různé úhly pohledu na asexualitu vycházející ze soudobých studií.

V rámci výše zmíněného modelu Catri nezohledňuje aspekt sexuálního chování, neboť bylo opakovaně prokázáno, že někteří asexuální jedinci se věnují sexuálním aktivitám, které ovšem často mají specifickou podobu odlišnou od sexuálních aktivit allosexuálů (Carvalho & Rodrigues, 2022; de Oliveira et al., 2021; Higginbottom, 2024; Kostiukova et al., 2024; Krejčová et al., 2024; Nimbi et al., 2024). Autor tedy navrhuje,

aby sexuální chování jako takové nebylo využíváno k definování asexuality, neboť bychom se tím mohli připravit o určitou část spektra asexuální variability (Catri, 2021). Zároveň je třeba brát v úvahu fakt, že sebeidentifikace jedince jakožto asexuálního je složitý proces s jistou interindividuální variabilitou. De Luzio Chasin (2011) v souvislosti s tím upozorňuje, že mezi asexuály mohou spadat rovněž jedinci, kteří procesem asexuální sebeidentifikace ještě neprošli, případně se nachází v nějaké z jeho fází, v důsledku čehož sami sebe za asexuály neoznačují.

Asexualita jako sexuální orientace

Sexuální orientace je definována jako trvalý vzorec emocionální, romantické, případně sexuální přitažlivosti k osobám určitého pohlaví nebo genderu (Gonsiorek et al., 1995; Moser, 2016; Savin-Williams & Diamond, 2000; Sell, 1997). Může zahrnovat přitažlivost k jednomu pohlaví (např. heterosexuality nebo homosexualita) nebo oběma pohlavím (např. bisexualita). Asexualitu jakožto absenci sexuální touhy v kontextu specifické sexuální orientace popisuje širší spektrum studií (Brotto & Yule, 2017; Greaves et al., 2017; Guz et al., 2022; Chasin, 2017; Rosario & Schrimshaw, 2014).

Výzkumy ovšem nejsou ani v této problematice jednotné. Současná kritika pojetí asexuality jako samostatné sexuální orientace se zakládá zejména na tezi, že sexuální orientace je definována jako přitažlivost k druhé osobě určitého pohlaví nebo genderu (Hinderliter, 2013; Schneckenburger et al., 2024). Asexuálové, kteří neprožívají sexuální ani romantickou přitažlivost k druhým osobám by dle tohoto konceptu tedy neměli specifickou sexuální orientaci, nýbrž vůbec žádnou, neboť nejsou sexuálně ani romanticky přitahováni nikým. Oproti tomu ti asexuálové, kteří romantické vztahy případně i sexuální aktivity vyhledávají by v rámci těchto vztahů či aktivit vykazovali přitažlivost preferenčně zaměřenou vůči osobám jednoho, druhého případně obou pohlaví. Tomu odpovídá i skutečnost – romantičtí asexuálové obvykle reportují určité pohlavní či generové preference (Bell, 2015; Tessler & Winer, 2023; Vares, 2022). To se často propisuje i do dílčích rozdělení jednotlivých asexuálních skupin, které aktivně vytváří a definují samotní asexuálové – např. homoromantičtí, heteroromantičtí či biromantičtí asexuálové pociťující přitažlivost k osobám stejného, opačného případně obou pohlaví, stejně jako tomu je u

homosexuálních, heterosexuálních a bisexuálních allosexuálů (De Lappe, 2018; Gray, 2024; Kennon, 2021).

K asexualitě jako jedné z možných sexuálních orientací se v současné době staví i institut AVEN (Asexuality Visibility and Education Network). Jedná se o jednu z nejdůležitějších platform, na které se asexuálové sdružují. Její činnost se zaměřuje na zvyšování povědomí o asexualitě a poskytování podpory asexuálním jedincům prostřednictvím on-line fóra a zdrojů informací. Jejím hlavním cílem je bojovat proti stigmatizaci asexuality a poskytovat bezpečné a inkluzivní prostředí pro diskusi a sdílení zkušeností.

2.2. Partnerské vztahy asexuálů

Ačkoliv samotný termín „asexualita“ může podněcovat myšlenku, že asexuálové ve většině případů nežijí partnerským životem, vlastní realita je jiná. Mnoho asexuálů aktivně vyhledává, navazuje a udržuje partnerské vztahy (Antonsen et al., 2020; Carvalho & Rodrigues, 2022; Rothblum et al., 2019; Scherrer, 2008; Van Houdenhove et al., 2015). Jejich vztahy mohou mít specifickou podobu, často velmi odlišnou od romantických vztahů allosexuálů, někdy ovšem naopak mohou naplňovat i poměrně stereotypní představy o vztazích, které má většinová společnost. Někteří asexuálové ovšem nevyhledávají partnerské vztahy vůbec a ve svém životě se spíše orientují na jiné typy mezilidských vztahů – typicky blízké a důvěrné vztahy přátelské, případně rodinné (Antonsen et al., 2020; Gold, 2018).

Partnerské vztahy asexuálů jsou v poslední době předmětem vícero zahraničních studií, ačkoliv se téma stále nejeví jako dostatečně probádané. Povětšinou se jedná o kvalitativní studie využívající analytické metody interpretativní fenomenologické analýzy, tematické analýzy, případně i narativní analýzy nebo diskurzivní analýzy a zaměřují se tedy buď na tematizaci, případně hlubší pochopení vnitřního prožívání asexuálů v souvislosti s jejich vztahovým životem, případně i na různé společenské konvence, očekávání a předsudky v souvislosti s asexualitou (Dawson et al., 2016; Haefner, 2011; Maxwell, 2017; Tessler, 2023; Van Houdenhove et al., 2015, 2017). Většiny těchto studií se účastní zejména participanti ženského pohlaví – nejpravděpodobněji proto, že ženy jsou ve

srovnání s muži ochotnější sdílet intimní témata tohoto rázu, což je fenomén, který se ve větší či menší míře propisuje do většiny sexuálně-psychologických výzkumů (Borg et al., 2024; Howell et al., 2023; Woodall et al., 2010). Ačkoliv se asexualita v poslední době čím dál tím více stává předmětem zájmu psychologické vědy coby téma soudobých výzkumů, studií, které by se zabývaly přímo podobou a prožíváním partnerských vztahů u asexuálů je doposud poměrně málo.

2.2.1. Kategorizace asexuálních vztahů

Abychom mohli partnerským vztahům asexuálů více porozumět, je nutné nejprve vymezit určité pojmy, které odráží specifické kategorie asexuálů právě na základě podoby a dynamiky jejich partnerských vztahů. Prvotní a nejzákladnější kategorizací je rozdělení na romantické a aromantické asexuály (Tessler & Winer, 2023).

Aromantičtí asexuálové (Aromantici)

Aromantičtí asexuálové nejpřiléhavěji odpovídají pojetí asexuality sensu stricto a rovněž všeobecně rozšířenému diskurzu týkajícího se asexuality. Integruje se u nich jednak asexualita ve smyslu nezájmu případně odporu k sexu a aromantičnost, tedy nezájem o romantické vztahy. Nejenže u nich pozorujeme absenci případně výrazné snížení sexuální touhy, přitažlivosti a vzrušení, ale rovněž nenavazují, případně pouze v minimální míře, partnerské vztahy.

U aromantiků pozorujeme ve srovnání s romantiky vyšší míru implicitní identifikace s asexualitou, větší obavy ze závazků vyplývajících z partnerských vztahů, všeobecně rovněž vyšší odpor k sexu, menší množství sexuálních zkušeností a celkový nižší zájem o cokoli spojené se sexuální tematikou. Co se týče přátelské afiliace a navazování nepartnerských vztahů, nepozorujeme u aromantiků výraznější odchylky ve srovnání s většinovou allosexuální populací (Carvalho & Rodrigues, 2022). Aromantičtí asexuálové častěji vyhledávají jiné typy vztahů – například přátelské či rodinné, případně mohou mít jejich vztahy platonický charakter (Antonsen et al., 2020).

Zaměříme-li se na míru zastoupení aromantiků v rámci asexuální populace, Antonsen et al., (2020) odhalili ve svém výzkumu 26 % aromantických asexuálů a 74 % romantických asexuálů, což je výsledek víceméně konkluzivní v porovnání se závěry jiných podobných studií (Garner, 2023; Tessler, 2023; Tessler & Winer, 2023). Studie zároveň neodhalila žádné významné rozdíly v demografických charakteristikách mezi těmito dvěma skupinami. Zajímavé zjištění se týkalo rozdílů v osobnostních charakteristikách mezi romantiky a aromantiky – bylo zjištěno, že aromantičtí asexuálové mají tendenci být citově chladnější a méně často projevují pečující chování nebo všeobecně vztahovou angažovanost, ve srovnání s romantickými asexuály. Tento výsledek naznačuje, že aromantičtí asexuálové mohou mít odlišný přístup k mezilidským vztahům, který se liší od romantických asexuálů, kteří bývají přívětivější, což je v rozporu s novějším zjištěním Carvalha & Rodriguese (2022), kteří mezi romantickými a aromantickými asexuály nezaznamenaly stran přátelských vztahů a jiných typů nepartnerských vztahů výraznější rozdíly jak ve srovnání aromantických asexuálů s romantickými asexuály, tak i s allosexuální populací. Nižší angažovanost aromantiků v citových vazbách a hlubších vztazích vůči přátelům i vůči rodině byla rovněž zachycena v jedné z kvalitativních studií realizovaných v Japonsku, tedy v prostředí kolektivistické kultury, kde jsou mezilidské vztahy zejména s rodinou a blízkým okruhem přátel jedním z klíčových pilířů tamní společnosti (Mishima, 2023).

Aromantičtí asexuálové mohou rovněž zažívat specifické výzvy během procesu sebepřijetí a při coming outu, jelikož v důsledku své vlastní sexuální identity nemusí zažívat žádné výraznější a zachytitelné chování související s romantickými vztahy, sexuálním životem, erotikou a intimitou. Aromantici nemusí cítit potřebu veřejně odhalovat svou identitu, protože v jejich životech chybí romantické nebo sexuální vztahy, což může zpochybňovat nutnost „coming outu“ jako součásti jejich procesu přijetí identity. Pro aromantiky tedy může být „coming out“ méně důležitou součástí jejich identity než pro romantické asexuály (Robbins et al., 2016). Jednou z hlavních výzev, které aromantičtí asexuálové čelí, je nedostatek porozumění ze strany společnosti a blízkých. Ačkoli aromaticita je součástí asexuálního spektra, neexistuje jasné povědomí o rozdílech mezi romantickou a sexuální přitažlivostí. To vede k následně může vést k obtížím právě při „coming outu“ a k případné stigmatizaci, která může být posílena kulturními a

společenskými normami, jež předpokládají romantické a sexuální zapojení jako součást lidské identity (Mitchell & Hunnicutt, 2019).

Společenské očekávání a stigma v souvislosti s aromanticitou

Dalším důležitým tématem, které se objevuje v souvislosti s aromanticitou, je společenské stigma a stereotypy. V rámci společenské stigmatizace aromanticity se uplatňuje koncept tzv. amatonormativity, který zavedla filozofka Elizabeth Brake ve své práci o etice manželství (Brake, 2012). Tento pojem se používá k popisu společenského přesvědčení nebo normy, která staví romantické vztahy, a zejména monogamní romantické vztahy, do středu lidského života jako jeho nejvyšší cíl (Brake, 2012, 2018). Amatonormativita předpokládá, že každý člověk by měl usilovat o romantický vztah a že takový vztah je nezbytný pro naplněný a šťastný život. Tento koncept také klade důraz na to, že romantické vztahy mají vyšší hodnotu a prioritu než jiné formy mezilidských vazeb, například přátelství nebo platonické vztahy (Brake, 2018; Granger, 2020; Piwek, 2024; Stucki, 2018). Amatonormativní přístup přispívá k marginalizaci a diskriminaci těch, kteří neodpovídají tradičnímu pojetí romantických vztahů. Aromantikové jsou často vystaveni předsudkům, že jsou nešťastní, osamělí nebo „neúplní“ kvůli absenci romantických vztahů. Stigmatizace je umocněna přístupem společnosti, která romantické vztahy vnímá jako normu a ostatní formy vztahů devaluje (Granger, 2020). Tento typ společenského tlaku může mít reálné důsledky, jako jsou problémy s bydlením, zaměstnáním a sociálním postavením, protože aromantikové mohou být vnímáni jako nestabilní nebo nespolehliví. Stereotypy, které je spojují s nedostatkem emocí nebo lásky, ovlivňují jejich sociální interakce a možnost být přijímáni takoví, jací jsou (Granger, 2020).

Stigmatizace aromatických asexuálů se může projevovat různými způsoby. Aromantikové se často setkávají s nepochopením, že nejsou schopni cítit lásku, což vede k tomu, že jsou považováni za méněcenné nebo nelidské. Stigma zahrnuje představy, že aromantikům „chybí něco důležitého“ a že jsou „neúplní“, pokud nejsou součástí romantického vztahu (Fowler et al., 2024). Další negativní stereotypy zahrnují vnímání aromantiků jako chladných nebo neschopných citového spojení. Často slýchají, že se jim „něco musí stát“, aby znovu mohli cítit romantické pocity, což je stigmatizující a podporuje

falešné představy, že aromanticita pramení z traumatu nebo mentální poruchy. Článek také upozorňuje, že aromantikové mohou být považováni za sobecké nebo neschopné závazků, což přispívá k negativnímu vnímání jejich identity (Fowler et al., 2024).

Srovnáme-li míru společenské stigmatizace romantických a aromantických asexuálů, aromantici čelí vyšší míře tohoto stigmatu a jejich identita a způsob života může být většinovou společností méně pochopený. To lze vysvětlit tím, že aromanticita charakterizovaná nezájmem nejen o sex, ale i o partnerské a romantické vztahy jako takové je ještě více vzdálená společenské konvenci a heteronormativnímu romantickému stereotypu majoritní společnosti ve srovnání s těmi asexuály, kteří romantické vztahy vyhledávají (Bulmer & Izuma, 2018).

Se společenskou stigmatizací souvisí i vztah aromantiků k LGBTQ+ komunitě (*z anglického Lesbian, Gay, Bisexual, Transsexual, Queer and + (zahrnující další menšinové sexuální orientace a identity)*). Ačkoliv bylo prvotně předpokládáno, že aromantičtí asexuálové by mohli být méně souznící s LGBTQ+ komunitou, neboť neprojevují žádné specifické sexuální chování, přitažlivost, vztahovost atd., tato hypotéza se nepotvrdila (Bell, 2015). Tento fakt si autoři výzkumu vysvětlují právě na základě společenského stigmatu, které aromantičtí asexuálové mohou sdílet s jinými sexuálními menšinami, které spadají do LGBTQ+ komunity.

Platonické vztahy asexuálů

Specifickým tématem týkajících se oblasti partnerských vztahů u aromantických asexuálů jsou platonické vztahy (Kenney, 2020; Urh, 2023). Pod pojmem platonický vztah rozumíme takový vztah, který je charakterizován hlubokým emocionálním a duchovním spojením mezi jednotlivci, aniž by zahrnoval sexuální nebo romantickou přitažlivost (Cramer & Donachie, 1999; Guinsburg, 1973; Heinig, 2023). Tento termín je odvozen od filosofa Platóna, jehož pojetí lásky zahrnovalo lásku zaměřenou na duševní spojení a obdiv k charakterovým vlastnostem, spíše než fyzickou či romantickou lásku. Platonické vztahy mohou být velmi blízké a hluboké a často hrají významnou roli v životě jednotlivce, protože poskytují emocionální podporu, blízkost, intimitu, věrnost, důvěrnost, vzájemný respekt a naplnění podobné vztahům romantickým (Cole, 2024; Heinig, 2023; Weger et al., 2019).

Platonické vztahy mohou být důležitým aspektem života aromantiků, kteří se odklání od tradičních sexuálních a romantických vztahů (Higginbottom, 2024; Vares, 2019). Výzkumy hovoří o tzv. „plurálně platonických“ vztazích, které představují alternativní formy sounáležitosti a propojení, jež nejsou založené na sexuální nebo romantické přitažlivosti (Kenney, 2020). Tyto vztahy mohou zahrnovat hluboké přátelství, platonická partnerství a jiné typy vazeb, které překračují tradiční pojetí partnerských vztahů. Tyto ne-sexuální a ne-romantické formy vztahů mohou podporovat vznik sítí intimních vazeb a nabízet způsoby, jak se zapojit do blízkých a pečujících vztahů mimo tradiční modely rodiny a monogamie. Aromantičtí asexuálové si tak prostřednictvím platonických vztahů a intimity mohou budovat jisté specifické propojení s druhými lidmi, čímž mohou posílit svůj pocit sounáležitosti a duševní pohody (Kenney, 2020; Linder, 2019; Lisbin, 2023; Tessler, 2023). Platonický aspekt vztahovosti se promítl i do vlastní kategorizace asexuálů, kterou vytváří sama asexuální komunita a dal vzniknout skupině tzv. platosexuálů, nebo též plato-asexuálů, tedy právě zvlášť vyčleněné skupiny většinově aromantických asexuálů vyhledávajících výhradně platonické vztahy (Steinberg, 2020).

Pro aromantické asexuály tedy v konečném důsledku mohou platonické vztahy představovat jistou alternativu k partnerským vztahům tak, jak je známe u allosexuální populace a romantických asexuálů, čímž přispívají k realizaci základní lidské potřeby afiliace a vztahovosti (Cole, 2024; Paramo, 2024; Rendle, 2023). V životech aromantiků tudíž mohou být jedním ze základních pilířů udržujících zdravé sociální fungování a duševní pohodu (Kenney, 2020; Tessler, 2023; Urh, 2023).

Romantičtí asexuálové (romantici)

Romantičtí asexuálové jsou nejpočetnější skupinou asexuálů. Dle aktuálních údajů se cca 70 – 75 % všech asexuálů identifikuje, respektive spadá do kategorie romantiků (Antonsen et al., 2020; Garner, 2023; Tessler, 2023; Tessler & Winer, 2023). Romantičtí asexuálové obvykle pociťují stejně jako výše diskutovaní aromantici sníženou míru případně úplnou absenci sexuální přitažlivosti, touhy nebo vzrušení, nicméně romantická orientace ve smyslu zájmu, navazování, budování a udržování romantických vztahů u nich zůstává ve větší či menší míře zachována (Brandley & Dehnert, 2024; Carvalho &

Rodrigues, 2022; Clark et al., 2023; De Oliveira et al., 2021; Edge & Vonk, 2024; Chen, 2024; Ma et al., 2024).

Romantici vykazují všeobecně nižší míru implicitní identifikace s asexualitou – spadají tedy více do oblasti greynosexuality – tedy tzv. „šedé zóny asexualit“, zahrnující lidi na pomezí asexualit a allosexualit. U romantiků zároveň pozorujeme ve srovnání s aromantikou nižší míru odporu k sexu, vyšší zájem o sex a rovněž i více sexuálních zkušeností (Carvalho & Rodrigues, 2022).

Romantičtí asexuálové často hledají způsoby, jak vytvořit partnerské vztahy, které se odlišují od tradičních heteronormativních modelů. Rozdělení mezi sexuální a romantickou přitažlivostí umožňuje romantickým asexuálům budovat vztahy, které nejsou primárně založené na sexuální intimitě, ale spíše na sdílení emocí, společných aktivitách a vzájemné podpoře (Carvalho & Rodrigues, 2022). Romantici se často snaží najít partnery, kteří rozumí jejich potřebám a jsou ochotni budovat vztah bez sexuálního aspektu. To může znamenat hledání partnerů v rámci asexuální komunity nebo v komunitách otevřených pro alternativní vztahové dynamiky – navazují tedy vztahy nejen s asexuály, ale velmi často i s allosexuály, se kterými hledají v rámci vztahu v oblasti sexuality různé kompromisy. Přijetí vlastní identity a pochopení vlastních preferencí může být klíčové pro dosažení osobní spokojenosti a vytvoření zdravých vztahů, které respektují jak jejich romantickou přitažlivost, tak asexualitu (Carvalho & Rodrigues, 2022; Van Houdenhove et al., 2015).

Romantici stejně jako aromantici často čelí specifickým výzvám spojeným s pochopením jejich identity ze strany okolí (Iraklis, 2023; Worthen & Laljer, 2021). Společnost často předpokládá, že romantické vztahy jsou spojené se sexualitou, což může vést k nedorozuměním a stigmatizaci (Boot-Haury et al., 2024; Schneckenburger et al., 2024; Volkova, 2024). Romantičtí asexuálové se mohou setkávat s tlakem na to, aby se zapojili do sexuálních aktivit, což může způsobit pocity nepohodlí nebo frustrace (Mitchell & Hunnicutt, 2019).

Romantičtí asexuálové sami definují několik dílčích kategorií, na základě toho vůči jakým osobám jakým způsobem zažívají romantickou přitažlivost a jak tyto pocity ovlivňují jejich vztahy a interakce s okolím (Prause & Graham, 2007). První, základní kategorizací je rozdělení na heteroromantiky, homoromantiky a biromantiky podle toho,

zda preferenčně cítí romantickou přitažlivost vůči osobám opačného nebo stejného pohlaví případně k oběma pohlavím bez výraznější preference (pozn. případně též androromantici a gynoromantici pociťující romantickou přitažlivost převážně k mužům nebo ženám) (Brandley, 2023; Kehoe, 2021; Winter-Gray & Hayfield, 2021).

Co se týče sexuální orientace a asexuality, zajímavé zjištění nacházíme v metaanalytické studii Antonsena et al., (2020), která se zabývá výhradně romantickými asexuály. Tato studie ukazuje, že asexuálové, kteří mají tendenci navazovat partnerské vztahy, mají v rámci těchto vztahů zpravidla vyhraněné pohlavní preference – podobně jako allosexuálové, kdy se většina přiklání výrazněji k ženskému či mužskému pohlaví v souladu s heterosexuální nebo homosexuální orientací. Zajímavým zjištěním je, že v rámci asexuálů vyhledávajících partnerské vztahy je 64 % homoromantických a pouze 36 % heteroromantických. Toto zastoupení se tedy dramaticky liší od poměrů homosexuální a heterosexuální orientace v rámci allosexuální populace, kde, ačkoliv se studie v počtech stále velmi různí, zvláště z důvodů odlišných kulturních podmínek dílčích výzkumů, je dle aktuálních i historických průzkumů cca. 3 – 12 % jedinců homosexuálních (Bogaert, 2004b; Copen et al., 2016; Herbenick et al., 2010; Kinsey et al., 1948, 1953; Laumann et al., 2000; Sell et al., 1995; Sharfman & Cobb, 2021).

Mezi další dílčí kategorie spadají tzv. demiromantičtí asexuálové, kteří zažívají romantickou přitažlivost pouze poté, co se vytvoří silné emocionální pouto s jinou osobou (Copulsky & Hammack, 2023; Everbach, 2023). Dále potom panromantičtí asexuálové, kteří mohou cítit romantickou přitažlivost ke všem genderům bez ohledu na jejich identitu (Hayfield & Křížová, 2021). Samostatně definovanou skupinou jsou rovněž akoiromantičtí, nebo též lithoromantičtí asexuálové nacházející se na pomezí mezi romantickými a aromantickými asexuály. Tito jedinci zažívají romantickou přitažlivost, ale nevyhledávají její naplnění ve vztazích. Může se stát, že jakmile se přitažlivost stane opětovanou, ztratí o ni zájem. Tito jedinci mohou cítit romantické pocity, aniž by chtěli, aby se přeměnily ve skutečný vztah (Barron, 2023; Feraday, 2018).

Kategorizace asexuálů na základě podob jejich partnerských vztahů je složitá a komplexní. Sama potřeba této kategorizace je zajímavým psychologickým fenoménem. Jednotlivé kategorie totiž ve většině případů nejsou vytvářeny z vnějšího prostředí psychologickou, případně sexuologickou vědou, nicméně jsou aktivně konstruovány

samotnými asexuály. Potřeba kategorizace a příslušnosti k těmto specifickým skupinám se promítá do mnoha oblastí. Asexuálové identifikující se např. jako lithoromantičtí mají tendenci se sdružovat v různých fórech, své prožívání mají často tendenci aktivně popisovat, kategorizovat a zaštit'ovat např. prostřednictvím pride vlajky specifické pro každou dílčí kategorii. Důvod, proč toto rozdělení vzniká, by mohl tkvět ve společenském tlaku a stigmatizace asexuálních vztahů. Sdružováním a kategorizací mohou asexuálové vytvářet dílčí sociální skupiny ať již v reálném nebo virtuálním prostředí a družít se tak s lidmi, jejichž prožívání partnerských vztahů je podobné a mohou tak sdílet své zkušenosti a najít podporu u lidí, kteří jejich prožívání rozumí bez obav, že budou čelit různým narážkám či nepochopení.

2.2.2. Podoba partnerských vztahů asexuálů

Partnerské vztahy asexuálů mohou nabývat různých podob, které reflektují jejich individuální preference, přístup k intimitě případně specifické romantické či emocionální potřeby. Důležitou roli v utváření asexuálních vztahů hrají očekávání, která mají sami asexuálové od svých partnerských vztahů. Jak samotná podoba partnerských vztahů, tak očekávání asexuálů, jaké by tyto vztahy měly být, se často výrazně liší od tradičních podob, očekávání a preferencí týkajících se partnerských vztahů v rámci heteronormativní allosexuální majority. Asexuálové se často snaží hledat a aktivně vytvářet takové vztahy, které by právě jejich specifickým potřebám vyhovovaly.

První důležitou oblastí, ve které se spousta asexuálů rozchází, je samotná definice partnerských vztahů (Higginbottom, 2024; Peters, 2022). V souvislosti s tím opakovaně v rámci různých kvalitativních výzkumů vyvstává dilema, jak oddělit vztahy partnerské od jiných vztahů – zejména těch přátelských (Haefner, 2011; Van Houdenhove et al., 2015, 2017). Dawson et al., (2016) v souvislosti s tím uvádí, že asexuální osoby velmi pečlivě monitorují a vyjednávají hranice mezi přátelstvím a romantickými vztahy, což souvisí s jejich potřebou vyjádřit fyzickou a emocionální intimitu, aniž by byla mylně interpretována jako sexuální zájem. Mnoho účastníků studie uvedlo, že přátelé jsou pro ně hlavním zdrojem fyzické intimity, jako je například objímání nebo držení za ruku, což by v jiném kontextu mohlo být považováno za projev romantického zájmu. Někteří uvádí, že

otevřenost v přiznání asexualita jim umožňuje zažít fyzickou náklonnost od přátel způsobem, který je obvykle vyhrazen romantickým partnerům, aniž by byli přátelé tímto kontaktem zmateni a přisuzovali mu nějaké vyšší významy týkající se například potenciálního zájmu o partnerství nebo sex. Tento typ vyjednávání vyžaduje, aby obě strany sdílely společné chápání asexualita a přijímaly tuto identitu jako legitimní. Ovšem i přes snahu některých asexuálů udržovat tyto hranice jasně vymezené může dojít k situacím, kdy jsou jejich projevy intimity nesprávně interpretovány, což vede k nepříjemným situacím nebo dokonce konfliktům. Tento důraz na vymezení a sledování hranic mezi přátelstvím a romantikou tak ukazuje, že asexuální osoby často preferují jasné vymezení forem intimity.

Dalším souvisejícím tématem jsou otevřené a polyamorní vztahy (Jones et al., 2017; Robbins et al., 2016). Někteří asexuálové vidí v otevřených vztazích jednu z možných alternativ ke klasickému vztahu zahrnující rovněž sexuální složku. Určitá skupina asexuálů uvádí, že by byli schopni navázat partnerský vztah, případně uzavřít manželství s osobou, ke které necítí sexuální přitažlivost s tím, že by jí dovolili by jí mít sexuální kontakt s někým jiným (Van Houdenhove et al., 2015). Jiná studie diskutuje, že některé asexuální osoby zvažují polyamorní nebo otevřené vztahy jako způsob, jak vyřešit tlak a očekávání ohledně sexu ve vztahu se sexuálním partnerem. Tito jedinci preferují uspořádání, kde jejich partner může hledat sexuální uspokojení mimo jejich vztah, zatímco oni sami si uchovávají intimitu bez zahrnutí sexuálních aktivit, což v konečném důsledku vede ke všestranné spokojenosti. (Prause & Graham, 2007).

Ve vztazích asexuálů se dle Maxwella (2017) v různých měřácích integrují tzv. tradiční a subverzivní prvky partnerských vztahů. Tradiční prvky představují takové, které odpovídají běžně přijímaným společenským normám – tedy například monogamní vztahy, společné bydlení partnerů a zaměření na sexuální blízkost jako klíčový aspekt intimity. Subverzivní prvky pak znamenají praktiky nebo přístupy, které tyto normy narušují nebo zpochybňují, například alternativní formy vztahů jako polyamorie nebo rozhodnutí žít odděleně od partnera, což tradiční obraz vztahu destabilizuje a přináší nové pohledy na to, co může intimní vztah zahrnovat. Někteří asexuálové mají větší tendenci přebírají allosexuální praktiky, ale modifikují je tak, aby odpovídaly jejich potřebám. To vede k vytváření vztahových struktur, které se částečně snaží přiblížit tradičním očekáváním toho,

jak by měl partnerský vztah vypadat, ale zároveň se v určitých mezích přizpůsobují potřebám asexuálů. Často se setkáváme s tzv. přerámováním allosexuálního vztahu, kdy si asexuálové s partnery (allosexuálními) vyjednávají nové podoby intimity, jež zahrnují třeba pro asexuály nežádoucí, ale konsensuální sexuální aktivity upravené podle preferencí a potřeb obou stran. Tím je dosaženo jednak jistého kompromisu mezi oběma partnery a zároveň takový vztah svým způsobem splňuje allosexuální kritéria, čímž se mohou oba partneri vyhnout pocítění společenského stigma vztahujícího se na alternativní vztahy.

Mimo výše zmíněné specifické koncepty, jako jsou otevřené či polyamorní vztahy, případně hluboká přátelství obsahující rovněž prvky fyzické intimity, se asexuálové rovněž v mnoha případech angažují v tak říkajíc běžných romantických a partnerských vztazích tak, jak je vytváří allosexuální populace (Van Houdenhove et al., 2015, 2017). Důležitým prvkem, který vztahovost a podobu asexuálních vztahů ovlivňuje je samozřejmě jednak míra romanticity – tedy zda se jedná o asexuála romantického nebo aromantického, ale rovněž i míra vlastní asexuality (Antonsen et al., 2020). Např. někteří greysexuálové případně demisexuálové mohou navazovat vztahy, jež jsou kvalitou velmi blízké allosexuálním partnerským vztahům – tedy obsahují jak prvky emocionální intimity, lásky, vztahovosti, tak i prvky intimity fyzické včetně vlastního sexu (Clark, 2023; Jang et al., 2021; McAlister, 2014; Scheller et al., 2020). Oproti tomu ryze aromantičtí asexuálové s vyšší inherentní mírou nezájmu o sex a fyzickou intimitu často vztahy nenavazují vůbec, případně v rámci těchto vztahů vyjednávají výrazné kompromisy tak, aby byl vztah jak z jejich strany, tak ze strany partnera, realizovatelný (Everbach, 2023; Tessler, 2023). Asexuální vztahy tedy mohou být velmi polymorfni a jejich podoba závisí na mnoha vnějších i vnitřních okolnostech.

2.2.2. Role partnerských vztahů v životech asexuálů

Partnerské vztahy hrají důležitou roli zejména v životech romantických asexuálů (Antonsen et al., 2020). Důležitými atributy partnerského vztahu je pro většinu romantických asexuálů především emocionální blízkost, důvěra a vzájemná podpora. I bez přítomnosti sexuální přitažlivosti případně vlastního sexuálního chování vnímají asexuálové tyto vztahy jako naplněné a hodnotné, přičemž si cení zejména společného času,

sdílených zájmů a vyjadřování lásky jinými než sexuálními způsoby (Brotto et al., 2010; Haefner, 2011).

V souvislosti s tím, jakou roli hrají partnerské vztahy v jejich životech, zmiňují asexuálové často představu ideálního vztahu. Haefner (2011) ve své rozsáhlé kvalitativní studii tento koncept ideálních vztahů představuje. Většina respondentů této studie si jako ideální partnerský či romantický vztah představovala vztah podobný klasickému romantickému vztahu v amatonormativním allosexuálním pojetí, ovšem bez přítomnosti sexu a sexuálních aspektů. Ideální partner byl pro ně někdo, kdo respektuje jejich asexualitu a chápe, že fyzická intimita nemusí být součástí jejich vztahu. Někteří asexuálové by upřednostnili partnera, který je sám asexuální, aby se vyhnuli tlakům a konfliktům ohledně sexuálních očekávání. Jiní jsou otevření vztahu se sexuálně orientovaným partnerem, pokud existuje možnost kompromisu nebo alternativního uspořádání, například možnost otevřeného vztahu, kde by sexuální partner měl možnost uspokojit své potřeby mimo vztah. Účastníci tak ukázali, že jejich ideální vztah se zaměřuje na sdílenou emocionální blízkost a hluboké porozumění, které jsou pro ně důležitější než fyzická intimita nebo sexualita.

K podobným zjištěním jako Haefner (2011) dospěli i Van Houdenhove et al., (2015). Za ideální vztah většina asexuálů v jejich studii považovala takový vztah, ve kterém není přítomna sexuální složka, případně přímo romantický vztah s jinou asexuální osobou, která by měla větší pochopení pro to, jak partnerský vztah vnímají. Někteří asexuálové mohou preferovat otevřené vztahy, kdy svému partnerovi umožňují mít sex s jinými osobami tak, aby se oni sami nemuseli zapojovat do sexuálních aktů. Klíčovou a exkluzivní složkou takového partnerského vztahu by pro ně potom byla vlastní citová náklonnost a nesexuální a nefyzická intimita (Van Houdenhove et al., 2015).

Asexuálové rovněž projevují v souvislosti se svým vztahovým životem různá přání a touhy (Flore, 2014; MacNeela & Murphy, 2015; Scherrer, 2008; Van Houdenhove et al., 2015). Mnoho asexuálů často popisuje svou aktuální situaci tak, že jsou v současné době bez partnera a tento status hodnotí jakožto neutrální. V souvislosti se svou budoucností ovšem často připouští, že by o partnerský vztah potenciálně měli zájem. Někteří z nich uvádí, že by rádi zažili pocit zamilovanosti, ovšem pochybují o reálnosti této alternativy. Někteří naopak věří, že partnerský vztah jednou bude součástí jejich života a že v něm budou spokojeni. V souvislosti s těmito úvahami ovšem často zmiňují, jak by musel takový

vztah vypadat, aby pro ně byl akceptovatelný. Jednou z nejrozšířenějších podmínek pro vstup do partnerského vztahu je možnost nemít v rámci vztahu sex (Van Houdenhove et al., 2015, 2017). Někteří asexuálové vyjadřují zájem o to mít „životního partnera“ případně i založit rodinu (Brotto et al., 2010). Tyto touhy po romantických vztazích však nejsou univerzální – někteří asexuálové, typicky aromantici nejeví zájem o jakýkoliv typ vztahu ani v současnosti, ani výhledově v budoucnosti (Brotto et al., 2010; Haefner, 2011).

2.2.3. Navazování asexuálních vztahů

Stejně tak jako samotné asexuální partnerské vztahy, je i jejich navazování v mnohém odlišné od seznamování a utváření partnerských vztahů v rámci allosexuální populace (M. Dawson et al., 2016; Hille, 2023; Tessler & Winer, 2023). Jelikož nejstěžejnější složka asexuálních vztahů netkví v sexuálním chování, ale spíše v navazování hlubších osobních a emočních vazeb, je pro navázání asexuálního vztahu důležité vhodné prostředí, které vznik podobných citových pout umožňuje. Asexuálové mnohdy najdou vhodného partnera v různých společenských případně i pracovních skupinách a kolektivech, kde se partneri mnohdy dlouhodobě a často potkávají, což jim umožňuje naprosto bez sexuálních a vztahových záminek hlouběji se poznat, což může vytvořit důležitou živnou půdu pro budoucí vztah. Mnozí asexuálové kvůli nedostatku vhodných partnerů v jejich bezprostředním okolí často hledají spřízněné osoby v místech, kde jsou si geograficky nebo funkčně blízko, například v pracovních kolektivech nebo vzdělávacích institucích. Tyto vztahy mohou být navíc posíleny společnými přátelskými sítěmi, které zprostředkovávají vzájemnou důvěru a vytvářejí podporující prostředí pro rozvoj intimacy. Tento typ vztahů, vycházející z funkční blízkosti a postupného emocionálního sblížení, bývá úspěšný zejména v případech, kdy existuje společný dlouhodobý cíl, na jehož základě se vztah dále prohlubuje (Maxwell, 2017).

Pro mnoho asexuálů jsou zásadním prvkem v rámci navazování partnerských vztahů přátelské sítě. Poměrně často se stává, že asexuální vztahy vznikají transformací původního přátelství – posunutím dlouhodobých, hlubokých a pevných přátelských vztahů na vyšší, partnerskou úroveň. Tento proces může být podporován sdílenými zájmy nebo společným kontextem, například prací ve stejné sféře či trávením času ve stejné sociální

skupině (Maxwell, 2017). Důležitou roli v seznamování mohou hrát i různá on-line fóra a asexuální komunity, jako je např. již zmíněný AVEN (Bittle & Anderson, 2023; Carroll, 2024; Strzelczak, 2023; Winer, 2024).

Někteří asexuálové jsou v rámci seznamování a navazování partnerských vztahů spíše pasivní a raději přenechávají iniciativu druhým. Často se jedná o jejich přátele či blízké, kteří si sami aktivně vyhledávají partnera. Tímto pasivním přístupem se mohou asexuálové vyhnout mnohdy nepříjemnému oslovování protějšku v případě potenciálního zájmu a mohou se spíše nechat vést a budoucímu vztahu otevírat pouze ty perspektivy, na které jsou v daném čase připraveni a chtějí je se svým protějškem sdílet (Maxwell, 2017; Van Houdenhove et al., 2015).

Asexuálové často nevěnují tolik pozornosti tradiční představě hledání „jediného ideálního partnera“, která je hluboce zakořeněna v heteronormativní allosexuální představě romantických vztahů. Tento postoj není nutně známkou neochoty navázat intimní vztah, ale spíše pramení z obtíží při hledání partnera, který by odpovídal jejich preferencím. Výběr partnerů mezi asexuály se tak vyznačuje specifickým přístupem, který příliš neklade důraz na fyzickou přitažlivost a tradiční hledání romantického ideálu, ale spíše na intelektuální a emocionální vlastnosti, které asexuálové považují za klíčové pro budování budoucí vztahové intimity (De Oliveira et al., 2021; Edge & Vonk, 2024; Maxwell, 2017).

V souvislosti s navazováním partnerských vztahů a hledáním partnerů čelí asexuálové mnoha výzvam a problémům (Vares, 2018). Prvním z těchto problémů může být nedostatek společenského povědomí o asexualitě. Asexuálové často touží po romantickém vztahu bez sexuální složky, ale obtížně nacházejí partnery, kteří by s tím byli ochotni souhlasit (Flore, 2014; Scherrer, 2008; Van Houdenhove et al., 2015). Většina asexuálů uvádí, že by ideálně preferovali partnera, který je také asexuální, protože takový vztah by snáze odpovídal jejich potřebám a očekáváním a vyžadoval by méně ústupků (Vares, 2018).

Dalším významným problémem mohou být geografické bariéry. Vzhledem k tomu, že asexuálové tvoří z celkové populace pouze přibližně jedno procento (Bogaert, 2004a; Poston & Baumle, 2010), není pro ně jednoduché v běžném kontaktu najít druhého asexuála, který by potenciálně stál o seznámení případně partnerský vztah, a to ani ve

velkých městech, natož potom v oblastech s řidším osídlením, případně v rozvojových regionech, kde rovněž narážíme na výrazné odlišnosti ve vnímání sexuálních minorit celkově v porovnání se západní kulturou. Vezmeme-li v úvahu rovněž fakt, že ideální, případně akceptovatelné protějšky tvoří opět pouze dílčí část z celkové populace asexuálů, může se v mnohých případech stát, že někteří asexuálové na vhodný asexuální protějšek v průběhu svého života vůbec nenarazí. Pokud tedy stojí o partnerský vztah, jedinou možností je navázání vztahu s allosexuální osobou (Vares, 2018). Jelikož ovšem allosexuální partneři většinou očekávají v rámci vztahu sexuální interakce (Kontula & Haavio-Mannila, 2009; Regan & Berscheid, 1999), což bývá pro asexuály problematické (Bulmer & Izuma, 2018; Hoffarth et al., 2016), dostávají se tak asexuálové do náročné pozice, kdy musejí pečlivě zvažovat, kdy a jak svůj asexuální status odhalit, aby předešli odmítnutí nebo negativním reakcím (Vares, 2018). Zároveň se ukázalo, že asexuálové jsou velmi často v těchto situacích nuceni podstoupit různá vyjednávání a ústupky v oblasti intimity, aby mohli naplnit své touhy po romantickém vztahu, což ale často vede k frustraci a pocitům osamělosti. Nutnost podobných ústupků případně skrývání své skutečné sexuální identity může být zesílená právě zvláště v čase seznamování a v začátcích vztahů, aby nedošlo k tomu, že by byl potenciální partner asexualitou hned ze začátku odrazen (Vares, 2018, 2019).

Dalším fenoménem, který do oblasti seznamování a navazování asexuálních vztahů vstupuje, jsou genderové dimenze, které velmi úzce souvisí se stereotypizací genderových rolí (Cann & Siegfried, 1990; Ellemers, 2018; Hentschel et al., 2019; Six & Eckes, 1991). Konkrétně jde tedy o stereotypní představy týkající se genderu a sexuálního života, kdy jsou mužskému a ženskému genderu v souvislosti se sexem případně naopak asexualitou připisovány různé významy a očekávání, kterým musí asexuálové často čelit, pokud se seznamují nebo navazují vztahy s allosexuály, kteří ne vždy musí mít o asexualitě dobré povědomí. Ženy asexuálky se ze strany potenciálních partnerů v souvislosti se svou asexualitou často setkávají s názorem, že jejich nedostatek sexuální touhy je pouze dočasný a že ještě „nepotkaly toho pravého“ muže, který by „probudil“ jejich sexualitu. Tento pohled vychází z tradičních představ o ženské sexualitě jako pasivní a závislé na mužské iniciativě. Ženy tak mohou čelit tlaku a očekávání, že se jejich sexuální orientace změní pod vlivem mužského partnera, což může vést k pocitům frustrace, méněcennosti případně i viny. Naopak u asexuálních mužů je jejich asexualita často zpochybňována nebo popírána,

protože odporuje stereotypnímu obrazu mužské sexuality jako aktivní a vždy připravené k sexu. Tito muži mohou být vnímáni jako méně mužní nebo se setkávají s názory, že jejich asexualita neexistuje nebo je to jen fáze, která časem pomine, případně se setkat i se stejným přístupem jako ženy asexuálky, tedy že asexuální muž pouze ještě nenarazil na „tu správnou ženu“. To může vést k pocitům izolace, nepochopení a obtížím při hledání partnerky, která by respektovala jejich asexuální identitu. Tyto počáteční stereotypy a potenciální neshody mohou u obou pohlaví pochopitelně výrazně negativně ovlivnit počáteční vytváření citových vazeb a navazování vztahu celkově (Vares, 2018).

V neposlední řadě může problém v navazování partnerských vztahů sehrát i v současné době v mnoha světových oblastech rozšířená hook up kultura, tedy společenský trend, který upřednostňuje náhodné sexuální vztahy bez závazků před tradičním randěním a hlubšími vztahy (Aubrey & Smith, 2013; Garcia et al., 2012; Heldman & Wade, 2010; Pham, 2017; Reling et al., 2018). Ta může mít výrazný vliv na prožívání a zkušenosti romanticky identifikovaných asexuálů při hledání partnera (Vares, 2018). Tato kultura, často podpořená rozšířením seznamovacích aplikací, jako je Tinder, normalizuje a zevšedňuje myšlenku, že sexuální kontakt je běžným a očekávaným prvkem jakéhokoli vztahu, včetně těch nově vznikajících (Fjær et al., 2015; LeFebvre, 2018; Licoppe, 2020). Pro romanticky orientované asexuály, kteří touží po partnerském vztahu bez sexuální složky, však hook up kultura představuje překážku, protože ztěžuje hledání potenciálních partnerů, kteří by respektovali jejich asexualitu. V souvislosti s tím mnozí asexuálové popisují pocity frustrace z toho, že se jim nedaří najít vztah případně seznámení, které by nemuselo zahrnovat již hned z počátků sexuální kontakt, aniž by se prostřednictvím nějakých ústupků museli snažit předejít odmítnutí nebo nepochopení (Vares, 2018). Hook up kultura nejenže komplikuje seznamování pro romanticky identifikované asexuály, ale zároveň posiluje společenské normy, které sexualizují mezilidské vztahy (Monto & Carey, 2014). Tím se již před samotnou snahou o seznamování a navazování romantických vztahů zvyšuje pocit izolace a frustrace u těch, kteří hledají primárně nesexuální vztahy (Vares, 2018).

2.2.4. Intimita v asexuálních vztazích

Intimita je definována jako stav blízkosti a důvěrného spojení mezi lidmi, který umožňuje otevřené sdílení emocí, myšlenek a zkušeností bez obav z odsouzení (Moss & Schwebel, 1993; Timmerman, 1991; Wilner, 1975). Intimita v různých podobách bývá součástí většiny mezilidských vztahů, ať již přátelských nebo partnerských (Gaia, 2002; Reis, 1990; Reis & Franks, 1994). Existuje více různých typů intimity, které napříč asexuály variují (Haefner, 2011).

Prvním typem intimity je fyzická intimita, která zahrnuje tělesný kontakt a blízkost mezi lidmi, která nemusí nutně mít sexuální povahu. Jde o kontakt, který přináší pocit pohodlí, bezpečí a spojení. Zahrnuje např. držení za ruce, objetí, polibky, mazlení a další formy dotyku (Chung et al., 2020; Register & Henley, 1992). Tento typ intimity je přítomen nejen ve vztazích romantických, ale i přátelských a rodinných, kde objímání a dotyky prohlubují emocionální vazbu (Granderson et al., 2024; Hoopes, 1987; Lichtenberg, 2014; Policarpo, 2016). Dílčím druhem fyzické intimity je sexuální intimita – jedná se o hluboké spojení, které zahrnuje vzájemnou sexuální přitažlivost, touhu a důvěru v oblasti sexuálních prožitků. Tento typ intimity je často důležitou, mnohdy i nepostradatelnou součástí romantických a partnerských vztahů allosexuálů. Zahrnuje sexuální aktivity, sdílení fantazií a otevřenou komunikaci o sexuálních potřebách, preferencích a hranicích (Birnie-Porter & Lydon, 2013; Peplau et al., 1977).

Oproti tomu psychická a emocionální intimita spočívá ve sdílení vlastních myšlenek, pocitů a emocionálních zkušeností s druhou osobou. Je klíčová pro vytvoření silného emočního pouta, které lidem umožňuje cítit se pochopení a přijímaní. Tento typ intimity zahrnuje sdílení osobních obav, radostí, zkušeností, trápení i nadějí, a zároveň podporu, porozumění a empatii. Otevřená a upřímná komunikace v této oblasti posiluje důvěru a pocit bezpečí ve vztahu, čímž vzniká hluboké emocionální spojení (Debrot et al., 2013; Gaia, 2002; Levine, 1991; Lewis, 1978; Yoo et al., 2014). Součástí psychické intimity je i sociální intimita, která se týká toho, jak se dva lidé propojují prostřednictvím společenských aktivit a sdíleného společenského okruhu. Tento typ intimity pomáhá vytvářet pocit sounáležitosti a rozšířené podpory mimo samotný vztah. Zahrnuje společné setkávání s přáteli, rodinou a účast na společenských akcích, které obohacují vztah o širší síť lidí (Dawson & Dennis, 2020; Phillips et al., 2009). Pod psychickou intimitu spadá i

intimita intelektuální – jedná se o hluboké spojení mezi lidmi, které vzniká díky otevřenému sdílení myšlenek, názorů a přesvědčení. Zahrnuje společné diskuze, debatování o různých tématech a objevování nových myšlenek bez obav z kritiky či odsouzení (Prager, 1983).

Studie zabývající se intimitou u asexuálů vesměs souhrnně dochází k tomu, že většina asexuálů upřednostňuje psychickou, případně i nesexuální fyzickou intimitu před intimitou sexuální – což je vzhledem k podstatě asexuality logické (Clark, 2019; M. Dawson et al., 2019; Haefner, 2011; Maxwell, 2017; Przybylo, 2019; Urh, 2023; Van Houdenhove et al., 2015). Podle Varese (2019) někteří asexuálové popisují, že z pozice intimity hrají v jejich životech největší roli hluboká přátelství a kolektivní vazby. Intimita se v tomto případě zaměřuje zejména na emocionální podporu, vzájemnou péči a sdílení, přičemž často zcela chybí sexuální složka. Někteří účastníci uvedli, že jejich vztahy s přáteli a rodinou představují hlavní zdroje intimity a spokojenosti, což zpochybňuje společenskou normu, která klade důraz na partnerskou a sexuální lásku jako klíč k osobnímu štěstí. Asexuálové všeobecně ve svých blízkých vztazích redefinují intimitu v běžném pojetí tím, že se zaměřují na jiné než sexuální případně jiné fyzické formy intimity, blízkosti a péče, které jim poskytují emoční naplnění. Z hlediska intimity v rámci přátelských vztahů hraje významnou roli rovněž i fyzická blízkost, jako je objímání nebo držení se za ruce. Asexuální lidé si často vyjadřují náklonnost ke svým přátelům prostřednictvím fyzických gest, aniž by tyto gesta měla sexuální podtext (Vares, 2019).

I čistě fyzická intimita hraje v životech asexuálů velkou roli. Pro některé asexuály, zejména demisexuály a greyssexuály může důležitou formu blízkosti představovat i vlastní sexuální kontakt. Většina asexuálů však vyhledává nesexuální fyzickou intimitu. Van Houdenhove et al. (2015) diskutuje ve své studii, že většina jejich účastnic měla nějaké zkušenosti s fyzickou intimitou jako je mazlení, hlazení případně líbání s tím, že si i tyto činnosti dokáží asexuálové užít a propojit je s intimitou emoční. Pro mnoho asexuálů je takovýto způsob realizace fyzické intimity dostačující a nepotřebují další intimní akty jako např. sex. Někteří asexuálové ovšem nemají vůbec žádné zkušenosti s jakoukoliv formou fyzické intimity, líbáním atd. – tyto praktiky považují za nepříjemné, zvrhlé případně i dokonce nebezpečné – např. spojené s obavami o předání infekce atd. (Van Houdenhove et al., 2015).

V souvislosti s postoji k fyzické intimitě a jejím prožíváním zaznamenal Haefner ve své studii z roku 2011 výraznou variabilitu. Mnozí asexuálové uvedli, že jejich přístup k fyzické intimitě, jako je líbání, objímání nebo mazlení, byl výrazně odlišný od běžných allosexuálních norem a často zahrnoval pocity nejasnosti nebo ambivalence. Zatímco někteří asexuálové se těmto formám fyzického kontaktu vyhýbali, protože je vnímali jako jistý předstupeň k sexuálním aktivitám, jiní je naopak považovali za způsob, jak vyjádřit emocionální blízkost bez nutnosti sexu. Studie rovněž poukázala na to, že pro některé asexuály mají fyzické projevy intimity sexuální konotaci, a proto se jim vyhýbají. Tento rozdíl v pohledu na fyzickou blízkost vedl k tomu, že účastníci museli v rámci vztahu často komunikovat a stanovovat jasné hranice s partnery, kteří měli odlišná očekávání. Autoři také poznamenali, že chybí jednoznačná shoda mezi asexuály v tom, jak fyzickou intimitu vnímají, což podtrhuje rozmanitost a individuální přístup k této otázce v asexuální komunitě.

Důležitým zdrojem intimity pro asexuály jsou rovněž rodinné vztahy. V rámci rodiny mohou asexuálové prožívat hluboké emocionální propojení a získávat podporu, aniž by na ně byly kladeny očekávání týkající se romantiky nebo sexu. Rodinní příslušníci mohou být pro asexuální osoby obzvláště důležití, protože jim poskytují stabilní a dlouhodobou formu intimity (Haefner, 2011; Maxwell, 2017; Vares, 2019). V některých případech ovšem asexuální osoby mohou mít problém s otevřenou diskusí o své sexualitě v rámci rodiny, zejména pokud rodinní příslušníci nerozumí nebo nepřijímají asexualitu jako platnou identitu. To může vést k napětí nebo konfliktům a ovlivnit, jak otevřeně asexuální osoby projevují své potřeby a hledají intimitu u svých nejbližších. (Dawson et al., 2016).

2.2.5. Sex, sexuální touha a sexuální vzrušení v asexuálních vztazích

Sexuální zkušenosti napříč asexuály jsou různorodé. Někteří z nich sexuální zkušenosti nemají vůbec žádné a ani neprojevují jakýkoliv zájem či tendenci takovouto zkušenost do budoucna vyhledat (Gupta, 2017a, 2017b; Przybylo, 2019). Někteří asexuálové mají zkušenost pouze s nepenetrativním sexem – tedy pouze se stimulací genitálií rukou či jinými částmi těla případně s orálním sexem. Někteří mají zkušenost i

s vlastním penetrativním sexem, ať již vaginálním koitem nebo análním sexem. Ti, kteří mají zkušenost se sexem často hovoří o různorodých jak pozitivních, tak i negativních zkušenostech. Někteří na základě této zkušenosti již nemají zájem sex v budoucnosti a jiným naopak tento zážitek přišel neutrální případně i příjemný, a proto jsou otevření možnosti sexu do budoucna. Jako hlavní motivaci uvádí zejména zvědavost a tendenci se jednoduše zkusit, aby věděli, jaký sex je a případně se utvrdili ve svém původním přesvědčení, že sex není něčím, co by je mělo nějak naplňovat nebo zajímat (Bradshaw et al., 2021; Catri, 2021; de Oliveira et al., 2021; Van Houdenhove et al., 2015).

V postoji k sexu jako takovému se názory mnoha asexuálů rozcházejí. Někteří uvádí, že se jim, byť jen představa sexu nebo genitálií druhých osob hnusí. Někteří asexuálové se naopak ostře vymezují proti pojetí asexuality jakožto averze k sexu a vypovídají, že asexualita není synonymem pro odpor k sexu nýbrž nezájem o sex jako takový. Sex neoznačují za něco nechutného, pouze za něco, o co nemají zájem a za něco, co nemá v jejich životech místo a nehraje žádnou roli. V souvislosti s představou sexu často asexuálové popisují rovněž pocity prázdnoty případně různé ambivalentní a divné pocity. Pro mnoho asexuálů se klíčovou charakteristikou partnerských vztahů citové pouto. Dle některých asexuálů sex jako takový nijak nemusí souviset s láskou a tímto citovým poutem. Naopak, může snižovat míru citů k partnerovi. Hovoří se zde o představě ideální čisté lásky, která není nijak „snižována“ přítomností sexu ve vztahu. Takovýto typ vztahu bez sexu je potom považován za významnější, pevnější a láskyplnější než sexuální vztahy, ve kterých je sex klíčovou charakteristikou (Van Houdenhove et al., 2015).

Někteří jedinci spadající do kategorie asexuálního spektra, zejména jedinci v pásmu greysexuality a demisexuálové mohou mít i k samotnému sexu pozitivní vztah. Pozitivní vztah bývá většinou ukotven ve dvou stěžejních oblastech. První z nich je přirozená nadstavba na hluboké citové pouto mezi partnery, což je typické právě pro demisexuály (Barton, 2019; Nimbi et al., 2024). Další z možností je potěšení ze sexu pramenící z pozitivního prožitku partnera, který s ním asexuálové sdílí (Dawson et al., 2016). Ve studii Van Houdenhove et al. (2015) k tomuto tématu uvádí, že pro některé asexuály, kteří mají sex, je hlavní motivací k tomuto intimnímu aktu partner. Partner je často v roli iniciátora. Uspokojení ze sexu poté tkví ve sdílení pozitivního prožitku s partnerem. Hybnou motivační silou k sexu ve vztazích asexuálů může být také přesvědčení, že mít sex ve

vztahu je normální a že sex je jedním ze základních pilířů dobře fungujícího partnerského vztahu, což je ve všeobecnosti poměrně rozšířený narativ zejména v rámci amatonormativní allosexuální populace. Sex může být rovněž pro některé asexuály jedním z možných způsobů, jak partnerovi vyjádřit svou lásku. Sex v asexuálních vztazích může v některých případech rovněž ze strany asexuálů znamenat jistou oběť ve prospěch udržení fungujícího vztahu s allosexuálním partnerem (Dawson et al., 2016).

Dalším aspektem vlastních sexuálních aktivit ve vztazích a životech asexuálů je masturbace. Někteří asexuálové uvádí, že mají poměrně bohaté zkušenosti s masturbací. Masturbaci často popisují jako specifický způsob relaxace, uvolnění napětí nebo stresu. Masturbaci ovšem ve většině případů nedefinují jako sexuální akt, který zahrnuje výhradně sexuální spojení ať už penetrativní či nepenetrativní s druhou osobou. V souvislosti s masturbací sice popisují pocity sexuálního vzrušení, nicméně je pro ně bezobsažné – tedy nepojí se s žádnými konkrétními sexuálními myšlenkami, představami nebo emocemi. Masturbace je pro některé asexuály rovněž způsobem zkoumání možností vlastního těla. Někteří asexuálové uvádí, že masturbaci sice zkusili, avšak pocit fyzického vzrušení se buď nedostavil, anebo naopak dostavil, ale byl nepříjemný. Některým asexuálům připadá masturbace zbytečná případně se jim podobné představy dokonce přičí a tak ji vůbec nevyhledávají (Van Houdenhove et al., 2015). V souvislosti s masturbací Brotto et al. (2010) uvádí, že někteří asexuálové masturbují, přičemž tato aktivita nesouvisí s emocionálními nebo vztahovými motivy, ale spíše s fyzickými či fyziologickými potřebami. Někteří asexuálové rovněž vyjádřili nepohodlí při diskusi o masturbaci, což může souviset s pocitem viny nebo rozpaků, což naznačuje, že otevřené přiznání k této aktivitě může být vnímáno jako ohrožení jejich asexuální identity.

Mnoho asexuálů je schopno dosáhnout fyzického vzrušení a následně i fyzického orgasmu, ačkoliv základní úroveň pocíťování sexuální touhy a vzrušení je u asexuálů obecně nižší ve srovnání s allosexuály (Prause & Graham, 2007). Jejich genitální vzrušení však často není spojeno s pocity touhy nebo emocionálním/subjektivním vzrušením. Někteří asexuálové popisují pocity vzrušení jako nepříjemné či obtěžující. Někdy vzrušení popisují jako neutrální případně pouze mírně nepříjemné a přijímají ho jako fakt, že jejich tělo tímto způsobem prostě funguje a považují to tímto za přirozené, ačkoliv to vědomě nijak nevyhledávají (Van Houdenhove et al., 2015).

2.2.6. Role asexualitity v partnerských vztazích asexuálů

Dle Haefnera (2011) je jednou z věcí, která výrazně ovlivňuje vztahy asexuálů, jejich identita. Vzhledem k absenci sexuální přitažlivosti musí asexuálové často hledat specifické způsoby, jak se vypořádat s očekáváními a dynamikou romantických vztahů, které obvykle obsahují nějaké formy sexu jako svou klíčovou složku. Asexuálové uvádí, že jejich asexuální identita často vede k nutnosti komunikovat s potenciálními partnery o svých hranicích a o tom, jak si vztah představují. Někteří asexuálové také zmiňují, že vnímají své romantické vztahy jinak než jejich sexuálně orientovaní partneři, což vyžadovalo časté vyjednávání a hledání kompromisů. Asexuálové také často čelí tlaku na přizpůsobení svých představ o vztazích běžným allosexuálním normám, což může vést k frustracím a někdy i k rozhodnutí zůstat bez partnera. Další z věcí, o které asexuálové musí vzhledem ke své identitě a prožívání ve vztahu vyjednávat, je frekvence sexuálních aktivit. Ti asexuálové, kteří jsou ve vztahu s jiným asexuálním partnerem, často uvádí, že jim to usnadňuje intimní blízkost bez tlaku nebo očekávání sexuální aktivity. Naproti tomu asexuálové s partnerským sexuálním protějškem se častěji potýkají s tlakem na kompromisy týkající se sexu (Brotto et al., 2010).

Do asexuálních vztahů vstupují v souvislosti s asexuální identitou i jiné faktory, jako je např. sexuální orientace, věk, pohlaví nebo socioekonomický status. Mnoho starších asexuálů např. prožívá v souvislosti se svou asexualitou pocit vyloučení ze vztahového trhu a pociťují nezáměr o ně samé ze strany potenciálních partnerů. To je často vede k myšlenkám, zda toto souvisí pouze s asexuální identitou, anebo právě s jinými faktory, jako je věk, charisma případně i fyzická atraktivita. Podobně někteří mladší asexuálové zmiňují, že jejich vrstevníci často nacházejí nové přátele prostřednictvím společných zájmů, jako je například zakládání rodiny, což je pro asexuální osoby méně obvyklá zkušenost a může je to stavět mimo běžné sociální okruhy. Různorodost v rámci samotné asexuální komunity dále znesnadňuje vytváření jednotného přístupu k intimitě, neboť různé asexuální identity (např. aromantická asexuální osoba versus heteroromantická asexuální osoba) vedou k odlišným očekáváním a možnostem v navazování vztahů. Tato kombinace různých aspektů identity tak často vytváří komplexní a individuální zkušenosti s intimitou a vztahovostí, které přesahují samotný rámec asexualitity a zahrnují také vlivy věku, genderu

a dalších společenských faktorů, což činí z romantických vztahů asexuálů mnohovrstevnatý jev (Dawson et al., 2016; Maxwell, 2017).

2.2.7. Společenské stigma v souvislosti s partnerskými vztahy asexuálů

V souvislosti s partnerskými vztahy mohou asexuálové čelit mnoha specifickým výzvám a společenským tlakům. Asexuální lidé často zažívají, že jejich významné vztahy, které nejsou sexuální povahy, jsou společností podhodnocovány nebo přímo neuznávány. Tato společenská očekávání mohou asexuální osoby vystavit tlakům, aby přizpůsobily své vztahy běžným standardům nebo aby skrývaly svou identitu a svou orientaci. Například mohou čelit pochybám o legitimitě svých hlubokých přátelských vztahů nebo neromantických partnerství, která často hrají v jejich životě klíčovou roli. Asexuální osoby také mohou být kvůli své identitě mylně považovány za homosexuální nebo heterosexuální, což je často vede k tomu, že jsou vystaveny homofobním nebo heteronormativním reakcím. Tato nedorozumění a předpoklady mohou vést k tomu, že jsou jejich vztahy nahlíženy stereotypně, což může vést ke konfliktům nejen se společností, ale i v rámci rodiny nebo blízkých okruhů (Chasin, 2013, 2015).

Většina společensky stigmatizujících narativů je konstruována na základě amatonormativního přesvědčení, které předpokládá, že sexualita je základní a všudypřítomnou součástí lidských vztahů. To vytváří tlak na jedince, aby se přizpůsobili standardům a projevovali zájem o sexuální aktivity. Kulturní skripty posilují představu, že sexuální aktivita je běžnou a žádoucí součástí každého romantického vztahu, což vede k tomu, že jedinci, kteří takové projevy nevyhledávají nebo necítí, se mohou cítit odcizení a vnímání jako „odchylky“ od normy (Haefner, 2011).

V rámci rodinných očekávání se objevuje tlak rodičů na přizpůsobení dětí těmto společenským normám. Například matky se mohou pokusit změnit postoje svých dětí, pokud tyto neprojevují zájem o sex nebo romantické vztahy, a mohou se domnívat, že je s jejich dítětem něco v nepořádku, pokud neodpovídá heteronormativním standardům, což může zahrnovat doporučení, aby jejich děti navštívily psychiatra či jiného odborníka kde „se vyléčí ze své úchylky“ (Haefner, 2011).

Pociťovat jistou stigmatizaci mohou asexuálové i od svého vlastního partnera. V partnerských vztazích, kde jsou partnery asexuál a allosexuál je fyzická intimita často dominantní a mnozí asexuální jedinci se podřizují společenskému tlaku na sexuální aktivitu, aby vyhověli svým partnerům a normativním očekáváním. Asexuálové často vnímají sexuální praktiky v rámci vztahu jako jistou společenskou normou danou povinnost (Haefner, 2011; Chasin, 2015; Maxwell, 2017). Určité společenské tlaky souvisí i s genderovými stereotypy a rolemi. Asexuální muži typicky čelí tlaku, aby byli sexuálně aktivní a iniciativní, zatímco od žen se očekává, že budou více pečovat o emočně-intimní součást vztahu (Maxwell, 2017).

Někteří asexuálové mají tendence své zájmy před širokou společností hájit prostřednictvím edukace a cílené destigmatizace asexualit. Někteří asexuálové uvádí, že negativní mediální obraz asexualit a zároveň ne vždy pozitivní osobní zkušenosti vytváří potřebu informovat o ní širší veřejnost, aby byla lépe pochopena. Tato iniciativa zahrnuje například účast na vědeckých studiích, spolupráci s médii a využití komunity na platformě AVEN jako prostředku k šíření povědomí. Dále se ukazuje, že destigmatizace asexualit hraje zásadní roli i v partnerských vztazích, kdy mnoho asexuálních lidí usiluje o to, aby jejich partneři lépe chápali jejich identitu a respektovali jejich hranice. AVEN komunita poskytuje prostor pro sdílení zkušeností a podporu pro ty, kteří se cítí jinak a vyhledávají uznání a pochopení své orientace a identity bez předsudků (Brotto et al., 2010; Reed, 2023; Volkova, 2024).

3. Cíle práce

Celá diplomová práce jsou součástí většího multidisciplinárního výzkumného projektu „Sexuální orientace či nikoli? Mapování kognitivních, psychosociálních a psychofyziologických aspektů asexuality“ financovaného Grantovou agenturou České republiky (GAČR 23-04986S) vedeného Mgr. Klárou Bártovou, Ph.D. et Ph.D. Cílem tohoto výzkumného projektu je hlubší prozkoumání asexuality v Českém prostředí za využití jak kvantitativních, tak i kvalitativních a psychofyziologických výzkumných metod.

Hlavním cílem této diplomové práce je pak hlouběji prozkoumat za využití fenomenologického přístupu partnerské vztahy asexuálů. Práce se zaměřuje na hlubší prozkoumání subjektivního a prožívání toho, jak asexuální osoby fungují ve vztazích, jakým způsobem je navazují, udržují a jakou roli v jejich životech hrají.

3.1. Výzkumné otázky

Jelikož jsou asexuální vztahy jako takové velmi specifické a v mnoha oblastech mohou být odlišné od allosexuálních vztahů, klade si tato práce za cíl zjistit:

Jaké podoby mohou mít partnerské vztahy asexuálů?

Jakou roli hrají partnerské vztahy v životech asexuálů?

Jak navazují a udržují partnerské vztahy?

Zároveň, vzhledem k tomu, že jsou partnerské vztahy ve všeobecnosti velmi složitým fenoménem, který může nabývat mnoha různých podob a jeho prožívání je značně variabilní, pokládá si tato práce jako další výzkumné otázky následující:

Jak asexuálové vnímají a prožívají své partnerské vztahy?

Jak asexuálové fungují v rámci partnerských vztahů?

Diplomová práce se současně zaměřuje na to, jakým způsobem mohou specifika chování a prožívají spojená s asexualitou ovlivňovat asexuální partnerské vztahy:

Jak se do vztahů promítá jejich asexualita?

Jakou roli hrají v asexuálních vztazích intimita?

Jakou roli hraje v asexuálních vztazích sex?

Konečně, jelikož je asexualita a vztahovost celkově poměrně živým společenským tématem, ke kterému se může vázat celá řada společenských očekávání, stigmat a stereotypů, snaží se tato práce zjistit:

Jestli, a případně jak asexuálové pociťují společenské stigma, případně jak tato společenská očekávání a stereotypy diskrepují s jejich vlastní představou a prožíváním partnerských vztahů a jak s tímto rozporem zacházejí?

4. Etické aspekty diplomové práce

Ústředním tématem této diplomové práce jsou partnerské vztahy asexuálů. Jedná se o téma, které se přirozeně pojí s mnoha velmi osobními, intimními a potenciálně kompromitujícími informacemi – ať již se jedná o sdílení osobních prožitků a příběhů v souvislosti se svou identitou a svými partnerskými vztahy, sdílení informací týkajících se vlastní sexuality, sexuální orientace, touhy, vzrušení, fantazií atd., nebo informací souvisejících s různými očekáváními případně obavami nebo postoji vůči sociálně ožehavým tématům. To je navíc umocněno kvalitativním designem celé studie, ve kterém je přímo pracováno s konkrétními osobními výpověďmi, vznikají nahrávky rozhovorů a dochází k velmi intenzivní osobní konfrontaci participanta s výzkumníkem. Z těchto důvodů je v tomto případě zvláště důležité, aby byly etické aspekty celého výzkumu důkladně promyšleny a aby bylo dosaženo maximální transparency, bezpečnosti a diskrétnosti celého výzkumného procesu.

Participantům byly během náboru přehledně a transparentně poskytnuty všechny důležité informace o výzkumu. K podpisu jim byl předložen informovaný souhlas. Nábor probíhal na více různých úrovních tak, aby pokud možno nedošlo k žádné diskriminaci některých účastníků, kteří splňují podmínky vstupu do studie. Dále účastníci podstupovali samotné výzkumné procedury - krátký sociodemografický dotazník a dotazník zabývající se asexualitou (AIS – Asexuality Identification Scale (Yule et al., 2015)) a dále realizaci polostrukturovaného rozhovoru, během něhož docházelo právě na citlivá a intimní témata, jako jsou např. partnerské vztahy, sex nebo intimita. Vzhledem k těmto skutečnostem byly učiněny patřičné kroky vedoucí k ochraně participantů před potenciálním poškozením vyplývajícím zejména z úniku citlivých dat (viz níže).

Co se týče případných rizik vyplývajících z realizace tohoto výzkumného projektu – negativa a rizika účasti na tomto projevu nebyla předem zřejmá, respektive nepřekročila nároky běžně kladené na kancelářskou práci a bilancování v rámci každodenního života. Celá studie byla realizována zaškoleným a zkušeným výzkumným týmem odborníků. V rámci celé studie byly využívány pouze standardizované výzkumné metody. Vzhledem k intimitě studovaného tématu bylo účastníkům zaručeno jak soukromí během vlastních rozhovorů, tak diskrétní nakládání se získanými daty, která byla stejně tak jako dotazníková data anonymizována a zpřístupněna pouze administrátorům výzkumu, kteří jsou vázáni

mlčenlivostí. V případě, že během rozhovorů došlo k otevření nějakého trápení, pocitu ohrožení či bolesti, bylo účastníkům studie poskytnuto psychologické poradenství případně další odborná podpora. Aby bylo pokud možno předejito jakýmkoliv nepříjemnostem vzniknuvším během výzkumných rozhovorů, byly veškeré tyto rozhovory realizovány klinickou psycholožkou, která navíc disponuje zkušenostmi s podobným typem výzkumné práce v rámci jiných projektů. Aby byl zajištěn co možná nejhladší průběh rozhovorů, byly výzkumným týmem provedeny cvičné rozhovory za účelem vyladění dílčích detailů rozhovoru, které při pouhé teoretické diskusi nebyly odhaleny.

V rámci této studie byly shromažďovány následující osobní a citlivé údaje a data – jméno, věk, pohlaví, sexuální orientace a výpovědi získané prostřednictvím psychologického dotazníku a polostrukturovaných rozhovorů. Přístup k získaným datům mají pouze výzkumníci a v žádném případě nebyla a nebudou tato data poskytována třetím osobám. Audio nahrávky rozhovorů byly uchovávány na jediném flashdisku k tomu určeném a následně byly přepsány, přičemž přepisům byl přidělen kód a dále byly zpracovávány již bez přímého spojení s jménem konkrétního účastníka. Takto zakódovaná data byla následně uchovávána v elektronické podobě s příslušným zabezpečením heslem a byla využita pouze k zodpovídání výzkumných otázek. Přístupové údaje k veškerým datům a souborům jsou známa pouze výzkumníkům. Veškeré audiální záznamy budou zlikvidovány 31. 12. 2025 (tj. ukončením GAČRu). Tímto je v souladu s platnou legislativou České republiky zajištěna důsledná anonymizace. Osobní a citlivé údaje budou z vědecko-výzkumných důvodů uchovávány na dobu neurčitou. Tazatel je vázán mlčenlivostí. V rámci analýz jsou jednotliví účastníci označeni jmény, která jsou však pouze fiktivní a neodpovídají reálným jménům účastníků.

Hlavním účelem, za kterým je tento diplomový projekt realizován, je vytvoření odborné vědecké práce, která bude jakožto práce diplomová obhajována u státních závěrečných zkoušek v rámci studijního programu teoreticko-výzkumná psychologie. Přínosy této práce spočívají v zásadě ve dvou rovinách. První rovina se váže k všeobecnému přínosu pro vědecké poznání. Práce by měla přinést hlubší pochopení toho, jak asexuální jedinci fungují ve vztazích, jak je navazují, udržují a jakou roli v jejich životě hrají. Tato studie by mohla být rovněž přínosem pro komplexnější pochopení asexualit a lidské sexuality všeobecně. Stává se rovněž první publikací zabývající se exaktně tématem

asexualita v souvislosti s partnerskými vztahy v Českém prostředí, čímž by mohla rozšířit stávající vědecké poznatky učiněné v této problematice v rámci zahraničního výzkumu. Budoucí výsledky mají rovněž i potenciální přesah do oblasti klinické psychologie s možným využitím v rámci terapie sexuálních dysfunkcí. Druhou rovinou jsou subjektivní přínosy pro mě, jakožto diplomanta. Jelikož jsem se doposud ve své vědecké kariéře nesetkal s kvalitativním výzkumem, jehož bych byl součástí na úrovni výzkumníka, je tato práce pro mě velmi cennou zkušeností a přináší mi mnoho nových poznatků a dovedností, které v budoucnu zúročím v rámci další akademické činnosti. Neopomenutelným osobním přínosem této práce je i získání magisterského titulu v oblasti psychologie. Rovněž bych rád uvedl, že v budoucnu zvažuji učinění publikačního výstupu z tohoto diplomového projektu. Ten by se tak stal všeobecně dostupným dalším výzkumníkům, kteří by mohli má zjištění diskutovat v rámci dalších projektů. Současně bych rád vstoupil do rigorózního řízení v oblasti klinické psychologie, v rámci kterého bych rád navázal na některá témata této diplomové práce.

Závěrem bych rád zmínil, že jsme si já, i celý výzkumný tým, plně vědomi rozličných etických otázek, které se s naším výzkumem pojí. Sexuální témata všeobecně jsou z etického hlediska poměrně náročným výzkumným tématem – neboť, více než kde jinde, jsou zde rozebírány velmi intimní a potenciálně kompromitující okruhy. Zajištění diskrétnosti a pohodlí participanta je zde naprosto kruciólní. Těchto faktů jsme si jako výzkumný tým vědomi a na základě toho jsme během postupů realizace výzkumu vedli rozsáhlé diskuse tak, abychom celý projekt po etické stránce maximálně ošetřili a minimalizovali veškerá případná rizika. Celý výzkumný projekt byl odsouhlasen etickou komisí Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy.

5. Reflexe výzkumníka k tématu diplomové práce

Reflexe výzkumníka představuje nedílnou součást kvalitativního výzkumu, zejména v rámci interpretativní fenomenologické analýzy (IPA), která klade důraz na hluboké porozumění subjektivním zkušenostem účastníků. IPA se opírá o proces dvojité hermeneutiky, kde výzkumník interpretuje způsob, jakým samotní účastníci rozumějí svým prožitkům. Tento proces vyžaduje nejen analytickou přesnost, ale také vysokou míru sebereflexe ze strany výzkumníka, aby bylo možné identifikovat a minimalizovat vliv vlastních postojů, přesvědčení či implicitních předpokladů na interpretaci dat. Cílem reflexe je zajistit transparentnost, důvěryhodnost a rigoróznost celého výzkumného procesu, což je obzvláště důležité při zkoumání citlivých a často nepochopených témat, jako je asexualita.

Asexualita je specifické téma, které je často marginalizováno nebo redukováno na nepochopené stereotypy. Výzkum tohoto fenoménu vyžaduje od výzkumníka schopnost reflektovat nejen své vlastní zkušenosti a předsudky, ale také sociální kontext, ve kterém se jeho poznatky formují. Vzhledem k tomu, že asexualita narušuje tradiční představy o lidské sexualitě a vztazích, může být pro výzkumníka obtížné zcela se oprostit od kulturních a osobních interpretací tohoto fenoménu. Reflexe proto slouží jako nástroj pro systematické zpracování těchto vlivů a zároveň posiluje validitu a transparentnost celého výzkumného procesu.

Jelikož je asexualita ze společenského hlediska poměrně složitým a mnohdy těžko uchopitelným tématem, nejprve bych rád zreflektoval, jaký můj osobní postoj k tomuto tématu – který je již do značné míry ovlivněn probíhajícím výzkumem – tedy jak mou teoretickou znalostí problematiky, tak i praktickou výzkumnou zkušeností s asexualitou. Asexualitu vnímám jako legitimní a důležitou součást rozmanitosti lidské sexuality, která odráží jedinečnost a variabilitu v prožívání intimity a vztahů. Přestože je asexualita často nepochopena nebo stigmatizována, považuji za klíčové respektovat ji jako integrovanou součást identity jednotlivce, která není o nic méně hodnotná než jiné formy sexuální orientace či identity. Řekl bych, že tento výrok je značně podpořen mou dosavadní výzkumnou zkušeností s asexualitou a nedaří se mi zcela rozklíčovat, jaký byl můj dřívější postoj vůči této problematice. S jistotou mohu říci, že asexualita pro mě nikdy nebyla ničím „divným“, případně něčím, čeho existenci bych popíral, tak jak se to někdy ve společnosti

děje. V důsledku nabytí nových vědomostí o tomto tématu mě velmi fascinuje, jak komplexní asexualita je a co vše tato identita, případně orientace, ať už ji pojímáme jakkoliv, ovlivňuje. V souvislosti s partnerskými vztahy je pro mě velkým prozřením zjištění, jaké množství alternativ existuje a funguje v opozici vůči allosexuálním vztahům. Pro mě, jakožto allosexuála, který v kontextu svého života považuje sex a fyzickou intimitu všeobecně včetně vzhledových preferencí atd. za jeden z klíčových pilířů partnerského vztahu, je svým způsobem inspirující, jakým způsobem je možné budovat dlouhodobě a komplexně fungující partnerské vztahy i bez těchto aspektů. V souladu se svou životní filozofií se snažím ke všemu neznámému přistupovat otevřeně, ale zároveň kriticky. Kritickým přístupem nemíním kritiku fenoménu či konceptu – v tomto případě asexuality – ale spíše jakýsi bystrý zrak soustředící se na jednotlivé aspekty komplexnosti jevu a snahu o jeho vykreslení v mysli a následně i ve své činnosti pokud možno v co nejrealističtější podobě. Tento přístup mi propůjčuje zvědavost a hloubavost, což jsou vlastnosti v kvalitativním analytickém procesu přinejmenším užitečné.

Rád bych současně zmínil aspekty, které jsem musel vědomě pojmenovat a uzávorkovat tak, aby později neovlivňovaly rigoróznost analytického procesu. Nejdůležitějším z nich je má vlastní sexualita, sexuální orientace a zkušenost s jejich společenským vnímáním. Jelikož já sám jsem homosexuál, nad to v mnoha oblastech poměrně výstřední, mám bohužel poměrně bohatou zkušenost se společenskou intolerancí své vlastní existence na základě příslušnosti k sexuální menšině, respektive na základě menšinové sexuální orientace. Toto téma je pro mě tedy do značné míry osobní. Troufám si říci, že tato moje žitá zkušenost mi propůjčuje jisté zcitlivění vůči drobným nuancím pojímání se se společenskými stereotypy. Ve chvíli, kdy asexuálové ve výzkumu mluví o různých tak říkajíc drobnostech týkajících se stigmatizace jejich osoby na základě příslušnosti k sexuální menšině, vzývá mě snaha mnohdy číst v textu i mezi řádky a doplňovat si do zkušeností svých participantů své vlastní pocity a zkušenosti s podobnou situací. Jsem si plně vědom, že pro rigoróznost a transparentnost celé analýzy kvalitativních dat je nutno toto mé apriorní nastavení brát v potaz a odfiltrvat veškeré připodobňování cizích prožitků k mým vlastním prožitkům a zkušenostem a zcela se vyhnout vytváření jakýchkoliv dalších neexistujících analogií tak, abych data interpretoval co možná nejpřílehavěji tomu, jak danou situaci prožívali sami participanté, nikoliv tak, jak jsem obdobnou situaci prožíval já. Plně tedy respektuji jedinečnost a neopakovatelnost žité

zkušenosti svých participantů. Výše zmíněné aspekty беру striktně v potaz a bděle na ně myslím v průběhu celého analytického procesu.

Závěrem bych rád zrefletoval svou zkušenost s interpretativní fenomenologickou analýzou – respektive s kvalitativním výzkumem jako takovým. Tato diplomová práce představuje mou vůbec první zkušenost s kvalitativním designem psychologického výzkumu. Výzkum v psychologii, jako každé jiné řemeslo, je dovedností, kterou člověk získává praxí. Jsem si vědom toho, že během svého prvního výzkumu budu dělat mnoho chyb v důsledku své neexistující zkušenosti s tímto designem výzkumu. Abych svou práci pokud možno co nejvíce zkvalitnil, investoval jsem nemalé množství času do konzultací se zkušenějšími kolegy, kteří mi poskytují důležitou oporu jak stran metodologie celého výzkumu, tak i stran různých nápadů a inspirací týkajících se přístupu k fenoménům, jež se během výzkumu vynořují.

6. Metody

6.1. Design studie

Empirická část této diplomové práce má charakter prospektivní, kvalitativní studie. Tato studie byla navržena jako kvalitativní výzkum s cílem prozkoumat subjektivní zkušenosti a významy spojené s partnerskými vztahy asexuálních jedinců. Kvalitativní přístup byl zvolen proto, že umožňuje detailně se zabývat komplexností individuálních zkušeností a pochopit je v jejich celistvosti. Kvalitativní design výzkumu zároveň odpovídá aktuálním výzkumným trendům v oblasti studované problematiky. Zvolený design odpovídá hlavnímu cíli práce, kterým je hlubší porozumění prožívání partnerských vztahů v kontextu asexuality.

Výzkum se opírá o fenomenologický a interpretativní epistemologický rámec, který klade důraz na pochopení subjektivní zkušenosti prostřednictvím analýzy jejího významu a kontextu (Larsen & Adu, 2021; Shinebourne, 2011; Standing, 2009). Fenomenologický přístup je obzvláště vhodný pro zevrubné zkoumání psychologických fenoménů, protože umožňuje nahlédnout, jak jedinci vnímají a definují své vlastní prožitky a jak tyto zkušenosti zapadají do jejich osobní identity a vnímání okolního světa (Ashworth, 2003; Davidsen, 2013; Englander, 2016; MacLeod, 1947). Při navrhování designu studie byla rovněž zohledněna potřeba etické citlivosti, zejména s ohledem na marginalizovanou povahu zkoumané skupiny. Důraz byl kladen na zajištění bezpečného prostoru pro sdílení zkušeností účastníků, na ochranu jejich anonymity a na respektování jejich identity.

6.2. Nábor participantů

Nábor participantů byl realizován několika dílčími způsoby tak, aby byl pokud možno co nejefektivnější a poskytl co možná nejreprezentativnější výzkumný vzorek. Většina participantů byla oslovena pomocí cíleného náborového e-mailu, který byl adresován účastníkům dřívějších výzkumů, kteří se identifikují jako asexuální. Další participanté byli oslovováni pomocí náborových letáků a rovněž prostřednictvím vybraných sociálních sítí. Nábor se dále šířil metodou sněhové koule. Jelikož i přes implementaci

různých způsobů náboru nebylo v prvních vlnách šíření náborových informací dosaženo požadovaného počtu participantů, přistoupilo se rovněž k získávání dalších participantů prostřednictvím cíleného oslovování na sociálních sítích – informace o výzkumu a potřebě dalších účastníků byly rozšířeny do různých fór a skupin na sociálních sítích slučujících jednak asexuální osoby a zároveň na různých mezifakultních univerzitních skupinách, kde se nachází velké množství lidí, kteří jsou navíc vesměs otevřeni vědě jako takové a jsou ochotni účastnit se výzkumu. Posledním způsobem byl nábor prostřednictvím svých vlastních sociálních sítí – konkrétně Instagramu – kde se rovněž podařilo motivovat několik dalších participantů k účasti na výzkumu.

Vyjma některých počátečních komunikací skrz soukromé účty na sociálních sítích probíhala veškerá další korespondence se všemi participanty výhradně prostřednictvím jednotné e-mailové domény, která byla pro potřeby tohoto projektu založena. Tím byla zajištěna jednak přehlednost komunikace jak pro výzkumný tým projektu, tak i pro vlastní účastníky. Potenciálním účastníkům této studie byl zaslán e-mail obsahující krátký psychologický dotazník týkající se asexualit (AIS – Asexuality Identification Scale (Yule et al., 2015), sociodemografický dotazník a rovněž informovaný souhlas a informace pro účastníky výzkumu, kde se mohli participanté předem seznámit se všemi důležitými aspekty studie, jíž se rozhodli zúčastnit. Veškeré další potřebné informace byly participantům sděleny prostřednictvím této e-mailové korespondence. V návaznosti na tyto pre-procedury byly participanté osloveni klinickou psycholožkou, která následně realizovala polostrukturované výzkumné rozhovory, které byly hlavní metodou sběru dat v rámci této studie. Za účast na výzkumu byla participantům poskytnuta odměna ve výši 400 Kč.

6.3. Sběr dat

Realizace sběru dat probíhala od května do prosince roku 2024. V rámci samotných výzkumných procedur participanté nejprve vyplnili krátký sociodemografický dotazník a rovněž i psychologický dotazník zabývající se asexualitou (AIS – Asexuality Identification Scale (Yule et al., 2015)). Tím byly zajištěny některé ze základních osobních údajů, aby nebylo tyto již nutné zjišťovat během rozhovorů.

Sběr vlastních výzkumných dat následně probíhal prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů, které zahrnovaly mimo jiné i body týkající se partnerských vztahů asexuálů. Rozhovory se zevrubněji zaměřovaly na následující okruhy:

Jak asexuálové vnímají, prožívají, navazují a udržují partnerské vztahy.

Jakou mají tyto vztahy podobu a jakou roli hrají v životech participantů.

Jakou roli hraje intimita a sex ve vztazích participantů.

Jaká je role společenských očekávání, stigmat a stereotypů týkajících se partnerských vztahů asexuálů.

Jak vlastní asexuální identita ovlivňuje partnerské vztahy participantů.

Polostrukturovaný rozhovor se i na základě soudobých výzkumů v této oblasti jeví být vhodnou metodou pro zkoumání partnerských vztahů asexuálů, protože kombinuje výhody strukturovaného přístupu s flexibilitou, která umožňuje zachytit individuální zkušenosti účastníků v jejich plné komplexnosti (Magaldi & Berler, 2020; Mueller & Segal, 2014). Tato metoda poskytuje rámec pro zkoumání klíčových oblastí, jako jsou emoční vazby, fyzická intimita, komunikace či vliv společenských norem, ale zároveň umožňuje účastníkům volně rozvíjet témata, která považují za důležitá. Partnerské vztahy asexuálů mohou zahrnovat specifické dynamiky, například odlišné přístupy k fyzické intimitě nebo vliv stigmatizace, což vyžaduje flexibilitu při pokládání otázek a možnost reagovat na jedinečné perspektivy účastníků. Metoda polostrukturovaných rozhovorů rovněž podporuje přirozený tok interakce mezi výzkumníkem a účastníkem, což pomáhá budovat důvěru a umožňuje hlubší sdílení citlivých zkušeností (Dearnley, 2005; Kallio et al., 2016). To je klíčové zejména v kontextu asexualit, kde se mohou respondenti obávat nepochopení nebo znevažování svých prožitků.

Rozhovory byly realizovány klinickou psycholožkou Mgr. Evou Richterovou, Ph.D., která má s tímto typem výzkumných rozhovorů již letité zkušenosti. Provádění výzkumných rozhovorů klinickým psychologem je v kontextu této studie výhodné, protože takový výzkumník disponuje odbornými znalostmi, které mu umožňují vytvořit bezpečné a důvěryhodné prostředí pro účastníky, zvláště při diskusi o citlivých tématech, jako jsou partnerské vztahy asexualit. Klinický psycholog je také lépe vybaven pro zvládání emočně náročných situací, které mohou během rozhovorů nastat, a dokáže reagovat s empatií a odbornou podporou. Skutečnost, že všechny rozhovory jsou vedeny jedinou osobou, dále

zajišťuje konzistenci a integritu výzkumného procesu. Jednotné vedení rozhovorů minimalizuje variabilitu způsobenou odlišnými přístupy více výzkumníků, což přispívá k vyšší ekvivalenci získaných dat. Tento přístup také zajišťuje, že výzkumník má jednotnou interpretaci otázek a kontextu odpovědí, což je klíčové pro validitu a důvěryhodnost analýzy dat.

Rozhovory byly realizovány podle možností a preferencí účastníků výzkumu buď prezenčně na vybraných místech v Praze, případně po domluvě i on-line na vybrané přenosové platformě. Se souhlasem participantů byly pořízeny nahrávky těchto rozhovorů, které byly následně doslovně přepsány. Do dalších analytických procedur vstupovaly již výhradně pseudonymizované transkripty.

6.4. Soubor osob

Jelikož tato práce využívá kvalitativní design výzkumu a analytickou metodu interpretativní fenomenologické analýzy, byl kladen nárok na vytvoření homogenního, účelového a nosného vzorku participantů, kteří by dobře reprezentovali studovaný fenomén. Podmínkou vstupu do studie byla sebeidentifikace jedinců jakožto asexuální a dále dovršení věku 18 let s horní hranicí 45 let. Kritérium sebeidentifikace bez zahrnutí dalšího externího kritéria týkajícího se asexuality se jeví i na základě renomovaných studií zabývajících se obdobnou problematikou jako vhodné, neboť umožňuje obsáhnout maximální množství interindividuální variability respondentů spadajících do asexuálního spektra. Během konstrukce výzkumného vzorku byla snaha vytvořit vzorek, který by byl vyrovnaný, co se týče pohlaví participantů – tedy zahrnoval přibližně stejné množství mužů a žen. Většina doposud publikovaných kvalitativních studií zabývajících se asexualitou pracuje převážně, případně i výhradně s ženskými vzorky. Navzdory této snaze narazil výzkumný tým na značnou neochotu mužů účastnit se této studie – vzorek tedy obsahuje převahu ženských participantek.

Do finálních analýz bylo rekrutováno celkem 9 participantů, z toho 5 žen a 4 muži. Vzhledem k charakteru získaných dat je tento výzkumný soubor považován za dostatečně robustní a informačně nasycený vzhledem k charakteru výzkumných otázek. Bližší charakteristiky participantů jsou uvedeny v kapitole 7.1. (vertikální analýza dat).

6.5. Metody analýzy a interpretace dat

Většina dosud publikovaných kvalitativních studií zabývajících se partnerskými vztahy asexuálů, případně příbuznými tématy, využívá k analýze dat fenomenologický přístup – konkrétně interpretativní fenomenologickou analýzu (IPA; Hampson, 2020; Kelleher & Murphy, 2024b; Van Houdenhove et al., 2015). Tento analytický přístup se v oblasti zkoumání vztahovosti jeví jako vhodný nástroj, neboť umožňuje hlubší pochopení žité zkušenosti jednotlivců v kontextu jejich subjektivního prožívání, zaměřuje se na to, jaké významy lidé přiřazují svým zkušenostem a jak těmto zkušenostem rozumí a jak je interpretují v kontextu svého života. IPA v sobě integruje jak popisné, tak i interpretační přístupy a dané téma se snaží analyzovat z více různých perspektiv (Brocki & Wearden, 2006). Na základě výše zmíněného tudíž byla IPA využita jako analytická metoda i v této diplomové práci.

6.5.1. Interpretativní fenomenologická analýza - IPA

Interpretativní fenomenologická analýza (IPA) má své kořeny v několika filozofických a metodologických tradicích, které výrazně formovaly její vývoj a zaměření. Původ IPA leží ve fenomenologii – filozofické disciplíně, která se zabývá studiem subjektivních zkušeností a významů, které lidé přisuzují svým prožitkům (Eatough & Smith, 2017; Van Manen, 2017). Fenomenologie se snaží pochopit, jak se jednotlivci orientují ve světě kolem sebe, a zkoumá struktury vědomí a prožívání (Ehrich, 2003; Gallagher, 2022; Merleau-Ponty & Bannan, 1956). Tento směr se odrazil v IPA skrze důraz na detailní zkoumání prožitků z pohledu samotných účastníků, a nikoliv na základě předem stanovených teorií či kategorií.

Další klíčovou inspirací pro IPA je hermeneutika, věda o interpretaci. Hermeneutika zdůrazňuje význam porozumění a interpretace textů, přičemž termín „text“ zde může označovat nejen písemné dokumenty, ale i jakékoli projevy lidského jednání nebo prožitků (George, 2020; Green, 2005; Warnke, 2016). V kontextu IPA se hermeneutika zaměřuje na proces interpretace dat výzkumníkem, přičemž uznává, že jak účastníci, tak výzkumníci sami vnášejí do analýzy své perspektivy (Gyollai, 2020). IPA zahrnuje dvojí hermeneutiku

– výzkumník interpretuje, jak účastník sám chápe a interpretuje své prožitky. Tato vrstevnatá interpretace umožňuje hlubší vhled do složitých a často víceúrovňových významů (Eatough & Smith, 2017).

Historický vývoj IPA je rovněž ovlivněna idiografií, což je přístup, který klade důraz na jedinečnost jednotlivců a jejich zkušeností (Bhagwatwar, 2017; Miller, 2004). Idiografický přístup v IPA znamená, že analýza se zaměřuje na podrobný průzkum konkrétních případů, nikoliv na generalizaci napříč mohutnými vzorky účastníků. Výzkumníci pracující s IPA obvykle studují malé, homogenní vzorky lidí, aby mohli proniknout do hloubky jejich jedinečných zkušeností (Alase, 2017).

Interpretativní fenomenologická analýza jako samostatná metoda analýzy kvalitativních dat v psychologii vznikla v 90. letech 20. století jako reakce na potřebu analytické metody, která by umožnila výzkumníkům v psychologii zachytit nuance individuální zkušenosti. Zakladatelem IPA je Jonathan Smith, který chtěl vytvořit metodologii, jež by spojila hluboké porozumění individuálním prožitkům s rigorózní analýzou. Smith čerpal inspiraci z široké škály disciplín a teorií, včetně výše zmíněné fenomenologie a hermeneutiky, aby vytvořil přístup, který je flexibilní a zároveň teoreticky dobře zakotvený (Smith, 1996).

Interpretativní fenomenologická analýza (IPA) je metodologie zaměřená na hluboké porozumění jedinečným lidským zkušenostem, což se odráží v jejích praktických aspektech týkajících se výzkumných otázek, výběru účastníků a metod sběru dat. Výzkumné otázky jsou formulovány tak, aby reflektovaly významné a transformační zkušenosti účastníků, subjektivní prožitky různých událostí atd (Eatough & Smith, 2017). Vhodnou metodou sběru dat s ohledem na IPA jsou polostrukturované rozhovory, které využívá i tato práce. Důležitou součástí kvalitní interpretativní fenomenologické analýzy je i reflexivita výzkumníka (Goldspink & Engward, 2019), pro kterou byla v rámci této práce vyčleněna samostatná kapitola 5. IPA umožňuje výzkumníkům proniknout do hloubky jedinečných zkušeností účastníků a zkoumat, jaký význam těmto zkušenostem přikládají. Díky své idiografické povaze je IPA vhodná pro detailní analýzu malých vzorků a zachycuje jemné nuance, které by mohly být ztraceny v jiných metodách (Eatough & Smith, 2017). Mezi omezení IPA patří její zaměření na malé a homogenní vzorky, což může omezit generalizovatelnost výsledků, a časová náročnost analýzy, která vyžaduje

pečlivou a detailní práci s každým jednotlivým případem (Brocki & Wearden, 2006). Navzdory těmto omezením poskytuje IPA jedinečné vhledy, které jsou nepostradatelné při zkoumání komplexních a významných lidských zkušeností, a díky tomu se stává neocenitelným nástrojem ve výzkumu zaměřeném na hluboké porozumění individuálnímu prožívání .

6.5.2. Postup analýzy dat v této práci

Interpretativní analýza využitá v této diplomové práci byla provedena v souslednosti několika na sebe navazujících předem promyšlených kroků.

1. **Seznámení se s tématem** – S tématem asexualit, respektive partnerských vztahů asexuálů, jsem přišel do styku opakovaně, a to zejména během vytváření teoretické části této práce, ale rovněž v rámci diskusí jak s kolegy z našeho výzkumného týmu, tak s dalšími kolegy z akademického prostředí a v konečně i s laiky ve svém okolí. To mi pomohlo vytvořit si komplexnější náhled na studovanou problematiku.
2. **Reflexe k tématu** – Interpretativní fenomenologická analýza je aktivním kreativním procesem, kterého se výzkumník bezprostředně účastní. Je tedy nezbytné zreflektovat svůj vlastní postoj vůči studovanému tématu i celému výzkumnému procesu, aby byl výzkum maximálně transparentní a rigorózní – tak jsem učinil v kapitole 5.
3. **Přímá konfrontace s daty** – Pro zdárný průběh interpretativní fenomenologické analýzy je nezbytné, aby se výzkumník důkladně seznámil s daty a dostal si je tak říkajíc „pod kůži“. Rozhodl jsem se učinit tak prostřednictvím pokud možno multimodální zkušenosti. První fází mé konfrontace s daty byl samotný přepis dat, který jsme spolu s kolegou přímo vykonávali. Následně jsem se znovu opakovaně konfrontoval s nahrávkami, které jsem poslouchal jako jakýsi podcast. V poslední řadě jsem důkladně a opakovaně pročítal transkripty rozhovorů. Během všech těchto forem styku s daty jsem vstřebal celou řadu důležitých informací a vyvstala mi celá řada zajímavých nápadů, které jsem si poznamenal do deníku – tak vznikaly počáteční komentáře k datům, které jsem následně využíval ve finálních analýzách.

4. **Počáteční kódování** – Analytický proces pokračoval tzv. otevřeným kódováním. Otevřené kódování představuje první fázi interpretace dat, během níž jsem systematicky procházel přepisy rozhovorů a identifikoval klíčové myšlenky, vzorce či významy, aniž by byl tento proces omezen předem daným teoretickým rámcem (Eatough & Smith, 2017; Noon, 2018; Rivas, 2012). Tento proces zahrnoval „rozbití“ textu na menší jednotky (kódy) a přiřazení popisných nebo konceptuálních označení, která zachycují podstatu sdělení. Cílem otevřeného kódování bylo identifikovat důležité části textu relevantní k výzkumným otázkám, zachytit jemné nuance a detaily prožitků účastníků a připravit základ pro tvorbu témat a jejich propojení. V textu jsem se v této fázi snažil najít různá témata a souvislosti, které by mi v následujících krocích umožnily text zevrubněji tematicky rozklíčovat a interpretovat. Během kódování dat jsem pracoval současně se dvěma různými přístupy – tzv. top-down (tedy shora dolů) a bottom-up (zdola nahoru). Top-down kódování se zakládá na již předem existujících kódech, které vyvstaly na základě jisté výzkumníkovy zkušenosti a znalosti studované problematiky, které jsem se snažil identifikovat v existujících datech. Oproti tomu kódování bottom-up jsou jednotlivé kódy konstruovány během analytického procesu spontánně na základě výpovědí jednotlivých participantů (Arvola & Linder, 2018; Eatough & Smith, 2017).
5. **Vertikální analýza** – Ve fázi vertikální analýzy jsem se zvlášť věnoval každému participantovi. Probíhalo kódování (viz výše) jednotlivých vynořujících se témat. Objevující témata jsem se snažil zachytit, konceptualizovat, zamyslet se nad jejich možným významem, soustředit se např. na četnost zmiňovaných témat v textu atd. Abych umožnil čtenáři blíže nahlédnout do žité subjektivní zkušenosti jednotlivých participantů bez toho, aby docházelo ke tříštění jednotlivých příběhů, rozhodl jsem se výsledky těchto analýz prezentovat zvlášť pro každého participanta (viz kapitola 7.1.).
6. **Horizontální analýza** – Po zevrubné analýze každého případu zvlášť jsem přistoupil k horizontální analýze – tedy ke srovnání a propojení dat mezi jednotlivými účastníky výzkumu. Snažil jsem se zachytit a reflektovat podobnosti a rozdíly v tématech napříč všemi participanty. Tento proces vedl k odhalení společných vzorců v tom, jak účastníci výzkumu prožívali studované jevy, a

zároveň umožnil vnímat různé variace, které mohou být dány kontextem nebo individuálními rozdíly. Horizontální analýza si tedy kladla za cíl reportovat sdílené zkušenosti participantů a jejich variabilitu. Výsledky horizontální analýzy jsou opět zvlášť prezentovány (viz kapitola 7.2.).

7. **Interpretace dat a prezentace výsledků** – Poslední fází interpretativní fenomenologické analýzy v rámci této práce byla konečná interpretace dat a prezentace výsledků. Jedná se o proces, který spojuje detailní pochopení individuálních zkušeností s širším kontextem a teoretickým rámcem. Tento krok vychází z epistemologické pozice interpretativní fenomenologické analýzy, která uznává subjektivitu a reflexivitu jak účastníků, tak výzkumníka. Základní principem této fáze byla dvojí hermeneutika, kde účastníci interpretují své zkušenosti a já jsem v roli výzkumníka následně interpretoval tyto interpretace. V této fázi jsem se zaměřoval na hlubší vrstvy významů, hledal jsem nuance, implicitní sdělení a vztahy mezi jednotlivými tématy, která vzešla z vertikální analýzy (individuální zkušenosti) a horizontální analýzy (sdílené vzorce). Interpretace není pouze popisem zkušeností, ale také jejich kritickým přehodnocením a propojením se širším sociokulturním a teoretickým kontextem. Snažil jsem se v maximální míře reflektovat nejen to, jak účastníci sami rozumějí svým prožitkům, ale také své vlastní vlivy a předsudky, které mohou ovlivnit proces interpretace. Cílem této interpretativní fáze bylo vytvoření narativu, který spojuje individuální prožitky s obecnějšími vzorci, aniž by se ztrácela jedinečnost jednotlivých zkušeností, a zároveň zohlednit teoretický rámec, který může obohatit pochopení zkoumaného jevu. Výsledkem je komplexní analýza, která respektuje idiografický přístup IPA, přičemž poskytuje vhled do hlubších struktur významů a vztahů mezi subjektivními zkušenostmi a jejich širším kontextem.

7. Výsledky

7.1. Vertikální analýza

V rámci vertikální analýzy budou blíže představeny příběhy a zkušenosti jednotlivých participantů v souvislosti s jejich partnerskými vztahy. Analýzy jednotlivých příběhů (Jiřího (33 let), Mariky (27 let), Jany (31 let), Erika (21 let), Viktora (22 let), Laury (19 let), Edity (22 let), Karin (18 let) a Alexe (26 let)) – každého zvlášť – uvádím takto samostatně proto, aby nebyla narušena kongruence jednotlivých vyprávění a abych celistvě reportoval jedinečnou zkušenost každého participanta a poskytl tak ucelenější pohled na to, jakým způsobem prožívají asexuálové své partnerské vztahy a související okolnosti. Jelikož jsou vertikální analýzy rozsáhlé a samonosnou analytickou část této práce tvoří zejména horizontální analýzy, jsou vertikální analýzy vyčleněny zvlášť a uvedeny v Příloze č. 1 – vertikální analýzy jednotlivých případů.

7.2. Horizontální analýza

V rámci horizontální analýzy budou v souladu s principy interpretativní fenomenologické analýzy představena jednotlivá témata a kategorie, které se v průběhu rozhovorů vynořovaly. Analyzují se společné rysy a variace mezi účastníky, přičemž analytik se zaměřuje na to, jak se konkrétní témata manifestují v různých kontextech a jaké nuance nabývají v individuálních narativech. Proces zahrnuje seskupování podobných výpovědí, hledání vzorců a pojmenovávání kategorií, které zahrnují sdílené aspekty prožívání, ale i jedinečné odlišnosti. Interpretace v této fázi se snaží spojit individuální perspektivy do celkového obrazu fenoménu, aniž by ztratila hloubku jednotlivých případů (Eatough & Smith, 2017).

7.2.1. Podoba a vnímání partnerských vztahů asexuálů

Partnerské vztahy jsou pro asexuály mnohohrstevnatým fenoménem, který reflektuje jejich osobní potřeby, životní zkušenosti a preference. Tato kapitola zkoumá, jak

asexuálové definují a vnímají partnerské vztahy s cílem odhalit klíčové vzorce a významy, které respondenti těmto vztahům přikládají.

Partnerské vztahy asexuálů se vyznačují určitou mírou konzistence, pokud jde o důraz na emocionální propojení, podporu a důvěru, ale zároveň odhalují významné interindividuální rozdíly ve vnímání jejich podoby a subjektivním významu. Jedním z nejvýraznějších společných rysů, které se objevují ve výpovědích, je důraz na emocionální propojení jako základ partnerských vztahů. Jiří to popisuje jako „*ňákou formu partnerství. Je to něco, kde dva lidi zažívaj sounáležitost, ňákou, jsou si hodně blízci*“ (Jiří). Podobně Viktor zdůrazňuje důvěru a podporu ve vztazích: „*Vztah by měl prostě bejt jakože ve smyslu, jakože jste něčí jako fakt úplně nejlepší kamarád... měl by to být člověk, kterému důvěřujete a prostě kterej vás podpoří, ať už se stane cokoliv*“ (Viktor). Tyto definice naznačují, že pro mnoho asexuálů nejsou vztahy definovány fyzickou přitažlivostí, ale spíše emocionálním bezpečím a pocitem sdílení. Někteří asexuálové vidí ve vztazích naopak spíše negativní aspekty – např. Marika uvádí: „*Já si pod tím představuju to nejhorší ... že toho člověka to nějak sváže...*“, čímž dává poměrně explicitně najevo svůj postoj vůči vztahům jakožto vůči něčemu nepříjemnému a nežádoucím. Jiní vnímají partnerskou vazbu neutrálně: „*Vztah je vazba mezi dvěma lidmi, nějaká nepříjemná, příjemná, neutrální ... je to něco, co můžeme definovat jakkoliv*“ (Jana); „*... nějaká teda ta přitažlivost ... může být jedna, může být oboje [sexuální a romantická], může bejt nic...*“ (Erik). Tato neutrální postoj vůči vztahům může znamenat, že pro některé asexuály jsou vztahy spíše strukturovaným konceptem než emocionálně nabitou zkušeností, vůči které jsou sice otevření, ale často ji aktivně nevyhledávají.

Dalším sdíleným prvkem v rámci vnímání vztahů je určitá forma vzájemné koexistence či spolupráce. Edita mluví o vztazích právě jako o vzájemném sdílení: „*...mít třeba společný zájmy, nějak se starat prostě o tu domácnost nějak dejme tomu 50 na 50, mít to vzájemný porozumění*“ (Edita). Stejně tak Karin vztahy definuje jako „*soužití dvou lidí, kteří mají k sobě blízko po té mentální rovině v tom smyslu, že spolu sdílí jisté postoje, chtějí spolu trávit čas*“ (Karin) Tento úhel pohledu by mohl odkazovat k tomu, že pro některé asexuály je klíčové vytvářet vztahy, které nepodléhají hierarchickým nebo tradičním očekáváním, ale spíše reflektují rovnost a vzájemné uznání jako základní hodnoty.

Nicméně respondenti se liší v tom, jakým způsobem strukturu partnerských vztahů definují a které prvky vztahu jsou pro ně klíčové. Laura zmiňuje víceúrovňové propojení: „*Má právě ty různé aspekty: fyzické, emoční, psychické, celkové poznání toho člověka*“ (Laura), což naznačuje, že fyzická stránka může hrát roli, i když není ústřední. Naopak pro některé je klíčovým definujícím prvkem výhradně emoční stránka „*Ta emoční intimita je pro mě hodně důležitá.*“ (Marika), případně naopak spíše ta fyzická „*Pro mě romantika a nějaké projevoování lásky je čistě přes fyzično.*“ (Jana). Tyto rozdíly mohou naznačovat, že způsob, jakým jednotlivci strukturují a prožívají své vztahy, úzce souvisí s jejich osobními zkušenostmi, potřebami a možnostmi emocionální či fyzické seberealizace. Tato variabilita ukazuje, že asexuálové ani zdaleka nejsou homogenní skupinou a jejich pojetí vztahů může reflektovat různorodá očekávání, která kladou důraz na různé stránky partnerských vztahů.

Napříč odpověďmi je rovněž patrná snaha redefinovat koncept partnerských vztahů tak, aby odpovídal individuálním potřebám a hodnotám respondentů. Domnívám se, že tato tendence by mohla být reakcí na tlak tradičních představ o vztazích, které kladou důraz na romantickou a sexuální složku v úzkém propojení. Tato reinterpretace zároveň poskytuje asexuálům prostor k vytvoření vlastních norem, jež jsou založené na jejich specifických potřebách a očekávání od partnerských vztahů, která se mnohdy liší od očekávání amatonormativní allosexuální společnosti.

7.2.2. Romantická vs. aromantická – rozdíly v motivaci a prožívání vztahů

Dalším jevem, který vystupuje z dat je kategorizace respondentů na romantické a aromantické asexuály. Tento fenomén se v rozhovorech vynořuje v zásadě dvojitým způsobem – někteří asexuálové explicitně uvádí, že se identifikují jako jedna z těchto kategorií, jiní zůstávají pouze u identifikace jako asexuál bez potřeby bližšího určení, nicméně z jimi popisovaných zkušeností je prakticky ve všech případech patrné, že spadají do jedné nebo druhé kategorie – jednoduše podle toho, zda o partnerské vztahy zájem jeví, nebo ne. Stran romantiků a aromantiků je tento výzkumný vzorek vyrovnaný. Jako romantici se identifikují případně projevují Jiří, Jana, Laura a Karin, naopak jako aromantici Marika, Erik, Viktor a Edita. Alex se explicitně identifikuje jako demiromantik,

čímž reprezentuje nebinaritu romantické přitažlivosti svou identitou na pomezí romanticity a aromanticity.

Jiří explicitně uvádí: „... *romantik určitě jsem.*“ (Jiří), Jana v souvislosti se vztahy reportuje úspěšnost svého stávajícího již dvouletého vztahu: „*Tenhle vztah je funkční, je dobrý*“ (Jana) a Laura s Karin, které žádné vztahy momentálně nemají otevřeně hovoří o tom, že jsou partnerskému vztahu do budoucna otevřené: „*Určitě jsem tomu [vztahům] nějak otevřená a jsou etapy, kdy si říkám, že bych to fakt zkusila, že... jo, že by to mohlo být fajn*“ (Laura), „*Myslím, že by mi ten partnerský vztah mohl do života něco přinést.*“ (Karin). Těmito výroky tyto účastníci vyjadřují svůj zájem o partnerské vztahy. Blíže o tom, jak romantici své partnerské vztahy prožívají a jak v rámci nich fungují pojednávají následující kapitoly.

Motivace pro vstup do partnerských vztahů u Jiřího, Jany, Laury a Karin jakožto romantiků vykazují společné vzorce, jako je potřeba emocionální blízkosti, respektu a podpory, ale zároveň odhalují významné rozdíly v jejich osobních očekáváních a preferencích. Všichni čtyři respondenti se shodují v tom, že vztahy vnímají jako prostor pro sdílení a osobní růst, avšak každý tento koncept interpretuje a prožívá jinak. Jiří vnímá partnerské vztahy jako příležitost pro vytvoření hluboké sounáležitosti a sdílení. Říká: „*ňákou formu partnerství. Je to něco, kde dva lidi zažívají sounáležitost, ňákou, jsou si hodně blízcí*“ (Jiří). Jana zase vnímá partnerský vztah jako prostor pro harmonii a podporu. Uvádí: „*Pro mě, protože ten vztah plyne, a je prostě harmonický, je harmonický v tom, že já nedostanu nějakou výčitku na něco, že jsem něco udělala*“ (Jana). Laura přináší mnohovrstevnou perspektivu, když říká, že pro ni vztah znamená „*Poznání toho člověka a společné sdílení na fyzické, emoční i psychické úrovni*“ (Laura). Hledá propojení, které zahrnuje nejen emocionální, ale i intelektuální a fyzické aspekty. Tato potřeba komplexního propojení ji odlišuje od ostatních respondentů, kteří se zaměřují spíše na emocionální blízkost jako hlavní prvek vztahu. Laura tím vyjadřuje touhu po hlubším a komplexnějším sdílení, které vnímá jako základ skutečně smysluplného partnerství. Karin na rozdíl od ostatních projevuje nejistotu ohledně své budoucnosti ve vztazích. Říká: „*Nevím, jak to bude do budoucna se mnou, jako co se týče těch vztahů*“ (Karin) Přesto uznává, že partnerský vztah by mohl být obohacující, ačkoli její představa ideálního vztahu zůstává nejasná. Tato nejistota může být odrazem jejího hledání, jak by takový vztah zapadl do

jejího života a hodnot. Společným aspektem sdíleným romantiky v tomto výzkumu je tedy důraz na respekt, podporu a sdílení jako klíčové prvky partnerských vztahů. Rozdíly však leží v míře, do jaké každý z nich tyto prvky rozvíjí. Jiří a Jana se zaměřují na emocionální blízkost a harmonii, Laura hledá propojení na více úrovních, zatímco Karin je na cestě k tomu, aby si ujasnila, co od vztahů očekává. Tyto rozdíly ukazují, jak se individuální hodnoty a zkušenosti promítají do jejich přístupů k partnerským vztahům.

Oproti tomu aromantičtí asexuálové potřebu realizace partnerských vztahů nepocítují. Jeden z participantů souhlasně reaguje na otázku týkající se aromantické identity: „... vy sám sebe identifikujete jako aromantického asexuála. Je to tak? – Ano.“ (Viktor). Ostatní aromantici uvádí, že vztahy jsou pro ně něco, o co nejeví zájem, něco, co nevyhledávají a něco, co považují za zbytečné: „Pro mě to, že bych měla vztah, to není něco, co bych někdy cítila jako potřebu, nebo co by mě naplňovalo. Prostě mi to přijde zbytečný.“ (Marika), „Vztah nějak nevyhledávám. Ani jakoby tu romantickou přitažlivost. Nejsem si vůbec jistý, jestli jsem někdy jako cítil nějakou romantickou ani sexuální přitažlivost.“ (Erik), „Já jsem nikdy žádný jako partnerskej vztah neměla a ani po tý zkušenosti momentálně netoužím.“ (Edita).

Výše zmínění aromantici často uvádějí různé důvody a motivace, které odrážejí jejich osobní hodnoty, životní zkušenosti a reakce na společenská očekávání. Jejich postoje lze chápat skrze kombinaci individuálních preferencí a širších interpretací toho, co vztahy znamenají v kontextu jejich identity. Jedním z nejčastěji zmiňovaných motivů je vnímání vztahů jako svazujících a omezujících. Marika explicitně říká: „Já si pod tím [vztahy] představuju to nejhorší. Jakože ehm... že toho člověka to nějak sváže.“ (Marika). Tato asociace partnerských vztahů s omezením a pravidly je u Mariky dále rozvedena, když uvádí: „Je to hodně svázané těmi pravidly a očekávanými, a to já nemám ráda, no“ (Marika) Takřka totožný motiv se objevuje také u Viktora, který uvádí: „Když si představím vztah, je to něco, co by pro mě bylo moc svazující“ (Viktor). Zdá se, že jak Maričin, tak i Viktorův postoj by mohl souviset se silnou vnitřní potřebou svobody a nezávislosti a strachem z toho, že potenciální vztah by jim tyto výsady zcizil. Maričin postoj dále reflektuje odpor vůči rigidním společenským strukturám, které podle ní se vztahy souvisí, oproti tomu Viktor, zdá se, staví svou motivaci v odmítnutí partnerských vztahů výhradně na svém vnitřním přesvědčení. Stejně tak jako Marika hovoří o

společenských očekávání i Erik: „*Nikdy jsem nebyl schopnej se s tím jakoby ztotožnit... lidi chtějí randit, chtějí mít nějaký fyzický vztah... prostě nikdy jsem nebyl schopnej*“ (Erik). Z jeho výpovědi vyplývá, že partnerské vztahy pro něj představují něco cizího a těžko pochopitelného. Erikovo odmítnutí partnerských vztahů, stejně tak jako Maričino, tedy lze interpretovat jako důsledek hlubokého nesouladu s konvenčními představami o vztazích, což je vede k pocitu, že tyto vztahy nejsou pro ně relevantní. Edita závěrem přispívá svou perspektivou tím, že zdůrazňuje absenci potřeby partnerských vztahů bez jiné hlubší motivace: „*Já jsem nikdy žádný jako partnerskej vztah neměla a ani po tý zkušenosti momentálně netoužím*“ (Edita). Partnerské vztahy tedy vnímá jako něco, co pro ni nemá význam, přičemž její postoj může být ovlivněn nejen její orientací, ale i širším odporem vůči společenským tlakům na navazování těchto vztahů. Motivace nevyhledávání partnerských vztahů jsou tedy u aromantiků poměrně různorodé.

Aromantici často nacházejí naplnění svých potřeb blízkosti a sounáležitosti v jiných typech vztahů, jako jsou přátelství, rodinné vazby nebo širší mezilidské interakce. Tyto vztahy pro ně hrají klíčovou roli a nahrazují partnerskou intimitu, která není pro jejich životní styl a orientaci podstatná. Pro Mariku jsou zásadní především rodinné vztahy. Zdůrazňuje, že „*pro mě jsou nejdůležitější právě ty kamarádské a rodinné vztahy. Jednoznačně rodina*“ (Marika). Marika vnímá rodinu jako stabilní základnu, která jí poskytuje emocionální podporu a naplnění, přičemž její odmítnutí partnerských vztahů může být částečně kompenzováno intenzitou těchto rodinných vazeb. Erik naopak kvituje spíše přátelské vztahy: „*Rozhodně ty přátelské, ty platonické... bez těch bych asi fakt jako neřešil, doslova*“ (Erik). Viktor má omezený počet blízkých vztahů, které si však pečlivě chrání: „*Já mám tak tři stabilní přátelé a ty si držím*“ (Viktor). Na rozdíl od Erika a Mariky se Viktor jeví jako rezervovanější v navazování vztahů: „*Já si sotva navážu přátelství, natož nějaký vztah*“ (Viktor), čímž dává najevo, že i navazování přátelských vazeb je pro něj obtížné, natož potom partnerského vztahu. Přestože jeho okruh blízkých lidí je úzký, tyto vztahy pro něj představují zásadní zdroj stability a blízkosti. Viktorův postoj může být ovlivněn jeho potřebou autonomie, která se projevuje i v jeho aromantické orientaci. Edita nachází smysl především v kvalitních a respektujících mezilidských vztazích. Sama uvádí: „*Tak asi možná ty kamarádské, že mám pár kamarádů a taky třeba dobrý vztahy obecně s lidma okolo*“ (Edita), jistou blízkost zároveň nachází i ve své profesi: „*S klienty mám často blízký kontakt.*“ (Edita). Edita tedy realizuje svou potřebu blízkosti skrze širší mezilidský

okruh, přičemž vztahy vnímá spíše jako společenské propojení než jako úzké emoční vazby. Společným vzorcem prostupujícím napříč aromantiky v tomto výzkumu se zdá být, že i přes nezáměr o partnerské vztahy nacházejí naplnění ve vztazích jiného druhu. Marika klade důraz na rodinu, Erik na kombinaci přátelství a rodinných vazeb, Viktor si chrání několik úzkých přátelství, zatímco Edita se orientuje na kvalitní interakce v širším společenském okruhu. Tyto rozdíly ukazují, že potřeba blízkosti a vztahovosti se u aromantických asexuálů realizuje různými způsoby v závislosti na jejich individuálních preferencích, hodnotách a životním kontextu. Společným jmenovatelem však zůstává důraz na stabilitu, respekt a emoční podporu, které nacházejí mimo tradiční partnerské vztahy a realizují si tak základní lidskou potřebu afiliace.

Specifickou samostatnou kategorií jsou demiromantici, které v rámci tohoto výzkumného souboru reprezentuje jediný participant – Alex. Alex se explicitně identifikuje jako demiromantik, což znamená, že si dokáže vytvořit romantickou přitažlivost k někomu, ke komu má velmi blízký vztah: *„Jsem skončil u demiromantika, protože vím, že ten je po určité době schopný nějakým způsobem si s člověkem, který mu je hodně blízký, vytvořit si na něj crush nebo nějakou romantickou atraktivitu“* (Alex). Zároveň však reflektuje složitost této identity a její propojení s vlastní zkušeností: *„Pro mě je vztah soužití lidí, kteří spolu chtějí být – teď to řeknu fakt klišoidně – až do smrti. Nebo s tím prostě počítaj v nějakým dlouhodobém horizontu“* (Alex). Alexovy motivace pro vstup do vztahu jsou spojené s hledáním partnera, který bude nejen romantickým společníkem, ale i někým, s kým by mohl sdílet život na úrovni *„Partners in crime“*, *„Někoho, kdo je prostě Buddy, který je prostě s váma, jako celý ten život spolu cestujete, nějak se jako jste pro něj navzájem jako ta priorita“* (Alex). Na rozdíl od některých jiných respondentů, jako je například Viktor, který vnímá vztahy jako příliš svazující, Alex vyjadřuje zájem o hlubší emoční propojení a společné sdílení života. Zároveň však přátelské vztahy staví velmi vysoko, což sdílí s ostatními respondenty, jako je Erik nebo Marika. Alex však zdůrazňuje rozdíl mezi přátelstvím a partnerstvím, kdy si uvědomuje, že přátelství mu nenabízí stejný druh prioritního vztahu, jaký hledá v romantickém partnerství. Tento kontrast ukazuje, že Alexova motivace je postavena na potřebě kombinace přátelství a romantiky, což jej odlišuje od respondentů, kteří dávají přednost přátelským či rodinným vazbám bez romantického či partnerského rámce. Naopak na rozdíl od romantiků (Jiří, Jana, Laura a Karin), Alex nevnímá romantickou přitažlivost jako okamžitou nebo univerzální, ale spíše

jako něco, co se postupně rozvíjí prostřednictvím hlubokého přátelství. To ho zároveň odlišuje od aromantiků, (Marika, Erik, Viktor a Edita), kteří romantické vztahy buď zcela odmítají, nebo je považují za nepodstatné.

Důležitým prvkem, který v souvislosti s touto kategorizací promítající se v individuálních zkušenostech všech respondentů vyvstává, je samotná nebinarita romantické orientace. Ta je dobře reprezentována právě Alexem, zaujímavějšího mezikategorii, integrující jak prvky romantické, tak i aromantické orientace. Zajímavé je, že i u aromantiků v tomto výzkumném souboru se objevují jisté náznaky romanticity, které naznačují, že každý z nich je v jiné vzdálenosti od pomyslného aromantického pólu: „*Nevylučuju do budoucna, že třeba někoho najdu*“ (Edita), „*Jakože nic nevylučuju [vztah] ... není to, že bych byla jako pevně zarytá v tom, ehm...*“ (Marika), „*Co se tý romantický části týče, tak v tom bych řekl, že mě přitahují všechny, všechna pohlaví.*“ (Erik). Výše citované výpovědi podporují koncept nebinarity romantické orientace a poukazují na škálovost romantické orientace. To je reprezentováno právě tím, že i mnohé osoby, které žijí jako aromantici, případně se tak i přímo identifikují, vykazují v určitých oblastech a kontextech potenciální zájem o partnerský vztah, často ovšem nekompromisně podmíněný splněním specifických podmínek, které se většinou neslučují s běžným pojetím partnerského vztahu a jeho náležitostmi tak, jak jsou vztahy vnímány amatonormativními allosexuály.

7.2.3. Prožívání a fungování asexuálů v partnerských vztazích

Pokud bychom se měli zaměřit na subjektivní prožívání a fungování v rámci partnerských vztahů asexuálů, narážíme na fakt, že nadpoloviční většina respondentů v rámci tohoto výzkumu nemá vůbec žádné zkušenosti s partnerskými vztahy, případně pouze velmi omezené. Jediní dva participanti, kteří v době sběru dat měli partnerský vztah, jsou Jana a Jiří – to, jak prožívají své vlastní partnerské vztahy je podrobně diskutováno v rámci vertikálních analýz jejich případů (viz příloha č. 1 – vertikální analýzy jednotlivých případů). I navzdory této skutečnosti z dat vyvstávají stran prožitků a fungování ve vztazích určité koncepty, které se zdají být pro některé participanty společné.

Vlastní subjektivní prožívání partnerských vztahů u asexuálů se ukazuje být velmi komplexním a variabilním tématem, v němž hrají zásadní roli aspekty romantické a sexuální přitažlivosti. Prakticky všichni participanti popisovali své zkušenosti s romantikou a sexualitou jako oddělené dimenze, což významně ovlivňuje způsob, jakým vnímají a prožívají partnerské vztahy. U většiny se objevila tendence přikládat větší důležitost romantickému aspektu vztahů, zatímco sexuální rovina byla vnímána spíše jako přídavná, někdy dokonce překážející součást. Např. Jiří vysvětlil, že pro něj romantika představuje „nějakou formu partnerství. Je to něco, kde dva lidi zažívají sounáležitost, nějakou... jsou si hodně blízcí“ (Jiří). Současně však připouští, že sexuální stránka vztahu pro něj byla spíše mechanická: „Pro mě to bylo takový... jak to říct... mechanický asi, ale současně... byl to vztah, kterej jsem považoval za hlubokej“ (Jiří). Stejně tak paní Marika o romantické stránce vztahu uvedla: „Pro mě, když se řekne vztah, tak je to prostě někdo, s kým můžu být sama sebou, kdo mě přijme takovou, jaká jsem, a koho já přijmu taky takového, jaký je. Prostě ten pocit, že někam patřím“ (Marika). Na druhou stranu o své sexuální přitažlivosti Marika prohlásila: „Já vlastně sex vůbec nevyhledávám, nemám k němu žádný vztah. Pro mě je důležitější ta emocionální stránka vztahu“ (Marika). Explicitně o tomto rozdílu mluví Laura: „...když si představím pohlavní styk a vztah, tak tam nevidím vlastně vůbec nic, co by pro mě v hlavě tyhle věci spojovalo.“ (Laura) Tím participanti dávají najevo právě separaci sexuální a romantické dimenze. Oddělení těchto dvou oblastí by pro asexuály mohlo být reakcí na to, že mnozí z nich cítí určitou formu nesexuální přitažlivost – romantické ve slova smyslu partnerské romantiky, případně jiné formy emocionální blízkosti k přátelům či rodině, ovšem velmi často současně nepociťují žádnou sexuální přitažlivost – to přirozeně vede k separaci obou oblastí. Oddělení těchto dvou dimenzí zároveň může umožňovat větší flexibilitu asexuálních vztahů, kde mnohdy úspěch asexuálních vztahů tkví právě v rozdělení těchto oblastí.

Dalším sdíleným konceptem je určitá zmatenost a ambivalence právě ohledně vztahových prožitků – a to jak co se týče obsahu těchto prožitků, tak jejich emočního náboje spojená s určitými obavami ohledně partnerských vztahů. Tato témata se prolínají napříč zkušenostmi různých respondentů se vztahovou zkušeností, přičemž reflektují nejen jejich osobní nejistoty, ale i širší otázky týkající se konfliktu mezi vnitřními potřebami a očekáváními svými i druhých. Asexuálové, kteří se partnerským vztahům věnují, často čelí

otázkám, jak tyto vztahy sladit se svou identitou a jak se vypořádat s výzvami, které s sebou partnerství přináší.

Jedním z klíčových témat je hledání vlastních potřeb a pozicí ve vztahu. Jana popisuje svou nejistotu ohledně toho, zda jsou partnerské vztahy pro ni vhodné: „*Já jsem se v tom hodně dlouho hledala, jestli vlastně vztah je pro mě, nebo ne, protože když se podívám zpětně, tak jsem pořád nevěděla, co vlastně chci*“ (Jana). Tato zmatenost pramení z její potřeby nalézt rovnováhu mezi osobními hranicemi a očekáváním partnera. Podobně Karin reflektuje nejistotu ohledně své budoucnosti ve vztazích: „*Nevím, jak to bude do budoucna se mnou, jako co se týče těch vztahů*“ (Karin). Obě výpovědi zdůrazňují, že partnerské vztahy mohou být pro některé asexuály zdrojem hlubokého přemítání o vlastních hodnotách a potřebách.

Obavy a zmatenost jsou často spojeny také s obecným pocitem nejistoty ohledně toho, jak sladit osobní hodnoty s dynamikou partnerského vztahu. Karin se například obává, že by mohla ztratit sama sebe: „*Nevím, jestli jsem připravená na něco dlouhodobého, bojím se, že bych ztratila sama sebe*“ (Karin). Tato reflexe odráží strach, že vztah by mohl omezit její osobní autonomii, což je obava sdílená i dalšími respondenty. Jiří tyto obavy zmiňuje méně explicitně, ale jeho důraz na autenticitu ve vztazích naznačuje podobné starosti: „*Vztah je něco, kde dva lidi musí zažívat sounáležitost. Když tam není, tak se z toho stává jenom forma a to já nechci*“ (Jiří). Jiří tím nepřímou vyjadřuje obavu z povrchních nebo neautentických vztahů, které by mohly postrádat emocionální hloubku, přičemž tento aspekt se objevuje na více různých místech v rozhovoru.

Další zásadní téma představuje dělán kompromisů a přizpůsobování se v rámci vztahů. V rámci tohoto tématu se vyskytuje právě značné množství variability v emoční valenci výpovědí. Jana se vyjadřuje o své nervozitě spojené s očekáváním partnera spíše v negativním kontextu: „*Byla jsem vždycky nervózní, že budu muset dělat něco, co nechci, že ten partner bude něco očekávat a já nebudu schopná to naplnit*“ (Jana). Tato obava ukazuje, že někteří asexuálové mohou vnímat partnerské vztahy jako potenciální zdroj tlaku, což může vést k vyšší míře opatrnosti při navazování těchto vazeb. Laura připouští obavy z konkrétních situací, kdy by musela dělat kompromisy: „*Občas si říkám, že bych se mohla dostat do situace, kde bych nebyla šťastná, kdybych musela dělat kompromisy, které by byly proti mému přesvědčení*“ (Laura). Pro Lauru ovšem potřeba tvorby

kompromisů může znamenat i potenciální zdroj úspěchu v rámci vztahového fungování: „*Jsou etapy, kdy si říkám, že bych to fakt zkusila [vztah], že... jo, že by to mohlo být fajn, že by se to dalo i vykomunikovat třeba v případě, že ten druhý člověk by nebyl asexuál a že se to dá takto komunikovat.*“ (Laura), v souvislosti s tím zmiňuje i možnost, že by na určité kompromisy přistoupila i v sexuální oblasti: „*Právě v případném vztahu bych se dokázala domluvit třeba s tím partnerem, že to [sex] není tak, že bych to úplně zavrhla, že: ne, ne, ne... ale že jsem tomu nějak otevřená pro udržení toho vztahu.*“ (Laura), o podobné zkušenosti mluví i Viktor, spíše v neutrálním ladění: „*Moje vztahy byly vždycky spíš na dohodu, když už nějaký byl, než jako že by to v tom něco bylo.*“ (Viktor). O kompromisech tentokrát striktně v rámci sexuálního života hovoří i Jiří: „*Tak jsem jí to prostě říkal: „Fajn, jsem i v pohodě s tou variantou, že třeba budeš mít sex s někým jiným, jo.“* (Jiří). V jeho pojetí se tedy jedná o jakousi snahu vyhovět partnerovi tak, aby vztah mohl být pro obě strany funkční. Jiní asexuálové jsou naopak kompromisům zcela uzavřeni: „*Pro mě je podmínka, aby to prostě bylo tak jako asexuální ... by to nefungovalo...*“ (Edita), „*Nebudu to [sex, intimitu] nutit, když prostě mně to není příjemné, tak jako to nebudu dělat.*“ (Marika). Tito asexuálové obvykle partnerské vztahy vůbec nevyhledávají a reflektují, že pokud by jejich potenciální vztah vyžadoval nějaké ústupky z jejich strany, bylo by to pro ně natolik neakceptovatelné, že by do takového vztahu raději vůbec nevstoupili. Téma kompromisů v asexuálních vztazích se jeví jako velmi různorodé. Odráží rozdílné preference, zkušenosti a potřebu vyjednávat hranice v těchto vztazích. Někteří mohou vnímat kompromisy jako zdroj obav a tlaku, zvláště pokud jde o naplnění očekávání partnera. Tato nejistota může být spojena s dominantními společenskými normami, které kladou důraz na sexualitu jako nedílnou součást partnerského života, což může vyvolávat pocit neschopnosti nebo neautenticity. Jiní asexuálové ovšem naopak vidí kompromisy jako příležitost k vytvoření a udržení vztahů, přičemž spoléhají na komunikaci a vzájemné vyjednávání jako prostředek k překonání rozdílů. Tento pragmatický přístup může souviset s otevřeností k alternativním modelům vztahového fungování, kde je méně důrazu na tradiční očekávání.

Společným rysem napříč respondenty je potřeba jasného vymezení hranic a vyjednávání očekávání. Zatímco Jana a Karin reflektují větší míru nejistoty ohledně své schopnosti naplnit očekávání partnera, Laura a Jiří se spíše zaměřují na konkrétní podmínky, které musí být ve vztahu splněny, aby pro ně byl smysluplný. Tato rozdílná míra

jistoty ukazuje, že zmatenost a obavy jsou dynamickými prvky, které se liší podle osobních zkušeností a přístupu k partnerským vztahům. Pro asexuály, kteří vstupují do partnerství, jsou tyto obavy nejen výzvou, ale také příležitostí k reflexi vlastních potřeb a očekávání, přičemž tyto úvahy mohou být v konečném důsledku kruciální pro udržení funkčního vztahu.

7.2.4. Vztahové zkušenosti a role vztahů v životech asexuálů

Z celého výzkumného souboru mělo alespoň nějakou vztahovou zkušenost celkem 5 participantů – Jiří, Jana, Viktor, Karin a Alex. Jejich zkušenosti jsou poměrně různorodé a liší se zejména v délce a intenzitě těchto vztahů.

Jiří a Jana mají jako jediní zkušenosti s dlouhodobějším partnerským vztahem, přičemž oba tyto vztahy jsou nyní pro oba participanty aktuální. Jana aktuálně žije v dvouletém vztahu: „*Ted' v dubnu máme dvouleté výročí, co jsme spolu*“. Jiří je rovněž v současnosti ve vztahu: „*Co se týče mého současného vztahu ... vypadá poměrně nadějně*“. Oba o svých vztazích hovoří víceméně v pozitivním kontextu, byť připouští, že je tyto vztahy vystavují určitým výzvám, a to zvláště proto, že jsou oba ve vztahu s allosexuály. Karin, Viktor a Alex mají vztahové zkušenosti pouze z minulosti a v současnosti žádný vztah nemají. Karin vztah byl dle jejích slov poměrně emocionální a vážný: „*V tom prvním vztahu ... já jsem k tomu člověka měla hodně silné pocity*.“ (Karin). Oproti tomu Viktor má zkušenost pouze s krátkodobými známostmi, které měly sexuální charakter: „*Sexuální vztah, který jsem měl ... jsem se prostě rozhodl, že prostě s někým se jako vyspím, jo*.“ (Viktor). Alex popisuje svou jedinou vztahovou zkušenost jako krátkou a povrchní: „*Měl jsem jenom jeden, ale to bylo spíš... to byla náhodná, asi týdenní známost*.“ (Alex).

Vztahy hrají v životě respondentů, kteří mají zkušenost s partnerským soužitím, různorodé role. Pro některé jsou vztahy klíčovým nástrojem sebepoznání a pochopení vlastní identity, zatímco jiní je vnímají pragmaticky, bez hlubší emocionální angažovanosti. Pro některé asexuály potom mohou být vztahy důsledkem konformity se amatonormativními společenskými očekáváními. Tato variabilita odráží odlišné priority a očekávání, které se u jednotlivců v partnerských vztazích objevují.

Jiří popisuje svůj vztah jako důležitý bod ve svém sebepoznání. Uvádí: „*Můj vztah mi hodně ukázal, že moje potřeby a očekávání jsou někde jinde než ty partnerčiny. Bylo to komplikované, ale zpětně to беру jako cennou zkušenost.*“ (Jiří). Tato výpověď zdůrazňuje dynamiku rozdílných očekávání, která může být náročná, ale zároveň přínosná pro pochopení vlastních hranic a potřeb. Jiřího vztah tak naznačuje, že i obtížné partnerské situace mohou vést k hlubšímu sebepoznání, což je koncept, který se objevuje i u dalších respondentů. Podobně Karin reflektuje svůj jediný vážný vztah jako klíčový moment v procesu uvědomování vlastní identity: „*V prvním vztahu a mém jediném jsem si uvědomila, že tahle část mě je tak rozdílná od toho druhého člověka, že si potřebuju sama ujasnit, jak to mám.*“ (Karin). Pro Karin byl vztah zásadním krokem k pochopení její asexuální orientace.

Na druhé straně Jana, která je v dlouhodobém vztahu, zdůrazňuje význam komunikace při překonávání rozdílů: „*Náš vztah je hodně o komunikaci, protože přítelkyně psychologka, chce mít všechno vykomunikované... Pro mě to není tak důležité.*“ (Jana). Jana se musela naučit přistupovat ke vztahu jako ke společnému úsilí, kde je komunikace klíčovým nástrojem pro vyjednávání rozdílných potřeb. Tento přístup odráží koncept vztahu jako prostoru pro rozvoj dovedností, které umožňují překonávání konfliktů a dosažení větší harmonie.

Viktor naopak popisuje své vztahy spíše pragmaticky, bez hlubší emocionální angažovanosti: „*Moje vztahy byly vždycky spíš na dohodu, když už nějaký byl, než jako že by to v tom něco bylo.*“ (Viktor). Jeho výpověď zdůrazňuje neutralitu a pragmatismus ve vztazích, kde emocionální zapojení nehraje klíčovou roli. Tento přístup kontrastuje s intenzivnějšími prožitky ostatních respondentů, ale zároveň ukazuje, že vztahy mohou mít i ryze praktický rozměr, který je přesto pro jedince hodnotný.

Vztahy mohou v životech asexuálů hrát rovněž roli jakéhosi nástroje, jak vyhovět společenským očekáváním. Takové vztahy se zdají být velmi povrchní a účelové. Alex popisuje svou krátkodobou zkušenost s týdenní známostí, kterou reflektuje spíše jako náhodnou: „*Měl jsem jenom jeden [vztah], ale to bylo spíš... to byla náhodná, asi týdenní známost.*“ (Alex), uvádí k ní zajímavé hodnocení: „*Neměl jsem si prostě začínat s klukem jenom proto, protože jsem potřeboval jako aby tam nějaký byl, to bylo na dlouhou dobu vlastně jediný můj... ten u kterého to zůstalo, mám zaškrtnuto, a dál jsem to už neřešil.*“

(Alex). Velmi podobnou zkušenost reportuje i Erik: „*V podstatě jsem to [společenská očekávání] řešil tak, že jsem si vybral... No, tak tahle osoba není úplně příšerná. Většinou to byl kluk, protože tam ještě ta heteronormativita do toho zabíhá. No, tak třeba jsem si říkal, no, tak tenhle, tak teď není úplně tak hroznej ... vlastně jsem si to musel vymyslet, v podstatě sám zvolit.*“ (Erik). Těmto vztahům Erik evidentně nepřikládá žádný hlubší význam, neboť v souvislosti s partnerskými vztahy sám explicitně uvádí, že nemá žádné zkušenosti: „*Jsem nikdy nebyl ve vztahu, žádným romantickým vztahu teď myslím.*“ (Erik). Alexova a Erikova reflexe ukazuje, že tyto vztahy nejsou výsledkem emocionálního propojení nebo osobního zájmu, ale spíše odpovědí na tlak heteronormativní společnosti. Alex popisuje svůj jediný vztah jako náhodný a účelový, s cílem „*mít to zaškrtnuto*“ – tedy naplnit symbolickou společenskou povinnost. Erikovo přijetí vztahu s osobou, která „*není úplně příšerná*“ dále ukazuje pragmatický přístup k partnerství bez hlubšího citového významu. Tito asexuálové tím reflektují nejen své vnímání vztahů jako povrchních, ale také pocit nesouladu mezi vlastním sebepožíváním a vnějšími očekáváními. Tento kontrast odhaluje, jak společenské normy mohou formovat vztahové rozhodování a současně vést k vnitřnímu odcizení a absenci autentického naplnění ve vztazích.

Při pohledu na tyto zkušenosti vyvstává několik sdílených témat. Všichni respondenti, kteří měli partnerskou zkušenost, zdůrazňují význam pochopení vlastních hranic a potřeb. Ačkoli přístup k těmto vztahům se liší – od intenzivní snahy o komunikaci a rozvoj až po pragmatismus a omezené emocionální zapojení – vztahy obecně představují prostor pro reflexi a růst. Různorodost těchto zkušeností ukazuje, že asexuální jedinci mohou vztahy prožívat jako dynamický proces, který závisí na individuálních preferencích a schopnosti vyjednávat potřeby v rámci partnerského soužití.

7.2.5. Navazování partnerských vztahů u asexuálů

Téma navazování partnerských vztahů v jednotlivých rozhovorech krystalizuje jednak u romantických asexuálů, kteří mají nějaké vztahové zkušenosti a popisují to, jak jejich partnerské vztahy začínaly, ale zároveň se objevuje i u aromantiků, kteří v souvislosti s ním zmiňují možnosti, jak by vznik jejich partnerského vztahu mohl vypadat. Někteří asexuálové popisují aktivní snahy o navázání vztahu, zatímco jiní mluví spíše o pasivním

přístupu nebo náhodném charakteru vztahových a seznamovacích zkušeností. Téma navazování vztahů je často spojeno s vyjednáváním hranic a hledáním společných očekávání od budoucího vztahu.

Postoje drtivé většiny asexuálů v tomto výzkumu k navazování partnerských vztahů vykazují výrazný společný vzorec – otevřenost možnosti vztahu, avšak s absencí jakékoliv proaktivní iniciativy. Edita hovoří o tom, že si možnost vztahu do budoucna nepřipouští jako zcela vyloučenou, ale nijak se o něj nesnaží: „*Nevylučuju do budoucna, že si třeba někoho najdu ... ale aktivně se o to nesnažím.*“ (Edita). Tento přístup ukazuje nejen pasivitu, ale také jistou nezávislost na představě, že by partnerský vztah měl být nutnou součástí života. Podobnou pasivní otevřenost reflektuje i Marika, která popisuje svou zkušenost se zájmem ze strany potenciálního partnera: „*Jestli to má být osud, tak se znova najdem*“ (Marika). Zde se projevuje určitá důvěra v přirozený průběh událostí, aniž by se cítila být nucena k aktivnímu rozhodování. Karin tento postoj shrnuje stručně, když uvádí: „*Nechávám si všechny možnosti otevřené*“ (Karin). Tím naznačuje, že vztahům není uzavřená, ale aktivní vyhledávání jí není blízké, což lze chápat jako zachování osobní autonomie a respekt k vlastnímu tempu. Alex se na možnost vztahu dívá podobně. Jeho postoj k navazování vztahu je založen na spontánnosti a absenci předem daných plánů: „*Prostě bych se s tím člověkem bavil a uvidíme, kam se to vyvine*“ (Alex). Tato reflexe ukazuje, že absence zkušeností s navazováním vztahů nemusí znamenat uzavřenost, ale spíše přístup „*nechme to plynout*“. Erik tento postoj rozšiřuje i na otázku sexuality, když uvádí: „*Se bránit jako nebudu a budu se snažit jakoby s otevřenou myslí k tomu [sexu, vznikajícímu vztahu] přistupovat.*“ (Erik). To naznačuje ochotu k případné změně, ale opět bez vlastní iniciativní role, což je v souladu se širším vzorcem pasivní otevřenosti. Zcela explicitní reflexi nezájmu o aktivní hledání přináší Viktor, který říká: „*Aktivně nevyhledávám vztah a nepotřebuji ho k životu.*“ (Viktor). Tato výpověď nejen podtrhuje jeho postoj, ale zároveň ukazuje, že vztah není v jeho životě považován za nezbytný prvek. Viktor dále zmiňuje, že je pro něj obtížné najít někoho, kdo by sdílel jeho pohled na vztahy: „*Já mám docela problém najít někoho, kdo to cítí stejně jako já.*“ (Viktor). Tato obtížnost naznačuje možný konflikt mezi asexuální identitou a společenskými normami, které často kladou důraz na romantické a sexuální vztahy.

Všechny tyto výpovědi společně odrážejí nejen pasivní přístup k navazování vztahů, ale také schopnost účastníků akceptovat situaci, která se může přirozeně vyvinout. Tito jedinci nepocítují potřebu iniciovat vztah, což lze interpretovat jako projev autonomie a vyrovnaného vztahu ke své identitě. Pasivní otevřenost, kterou projevují, tak může být rovněž formou rezistence vůči společenskému tlaku, který často romantické a sexuální vztahy staví na piedestal životního naplnění. Asexuálové tímto postojem reflektují nejen nezájem o tradičně chápané vztahové vzorce, ale také důležitost zachování autenticity své identity, aniž by se zcela uzavřeli možnostem, jež by mohly přirozeně nastat.

Zcela odlišný přístup k navazování vztahů prezentují Jana a Laura. Na rozdíl od předchozích participantů, kteří vztahy nevyhledávali aktivně, zde můžeme vidět postoje, které zdůrazňují snahu a záměrné budování vztahů, často spojené s plánováním a strukturou. Jana se vyjadřuje velmi otevřeně o své schopnosti navázat vztah a zmiňuje, že pro ni nikdy nebylo těžké někoho si najít: „*Pro mě nikdy nebyl problém navázat vztah, protože jsem byla atraktivní*“ (Jana). To zdůrazňuje nejen její sebedůvěru, ale i proaktivní přístup, kdy je schopná využít své osobní vlastnosti k vytvoření vztahových vazeb. Jana dále reflektuje, že dlouhodobé vztahy u ní často vycházejí z přátelství: „*Veškerý můj vztahy, které byly ... kdy nějaká dlouhodobá známost a přátelství se překlenulo do vztahu*“ (Jana). O tomto postupném procesu transformace přátelství ve vztah hovoří i Alex: „*Po určité době jsem schopný nějakým způsobem s člověkem, který je hodně blízký, vytvořit si na něj crush nebo nějakou romantickou atraktivitu.*“ (Alex) Tento přístup ukazuje na strukturované a postupné budování vztahu, který začíná na bázi důvěry a přirozeného vývoje.

Specifickým příkladem proaktivního přístupu k navazování vztahů je Janina zkušenost z asexuálního setkání, kde se seznámila se svou současnou přítelkyní: „*Jsem byla na asexuálním setkání v komunitním centru v Praze ... a tam přišla moje současná přítelkyně, která, my jsme tam byly jediný dvě extrovertky, který se nějak zapojovaly ... v tomhle jsem věděla, že bude vyhovění, a tak jsme se sešly a teď to bude, teď v dubnu máme dvouletý výročí.*“ (Jana). To ilustruje nejen její schopnost iniciovat kontakt, ale také cílený přístup k hledání partnerky v prostředí, které je bezpečné a kompatibilní s její identitou. Janin vztah s přítelkyní je navíc příkladem velmi vědomého a strukturovaného budování vzájemné důvěry a bezpečí. Sama zmiňuje, že obě partnerky přistupovaly k rozvíjení

intimity metodicky: „*Pro nás bylo všechno strašně snadné. My jsme si už někdy na štvrtým rande stáhly seznam aktivit, které jsou od nějaké soft pettingu po anální sex ... a u všeho jsme si řekly, co je pro nás v pohodě, co je jakoby, když to řeknu, na semaforu zelené, žluté a červené.*“ (Jana). To ukazuje na vysokou míru komunikace a plánování v jejich vztahu, což je klíčové pro vytváření bezpečného prostředí, jak sama Jana zmiňuje: „*První pusa byla za tři měsíce, první sex za pět, všechno to šlo hrozně pomalu a všechno to šlo opravdu tak, že jsme si ty věci definovaly a bylo to pro mě přesně to bezpečný prostředí, který jsem potřebovala.*“ (Jana). Tento přístup zase zdůrazňuje roli bezpečného prostoru a volného časového rámce umožňující postupný a nenátlakový vznik vztahu.

Laura doplňuje Janinu perspektivu, když říká: „*Když pak chce člověk navázat vztah s nějakým jako partnerem, tak tam to pak bude asi téma na dlouho*“ (Laura). Tento výrok poukazuje na to, že budování vztahu je proces vyžadující čas a hlubokou reflexi. Přestože Laura přímo nehovoří o své proaktivitě, její slova naznačují, že navázání vztahu vnímá jako úsilí na „*dlouhou trať*“, což odráží podobný přístup jako u Jany a Alexe.

Výpovědi těchto participantů představují kontrast vůči pasivní otevřenosti některých asexuálů. Janin a Lauřin proaktivní přístup k navazování a budování vztahů lze chápat jako důkaz jejich touhy po hlubokém propojení, které se však nevytváří spontánně, ale na základě záměrné a plánované interakce. Tento přístup jim umožňuje vytvořit bezpečné prostředí, které je v souladu s jejich potřebami, a zároveň reflektuje jejich schopnost adaptovat se na konkrétní vztahové situace a hledat harmonii mezi vlastním očekáváním a realitou.

7.2.6. Role asexuální identity v partnerských vztazích asexuálů

Asexualita se přirozeně ve vztazích asexuálů odráží v mnoha různých oblastech. Mnoho asexuálů dokonce považuje oblast vztahů za jedinou oblast svého života, která je nějak ovlivňovaná právě jejich asexualitou, pro jiné je oblast vztahů vedle dalších jednou z prominentních oblastí, kde svou asexualitu pociťují. Většina participantů odpověděla na otázku „*Jak se asexualita promítá do Vašeho života?*“ víceméně podobně: „*Asi to bude nejvíc ohledně toho vztahu a toho sexu.*“ (Erik), „*Aktivně nevyhledávám vztah a nepotřebuji ho k životu.*“ (Viktor), „*Asi v těch vztazích to může být [problém] si dokážu*

představit“ (Laura), „Asi do těch vztahů...“ (Jiří), „protože já i určitě někde jsem na aromantickém spektru ... já té romantické lásky neprojevuju nějak hodně ... je to v našem vztahu...“ (Jana), případně i do pouhé komunikace o vztazích s okolím: „Když třeba se svými přáteli řešíme vztahy ... tak já sama do toho nedokážu moc přispět.“ (Karin). Zkušenosti respondentů ukazují, že oblast vztahů je pro mnohé asexuály jedním z míst, kde se jejich asexualita nejvýrazněji projevuje. Někteří popisují, že asexualitu vnímají především ve spojitosti s absencí sexuální touhy, která může být zdrojem obtíží nebo odlišností v partnerské dynamice. Jiní však zdůrazňují širší souvislosti, například vliv na romantické city, emocionální blízkost nebo schopnost komunikovat o vztazích v sociálním kontextu. Pro mnohé asexuály může být asexualita nejen výzvou v pochopení sebe sama, ale také zdrojem konfliktu mezi jejich vnitřním světem a vnějšími očekáváními společnosti a partnerů v kontextu vztahů. Například pocit, že nemohou přispět do diskuzí o vztazích mezi přáteli, ukazuje na to, jak může asexualita ovlivňovat nejen intimní sféru, ale i běžné sociální situace, které se v souladu s konceptem amatonormativity často odkazují právě k partnerským vztahům.

Hlavním vynořujícím se konceptem v souvislosti s tímto tématem je potřeba asexualitu ve vztazích nějak komunikovat, případně v souvislosti s ní dělat nějaké kompromisy (téma kompromisů ve vztazích je podrobněji rozebráno v kapitole 7.2.3.). Komunikace asexualit ve vztahu je pro většinu asexuálů nezbytným pilířem zdravého partnerství. Její důležitost spočívá nejen v nastavení vzájemných očekávání, ale také v budování důvěry a porozumění mezi partnery.

Jana například zdůrazňuje, že pro ni a její partnerku je komunikace hluboce propojená s introspektivním a analytickým přístupem: *„Víme, jaké jsou druhy lásky, víme, že ohledně přitažlivosti i víc, i hodně té romantické, estetické, my to prostě definujeme hrozně analyticky, i moje přítelkyně je psycholožka, takže ještě prostě ta konverzace je jiná.“* (Jana). Tento přístup jí umožňuje nejen lépe pochopit svou asexualitu, ale také ji integrovat do svého partnerského života. Na druhé straně Jiří popisuje své obavy, které ho v komunikaci o asexualitě někdy brzdí. Ve své minulé zkušenosti tuto informaci partnerce nakonec sdělil: *„V tom vztahu, který jsem... ehm... měl vloni, což trvalo asi tři měsíce... Tak tam už jsem to... ehm... té, té partnerce... ehm... řekl.“* (Jiří) I když se partnerka stavěla k jeho asexualitě pozitivně: *„Ta se jako tvářila, že... ehm... když, že, že jsem asexuální, tak*

se tvářila, že jako v pohodě,“ (Jiří). Jiří si ovšem není jistý, jaké jsou budoucí perspektivy, byť tato komunikace proběhla: *„Ale zároveň jako nevím, co by bylo jako do budoucna, jo.“* (Jiří). Zároveň ale dodává, že zatajovat takto důležitou část identity by nebylo zdravé: *„To si myslím, že není zdravý.“* (Jiří).

Laura a Karin se shodují na důležitosti upřímnosti při sdělování asexualit. Laura věří, že otevřená komunikace může fungovat i v případě partnerů, kteří nejsou asexuální: *„Že bych to mohlo být fajn, že by se to dalo i vykomunikovat třeba v případě, že ten druhý člověk by nebyl asexuál.“* (Laura). Karin příkládá velkou důležitost sdělení asexualit v pravý čas, aby zabránila nedorozumění nebo zbytečným komplikacím: *„Nemuselo by to být hned na první schůzce, ale po tom, co se lépe poznáme a uvidím tam nějaký potenciál právě pro ten romantický vztah, tak bych to chtěla sdělit právě ještě předtím, než bychom do toho vztahu postoupili.“* (Karin). Pro ni je upřímnost nezbytná: *„Nechci lhát lidem o tom, jak já to cítím.“* (Karin). Alex oproti tomu nabízí odlišný pohled, kdy spíše preferuje volný průběh a komunikaci na základě vyvíjející se důvěry: *„Jako nemám s tím žádný problém to říct na férovku, ale zase je to stejný, jako musíte tomu člověku důvěřovat, protože proč bych to říkal někomu cizímu na baru, jo...“* (Alex).

Z uvedených výpovědí vyplývá, že ačkoliv jsou způsoby komunikace různorodé, sdílejí několik společných rysů. Respondenti zdůrazňují důležitost otevřené diskuse a shodují se, že tajit asexualitu ve vztahu by nebylo funkční. Zároveň se liší v přístupu k časování a míře explicitnosti. Zatímco Jana a Karin zdůrazňují důležitost přímého a analytického sdělení, Alex preferuje postupný přístup založený na důvěře. Jiří a Laura zdůrazňují, že správně vedená komunikace může překonat bariéry nepochopení a podpořit dlouhodobé porozumění.

Vedle osového tématu komunikace asexualit v rámci vztahů se může asexualita promítat také do oblasti sexu a intimity (podrobněji rozebráno v kapitolách 7.2.7. a 7.2.8.).

7.2.7. Intimita ve vztazích asexuálů

Intimita jako pojem má pro asexuály specifické, často hluboce osobní konotace, které se liší významně podle osobních preferencí, zážitků a úhlů pohledu.

Nejvýznamnějším fenoménem, který z dat vystupuje, je oddělení emoční a fyzické stránky intimity, a to jak v partnerství, tak např. i v přátelských vztazích. Emoční intimita je často vnímána jako hluboký proces založený na důvěře a sdílení, který může probíhat nezávisle na fyzických projevech. Pro mnoho asexuálů je emoční blízkost primárním způsobem, jak vytvářet a prožívat propojení s druhými, protože fyzická intimita nemusí být nutně v souladu s jejich orientací nebo preferencemi. Fyzická intimita naopak bývá spjata s doteky, objetími či jinými projevy, které mohou být vnímány jako příliš invazivní nebo spojené s diskomfortem, zvláště pokud překračují jejich hranice. Rozdělení těchto aspektů také odráží snahu o zachování individuální autonomie a kontrolu nad tím, jaké formy blízkosti jsou pro jednotlivce přijatelné. Pro někoho může být fyzická intimita spíše otázkou rutiny nebo společenských očekávání, zatímco emoční intimita zůstává hlubokou a autentickou součástí vztahu. Tato distinkce umožňuje asexuálům lépe definovat své potřeby a hranice ve vztazích, aniž by byli nuceni spojovat emoční blízkost s fyzickou nebo sexuální aktivitou, kterou sami nemusí považovat jako důležitou či přirozenou, byť jiné aspekty intimity jsou pro ně důležité.

Jako jeden z klíčových aspektů intimity se pro asexuály zdá být zejména emoční intimita, o které v nějaké podobě hovoří všichni participanti. Emoční intimita představuje pro asexuály důležitý a specifický aspekt jejich vztahů, který je definován hlavně důvěrou a možností sdílení osobních pocitů a myšlenek. Viktor a Erik ji popisují jako proces, při kterém odhaluje nejhlubší tužby a strachy, a to za podmínky, že druhý člověk nabídne podporu a pochopení: „*Mít tu důvěru k tomu člověku, svěřit se a být tím podpořen.*“ (Viktor), „*Potřebuju, aby vlastně, když si věříme navzájem, tak jen tak se tam vlastně ta intimita jakoby objeví, že je tam vidět jakoby ta důvěra, ta blízkost.*“ (Erik). Karin zdůrazňuje možnost projevit se bez zábran, což zahrnuje i sdílení vlastních slabších stránek: „*Je to představa toho, že nemusím mít zábrany a můžu se na sto procent projevít.*“ (Karin). S tím souzní i Jiří, který spatřuje emoční intimitu především v hlubokých konverzacích a sdílení pocitů: „*Sedět spolu a povídat si na nějaké hlubší úrovni. Je to o prožívání sounáležitosti, projevu lásky a blízkosti.*“ (Jiří). Laura tuto dimenzi propojuje s dlouhodobým procesem budování důvěry, který je podložen postupnými kroky vedoucími k hlubšímu propojení s druhým člověkem: „*Je to o postupných krůčcích, kdy se poznáváme a budujeme společně.*“ (Laura). Edita však upozorňuje na skutečnost, že sdílení pocitů nemusí být automatické, a často zůstává spíš v roli posluchače, což odpovídá její preferenci

chránit svůj „osobní prostor“: „Mám hranici, která je jen moje, a do toho prostoru pustím jen toho, komu důvěřuju.“ (Edita).

Na druhou stranu, někteří participanti, jako Viktor a Alex, otevřeně hovoří o obtížích spojených s emoční intimitou. Viktor vyjadřuje strach z možného zneužití důvěry: „*Je tam nebezpečí, že člověk toho může využít*“ (Viktor), zatímco Alex pocituje obavy z vytvoření přílišné citové vazby: „*Bojím se toho, že bych byl na té vazbě příliš závislý.*“ (Alex). Tato výpověď ukazuje, že emoční intimita může být vnímána nejen jako prostor důvěry, ale také jako zdroj zranitelnosti, kdy strach ze zneužití důvěry nebo přílišné citové závislosti vytváří bariéry bránící hlubšímu propojení s druhými. Tyto obavy poukazují na potřebu jasných hranic a bezpečného prostředí ve vztazích. Marika naopak uvádí obtíže s tím, že emoční intimitu, ač by o ní měla zájem, má problém budovat: „*Pro mě hodně důležitá je emoční intimita, ale špatně se mně navazuje.*“, „*Vím, že ji [emoční intimitu] potřebuju, ale je pro mě těžší se tam dostat.*“ (Marika). Jistou ambivalenci v postojích k emoční intimitě potom reflektuje Jana: „*Povídání si o něčem hlubším pro mě není automatické a nemám to zapotřebí.*“ (Jana). Tyto výpovědi odrážejí ambivalentní vztah k emoční intimitě, kdy Marika vnímá její důležitost, ale zápasí s její realizací kvůli obtížím při navazování, zatímco Jana ji nevidí jako přirozenou potřebu. Tento rozpor ukazuje, že touha po emoční blízkosti nemusí vždy souznít se schopností či ochotou ji aktivně budovat.

Emoční intimita se pro asexuály jeví jako klíčový aspekt vztahů, který však zahrnuje širokou škálu zkušeností a přístupů. Společným vzorcem napříč výpověďmi je důraz na důvěru a bezpečné prostředí jako nezbytný základ pro sdílení hlubších emocí a myšlenek, přičemž mnozí participanti zdůrazňují potřebu postupného budování tohoto propojení. Někteří ji vnímají jako prostor pro autentické projevení svých zranitelnějších stránek a hledají v ní oporu a pochopení. Na druhé straně však emoční intimita vyvolává i obavy, a to jak z možného zneužití důvěry, tak z přílišné citové závislosti, což vede k potřebě nastavení jasných hranic. Rozdíly se projevují zejména ve schopnosti a ochotě tuto blízkost aktivně budovat – zatímco někteří ji přirozeně vyhledávají, jiní ji vnímají jako obtížně dosažitelnou nebo pro ně není nezbytná. Tyto postoje ilustrují, že emoční intimita je pro asexuály významným, ale mnohvrstevnatým konceptem, který kombinuje touhu po blízkosti s potřebou ochrany vlastního prostoru a respektu k individuálním hranicím.

Téma fyzické intimity v pozitivním kontextu se v rozhovorech objevuje ve srovnání s intimitou emoční méně často. Pro některé asexuály může být fyzická intimita příjemnou a dokonce důležitou součástí jejich života, přestože její vnímání a prožívání se liší mezi jednotlivci. Jiří například uvádí: „*Nemám odpor k dotekům. Líbí se mi a do jisté míry je i vyhledávám v romantickém vztahu. Ačkoli jsem nesmělý, intimitu i sám někdy iniciuji.*“ (Jiří). Tento pohled ukazuje, že fyzická intimita pro něj není spojena s diskomfortem, ale spíše s určitou formou blízkosti, kterou si dokáže užít a aktivně podporovat. Podobný přístup vyjadřuje i Jana, která říká: „*Veškerý kontakty, letmý držení za ruku, dávání pusy i na veřejnosti, to já, v tomhle jsem velmi asertivní.*“ (Jana). Jana vnímá fyzickou intimitu nejen jako příjemnou, ale také jako způsob, jak vyjádřit náklonnost a péči. Tento její přístup je dále podtržen jejím sklonem k fyzickému opečovávání druhých: „*Když vidím, že je tenze, tak já mám tendenci hladit nebo nějak opečovat fyzicky.*“ (Jana). K podobným sklonům tihle i Erik: „*Jsem schopnej v určitých chvílích jakoby obejmout člověka a nebo já nevím jak... pusu na tvář nebo takovýhle. Tak to jako většinou není problém.*“ (Erik). Zároveň ale přiznává jisté obtíže s vyjádřením vlastní potřeby této formy blízkosti: „*Občas cítím, že já potřebuju tu fyzickou intimitu. Ale v tu chvíli jakoby ani nejsem zranitelný, ale že nejsem schopnej si o to říct, o to požádat vlastně.*“ (Erik) Tato výpověď zdůrazňuje ambivalentní povahu fyzické intimity, kdy její prožívání může být příjemné, ale současně provázené obavami či nejistotou při jejím vyžádání. Pro některé asexuály je fyzická intimita úzce propojena s emocionálními potřebami. Alex například říká: „*Cuddles, prostě mazlení, pro mě je to tohleto, případně nějaká emoční intimita v tomhle sdílení.*“ (Alex). Tato výpověď ukazuje, že fyzická blízkost pro něj představuje nejen příjemný akt, ale také prostředek k prohloubení emoční vazby. Zároveň však připouští frustraci z její absence: „*No cuddles nemám a štvě mě to. Koupím si plyšáka asi nebo něco takovýho, to bych tam chtěl.*“ (Alex).

Tyto výpovědi ukazují, že pro některé asexuály může být fyzická intimita výrazem péče, blízkosti a emocionálního spojení, přičemž se však liší v míře, jakou ji vyhledávají nebo dokážou vyjadřovat. Společným prvkem je vnímání fyzické intimity jako způsobu navazování a upevňování vztahů, zatímco rozdíl spočívá v jejich přístupu k jejímu prožívání, iniciaci a schopnosti si o ni říct. Přesto je patrné, že fyzická intimita má v jejich životě významné místo, byť je její role individuálně podmíněná. Někteří asexuálové si fyzickou blízkost užívají a považují ji za důležitou součást vztahu, například skrze doteky, mazlení nebo objímání, které vnímají jako projev péče a citového spojení. Na druhou stranu

však existují případy, kdy fyzická intimita není vyhledávána právě z obavy, že by mohla být mylně interpretována jako předehra k sexu. Tento aspekt může být obzvláště problematický v partnerských vztazích, kde se preference a hranice jednotlivců nemusí vždy shodovat nebo být dostatečně komunikovány. Někteří asexuálové se proto mohou rozhodnout fyzické intimity raději zcela vyhnout, aby předešli nejasnostem a potenciálnímu tlaku na překročení svých hranic.

7.2.8. Sex a sexualita v partnerských vztazích asexuálů

Sex a jeho význam v životě asexuálních respondentů představuje téma plné různorodých pohledů, které často zahrnují neutrální, pragmatické případně i negativní postoje. Pro většinu respondentů není sex podstatnou nebo nezbytnou součástí jejich života, přičemž jej vnímají různými způsoby. Někteří jej popisují jako neutrální aktivitu bez většího osobního významu. Jana k tomu říká: *„Co se sexu týká, tak právě, že když byla sexuální aktivita, tak já, by... pro mě to není negativní zkušenost, není to negativní aktivita, kterou bych prováděla, ale je to pro mě neutrální aktivita.“* (Jana). U jiných respondentů se objevuje určitá lhostejnost či nezájem o sex, spojený s otázkou jeho smyslu. Laura shrnuje své pocity slovy: *„Proč bych to dělala? Asi takhle... spíš takový úplně neutrální. Nevím, co od toho čekat, ani to neznám, takže asi člověk vážně netuší.“* (Laura). Tento postoj je příznačný pro asexuály, kteří v sexu nevidí žádnou osobní hodnotu ani důvod, proč by se jím měli zabývat. Podobný přístup vyjadřuje Edita, když konstatuje: *„Je to něco, co jde naprosto mimo mě a nepotřebuju si to ověřovat.“* (Edita)

Někteří respondenti naznačují, že sex může mít určitý smysl v kontextu partnerských vztahů, ačkoli ho sami nevyhledávají ani nepotřebují. Jiří popisuje svůj pohled takto: *„Pro mě ten sex, myslím si, v tom vztahu byl, přesto že ho nevyhledávám a zcela určitě vím, že ho nepotřebuju, tak tam být může a může to dávat nějaký smysl v tom vztahu, jo.“* (Jiří). Podobně Erik přiznává, že by za určitých podmínek mohl sex akceptovat: *„Řek bych, že nejsem úplně... proti tomu sexu, ale muselo by to být právě jakoby s osobou, který věřím, nebo jako hodně silnej emocionální vztah.“* (Erik). Tato svědectví ukazují na pragmatický přístup, kdy sex může být vnímán jako možná součást hlubokého partnerského vztahu, ačkoliv sám o sobě není potřebný ani žádaný.

Vedle toho však někteří asexuálové popisují sexuální aktivity jako něco spojeného s nepříjemnými pocity, strachem nebo dokonce odporem. Erik se vyjadřuje o svém ambivalentním postoji: „*Strach. Trošku i nechut...*“ (Erik). Viktor zdůrazňuje fyzické a sensorické aspekty, které pro něj představují problém: „*Na mě je sex až moc grafický a sensoricky, prostě to není úplně ideální věc pro mě.*“ (Viktor). Tyto názory reflektují širší spektrum negativních asociací, které mohou asexuální jedinci se sexem spojovat.

Sexualita jako celek bývá některými respondenty vnímána jako něco nevýznamného nebo dokonce neviditelného. Karin popisuje svou zkušenost slovy: „*Já to v podstatě skoro vůbec necítím. Byly momenty párkrát v mém životě, kdy jsem měla nějaké biologické projevy, ale bylo to spíš jako chvilkové, že to opravdu netrvalo nějak dlouho.*“ (Karin). Alex k tomu dodává: „*Pro mě je hodně ta sexualita taková vlastně jako neviditelná, nevýrazná věc.*“ (Alex). Tyto výpovědi ukazují, že asexuální jedinci často nepřikládají sexualitě důležitost, kterou jí společnost obvykle přisuzuje, a vnímají ji jako marginální nebo nepodstatnou část své identity. Pro některé respondenty je však nezájem o sex propojený i s nezájmem o partnerské vztahy jako takové. Marika shrnuje svůj postoj: „*Já si myslím, že já jsem ehm... úplně blízko toho extrému, kdy mě asi... vůbec jak kdyby nikdy mě chtělo zajímat, vztah mít. Jakože mě to nezajímá.*“ (Marika) Tato výpověď odhaluje, že asexualita může být spojena nejen s absencí sexuální touhy, ale i s odmítnutím tradičních forem vztahového života.

Celkově výpovědi respondentů ukazují na velkou diverzitu v tom, jak asexuální jedinci vnímají sex a sexualitu. Někteří jej chápou jako neutrální nebo irelevantní aktivitu, jiní se mu vyhýbají z důvodu osobního nepohodlí nebo odporu. Pro některé může mít sex určitou roli v kontextu hlubokého emocionálního vztahu, zatímco jiní jej považují za zcela zbytečný. Společným rysem je však absence vnitřní potřeby sexu a schopnost reflektovat své postoje vůči němu v kontextu vlastní identity a hodnot.

Různorodé postoje asexuálů k sexu ovšem mnohdy vůbec neodpovídají skutečnosti. Např. Jana, která v jedné fázi rozhovoru říká, že má k sexu neutrální postoj a nevyhledává ho, zmiňuje v jiných částech rozhovoru, že sex pro ni překračuje hranice intimity a není jí příjemný, jinde naopak hovoří o tom, že sex „*ráda dává*“ a dokonce i iniciuje. Jana je přitom jediným respondentem, který kdy udržoval dlouhodobý sexuální vztah. Sexuální zkušenosti asexuálních respondentů jsou značně rozmanité, avšak většinou omezené nebo

zcela chybí. Někteří respondenti popisují spíše krátkodobé nebo jednorázové zkušenosti se sexualitou. Jiří říká: „*Já jsem nějaký vztahy měl, a jako ty vztahy byly sexuální, vlastně jako dva za tu dobu.*“ (Jiří) Podobně Viktor zmiňuje: „*Během období puberty, to jsem měl trošku vážnější vztah, kdy došlo i k sexuálním aktivitám.*“ (Viktor) Naopak Alex popisuje svou zkušenost jako velmi omezenou: „*Měl jsem jenom jeden, ale to bylo spíš... to byla náhodná, asi týdenní známost.*“ (Alex) Tyto zkušenosti však často nejsou výsledkem osobní potřeby nebo touhy, což naznačuje spíše pasivní než aktivní vztah k sexuálním aktivitám.

Naproti tomu mnozí respondenti přiznávají naprostou absenci sexuálních zkušeností, a to v důsledku jejich nezájmu či absence sexuální potřeby. Marika vysvětluje: „*Já jsem se nikdy nedostala do ehm... do té finální fáze, opravdu jako sexu.*“ (Marika) Podobně Edita říká: „*Jelikož necítím jako žádný, prostě žádnou potřebu toho sexu ani ty sexuální přitažlivosti, tak nemám žádné zkušenosti nikdy s ničím, prostě absolutně jako ne.*“ (Edita) Tento nezájem potvrzuje i Erik, který se cítí nejistý kvůli své absenci zkušeností: „*Nemám žádnou tu sexuální zkušenost, tak si nejsem jako vůbec jistej.*“ (Erik) Ačkoli někteří zažili sexuální aktivity v kontextu vztahů, většina respondentů se od těchto zkušeností distancuje, protože pro ně nemají osobní význam ani hodnotu.

Dalšími koncepty vyvstávajícími z dat jsou témata sexuální touhy a vzrušení. Někteří asexuálové popisují jisté fyzické reakce nebo povrchní vnímání přitažlivosti, ale bez hlubší potřeby tyto pocity dále rozvíjet. Jiří například konstatuje, že vzrušení může být přítomné nezávisle na asexuální orientaci: „*Což zase prostě...ehm...celou dobu může mít vysoký, nízký [libido, sexuální vzrušení] a nesouvisí to úplně nutně s tou asexuální orientací, prostě.*“ (Jiří) Podobně Marika připouští určité vzrušení, ale popisuje jej jako povrchní: „*Takové jako vzrušení a toto. S tím myslím, že mám, ale prostě jenom tak jako povrchně, no, jo.*“ (Marika) Jana pak uvádí, že její tělo na podněty reaguje, avšak její potřeba intimity zůstává oddělena od sexuální touhy: „*Já mám pocit, že mé tělo na to nějak reaguje, a že já chci tu intimitu, ale že se s tím nějak nepropojuji a tím pádem ani nevyhledávám... aktivně, že bych já byla ten, kdo si o sex řekne, nebo ho vyžaduje.*“ (Jana)

Na druhé straně mnozí respondenti popisují naprostou absenci sexuální touhy či přitažlivosti: „*Nikdy jsem neměla ten pocit, že bych někoho viděla a přitahoval mě nějak tělesně.*“ (Laura), „*Nikdy, k žádnému objektu ani člověku. Vůbec...*“ (Edita). Erik rovněž

naznačuje, že otázka sexuální přitažlivosti je pro něj irelevantní: „Řek bych, že buď to bude zase, že mě sexuálně nepřitahuje nikdo, anebo mi to bude jedno.“ (Erik). Absence sexuální touhy může být doprovázena i odstupem od její realizace, což vystihuje Viktor: „Jako člověk je zvidavej, takže někdy ho to napadne. Ale jako není to, že ta teorie je fajn, ale ta praxe mi nepříjde jako zrovna dobrý nápad.“ (Viktor), případně může být spojena s tím, že daný člověk dosud nenalezl někoho dostatečně kompatibilního „Nikdy nepřišel nikdo, kdo by to jako cvaknul.“ (Alex) Tato svědectví ukazují, že ačkoli někteří asexuální jedinci mohou zažívat určité fyzické reakce či zvidavost, hlubší potřeba nebo touha zůstávají často zcela nepřítomné.

Jak naznačil pan Jiří, sexuální vzrušení a zájem o sex nutně nemusí být v souladu s mírou pociťovaného sexuálního vzrušení a libida. To může být jeden z důvodů, proč se někteří asexuálové uchylují k jistému „vypuštění“ této sexuální energie ve formě autosexuálních aktivit, které pro ně mohou být akceptovatelnější než pohlavní styk s další osobou, přestože k ní často přistupují s jistou zdrženlivostí nebo ji vnímají jako okrajovou aktivitu. Jiří popisuje svou zkušenost otevřeně: „Ale vlastně jako mám sex, vlastně sám, já tomu, já tomu tak říkám, já mám sex sám se sebou vlastně. Jo? Ehm... teda o masturbaci se bavíme. Jo. Takže já jsem se naučil se nák jako uspokojovat.“ (Jiří). Marika však uvádí, že jí trvalo dlouhou dobu, než se k této formě sebepoznání dostala: „Jo, ale jako až třeba opravdu... jenom posledních pár let. Jako fakt mě trvalo aj k tomuto [masturbaci] přejít, jako třeba do třidvaceti jako.“ (Marika). Viktor na otázku masturbace odpovídá stručně: „Ano. Momentálně ano [masturbuji].“ (Viktor). Alex pak popisuje, že masturbace je v jeho životě spíše nepravidelná a váže ji na specifická období: „Že to [masturbace] je, ale já nevím, asi tak jednou za měsíc, asi v jednom konkrétním období bych řekl ... Mám pocit, že je to navázaný na ten cyklus jako menstruační.“ (Alex). Tyto odpovědi ukazují, že masturbace může být přítomna v životě asexuálních jedinců, avšak často je vnímána více jako uspokojování biologických potřeb než jako sexuální zájem či touha.

Sexuální fantazie se mezi asexuálními respondenty objevují v různé míře, přičemž pro mnohé zůstávají zcela neznámé nebo irelevantní: „Jak se to vezme...ehm...Já bych ani neřekl, že mám nějaký sexuální fantazie.“ (Jiří), „Ne [nemám sexuální fantazie]. Ehm. Ne osoby.“ (Marika), „Nikdy [nemám žádné sexuální fantazie], k žádnému objektu ani člověku. Vůbec...“ (Edita), „Nemám sexuální sny, ne, ani představy nebo fantazie, to jsem taky

vůbec neznala a neznám doted.“ (Laura). U některých respondentů však sexuální fantazie existují, přičemž často odrážejí specifické zájmy nebo jsou ovlivněny externími vlivy. Jana popisuje: *„Veškeré fantazie se ženami byly čistě o nepenetrativním sexu, teď právě všechny mé fantazie ohledně mužů jsou s penetrativním sexem.*“ (Jana). Erik zase uvádí, že jeho fantazie jsou propojené s literaturou: *„Právě je to [sexuální fantazie] hodně propojený s těma knížkama. Jakoby něco vidím v podstatě a říkám si jako jo, to nezní špatně nebo něco v tom smyslu.*“ (Erik). Viktor se zaměřuje na homosexuální témata: *„Momentálně mě zajímá to [sexuální fantazie] hlavně co se týká tý homosexuální stránky, že vlastně jako dvou mužů třeba a tak.*“ (Viktor). Alex pak přiznává, že v jeho fantaziích hraje roli určitý fetiš: *„Co se týče fantazií, je tam jako určitý fetiš, myslím si, že tamto... bondáž, tyhle ty věci... že to není zas až tak zvláštní.*“ (Alex). Z těchto výpovědí vyplývá, že zatímco pro některé asexuální jedince jsou sexuální fantazie zcela cizí, u jiných mohou být přítomné a vázané na specifické okolnosti či zájmy, aniž by však nutně odrážely přímou touhu po sexuální aktivitě.

Vyjednávání hranic v sexuálním životě je pro asexuální jedince klíčovým aspektem, který často zahrnuje otevřenou komunikaci, vzájemný respekt a hledání kompromisů. Jiří například popisuje svůj přístup takto: *„Navrhl jsem partnerce, že pokud by chtěla sex, ale se mnou by se necítila uspokojená, jsem v pohodě s variantou, že ho bude mít s někým jiným.*“ (Jiří). Tento pragmatický přístup ukazuje ochotu najít řešení, které by vyhovovalo oběma stranám. Jana naopak popisuje strukturovaný proces vyjednávání, který zahrnoval konkrétní diskusi o aktivitách a jejich akceptovatelnosti: *„My jsme už někdy na štvrtým rande si i stáhly seznam aktivit, které jsou od nějakého soft pettingu po anální sex a na hardcore aktivity, a u všeho jsme si řekly, co je pro nás v pohodě, co je jakoby, když to řeknu na semaforu zelené, žluté, červené. A přijde mi to vlastně hrozně fajn, protože u obou jsme si obě dost jasně řekly, co je pro nás v pohodě a co není a do čeho bychom za žádnou cenu nešly. A to vlastně jako hodně posílilo ten vztah, takže já si za tím stojím, že tohleto stálo za to udělat.*“ (Jana). Tento přístup podtrhuje důležitost jasné komunikace a dohody v partnerských vztazích.

Posledním důležitým konceptem pojícím se se sexem je vyjednávání hranic právě v souvislosti se sexuálním životem v rámci partnerského vztahu. Jiří popisuje svůj přístup pragmaticky: *„Navrhl jsem partnerce, že pokud by chtěla sex, ale se mnou by se necítila*

uspokojená, jsem v pohodě s variantou, že ho bude mít s někým jiným.“ (Jiří) Tento přístup ukazuje ochotu najít řešení, které respektuje odlišné potřeby v partnerství. Jana k tomu přistoupila rovněž pragmaticky, ovšem systematictější a se svou partnerkou si hned na začátku vztahu vyjasnila hranice a akceptovatelné aktivity: *„My jsme už někdy na štvrtém rande si i stáhly seznam aktivit, které jsou od nějakého soft pettingu po anální sex a na hardcore aktivity, a u všeho jsme si řekly, co je pro nás v pohodě, co je jakoby, když to řeknu na semaforu zelené, žluté, červené. A přijde mi to vlastně hrozně fajn, protože u obou jsme si obě dost jasně řekly, co je pro nás v pohodě a co není a do čeho bychom za žádnou cenu nešly. A to vlastně jako hodně posílilo ten vztah, takže já si za tím stojím, že tohleto stálo za to udělat.*“ (Jana) Tento strukturovaný přístup ukazuje, jak může otevřená diskuse o hranicích přispět k posílení vztahu. Ochotu dohodnout se ohledně sexu ve vztahu prokazuje i Laura: *„Právě v případném vztahu bych se dokázala domluvit třeba s tím partnerem, že to není tak, že bych to [sex] úplně zavrhla, že: Ne, ne, ne... ale že jsem tomu nějak otevřená pro udržení toho vztahu.*“ (Laura).

Další respondenti zdůrazňují důležitost respektu vzájemných potřeb. Viktor upozorňuje na potřebu nenutit druhého do něčeho, co je mu nepříjemné: *„Není dobrý do toho toho [sexu] člověka nutit, což samozřejmě platí pro všechny.*“ (Viktor). Edita jasně stanovuje, že její případný partnerský vztah musí zůstat asexuální: *„Pro mě je podmínka, aby to [případný partnerský vztah] bylo prostě tak jako asexuální, protože si myslím, že kdybych si našla někoho, kdo by nebyl a měl prostě tu potřebu, že to nefungovalo.*“ (Edita). Alex shrnuje svou potřebu nalézt partnera s podobným pohledem na věc: *„Pro mě by bylo důležité najít partnera, který na to [sex] má podobný pohled, nebo se dokáže domluvit.*“ (Alex). Tyto odpovědi ukazují, že vyjednávání hranic v sexuálním životě je pro asexuální jedince procesem hledání rovnováhy, kde hraje klíčovou roli empatie, jasná komunikace a respekt k individuálním potřebám. Perspektivy Jany a Jiřího přinášejí důraz na transparentní diskusi a hledání praktických řešení, zatímco další respondenti reflektují rozmanitost postojů od otevřenosti ke kompromisům až po pevně stanovené hranice.

Sex a sexualita v partnerských vztazích asexuálů představují komplexní a různorodé téma, ve kterém hraje klíčovou roli absence vnitřní sexuální potřeby a silná schopnost reflexe vlastních postojů a hranic. Výpovědi ukazují, že asexuální jedinci mohou vnímat sex jako neutrální aktivitu, případně i příjemnou aktivitu, přijatelnou pouze v určitých

podmínkách, či jako něco zcela nepodstatného, zatímco pro jiné může být spojen s nepohodlím nebo dokonce odporem. Přístup k sexu je ovlivněn i tím, jak asexuálové chápou jeho roli v partnerských vztazích – někteří jej mohou vnímat jako možný kompromis pro udržení vztahu, zatímco jiní preferují vztah zcela bez sexuálních očekávání. Klíčovým prvkem v těchto vztazích je potom komunikace, která umožňuje jasně vymezit hranice a sladit odlišné potřeby obou partnerů.

7.2.9. Společenská očekávání a partnerské vztahy asexuálů

V neposlední řadě jsou jednou z velmi důležitých oblastí, které se v rozhovorech objevují v souvislosti s partnerskými vztahy asexuálů, společenská očekávání, případně i určitá stigmatizace právě v oblasti partnerských vztahů. Tato očekávání spojená s partnerskými vztahy jsou hluboce zakořeněna v kultuře a často definují standardy, které jsou od jedinců očekávány. Pro asexuály však tato očekávání představují specifickou výzvu, protože jejich osobní zkušenosti a hodnoty se mohou lišit od většinových představ.

Drtivá většina asexuálů v tomto výzkumném souboru se velmi výrazně shoduje na tom, jakým způsobem vnímají společenská očekávání stran tak říkajíc spořádaného života dospělého člověka: Marika popisuje, jak jsou tato očekávání internalizována už od dětství: *„Já si myslím, že většinou prostě aspoň tedy u nás v té střední Evropě, tak v té naší kultuře a společnosti je to očekávání už od mala u toho člověka, že se mu prostě někdo začne líbit v pubertě, že se po několika vztazích nebo i u prvního vztahu prostě ehm... stává to, že se prostě s někým vyspí, že má několik sexuálních partnerů. Potom, že se prostě ustálí, bude mít nějaký dlouhodobější vztah a pak přejde k manželství. A ehm... pak většinou, že mají nějaké děti a ehm... bydlej spolu a ideálně, že spolu budou až do důchodu až jeden z nich prostě odejde.“* (Marika). Vnímání těchto očekávání však asexuálové často popisují také jako tlak, který je odlišuje od většinové společnosti. Jana popisuje svou zkušenost s přímým tlakem okolí: *„Společnost na mě vyvíjela tlaky, že bych s někým měla být a jestli náhodou nejsem na holky a že by to pro ně bylo..., já vůbec nemám tu potřebu.“* (Jana). Podobný nesoulad popisuje i Erik, který říká: *„Vždycky jsem vnímal, že vlastně ta společnost to taky nějak vnímá, že lidi chtějí randit, chtějí mít nějaký fyzický vztah nebo něco podobného, že si najdou partnera a že budou... já nevím, asi žít spolu, ať už někde v bytu, v domě a že*

budou mít děti, a ty děti vychovaj, a ty děti budou další generace..., ale prostě nikdy jsem nebyl schopnej se s tím jakoby ztotožnit.“ (Erik). Oba popisy odrážejí neschopnost či neochotu naplnit standardizované společenské představy o vztahovém životě.

Dalším opakovaným tématem je předpoklad, že každý vztah musí být založen na sexuální aktivitě. Laura tuto normu shrnuje: *„Myslím, že společnost očekává, že každý bude mít zájem o sexuální aktivitu, že je to takový standard. A že to je vlastně něco, co k tomu vztahu patří, že bez toho by ten vztah snad ani nemohl fungovat.*“ (Laura). Tento pohled je pro asexuály zvláště problematický, protože sexualita není pro jejich vnímání vztahů relevantní. Na tento tlak navazuje i Edita, která říká: *„Společnost očekává, že u tý ženy se zas očekává, aby prostě si našla nějakýho manžela a měla ty děti.*“ (Edita). Podobně Karin a Alex zdůrazňují zakořeněnou představu o vdání a založení rodiny: *„Já mám pocit, že je zakořeněná ta představa, že člověk se později nebo dříve nebo později vdá nebo ožení a poté založí rodinu.*“ (Karin), *„[Společnost očekává], že si najdu partnera jednoho, konkrétně založíme rodinu, já zplodím děti a tím to hasne. A aktuálně nejsem ani v jednom z bodů a drtivou většinu z nich nehodlám realizovat.*“ (Alex). Společným vzorcem, který lze ve výše zmíněných výpovědích identifikovat, je vnímání nátlaku a nepochopení, ale zároveň se objevuje různorodost reakcí na tato očekávání. Zatímco někteří asexuálové zažívají pocity izolace a odlišnosti, jiní se rozhodují tato očekávání ignorovat nebo dokonce aktivně zpochybňovat. Tato zkušenost ukazuje, jak silně mohou společenské normy ovlivňovat jedince, kteří se s nimi neztotožňují, ale také může odhalovat potenciál pro rozvoj inkluzivnějšího přístupu k rozmanitosti životních cest.

Asexuálové často prožívají společenská očekávání vztahového života jako zdroj tlaku a pocitu odlišnosti, který může vést k vyloučení nebo izolaci. *„Někdy se může člověk cítit jako odstrčenej, že vlastně... není součástí tý společnosti, kde všichni mají ty partnery a takovýhle ty životy. Může se člověk cítit souzený.*“ (Erik). Tato zkušenost odráží pocit, že asexuální jedinci nejsou plně přijímáni v prostředí, kde jsou vztahy považovány za normu. Zároveň Erik vyjadřuje obavu z přijetí: *„Cítím někdy strach z toho přijetí, protože chceme zapadnout do společnosti. Ale když si najde člověk sobě podobné, tak se mu může žít mnohem líp.*“ (Erik). Tento strach z nepřijetí je zmírněn možností spojení s podobně smýšlejícími lidmi, což zdůrazňuje důležitost komunitní podpory pro seberealizaci a lepší zvládnání společenských očekávání.

Na druhé straně zde můžeme pozorovat i přístup, který místo snahy zapadnout vyjadřuje otevřený odpor k těmto normám. „*Co se týká sociálního očekávání, tak já s jistotou mohu říct, že ho nesplňuju vůbec. Cokoliv, co si společnost řekla, tak já jsem se na to jenom podíval a řekl jsem, víte co? Ne, kašlu vám na to.*“ (Viktor) Tento postoj ukazuje na jistou rezistenci vůči společenským tlakům a normám, které mohou být pro některé asexuály zdrojem frustrace nebo odmítání. Viktor navíc reflektuje své zkušenosti z puberty: „*Během puberty to bylo hlavně o tom, že jsem byl konfrontovaný s tím: ‚Haha, ty jsi ještě s nikým nespál, to je trapný.‘ Ale mě to nijak nedotklo, já to prostě neřešil.*“ (Viktor) Tato výpověď ilustruje jeho schopnost ignorovat tlak vrstevníků a zůstat věrný svému přesvědčení. Jiný pohled nabízí Laura, která vnímá, že norma být ve vztahu stále přetrvává, ale současně dochází k posunu směrem k větší otevřenosti vůči odlišnostem: „*Asi je to nějaká norma být ve vztahu, i když si myslím, že dneska je to víc otevřené a probírané, že lidi můžou být různí.*“ (Laura). Tento názor naznačuje, že společnost začíná více akceptovat různé životní styly, což může být povzbudivé pro ty, kdo se necítí být součástí tradičních vztahových struktur. Edita popisuje, jak její nezájem o vztahy vyvolává v okolí nesprávné interpretace: „*Mně přijde, že spoustu lidí vidí jako problém, že nikoho nemám, že o to nemám zájem, že to vidí prostě jako buď nějaký trauma, anebo že prostě nemůžu nikoho najít a snaží se mi někoho dohodit a podobně.*“ (Edita). Tato zkušenost ukazuje na přetrvávající stereotypy, které společnost spojuje s nezájmem o vztahy. Dohazování a předsudky, kterým čelí, zdůrazňují, jak hluboce zakořeněná jsou společenská očekávání ohledně partnerství. To, jakým způsobem asexuálové prožívají výše zmíněné společenské tlaky se tedy značně různí – od pocitu izolace a strachu z nepřijetí přes odmítnutí a ignorování norem až po reinterpretaci společenských hodnot a hledání podpory v komunitě podobně smýšlejících lidí. Tyto strategie poukazují na význam přijetí vlastní identity a zdůrazňují, že každý asexuální jedinec nachází svůj jedinečný způsob, jak se vyrovnat s tlakem normativních očekávání.

Důležitou roli v těchto společenských očekávání hrají zřejmě i média, jejichž vliv se objevuje opět ve výpovědích většiny respondentů. Mediální obraz partnerských vztahů a sexu má zásadní vliv na to, jak asexuálové vnímají sami sebe a své místo ve společnosti. Jiří popisuje, jak „*všude v médiích, všude v romantických seriálech, filmech, to [partnerské vztahy, romantika] prostě probíhá ... ale ono to tak neprobíhalo.*“ (Jiří). Stejně tak Jana zmiňuje: „*Já jsem vůbec nechápala, co se se mnou děje, všude v médiích, všude v*

romantických seriálech, filmech, to prostě probíhá jinak, ale ono to tak neprobíhalo.“ (Jana). Tato zkušenost zdůrazňuje rozpor mezi tím, co je vnímáno jako univerzální norma prostřednictvím médií, a tím, co Jiří a Jana zažívali. Pro ně mediální obraz partnerských vztahů vytvářel nereálný standard, který neodpovídal jejich osobní realitě. Marika k tomu dodává, že *„většina lidí vnímáme nějak ty vztahy přes tu popkulturu, přes seriály, přes filmy.*“ (Marika). To podtrhuje, jak významně média formují obecné představy o vztazích a jak silně se tato očekávání otiskují do vnímání vlastní vztahovosti. Mediální obraz vztahů často představuje romantiku a sexualitu jako základní aspekty lidského života, což vytváří tlak na ty, kdo tyto normy nesdílejí. Laura například vzpomíná na situace z filmů, kdy se postavy chovaly způsobem, který jí připadal nerealistický: *„Ve filmech jsem si vždycky myslela, že ty situace jsou jenom vymyšlené, že to není realita. Třeba když se někdo v baru chce s někým náhodně vyspat, říkala jsem si: To se přece nestává. Až pak jsem zjistila, že to lidi tak opravdu mají.*“ (Laura). Tato výpověď ukazuje, jak se někteří asexuálové mohou často cítit odtržení od mediálně konstruované normy, která se pro ně zdá být vzdálená nebo dokonce nesmyslná.

Zásadní je pravděpodobně také absence asexuální reprezentace v médiích. Erik poznamenává, že *„není to [asexualita, asexuální vztahy] tak zobrazovaný v médiích. Třeba teď už se víc zobrazují trans lidi nebo gayové a lesby, ale v podstatě... Asexuálové? Ti jsou buď zobrazení jako pruderní, nebo celibát, nebo prostě divný.*“ (Erik). Tento stereotypní a reduktivní obraz asexuálů v médiích posiluje stigmatizaci a nedostatek porozumění. Viktor podobně vnímá mediální obraz vztahů jako něco, co neodpovídá jeho realitě: *„Ve filmech a seriálech se vztahy a sex berou jako samozřejmá věc. Ale pro mě je to mimo realitu, ve které žiju.*“ (Viktor). Oba tyto příspěvky zdůrazňují, jak silně normativní mediální vyprávění ovlivňuje vnímání jedinců, kteří nezapadají do tradičních představ. Mediální obraz vztahů tak nejen marginalizuje asexuální zkušenosti, ale zároveň vytváří tlak na jedince, kteří do těchto představ nezapadají. Asexuálové čelí nejen neviditelnosti, ale také stigmatizaci a stereotypizaci, což dále může ovlivňovat to, jak sami sebe a své vztahy a potřeby vnímají. Zároveň tyto zkušenosti a rozpor mezi mediálním obrazem a realitou mohou vést k větší kritičnosti vůči mediálním narativům a mohou posilovat schopnost rozpoznávat a odmítat nereálné normy, se kterými jsou asexuálové konfrontováni.

7.2.10. Rodinná očekávání a partnerské vztahy asexuálů

Stejně tak, jako širší společenská očekávání výrazně ovlivňují asexuály v oblasti jejich partnerských vztahů, mají výrazný formující vliv i očekávání stran neblížšího okolí a rodiny. Rodinná očekávání stran partnerských vztahů a sexuálních preferencí představují pro asexuály často specifickou oblast tlaku a nedorozumění. Jiří rodinná očekávání vnímá méně intenzivně než ta společenská. Přiznává, že o nich s rodinou přímo nemluví, ale vnímá jejich odraz v běžných rozhovorech: „*Ehm... Jako nemůžu to [očekávání od rodiny a vrstevníků] asi popsat na té rovině, že bysme se vyloženě bavili o očekávání. Spíš asi můžu vycházet z toho... jak ty lidi mluví o vztazích nebo o sexu, nebo jestli ho provozují nebo to aspoň deklarují.*“ (Jiří). Tento jemnější tlak prostřednictvím rozhovorů je podobný tomu, co popisuje Marika: „*Doma byly že takové nějaké náznaky od rodičů, kdy jako že začnu s někým chodit a tak dále. Ale taky na mě nijak nenaléhali, takže jsem necítila tak velký, prostě tlak.*“ (Marika). Přestože zde není přímé naléhání, náznaky stále zůstávají součástí jejího rodinného prostředí. Marika však zároveň čelí silnějšímu tlaku od své matky: „*Takže ona [matka] mě taky pořád, jako pořád tlačí do toho, do těch vztahů. Ona si pořád prostě myslí, že se mi libějí holky. Ona se nedokáže smířit s tím, že mně se nelíbí jako že nikdo.*“ (Marika) Tento přímý nátlak z matčiny strany ukazuje, jak rodinná očekávání mohou být pro asexuály zdrojem nepříjemností, zvláště když se jedná o rodiče, kteří nejsou schopni akceptovat odlišnost. Podobnou zkušenost sdílí Jana, jejíž rodina vycházela z mylného předpokladu, že je homosexuální. „*Začali se nějak smířovat s tím, že jsem lesba, že prostě, když jsem nepřinesla domů kluka, tak prostě někdy přinesu, ukážu holku, a to taky nepřicházelo... Moje rodina je dezolátní, komunistická, antivaxerská, a pro mě bylo jednodušší prostě říct, tohle je moje přítelkyně, a dál to nevysvětlovat.*“ (Jana). Jana záměrně využila tohoto předpokladu, aby se vyhnula komplikovanému vysvětlování své asexuality, a její rozhodnutí ukazuje, jak může být snazší přizpůsobit se rodinným představám, než je měnit. Naopak Erik otevřeně přiznává, že jeho rodina o jeho asexualitě neví, protože to podle něj není důležité: „*Rodina v tomhle neví, že jsem asexuální, protože je to nijak neovlivňuje a jediný vlastně co jsem jim řekl, tak třeba že nechci mít děti ... myslím si, že jsou šťastný, že se nikam nehrnu.*“ (Erik). Tato pasivní akceptace ukazuje jiný přístup, kdy Erik jednoduše nechává rodinu v klidu, pokud jejich očekávání nejsou příliš invazivní.

Viktor má oproti tomu zkušenost s dlouhodobým tlakem ohledně rodičovství. *„Moje rodina na mě tlačila hlavně ohledně dětí. Prošel jsem si dekádou nátlaku, kdy mi bylo říkáno: ‚Aspoň jedno dítě bys měl mít.‘“* (Viktor). Přestože nakonec tlak na vztahy i děti v rodině polevil, jak sám říká: *„Co se týká vztahů, to už se mnou rodina vzdala během puberty. A děti ode mě taky už nečekají. Už to není téma...“* (Viktor), období intenzivního tlaku zanechalo na jeho vnímání rodinných očekávání nepříjemnou stopu. Rodinná setkání mu stále připomínala tento tlak: *„Na rodinných setkáních bylo pořád dokola: ‚Kdy budeš mít někoho? Kdy budou děti?‘ A to mě strašně otravovalo.“* (Viktor). Podobně Edita popisuje, jak rodinná očekávání a komentáře ohledně jejího vztahového statusu vnímala jako urážlivé: *„Hodně jako v rámci rodiny, to spíš až jako později třeba po těch patnácti a podobně... že už si jako měla někoho najít, že už to prostě čas, obzvlášť teď už jako přes dvacet anebo že prostě na to umřít jako stará panna a podobně, takový ty blbý někde jako dotazy. V rámci rodiny to jako asi zamrzí, si myslím. Obzvlášť to přirovnání ke starý panně. To mě jako hodně uráží.“* (Edita).

Někteří asexuálové, jako například Laura a Alex, zažívají naopak minimální tlak. Laura popisuje, že *„moje rodina moji orientaci moc nevnímá, myslím, že o ní ani neví, a vlastně je jim to asi jedno. Jich se to nijak netýká.“* (Laura). Alex zase říká, že *„moje rodina mě nikdy explicitně netlačila, ale mám pocit, že něco tuší. Nikdo se mě na to neptá, preventivně.“* (Alex). Tento pasivní přístup ze strany rodiny může být úlevný, přesto stále naznačuje, že téma vztahů je do určité míry přítomné, byť neformulované nahlas. Na druhé straně Karin zmiňuje, že se od dětství vymezovala proti rodinným očekáváním: *„Do jisté míry to [očekávání, že bude mít vztah] cítím třeba od svých prarodičů a podobně. Ale já osobně jsem se proti tomu vždy dost vymezovala.“* (Karin). I přesto však narazila na nepochopení, když otevřeně říkala, že o vztahy nemá zájem: *„Když jsem říkala, že nemám o tyto věci zájem, tak tam dost narážím na to nepochopení, že nikdo moc nerozumí tomu, jak já to vlastně cítím.“* (Karin).

Rodinná očekávání tedy u asexuálů nabývají různých forem – od nenápadných náznaků a pasivního přístupu až po intenzivní tlak na vztahy či rodičovství. Zkušenosti respondentů ukazují, že i když se míra očekávání liší, jejich dopad na jednotlivce je zřetelný, ať už formou frustrace, vymezování, nebo hledání způsobů, jak rodinný tlak minimalizovat. Tento tlak může být obzvlášť zraňující, pokud rodina není schopna plně

porozumět tomu, co asexualita znamená. Na druhou stranu případy, kdy rodina téma vztahů ignoruje, ukazují, že pro některé jedince může být tato nevyřčená akceptace klíčová pro zachování klidu v rodinných vztazích.

8. Diskuse

Tato diplomová práce se zaměřila na zkoumání partnerských vztahů u asexuálních jedinců, kteří tvoří unikátní a často opomíjenou skupinu v oblasti výzkumu vztahovosti a sexuality. Hlavním cílem bylo pochopit, jak asexuálové přistupují k budování a udržování partnerských vztahů, jakým způsobem své partnerské vztahy prožívají, jak vypadá intimní a sexuální složka těchto vztahů, jaké výzvy v kontextu svých partnerských vztahů řeší, jak tyto vztahy ovlivňuje jejich asexuální identita a jak se do jejich vztahového života promítají normativní očekávání rodiny, blízkých i širší společnosti. Výzkum prostřednictvím interpretativní fenomenologické analýzy přinesl cenné poznatky o široké variabilitě preferencí a postojů k partnerským vztahům mezi jednotlivými asexuály. Získaná data ukazují, že navzdory přetrvávajícím společenským stigmatům, stereotypům a tlaku na konformitu s allosexuálními normami dokáží asexuálové budovat uspokojivé a naplňující partnerské a platonické vztahy, které často vyžadují jedinečné formy kompromisů a vyjednávání. Následující diskuse se zaměřuje na interpretaci klíčových zjištění v kontextu současné odborné literatury, přináší reflexi možných teoretických a praktických implikací a identifikuje oblasti pro budoucí výzkum, které mohou přispět k lepšímu porozumění a podpoře této specifické skupiny.

8.1. Vnímání, prožívání a role partnerských vztahů v životech asexuálů

První okruh výzkumných otázek této diplomové práce se zaměřoval na zkoumání podoby a významu partnerských vztahů v životech asexuálů s hlubším zaměřením na to, jak asexuálové své partnerské vztahy prožívají, jakým způsobem tyto vztahy navazují a jak v rámci těchto vztahů fungují. Cílem bylo pochopit, jaké formy mohou tyto vztahy nabývat, jakým způsobem asexuálové přistupují k partnerství a jaké strategie volí pro vyjednávání hranic a potřeb v rámci vztahové dynamiky. Výzkum se také věnoval hlubšímu pochopení role, kterou tyto vztahy hrají v životě asexuálů, včetně jejich funkce jako nástroje sebepoznání, emocionální podpory nebo jako prostředku k naplnění společenských očekávání. Celkově tak tyto výzkumné otázky cílily na porozumění specifikům asexuálních partnerských vztahů v širším kontextu jejich identity a hodnot.

Výsledky této diplomové práce ukazují, že asexuálové vnímají partnerské vztahy jako mnohohrstevnatý fenomén, který odráží jejich individuální potřeby, zkušenosti a preference. Pro většinu z nich je klíčové emocionální propojení, důvěra a vzájemná podpora, zatímco fyzická přitažlivost často nehraje hlavní roli. Někteří asexuálové vztahy definují jako prostor pro hluboké přátelství a sounáležitost, zatímco jiní mohou vztahy vnímat spíše neutrálně nebo dokonce negativně, v závislosti na jejich osobním postoji či zkušenostech. Tyto postoje naznačují, že partnerské vztahy nejsou asexuály vnímány homogenně, ale spíše jako individuální koncepty, které mohou být založeny na rovnosti, sdílení zájmů či vzájemném respektu. Tyto závěry odpovídají dosavadním zjištěním výzkumů zabývajících se touto problematikou, které zdůrazňují, že partnerské vztahy asexuálů jsou vysoce individuální a často vzdálené tradičním normám allosexuální majority a popisují tyto vztahy jako mnohohrstevnaté fenomény, jejichž podoba je ovlivňována celou řadou faktorů (Antonsen et al., 2020; Carvalho & Rodrigues, 2022; Scherrer, 2008; Van Houdenhove et al., 2015, 2017).

Maxwell (2017) rozebírá partnerské vztahy asexuálů v širším společenském kontextu. Hovoří o tom, že asexuální partnerské vztahy obsahují vedle tradičních vztahových prvků, jako jsou romantická láska, fyzická intimita případně sex i prvky tzv. subverzivní – které zahrnují různé alternativní strategie vztahového života, které se mohou výrazně lišit od tradičních allosexuálních vztahů – může se jednat například o nutnost specifických vyjednávání a kompromisů v rámci vztahů, ať již co se týče sexu, nebo i romantických a emočních aspektů vztahu. V důsledku toho asexuálové mohou čelit nutnosti tyto odlišnosti ve vztahu komunikovat, pojmenovávat a pracovat s nimi tak, aby mohl být jejich vztah funkční. Závěry Maxwellovy studie (2017) se jeví jako značně konkluzivní se závěry této diplomové práce, ve které se napříč odpověďmi většiny respondentů objevuje značná tendence redefinovat partnerské vztahy tak, aby odpovídaly specifickým potřebám a hodnotám jednotlivců, což může být reakcí na společenský tlak spojený s tradičními představami o vztazích, jež zdůrazňují romantickou a sexuální složku. Tato reinterpretační umožňuje asexuálům vytvářet vlastní normy a přístupy, které jsou více v souladu s jejich individuálním pohledem na vztahy a životními prioritami, čímž rozšiřují společenské chápání partnerských vazeb mimo tradiční rámeček.

Většina asexuálů zúčastněných v tomto výzkumu nemá žádné nebo pouze omezené zkušenosti s partnerskými vztahy, což ovlivňuje způsob, jakým vnímají a prožívají vztahovou dynamiku. Jedním ze společných rysů, který vyvstal, je rozdělení romantiky a sexuality ve vztahu do dvou separátních dimenzí, přičemž romantická složka bývá všeobecně více preferována, zatímco sexuální aspekt je vnímán spíše jako doplněk, někdy dokonce překážka. Tato separace umožňuje větší flexibilitu ve vztazích asexuálů, kde důraz bývá kladen zvláště na emocionální propojení a autenticitu. Carvalho & Rodrigues (2022) uvádí, že právě toto rozdělení sexuální a romantické dimenze partnerského vztahu může být klíčovým prvkem asexuálních vztahů, na kterém je dále možné stavět různé kompromisy umožňující funkční vztah. Právě kompromisy ve vztazích jsou dalším tématem, které se objevuje ve výzkumu této diplomové práce. Zatímco někteří asexuálové odmítají jakékoli ústupky, zejména v oblasti sexuality, jiní jsou ochotni vyjednávat, pokud to přispěje k udržení vztahu. Tento pragmatický přístup zahrnuje zejména otevřenost vůči alternativním modelům vztahů a spoléhání na komunikaci jako prostředek k překonání rozdílů. Naopak ti, kteří kompromisy odmítají, často partnerské vztahy vůbec nevyhledávají, protože by pro ně byly příliš náročné či neautentické. Variabilita v přístupu ke kompromisům ukazuje různé preference, zkušenosti a potřeby jednotlivých asexuálů, které ovlivňují jejich ochotu přizpůsobit se. Téma kompromisů v tomto kontextu se objevuje ve vícero kvalitativních studiích zabývajících se partnerskými vztahy asexuálů (Brotto et al., 2010; Carvalho & Rodrigues, 2022; Van Houdenhove et al., 2015), lze tedy předpokládat, že kompromisy a komunikace jsou skutečně jedním z klíčových mechanismů udržování funkčních asexuálních vztahů.

Dalším sdíleným rysem je ambivalence a zmatenost spojená s prožíváním vztahů, často pramenící z konfliktu mezi vnitřními potřebami a očekáváními svého okolí. Tato nejistota zahrnuje jak otázky identity, tak obavy z nesouladu mezi osobními hodnotami a dynamikou vztahů. Iraklis (2023) a Worthen & Laljer (2021) uvádí, že asexuálové často čelí specifickým výzvám týkajících se jak jejich identity, tak i vztahovosti – dle autorů v důsledku těchto výzev mohou často čelit vnitřním konfliktům, což je téma, které se objevuje rovněž ve výpovědích participantů výzkumu této diplomové práce. Mitchell & Hunnicutt (2019) zároveň dodávají, že v důsledku těchto tlaků mohou asexuálové zažívat pocity frustrace. I téma frustrace, spojené zejména s obtěžující neustálou potřebou své

vztahy někomu dalšímu vysvětlovat, se v této práci objevilo ve výpovědích několika participantů.

Další z oblastí, která byla předmětem této diplomové práce, je navazování asexuálních partnerských vztahů, které dle zjištění probíhá poměrně různorodě, přičemž lze rozlišit dvě hlavní skupiny postojů – pasivní otevřenost a proaktivní přístup. Drtivá většina respondentů v tomto výzkumu vykazuje postoj pasivní otevřenosti, kdy možnost vztahu nezavrhuje, ale zároveň se o jeho navázání aktivně nesnaží – takový přístup označují relevantní zdroje za pro asexuály poměrně obvyklý (Maxwell, 2017; Van Houdenhove et al., 2017). Tento postoj často zahrnuje důvěru v přirozený průběh událostí a respekt k vlastnímu tempu a autonomii. Někteří respondenti přiznávají, že obtížnost najít někoho, kdo by sdílel jejich pohled na vztahy, je jedním z faktorů, který přispívá k této pasivitě. V souvislosti s tím Van Houdenhove et al. (2015) zmiňují, že by tento přístup mohl souviset s možnými nepříjemnostmi při oslovování protějšku případně i se strachem z odmítnutí. Výsledky této diplomové práce rovněž naznačují, že v některých případech by tento pasivní přístup mohl být určitou formou rezistence vůči společenskému tlaku, jenž klade důraz na romantické a sexuální vztahy jako životní normu – v tomto kontextu o partnerských vztazích hovoří Chasin (2013, 2015) a Maxwell (2017) – podrobněji diskutováno v souvislosti se společenskou rolí partnerských vztahů níže.

Na opačném pólu stojí respondenti, kteří k navazování vztahů přistupují aktivně a cíleně. Tento proaktivní přístup zahrnuje snahu o budování vztahů, často na základě přátelství, a důraz na plánování a strukturovaný vývoj vztahu. Tato skupina popisuje proces navazování vztahu jako vědomé úsilí, spojené s intenzivní komunikací a hledáním kompromisů, které umožňují vytvoření bezpečného a podporujícího prostředí. Někteří asexuálové v této skupině zdůrazňují, že jejich přístup k budování vztahů vychází z potřeby hlubokého propojení a respektu k osobním hranicím. Zkušenosti těchto respondentů ukazují, že vztahy mohou být postupně a metodicky budovány tak, aby vyhovovaly specifickým potřebám obou stran, což zahrnuje například detailní vyjednávání intimních hranic nebo postupné rozvíjení emocionální blízkosti. Literatura uvádí, že ti asexuálové, kteří aktivně budují své partnerské vztahy, často vycházejí z již existujících přátelství (Maxwell, 2017), což sice není zkušenost, o kterou by se participantů tohoto výzkumu explicitně dělili, nicméně domnívám se, že jsou v souladu s podstatou této myšlenky, tedy

že aktivní budování partnerského vztahu je pozvolným procesem doprovázeným nutností podrobné a intenzivní komunikace a že tyto vztahy staví na mnoha pilířích typických pro blízké přátelské vztahy. Recentní studie rovněž uvádí, že důležitou roli v seznamování a navazování asexuálních vztahů hrají rovněž různá asexuální fóra a internetové skupiny (Bittle & Anderson, 2023; Carroll, 2024; Strzelczak, 2023; Winer, 2024), přičemž právě touto cestou navázala svůj aktuální dlouhodobý vztah jedna z participantek této studie a další asexuálové o významu těchto sdružujících platforem hovoří – jedná se tedy o pro asexuály patrně důležité a velmi aktuální téma.

Výsledky této práce naznačily, že partnerské vztahy v životech asexuálů zastávají mnohovrstevnaté role. Většina participantů hovořila o partnerských vztazích jako o možnosti realizace vlastních intimních potřeb, tužeb, blízkosti, náklonnosti, lásky atd. – to se jeví jako hlavní motivace k navazování partnerských vztahů i v dalších studiích (Dawson et al., 2019; Haefner, 2011; Maxwell, 2017; Tessler, 2023; Tessler & Winer, 2023; Van Houdenhove et al., 2015, 2017). Někteří respondenti vztahy vnímali rovněž jako klíčový prostor pro sebepoznání. Někteří asexuálové reportovali, že jejich partnerské vztahy jim umožnily lépe pochopit vlastní hranice a očekávání, což je v souladu s literárními zdroji, které zdůrazňují reflexivní potenciál partnerských vztahů asexuálů (Haefner, 2011; Van Houdenhove et al., 2015). Jiní respondenti této studie vnímali vztahy poněkud více pragmaticky, přičemž jejich vztahy odrážely potřebu naplnit očekávání společnosti či blízkých. Tento fenomén rezonuje s konceptem amatonormativity, jak jej popisují Brake (2012) a Granger (2020), který staví romantické vztahy do centra osobního štěstí. Ačkoliv teoretická literatura hovoří o tom, že ti asexuálové, kteří nevyhledávají partnerské vztahy, nacházejí většinou alternativu v platonických vztazích (Kenney, 2020; Tessler, 2023; Urh, 2023), přinejmenším dva z participantů této studie uváděli, že ani platonické vztahy nejsou tím, co by preferovali a raději se věnují jiným oblastem, například samostatné práci případně všeobecně prospěšným činnostem. Konečně, partnerské vztahy mohou hrát i roli určitého vyhovění společenským očekáváním, aniž by tyto vztahy vedly k hlubšímu emocionálnímu propojení. Takto pragmatický přístup může být výsledkem snahy přizpůsobit se normám, které kladou důraz na romantické nebo sexuální partnerství. Dle dostupné literatury jsou společenské tlaky jednak silným formujícím faktorem těchto vztahů (Chasin, 2015; Maxwell, 2017), zároveň ovšem mohou být značným zdrojem

stigmatizace, stereotypizace a nepohody (Haefner, 2011; Chasin, 2013, 2015; Maxwell, 2017).

Současně je třeba zmínit, že zkušenost s dlouhodobějšími vztahy měla pouze malá část respondentů této studie. Ovšem naopak většina participantů zmínila, že by o vztah teoreticky do budoucna měli zájem. Dostupné literární zdroje uvádí, že asexuálové reportují v souvislosti se svými vztahy mnoho různých přání, představ a ideálů toho, jak by mohly jejich vztahy vypadat (Flore, 2014; MacNeela & Murphy, 2015; Scherrer, 2008; Van Houdenhove et al., 2015) a ačkoliv mnohdy o svém nezadaném statutu hovoří v neutrální, případně i pozitivní perspektivě, často zmiňují, že by o partnerský vztah do budoucna měli zájem, i když v navazování a budování těchto vztahů nebývají nijak iniciativní (Van Houdenhove et al., 2015, 2017). Zajímavým faktem je, že o možnosti navázání partnerského vztahu v této diplomové práci hovořili i aromantičtí asexuálové, kteří většinou vstup do vztahu podmiňovali celou řadou faktorů a událostí – to je víceméně v rozporu se zjištěními Brota et al. (2010) a Haefnera (2011), kteří uvádí, že aromantici typicky nejeví o vztahy zájem ani v budoucí perspektivě. Tento rozpor by, domnívám se, mohl být zapříčiněn tím, že romantická, potažmo tedy aromantická, jsou sice pólými označeními, nicméně romantická přitažlivost tvoří spektrum a kontinuum prožitků a zkušeností, které s sebou přirozeně nese velkou variabilitu postojů. Zároveň je důležité poznamenat, že projevený zájem o partnerské vztahy byl skutečně pouze potenciální podmíněný mnoha často velmi striktními a nekompromisními podmínkami – je tudíž komplikované dovozovat, jak by v konečném důsledku partnerský vztah aromantického asexuála vypadal a fungoval.

Asexuální partnerské vztahy jsou tedy vysoce individuální a reflektují širokou škálu přístupů od uzavřenosti, přes pasivní otevřenost až po aktivní zájem a budování. Tyto vztahy většinou kladou důraz zejména na autenticitu, emocionální propojení a respekt k osobním hranicím, přičemž často zpochybňují tradiční společenské normy a tradiční konvenční rámce, které známe z allosexuálních vztahů.

8.2. Aromanticita vs. romanticita

Drtivá většina literárních zdrojů, které pojednávají o asexualitě a partnerských vztazích zmiňují dílčí kategorie asexuality – tzv. aromanticitu, kam spadají jedinci s nezájmem o partnerské vztahy a romanticitu, kam spadají naopak ti, kteří o partnerské vztahy zájem mají (Antonsen et al., 2020; Carvalho & Rodrigues, 2022; Garner, 2023; Iraklis, 2023; Prause & Graham, 2007; Tessler, 2023; Tessler & Winer, 2023). Obě tyto kategorie, někdy definované rovněž jako samostatné identity (Bell, 2015; Fowler et al., 2024; Paramo, 2024), se objevovaly i v této studii. Někteří participanti se identifikovali jako romantičtí případně aromantičtí asexuálové explicitně – tedy otevřeně takto pojmenovali svou identitu, jiní zůstali pouze u termínu asexualita, ačkoliv dle jejich výpovědi týkající se postoje a zájmu o partnerské vztahy bylo možné odvodit, zda by spadali spíše mezi romantiky nebo aromantiky. Počet aromantiků a romantiků byl v této studii vyrovnaný. Jak v kvantitativních studiích (Antonsen et al., 2020; Garner, 2023; Tessler, 2023; Tessler & Winer, 2023), tak i v kvalitativních studiích (M. Dawson et al., 2019; Haefner, 2011; Van Houdenhove et al., 2015) byl opakovaně zaznamenán vyšší, mnohdy i výrazně, počet romantiků ve srovnání s aromantiky. Jelikož tato práce ovšem představuje kvalitativní studii využívající účelový vzorek, lze vyšší počet aromantiků přikládat pravděpodobně spíše náhodě, případně by mohl být způsoben tím, že podmínkou vstupu do této studie byla sebeidentifikace probandů jako asexuálních, a jak známo, aromantici vykazují vyšší implicitní i explicitní míru identifikace s vlastní asexualitou (Carvalho & Rodrigues, 2022), je tudíž možné, že se s vyšší pravděpodobností než romantici cítili v souladu právě s podmínkami vstupu do studie.

Aromantičtí asexuálové v této studii opakovaně zmiňují svůj nezájem o partnerské vztahy, stejně tak jako aromantici ve studiích Antonsena et al. (2020), Tesslera (2023), Tesslera & Winaera (2023), Kenneyho (2020) a dalších. Higginbottom (2024) a Vares (2019) zmiňují, že pro mnohé aromantiky jsou důležité, aby si mohli realizovat potřebu afiliace jinde než v partnerských vztazích. V souvislosti literatura zmiňuje, že většina aromantiků tak nachází podporu v přátelských, rodinných a platonických vztazích (Higginbottom, 2024; Kenney, 2020; Tessler, 2023; Urh, 2023; Vares, 2019). Stejný trend odhalily i výsledky této studie, kde prakticky všichni aromantici ve větší či menší míře zmiňovali, že mají alespoň jednu blízkou osobou, se kterou sdílí široké spektrum témat

včetně těch intimních. Někteří aromantičtí participantů ovšem i přes to nepřikládají ani těmto nepartnerským vztahům velkou váhu a raději se realizují jiným způsobem – např. v práci případně všeobecně prospěšných činnostech. Výsledky této práce rovněž jednoznačně potvrdily koncept nebinarity romantické orientace (Carvalho & Rodrigues, 2022; Li et al., 2023) – tedy skutečnosti, že neexistují pouze dvě binární kategorie romanticity a aromanticity, ale že se jedná o škálu zahrnující široké spektrum toho, jak jedinci své partnerské vztahy vnímají a prožívají.

Oproti tomu romantičtí asexuálové vykazují zájem o partnerské vztahy (Brandley & Dehnert, 2024; Carvalho & Rodrigues, 2022; Clark et al., 2023; de Oliveira et al., 2021; Edge & Vonk, 2024; Chen, 2024) – tak tomu opět bylo i v této studii. Výše zmíněné studie poukazují na to, že romantické vztahy asexuálů mohou mít mnoho různých podob – velmi polymorfní jsou i vztahy participantů této studie – ať již co se týče samotného pojetí a definice vztahů, jejich prožívání a role v životech asexuálů.

8.3. Role asexualit v partnerských vztazích asexuálů

Další z výzkumných otázek se zaměřovala na to, jakým způsobem se promítá asexuální identita do partnerských vztahů asexuálů. Haefner (2011) uvádí, že asexualita jako taková je jeden z nejvýznamnějších aspektů, který ovlivňuje partnerské vztahy asexuálů. Jeho zjištění plně souzní se závěry této studie, kde mnoho asexuálů, ať již romantických nebo aromantických, označilo právě oblast vztahů jako tu nejvíce ovlivněnou právě jejich asexualitou. Tato práce zjistila, že asexualita se do vztahů asexuálů promítá mnoha různými způsoby, ať již se jedná o oblast sexu, intimity nebo i romantické lásky.

Haefner (2011) dále uvádí, že právě asexuální identita je pro asexuály něco, co musí ve vztahu nějak komunikovat a vymezovat určité hranice tak, aby pro ně byl vztah přínosný. Komunikace asexualit byla rovněž hlavním konceptem vynořujícím se v souvislosti s touto problematikou v této diplomové práci. V souvislosti s komunikací asexualit někteří asexuálové zmiňovali i nutnost uzavírání různých kompromisů, které považují za nezbytné pro udržení vztahu, což je plně v souladu se závěry Brota et al. (2010), kde autoři uvádí, že asexuálové ze strany svých mnohdy allosexuálních protějšků vzhledem ke své asexualitě často čelí nutnosti uzavírat kompromisy zejména v oblasti sexu.

8.4. Intimita v partnerských vztazích asexuálů

Role intimity v asexuálních vztazích byla předmětem další výzkumné otázky v rámci této diplomové práce. Jednoznačně prvním konceptem, který v souvislosti s intimitou v rámci této práce vyvstal, je rozdělení fyzické a emoční roviny intimity – participanti sami často identifikovali obě tyto složky intimity s tím, že prožívání jedné a druhé složky je často výrazně oddělené. Toto oddělení se jeví v asexuálních vztazích velmi důležité zejména proto, že asexuálům umožňuje lépe identifikovat hranice ve vztazích a definovat vlastní potřeby. Tento způsob separace jednotlivých složek intimity se opakovaně objevuje ve většině studií, které diskutují téma intimity v kontextu asexuálních vztahů (Dawson & Dennis, 2020; M. Dawson et al., 2019; Urh, 2023; Van Houdenhove et al., 2015; Vares, 2019).

Studie, které se doposud zabývaly intimitou u asexuálů se veskrze shodují na tom, že většina asexuálů upřednostňuje emoční intimitu před fyzickou, případně vyhledávají rovněž fyzickou intimitu, ovšem bez sexuální složky (Clark, 2019; M. Dawson et al., 2019; Haefner, 2011; Maxwell, 2017; Przybylo, 2019; Urh, 2023; Van Houdenhove et al., 2015). K obdobným výsledkům dospěla i tato diplomová práce. Emoční intimita se pro mnohé jeví jako primární způsob navazování hlubokých vztahů, přičemž je definována důvěrou, sdílením pocitů a vytvářením bezpečného prostředí – právě o důležitosti sdílení a podpory hovoří v rámci asexuální intimity Vares (2019). Někteří participanti zdůrazňují, že právě emoční intimita představuje způsob, jak autenticky projevit sebe sama, což je v souladu s poznatky výše zmíněných studií, jež intimitu označují za důležitý aspekt vztahovosti a hlubšího propojení.

Fyzická intimita je naopak vnímána participanty této studie poněkud ambivalentně. O různorodosti zkušeností s fyzickou intimitou hovoří Van Houdenhove et al. (2015) a Haefner (2011). Autoři studie uvádí, že většina asexuálů má alespoň nějaké zkušenosti s fyzickou intimitou a že se jejich prožitky různí (Van Houdenhove et al., 2015), případně tento pohled doplňují tím, že fyzická intimita může pro některé asexuály odkazovat i k sexuální rovině (Haefner, 2011). Rozličné zkušenosti reportují i účastníci studie v rámci této diplomové práce. Zatímco někteří z nich ji popisují jako příjemnou součást vztahu, jiní ji považují za potenciálně invazivní nebo spojovanou s diskomfortem, zejména pokud překračuje jejich hranice. Někteří participanti výzkumu v této diplomové práci reportovali

právě vnímanou souvislost mezi fyzickou intimitou a sexem, stejně tak jako uvádí Haefner (2011), na základě čehož se pro ně fyzická intimita stala ještě více neakceptovatelnou.

Obě dimenze intimity, emoční i fyzická, se jeví pro asexuály významné, avšak jejich role se liší podle individuálních zkušeností a schopnosti nastavit jasné hranice. Emoční intimita je často preferována a vnímána jako základ autentických vztahů, zatímco fyzická intimita je více podmíněna konkrétními individuálními potřebami a vztahovou dynamikou.

8.5. Sex v partnerských vztazích asexuálů

Dalším tématem, na které se zaměřila tato diplomová práce, je sex a sexualita v partnerských vztazích asexuálů. Výsledky práce ukazují, že postoj asexuálních jedinců k sexu a sexualitě je velmi různorodý, přičemž většina respondentů nevnímá sex jako podstatnou či nezbytnou součást svého života – právě různorodost přístupů asexuálů k sexu reportuje i celá řada studií zabývajících se touto problematikou (např. Gupta, 2017b, 2017a; Przybylo, 2019).

Někteří participanti popisují sex jako neutrální aktivitu, která pro ně nemá žádný zvláštní význam ani emocionální náboj. Tito jedinci se často zdráhají věnovat sexualitě větší pozornost a vnímají ji spíše jako irelevantní aspekt své identity. Jiní přistupují k sexu pragmaticky, kdy jej za určitých podmínek dokáží akceptovat, například jako součást hlubokého emocionálního vztahu. Tento přístup však často vyžaduje důvěru a silné citové propojení s partnerem. Další část respondentů však vnímá sex jako potenciálně nepříjemnou či dokonce negativní zkušenost. Tito jedinci zmiňují strach, odpor nebo senzorické nepohodlí spojené se sexuálními aktivitami. Pro některé asexuály je nezájem o sex provázán s celkovým nezájmem o partnerské vztahy, což odráží jejich odklon od tradičního vztahového života. Sexualita jako celek bývá vnímána jako nevýznamná nebo neviditelná, což ukazuje na marginální roli sexu v jejich sebepojetí. Celé spektrum těchto zkušeností je opakovaně zmiňováno v některých studiích – Van Houdenhove et al. (2015) uvádí, že někteří participanti jejich studie měli k sexu vyloženě negativní vztah, jiní neutrální bez hlubšího zájmu, De Oliveira et al. (2021) potom uvádí i pozitivní zkušenosti.

Diplomová práce rovněž odhalila, že někteří respondenti mají určité zkušenosti se sexualitou, které většinou nejsou výsledkem jejich vlastní potřeby nebo touhy, ale spíše pasivní reakcí na vnější podněty. Naopak mnozí asexuálové přiznávají naprostou absenci sexuálních zkušeností, což je dáno jejich nezájmem nebo absencí potřeby po sexuálním kontaktu. Pro některé může být přítomno i určité fyzické vzrušení nebo biologická reakce na podněty, avšak bez hlubšího emocionálního či vztahového významu. Tento aspekt sexuality se opět opakovaně objevuje v některých studiích (Van Houdenhove et. al, 2015; Catri, 2021). Některé studie ovšem hovoří i o tom, že někteří asexuálové ve svých vztazích se sexem ze zvědavosti experimentují (Bradshaw et al., 2021; Catri, 2021) – o podobných zkušenostech ovšem participanti v této diplomové práci nevyprávějí – ačkoliv se někteří sexu nebrání, nejedná se většinou o žádné experimentování, ale spíše o realizaci sexu na základě nějakého předem stanoveného konsenzuálního plánu. Některé participanti se ovšem vyjádřili i vyloženě opačně – tedy že sex je něco, o co nemají zájem a nepotřebují si to nijak ověřovat.

Dalšími vynořujícími se koncepty v této práci byly masturbace, sexuální fantazie a sexuální představy, které byly mezi respondenty přítomny opět v různé míře. Jak uvádí Prause & Graham, (2007), mnoho asexuálů je schopno dosáhnout fyzického sexuálního vzrušení a orgasmu. To podporuje zjištění této diplomové práce, kdy někteří asexuálové uvádí, že jsou schopni dosáhnout sexuálního vzrušení, orgasmu, případně i aktivně masturbují, ačkoliv je toto jejich jednání motivováno více biologickými potřebami než skutečným sexuálním zájmem. V souvislosti s masturbací Brotto et al. (2010) uvádí, že hlavním motivem k masturbaci je pro asexuály uspokojení biologických potřeb – ke stejným závěrům došla i tato diplomová práce. Van Houdenhove et al. (2015) uvádí, že asexuálové mají různé postoje k sexuálnímu vzrušení, ačkoliv převažují spíše ty neutrální a negativní – to je rovněž v souznění s výsledky této diplomové práce, kdy žádný z participantů nereportoval vyloženě pozitivní zkušenosti se sexuálním vzrušením – vždy byly buď neutrální bez výraznějšího emočního náboje, případně vyloženě negativní.

Empirické studie uvádí, že někteří asexuálové mohou mít k sexu pozitivní vztah – a to buď proto, že je sex přirozeným pokračováním blízkého intimního vztahu dvou lidí (Barton, 2019; Nimbi et al., 2024), anebo je podporován sdílením pozitivních sexuálních prožitků partnera (Dawson et al., 2019). V této diplomové práci nacházíme participanty

odpovídající oběma těmto typům motivace k sexu, ačkoliv o těchto motivech většina participantů příliš otevřeně nehovořila. Většina participantů v této práci, kteří by potenciálně měli zájem o sex, se shoduje na tom, že hlavní motivací je jejich partner – k těmto závěrům došli i Van Houdenhove et al. (2015). Dawson et al. (2016) rovněž uvádí, že motivem pro sex může být konformita s allosexuální normou – ta se rovněž ve výpovědích v této práci objevuje, nicméně zmiňují ji pouze dva participantů s tím, že z těchto důvodů vyhledávali sex dříve, a to v době, kdy si ještě nebyli plně vědomi vlastní asexualitě.

Celkově výsledky ukazují, že sex a sexualita hrají v životech asexuálních jedinců roli, která je značně individuální a často odlišná od tradičního pojetí sexuality. Pro většinu asexuálů zůstává sex marginální nebo nepodstatnou součástí jejich života, přičemž jejich postoje k němu jsou utvářeny reflexí vlastních hodnot, hranic a zkušeností. Téma sexuality v partnerských vztazích je u nich často otázkou kompromisů, jasné komunikace a schopnosti sladit odlišné potřeby a očekávání.

8.6. Společenská a rodinná očekávání v partnerských vztazích asexuálů

Poslední výzkumná otázka této studie se zaměřovala na společenská a rodinná očekávání a stereotypy v souvislosti s partnerskými vztahy asexuálů. Výsledky této práce ukazují, že společenská a rodinná očekávání hrají významnou roli v životech asexuálních jedinců, přičemž často představují zdroj tlaku, nepochopení a v některých případech i frustrace. Společenské normy, které kladou důraz na romantické vztahy, sexualitu a zakládání rodiny jako standardní součásti života, vytvářejí pro asexuály prostředí, ve kterém se mnohdy cítí odlišní nebo izolovaní. Mnozí participantů popisovali, že tato očekávání jsou zakořeněna již od dětství a zahrnují předpoklad, že každý člověk bude prožívat romantické vztahy, mít sexuální zkušenosti, uzavře manželství a založí rodinu. Tyto představy však nekorespondují s osobními hodnotami asexuálů, což vede k nesouladu mezi tím, co společnost považuje za normu, a tím, jak asexuální jedinci vnímají vlastní život. Chasin (2013, 2015) diskutuje ve svých studiích, že společenské tlaky výrazně ovlivňují životy asexuálů v mnoha různých směrech, ať již se jedná o akceptaci jejich asexuální identity stran společnosti, nebo právě i akceptaci alternativních způsobů

vztahového života nebo případně i absenci partnerských vztahů – jejich výsledky a výsledky této diplomové práce jsou tudíž plně konkluzivní.

Někteří participanti popisovali, že jsou přímo konfrontováni s tlakem okolí, které často nechápe jejich nezájem o romantické vztahy nebo sexualitu. Jiní hovořili o implicitním tlaku, který je součástí mediálních a kulturních narativů, prezentujících romantiku a sexualitu jako univerzální aspekty lidského života. Média podle respondentů často posilují stereotypní představy o vztazích a sexualitě, čímž vytvářejí nereálné standardy, které mohou být pro asexuály nepochopitelné nebo vzdálené. Nedostatek asexuální reprezentace v médiích byl zmiňován jako další překážka, protože přispívá k neviditelnosti této identity a k přetrvávání stigmatizace a stereotypizace. Ačkoliv role médií není v dostupných studiích přímo zmiňována, lze dovozovat, že významný vliv má zejména koncept amatonormativity (Brake, 2012, 2018), který má dle dostupných údajů významný vliv na to, jak asexuálové prožívají své partnerské vztahy a jak vnímají společenská očekávání s nimi spojená (Haefner 2011) Amatonormativita představuje společensky široce rozšířený koncept, který považuje partnerské vztahy za normu lidského života – to se přirozeně odráží i v médiích, která jsou všudypřítomná a mohou tak být pro asexuály jedním z hlavních zdrojů amatonormativních stereotypů.

Další oblastí spojenou s očekáváními společnosti mohou být pocity izolace a nepochopení, které byly často umocněny očekáváním spojeným se sexualitou, kdy společnost považuje sexuální aktivitu za neodmyslitelnou součást partnerských vztahů. Někteří participanti uvedli, že tato očekávání ignorují nebo aktivně zpochybňují, zatímco jiní reflektovali tlak na přizpůsobení se většinovým normám. K podobným závěrům došel i Haefner (2011), který uvádí, že rozpor mezi společenským vnímáním sexuality jakožto klíčového prvku vztahu a tím, jak sexualitu prožívají asexuálové, může vést k pocitům odcizení. Pro některé jedince byla důležitá podpora komunit podobně smýšlejících lidí, která jim umožnila lépe zvládat společenský tlak a přijmout vlastní identitu. Existence asexuálních komunit a zkušenosti s nimi byla některými participanty této studie označena za vůbec nejpozitivnější zkušenost v souvislosti s vlastní asexualitou a celkově je patrné, že podpoře a komunitám přikládá mnoho asexuálů mimořádnou důležitost. Toto téma opět opakovaně vyvstává i v jiných studiích zabývajících se asexualitou víceméně v totožném kontextu (Brotto et al., 2010; Reed, 2023; Volkova, 2024).

Mnoho literárních zdrojů popisuje rovněž stigmatizaci ze strany samotného partnera (Haefner, 2011; Chasin, 2015; Maxwell, 2017). Podobné zkušenosti participanti výzkumu v této diplomové práci nereportovali, avšak často hovořili o nutnosti jisté kompatibility a komunikace asexualit, z čehož lze dovozovat, že ačkoliv participanti neměli přímou zkušenost se stereotypizací a stigmatizací od vlastního partnera, uvažují nad tím, že by něco podobného mohlo nastat a snaží se tomu aktivně předcházet.

Rodinná očekávání byla vnímána jako další významná oblast ovlivňující životy asexuálů. Pro některé jedince představovala nenápadné náznaky, zatímco jiní čelili intenzivnímu tlaku na vstup do partnerského vztahu nebo založení rodiny. Někteří participanti popisovali, že jejich rodiny vycházely z mylných předpokladů ohledně jejich sexuální orientace, což vedlo k nepochopení nebo dokonce k nátlaku. Jiní se setkávali s méně explicitními očekáváními, které se projevovaly například v běžných rozhovorech o vztazích a rodičovství. Na druhé straně byli respondenti, kteří rodinná očekávání reflektovali spíše jako mírný tlak nebo dokonce jako nezájem ze strany svých blízkých. Pro některé byla absence explicitního tlaku klíčová pro zachování klidného rodinného prostředí, zatímco jiní pociťovali frustraci z nepochopení jejich odlišnosti. Někteří jedinci popisovali své aktivní vymezování vůči rodinným očekáváním, zejména pokud šlo o předpoklad, že budou následovat tradiční životní scénář. Rodinná očekávání se překvapivě ve většině dostupných studií vůbec neobjevují – respektive, pravděpodobně jsou většinou zahrnuta mezi širší společenská očekávání, neboť dostupné studie (Haefner, 2011; Maxwell, 2017) si většinou kladou za cíl zmapovat ve všeobecnosti očekávání okolí. Nicméně tím, že rodina je nejbližším sociálním okolím většiny asexuálů, je logické, že jejich očekávání mohou výrazně formovat jejich životy v mnoha oblastech, včetně oblasti partnerských vztahů. Jejich prožitky a reakce na tato očekávání jsou opět velmi různorodá, což je v souladu se zjištěními Haefnera (2011).

Výše zmíněná zjištění poukazují na to, že společenské a rodinné normy mohou mít značný vliv na životy asexuálů, a to jak ve formě tlaku na přizpůsobení se, tak v podobě vnitřní potřeby redefinovat vlastní vztah k těmto normám. Klíčovými faktory pro zvládnání těchto tlaků jsou jasné vymezení vlastních hranic, podpora ze strany komunit a schopnost reflektovat společenské normy kriticky a s odstupem. Zkušenosti respondentů zdůrazňují

variabilitu přístupů a ukazují, že každý jedinec nachází svůj vlastní způsob, jak se s těmito očekáváními vyrovnat.

8.7. Limity práce

Při zhodnocení tohoto výzkumu je nutné reflektovat určité limity, které mohou ovlivnit interpretaci a zobecnitelnost jeho závěrů. První omezení vyplývá z metodologie výzkumu, který využívá interpretativní fenomenologickou analýzu (IPA). Tato metoda, ačkoli je vhodná pro hluboké porozumění individuálním prožitkům, což bylo hlavním cílem této práce, je inherentně subjektivní a silně závislá na schopnostech a pohledu výzkumníka. To samo o sobě nemusí být nutně problémem, nicméně je třeba zmínit, že značnou roli v kvalitě této analýzy hrají zkušenosti výzkumníka. Mé zkušenosti s tímto typem analýzy, jakož i s vlastním kvalitativním výzkumem, jsou nulové. Jedná se o můj první kvalitativní psychologický výzkum. Navzdory tomu jsem se snažil k analýze přistupovat maximálně rigorózně a svědomitě a domnívám se, že se mi podařilo mé vlastní subjektivní vlivy dobře identifikovat, popsat a reflektovat a že výstupy analýzy jsou v souladu s jejími principy. Zároveň je třeba reflektovat, že možné biasy nemusí být nutně pouze na straně výzkumníka a že je možné, že vzhledem k citlivosti probíraných témat mohli i participanti své výpovědi poněkud zkreslit, zvláště v těch tématech, která mohou být společensky ožehavá. Ačkoliv obsah a míru těchto biasů je obtížné identifikovat, domnívám se, že se tato zkreslení v datech vyskytovala spíše minimálně, neboť participanti ve všeobecnosti poskytovali na první pohled velmi autentické výpovědi, ve kterých se „nevyhýbali ani citlivým a společensky tabuizovaným tématům, pravděpodobně i v důsledku toho, že výzkumné rozhovory byly vedeny velmi otevřeně, profesionálně a poskytly bezpečný prostor pro sdílení zkušeností.

Další omezení se týká samotného výběru participantů, který probíhal adresním oslovením skrze specifické sítě a komunity. Tento postup pravděpodobně vedl k začlenění jedinců, kteří se již se svou asexualitou ztotožňují a cítí se dostatečně komfortně, aby o ní mohli mluvit. Tím mohlo dojít k vyloučení těch, kteří se svou identitou stále bojují, mají nejasný nebo ambivalentní vztah ke své asexualitě, případně nejsou zcela otevření tomu svůj příběh sdílet. Tento specifický vzorek by tedy teoreticky mohl poskytovat

zkreslený obraz prožitků asexuálních jedinců, který nereflktuje celé spektrum zkušeností v rámci asexuální populace. Nicméně je třeba sdílet, že tento způsob výběru vzorku je v kvalitativních výzkumech pracujících se specifickými skupinami běžný a validitu výsledků nikterak nedevaluje.

Další z možných limitací by mohla být chybějící triangulace dat. Výzkum vychází pouze z dat získaných rozhovory, což znamená, že zjištění nebyla ověřena z jiných zdrojů, jako jsou například analýzy dokumentů, pozorování nebo další kvalitativní, případně i kvantitativní metody. Absence triangulace v konečném důsledku může snižovat validitu a robustnost výsledků, jelikož interpretace stojí pouze na jednom typu dat. Kromě toho se jedná o průřezový výzkum, který nezahrnuje longitudinální pohled, a tedy neumožňuje sledovat dynamiku a vývoj partnerských vztahů u asexuálních jedinců v čase – byť sami participantů často poskytují sebereflektivní obrázek o vývoji jejich postojů ke vztahům a vlastních vztahových zkušenostech v různých časových kontinuitách. V souvislosti s tímto omezením je ovšem nutné zmínit, že tato diplomová práce je pouze dílčího multidisciplinárního výzkumného projektu zabývajícího se asexualitou jak z perspektivy kvalitativního, tak i kvantitativního výzkumu včetně zahrnutí psychofyziologických metod – finální výstupy tohoto projektu tak budou komplexnější a nebudou zahrnovat pouze kvalitativní úhel pohledu na studovanou problematiku.

Poslední limitací, která mi v souvislosti s tímto výzkumným projektem vyvstává, je jeho šíře. Na počátku projektu bylo stanoveno větší množství výzkumných otázek tak, aby důsledně mapovaly různé aspekty asexuálních vztahů. Zpětně hodnotím, že pro účely diplomové práce by možná bylo vhodnější se blíže zaměřit na užší okruh fenoménů – např. pouze na sexualitu a sexuální život asexuálů, případně na společenská očekávání, vliv diskurzů na asexuální vztahy atd. Ačkoliv je okruh studovaných témat dle mého názoru široký a výsledné analýzy a jejich reporty dlouhé a obsáhlé, domnívám se, že takto široký a komplexní pohled na asexuální vztahy přinesl cenné informace a zároveň pomohl identifikovat právě ta témata, která by bylo možné v budoucím bližším zaměřeném výzkumu rozvíjet.

8.8. Možnosti směřování budoucích výzkumů partnerských vztahů asexuálů

Ačkoliv jsou partnerské vztahy asexuálů předmětem vícero psychologických výzkumů, zvláště v poslední době, jedná se stále o téma, které je ve všeobecnosti poměrně neprobádané a protkané spoustou oblastí, kde empirické výzkumy částečně či zcela chybí.

První z těchto oblastí je problematika společenského stigmatu a amatonormativity. Společnost často předpokládá, že romantické vztahy jsou nezbytnou součástí šťastného života, což vede k marginalizaci a diskriminaci těch, kteří se do tohoto schématu nevejdou. Jak uvádí Brake (2012), koncept amatonormativity popisuje představu, že romantické vztahy mají v lidském životě prioritní roli, což může vytvářet tlak na asexuály, zejména aromantiky, kteří také čelí častému nepochopení a stigmatizaci. Toto stigma je umocněno představami, že jsou neúplní nebo neschopní citového spojení (Fowler et al., 2024). Reálné dopady tohoto narativu na aromantiky je ovšem zmapován poměrně plytky, ačkoliv se lze domnívat, že se může jednat o jeden ze zásadních formujících tlaků ovlivňujících jak jejich vztahy, tak i jejich vztahování se k sobě.

Další důležitou oblastí jsou platonické vztahy, které mohou být pro asexuály klíčovou alternativou k romantickým partnerstvím. Tyto vztahy nabízejí emocionální podporu, pocit sounáležitosti a mohou plnit podobnou funkci jako romantické vztahy v tradiční populaci. Jak uvádí Kenney (2020), platonické vztahy představují hluboké emocionální propojení, které není založené na sexuální nebo romantické přitažlivosti. Dosavadní výzkum však tuto oblast zkoumal pouze okrajově, a proto by bylo vhodné se zaměřit i na to, jaký přínos tyto vztahy pro asexuály mají a jaké jsou jejich specifické dynamiky.

Otevřené a polyamorní vztahy představují další oblast, která si zaslouží větší pozornost. Jak ukázaly studie Prause a Graham (2007), někteří asexuálové vidí v otevřených vztazích možnost, jak vyřešit rozdílné potřeby mezi sebou a allosexuálními partnery. Tyto vztahy umožňují partnerům hledat sexuální uspokojení mimo primární vztah, zatímco asexuál si uchovává intimitu bez zahrnutí sexu. Této oblasti však chybí hlubší vědecká analýza zaměřená na emocionální a psychologické aspekty těchto kompromisů.

Velkou výzvou je také porozumění tomu, jak asexuálové vyjednávají hranice intimity a hranice celkově se svými allosexuálními partnery. Jak ukazuje Maxwell (2017), asexuálové často přebírají tradiční prvky vztahů, ale modifikují je tak, aby odpovídaly jejich specifickým potřebám. Vyjednávání hranic a hledání kompromisů, které se ukázalo být jedním z osových témat i v této práci, však zůstává oblastí, která vyžaduje další výzkum, zvláště s ohledem na dopad těchto komunikačních prostředků, kompromisů případně i právě remodelací a reinterpetací tradičních vztahů na partnerský život asexuálů.

V poslední radě, limitem mnohých soudobých i minulých výzkumů, který se snažila pokořit i tato diplomová práce, je značná genderová disproporce výzkumných vzorků v dosavadním výzkumu asexuality. Většina studií zahrnuje hlavně ženské participující, což může zkreslovat výsledky a vytvářet nevyvážený obraz o asexuální komunitě. Budoucí výzkumy by se tak měly zaměřit i na muže, případně další genderové identity (zajímavou kategorií by mohli být např. transgender asexuálové, kteří byli rovněž součástí výzkumného vzorku této práce), aby byly zajištěny komplexnější výsledky.

9. Závěr

Tato diplomová práce si kladla za cíl prozkoumat fenomén partnerských vztahů u asexuálních jedinců. Na základě teoretického základu a interpretativní fenomenologické analýzy dat bylo možné identifikovat klíčové aspekty a specifika, která ovlivňují podobu těchto vztahů, popsat, jak sami asexuálové své vztahy navazují, prožívají, jak v rámci těchto vztahů fungují, jakou roli hrají tyto vztahy v jejich životě, jak se do těchto vztahů promítá jejich asexualita, jak v rámci těchto vztahů fungují po stránce sexuální a intimní a jakým výzvám a očekáváním čelí od svého blízkého sociálního okolí i širší společnosti. Výsledky ukázaly, že asexuální jedinci vytváří širokou škálu vztahových dynamik, které se často výrazně liší od tradičních heteronormativních modelů.

Vedle zevrubné literární rešerše týkající se různých aspektů partnerských vztahů asexuálů přináší tato práce i mnoho zjištění a závěrů vycházejících z empirického bádání. V souladu lze říci, že práce ukázala, že partnerské vztahy asexuálů vykazují široké spektrum podob, přičemž zahrnují romantické, platonické, otevřené případně i polyamorní vztahy. Tyto vztahy jsou zpravidla postaveny na hluboké emocionální intimitě, důvěře a respektu, a často se liší od tradičních heteronormativních modelů. Asexuálové jsou schopni přizpůsobit vztahové modely svým specifickým potřebám, například vyjednáváním hranic intimity či zapojením partnerů do otevřených vztahů, kde mohou sexuálně aktivní partneři hledat uspokojení mimo primární vztah. Mnozí z nich tak přistupují k partnerským vztahům kreativně a flexibilně, čímž zpochybňují zavedené společenské normy o tom, jak by intimní vztah měl vypadat. Partnerské vztahy tak pro asexuály představují nejen nástroj pro budování blízkosti a podpory, ale i prostor pro sebepoznání, případně mohou být i prostředkem k naplnění společenských očekávání, zatímco jiní záměrně volí alternativní formy vztahů nebo se soustředí na jiné životní oblasti místo hledání partnerství. Emoční vazby ve vztazích bývají často hlubší než u běžné populace, přičemž sexualita hraje v těchto vztazích spíše okrajovou roli. Tento důraz na emocionální blízkost a respekt k potřebám obou partnerů umožňuje asexuálům vytvářet zdravé a naplňující vztahy i navzdory společenským tlakům.

Postoj asexuálů k intimitě a sexu je velmi individuální a sahá od neutrálního vnímání až po odmítání sexu jako nepodstatného či nežádoucího. Pro některé je sex přijatelný jako součást hlubokého emocionálního vztahu, jiní jej striktně odmítají. Intimita

je v těchto vztazích často chápána emocionálně, zatímco fyzická intimita a sexualita jsou předmětem vyjednávání. Tato schopnost vyjasňovat hranice a hledat kompromisy je klíčovým aspektem, který pomáhá asexuálům vytvářet partnerské vztahy odpovídající jejich potřebám.

Společenský tlak, zejména ve formě očekávání týkajících se romantických vztahů, sexuality a zakládání rodiny, má na asexuály výrazný dopad. Amatonormativita, tedy společenské přesvědčení o prioritě romantických vztahů, často vede k pocitům izolace nebo nepochopení. Stereotypy, které asexuály vnímají jako emocionálně chladné nebo „neúplné“, navíc znesnadňují jejich přijetí ze strany společnosti. Přestože takové očekávání vytváří výzvy, někteří asexuálové se jim přizpůsobují prostřednictvím redefinice vlastních vztahových modelů nebo zaměřením na jiné formy blízkosti, jako jsou platonické vztahy. Podpora a přijetí ze strany okolí hraje klíčovou roli při budování zdravého sebepojetí a partnerských vztahů, ačkoliv společenské povědomí o asexualitě stále zůstává omezené.

Nejtěžejnějším přínosem této práce je, že přináší hlubší a komplexnější náhled do problematiky asexuálních vztahů. Tato oblast byla doposud v psychologickém výzkumu spíše opomíjená, a pouze malé množství studií se věnovalo asexualitě a partnerským vztahům v podobné hloubce a rozsahu. Práce poskytuje detailní analýzu specifických potřeb, výzev a způsobů, jakými asexuálové přistupují k intimitě, vztahům a společenským očekáváním. Rozšíření vědeckého poznání v této oblasti představuje zásadní krok pro porozumění asexuální identity v kontextu partnerských vztahů a může sloužit jako základ pro další výzkum, který by mohl tuto oblast dále prohloubit a obohatit.

Dalším možným přínosem této práce je šíření osvěty o asexualitě a zvyšování společenského povědomí o tomto tématu. Informace obsažené v práci mohou přispět k lepšímu porozumění a přijímání asexuálů nejen odborníky, ale i širší veřejností. To je zvláště důležité vzhledem k přetrvávajícím stereotypům a stigmatizaci, které asexuálové často zažívají. Pokud budou výsledky této práce diskutovány nejen v akademické, ale i veřejné a populárně naučné sféře, přičemž diseminaci výsledků této práce bych se jako autor rád dále věnoval, mohou mít pozitivní dopad na zlepšení podmínek pro asexuály a na snížení společenského tlaku, kterému čelí, případně mít tímto způsobem i potenciální přínos pro samotné asexuály. Ti mohou v této práci, případně jejích dalších plánovaných výstupech najít cenné informace o možnostech vztahové dynamiky, o strategiích zvládnání

společenských očekávání a o způsobech, jak budovat zdravé a naplňující vztahy. Diskuze výsledků v širším společenském kontextu by mohla napomoci asexuálům lépe pochopit svou identitu a najít podporu v prostředí, které je často nevědomé o jejich potřebách. Dostatek informací o asexualitě je totiž jedním z témat, které sami asexuálové často kvitují a označují za jeden ze zásadních momentů svých životů, který jim pomohl lépe přijmout a pochopit svou vlastní identitu a potřeby.

V konečném důsledku mohou výsledky této práce přispět nejen k teoretickému poznání, ale mohou se stát i podkladem pro praktické a klinické implikace. Porozumění specifickým potřebám asexuálů v partnerských vztazích může být využito při navrhování terapeutických přístupů a poradenství, které budou lépe odpovídat jejich realitě. Tím se otevírá možnost propojení teorie a praxe, což by mohlo mít pozitivní dopad na životy asexuálů i na obecné povědomí o této často opomíjené skupině lidí. Tyto praktické implikace ovšem pravděpodobně nebudou vycházet přímo z této práce, ale z širšího vědeckého poznání týkajícího se asexuality, kterému tato práce přispívá.

Prezentované výsledky tak poskytují detailní pohled na komplexitu a variabilitu asexuálních vztahů a odhalují dynamiku, která se odlišuje od tradičních heteronormativních modelů. Tyto poznatky mohou sloužit jako důležitý podklad pro další výzkum, který by tuto problematiku dále rozvíjel a integroval do širšího kontextu studia lidské sexuality a mezilidských vztahů. Jako autor této práce věřím, že její obsah čtenáře zaujal a přinesl jim nové podněty k zamyšlení nad složitostí lidských vztahů a rozmanitostí sexuálních identit. Téma asexuality mě osobně velmi obohatilo o hlubší porozumění jedné z méně zkoumaných, avšak nesmírně zajímavých oblastí psychologie a bylo mi ctí mít možnost vyslechnout a zprostředkovat jedinečné příběhy všech participantů.

Bibliografie:

- Alase, A. (2017). The interpretative phenomenological analysis (IPA): A guide to a good qualitative research approach. *International journal of education and literacy studies*, 5(2), 9–19.
- Antonsen, A. N., Zdaniuk, B., Yule, M., & Brotto, L. A. (2020). Ace and Aro: Understanding Differences in Romantic Attractions Among Persons Identifying as Asexual. *Archives of Sexual Behavior*, 49(5), 1615–1630. <https://doi.org/10.1007/s10508-019-01600-1>
- Arnett, J. J. (2007). Emerging Adulthood: What Is It, and What Is It Good For? *Child Development Perspectives*, 1(2), 68–73. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2007.00016.x>
- Arvola, M., & Linder, J. (2018). Know thy users by interpretative phenomenological analysis. *Journal of Interaction Science*, 6(3). <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:1297753>
- Ashworth, P. (2003). An approach to phenomenological psychology: The contingencies of the lifeworld. *Journal of phenomenological psychology*, 34(2), 145–157.
- Association, A. P. (2000). Diagnostic and statistical manual of mental disorders. *Text revision*. <https://cir.nii.ac.jp/crid/1573950399819987840>
- Aubrey, J. S., & Smith, S. E. (2013). Development and Validation of the Endorsement of the Hookup Culture Index. *The Journal of Sex Research*, 50(5), 435–448. <https://doi.org/10.1080/00224499.2011.637246>
- Barron, V. (2023). *Amazing Ace, Awesome Aro: An Illustrated Exploration*. Jessica Kingsley Publishers.
- Barton, A. (2019). Demisexuality as a contested sexuality. *New Views on Gender*, 19, 25–35.
- Bell, A. (2015). *Romantic Identity and LGBTQ Identification: Variations of Experience in the Asexual Community*. <https://pdxscholar.library.pdx.edu/honorstheses/138/>
- Bhagwatwar, P. A. (2017). Validity of research methodology in psychology ideographic vs nomothetic approach. *Researchgate.net*. <https://www.researchgate.net/profile/Prabhakar->
- Birnie-Porter, C., & Lydon, J. E. (2013). A prototype approach to understanding sexual intimacy through its relationship to intimacy. *Personal Relationships*, 20(2), 236–258. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2012.01402.x>

- Bittle, A., & Anderson, V. N. (2023). As human as anybody else: Attitudes toward asexual people. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*. <https://psycnet.apa.org/record/2023-76810-001>
- Bogaert, A. F. (2004a). Asexuality: Prevalence and associated factors in a national probability sample. *The Journal of Sex Research*, *41*(3), 279–287. <https://doi.org/10.1080/00224490409552235>
- Bogaert, A. F. (2004b). The prevalence of male homosexuality: The effect of fraternal birth order and variations in family size. *Journal of Theoretical Biology*, *230*(1), 33–37.
- Bogaert, A. F. (2013). The Demography of Asexuality. In A. K. Baumle (Ed.), *International Handbook on the Demography of Sexuality* (Roč. 5, s. 275–288). Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-007-5512-3_15
- Boot-Haury, J., Brennan, J. M., & Joseph, K. M. (2024). Asexual-Affirming Care: Recommendations for Practice. *Journal of Health Service Psychology*, *50*(3), 137–147. <https://doi.org/10.1007/s42843-024-00115-1>
- Borg, D. J., Haritopoulou-Sinanidou, M., Gabrovska, P., Tseng, H.-W., Honeyman, D., Schweitzer, D., & Rae, K. M. (2024). Barriers and facilitators for recruiting and retaining male participants into longitudinal health research: A systematic review. *BMC Medical Research Methodology*, *24*(1), 46. <https://doi.org/10.1186/s12874-024-02163-z>
- Bradshaw, J., Brown, N., Kingstone, A., & Brotto, L. (2021). Asexuality vs. sexual interest/arousal disorder: Examining group differences in initial attention to sexual stimuli. *Plos one*, *16*(12), e0261434.
- Brake, E. (2012). *Minimizing marriage: Marriage, morality, and the law*. Oxford University Press.
- Brake, E. (2018). Do subversive weddings challenge amatonormativity? Polyamorous weddings and romantic love ideals. *AnALize: Revista de studii feministe*, *11* (25), 61–84.
- Brandley, B. (2023). Ace Awakening: Communication Sources That Lead to Affirming Asexual-Spectrum Identities. *Women's Studies in Communication*, *46*(1), 23–41. <https://doi.org/10.1080/07491409.2022.2156417>
- Brandley, B., & Dehnert, M. (2024). “I am not a Robot, I am Asexual”: A Qualitative Critique of Allonormative Discourses of Ace and Aro Folks as Robots, Aliens, Monsters. *Journal of Homosexuality*, *71*(6), 1560–1583. <https://doi.org/10.1080/00918369.2023.2185092>
- Brocki, J. M., & Wearden, A. J. (2006). A critical evaluation of the use of interpretative phenomenological analysis (IPA) in health psychology. *Psychology & Health*, *21*(1), 87–108. <https://doi.org/10.1080/14768320500230185>

- Brotto, L. A., Knudson, G., Inskip, J., Rhodes, K., & Erskine, Y. (2010). Asexuality: A mixed-methods approach. *Archives of sexual behavior*, *39*, 599–618.
- Brotto, L. A., & Milani, S. (2022). Asexuality: When Sexual Attraction Is Lacking. In D. P. VanderLaan & W. I. Wong (Ed.), *Gender and Sexuality Development* (s. 567–587). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-84273-4_19
- Brotto, L. A., & Yule, M. (2017). Asexuality: Sexual Orientation, Paraphilia, Sexual Dysfunction, or None of the Above? *Archives of Sexual Behavior*, *46*(3), 619–627. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0802-7>
- Brunning, L., & McKeever, N. (2021). Asexuality. *Journal of Applied Philosophy*, *38*(3), 497–517. <https://doi.org/10.1111/japp.12472>
- Bulmer, M., & Izuma, K. (2018). Implicit and Explicit Attitudes Toward Sex and Romance in Asexuals. *The Journal of Sex Research*, *55*(8), 962–974. <https://doi.org/10.1080/00224499.2017.1303438>
- Cann, A., & Siegfried, W. D. (1990). Gender stereotypes and dimensions of effective leader behavior. *Sex Roles*, *23*(7–8), 413–419. <https://doi.org/10.1007/BF00289229>
- Carrigan, M. (2011). There’s more to life than sex? Difference and commonality within the asexual community. *Sexualities*, *14*(4), 462–478. <https://doi.org/10.1177/1363460711406462>
- Carroll, M. (2024). 12. What Does Asexuality Offer Sociology? Insights from the Asexual Community Survey. In D. R. Compton & A. L. Stone (Ed.), *Outskirts* (s. 240–254). New York University Press. <https://doi.org/10.18574/nyu/9781479821549.003.0015>
- Carvalho, A. C., & Rodrigues, D. L. (2021). *Identifying with Asexuality and Belonging to the Ace Spectrum: More than Lacking Sexual Attraction*. <https://psyarxiv.com/rxysa/download/?format=pdf>
- Carvalho, A. C., & Rodrigues, D. L. (2022). Sexuality, Sexual Behavior, and Relationships of Asexual Individuals: Differences Between Aromantic and Romantic Orientation. *Archives of Sexual Behavior*, *51*(4), 2159–2168. <https://doi.org/10.1007/s10508-021-02187-2>
- Carvalho, A. C., & Rodrigues, D. L. (2024). Belonging to the Ace Spectrum: Correlates of Cognitions, Feelings, and Desires of Ace Individuals. *Sexuality Research and Social Policy*. <https://doi.org/10.1007/s13178-023-00910-3>
- Castañon de Carvalho, J. (2021). *Negotiating Demisexual Identities: Brazilian Women’s Narratives on Demisexuality* [Master Thesis]. <https://studenttheses.uu.nl/handle/20.500.12932/31>

- Catri, F. (2021). Defining Asexuality as a Sexual Identity: Lack/Little Sexual Attraction, Desire, Interest and Fantasies. *Sexuality & Culture*, 25(4), 1529–1539. <https://doi.org/10.1007/s12119-021-09833-w>
- Clark, A. N. (2019). *Labeling intimacy: Examining attitude differences about romantic and sexual intimacy in sexual and asexual people*. Illinois State University. <https://search.proquest.com/openview/72c8279bf1f743e3f9113f1b9eaa0bfd/1?pq-origsite=gscholar&cbl=51922&diss=y>
- Clark, A. N. (2023). Using social exchange theory to examine relationship processes in asexual-allosexual couples. *Journal of Family Theory & Review*, 15(2), 352–372. <https://doi.org/10.1111/jftr.12495>
- Clark, A. N., Lefkowitz, E. S., & Zimmerman, C. (2023). Sexual and Affectionate Behaviors in Asexual and Allosexual Adults. *The Journal of Sex Research*, 60(2), 242–252. <https://doi.org/10.1080/00224499.2022.2051161>
- Cole, M. (2024). The Fiction of Amatonormativity: Reactions to Queer Platonic Relationships in Eighteenth-Century Literature. *Eighteenth-Century Fiction*, 36(2), 269–292. <https://doi.org/10.3138/ecf.36.2.269>
- Copen, C. E., Chandra, A., & Febo-Vazquez, I. (2016). *Sexual behavior, sexual attraction, and sexual orientation among adults aged 18-44 in the United States: Data from the 2011-2003 National Survey of Family Growth*. <https://stacks.cdc.gov/view/cdc/37398>
- Copulsky, D. (2016). Asexual polyamory: Potential challenges and benefits. *Journal of Positive Sexuality*, 2(1), 11–15.
- Copulsky, D., & Hammack, P. L. (2023). Asexuality, Graysexuality, and Demisexuality: Distinctions in Desire, Behavior, and Identity. *The Journal of Sex Research*, 60(2), 221–230. <https://doi.org/10.1080/00224499.2021.2012113>
- Cowan, T., & LeBlanc, A. (2018). Feelings under dynamic description: The asexual spectrum and new ways of being. *Journal of Theoretical and Philosophical Psychology*, 38(1), 29–41. <https://doi.org/10.1037/teo0000076>
- Cramer, D., & Donachie, M. (1999). Psychological Health and Change in Closeness in Platonic and Romantic Relationships. *The Journal of Social Psychology*, 139(6), 762–767. <https://doi.org/10.1080/00224549909598255>
- ČR, Ú. (b.r.). *MKN-10 klasifikace*. mkn10.cz. Získáno 19. březem 2024, z <https://mkn10.uzis.cz/>
- Davidson, A. S. (2013). Phenomenological Approaches in Psychology and Health Sciences. *Qualitative Research in Psychology*, 10(3), 318–339. <https://doi.org/10.1080/14780887.2011.608466>

- Dawson, A., & Dennis, S. (2020). Social intimacy. *Anthropology in Action*, 27(3), 1–8.
- Dawson, M., McDonnell, L., & Scott, S. (2016). Negotiating the Boundaries of Intimacy: The Personal Lives of Asexual People. *The Sociological Review*, 64(2), 349–365. <https://doi.org/10.1111/1467-954X.12362>
- Dawson, M., Scott, S., & McDonnell, L. (2019). Freedom and foreclosure: Intimate consequences for asexual identities. *Families, Relationships and Societies*, 8(1), 7–22.
- De Lappe, J. (2018). “Asexy and we know it”: *The Emergence of Asexual Activism as a Sexual and Gender Social Movement* [PhD Thesis, The Open University]. <https://oro.open.ac.uk/58665/>
- Dearnley, C. (2005). A reflection on the use of semi-structured interviews: *Based on the her experiences of completing a doctoral study in which semi-structured interviews featured as the primary data collection method, Christine Dearnley offers a reflective insight into using semi-structured interviews as a method of data collection.*, 13(1), 19–28. <https://doi.org/10.7748/nr2005.07.13.1.19.c5997>
- Debrot, A., Schoebi, D., Perrez, M., & Horn, A. B. (2013). Touch as an Interpersonal Emotion Regulation Process in Couples’ Daily Lives: The Mediating Role of Psychological Intimacy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39(10), 1373–1385. <https://doi.org/10.1177/0146167213497592>
- DeLuzio Chasin, C. J. (2011). Theoretical issues in the study of asexuality. *Archives of sexual behavior*, 40, 713–723.
- de Oliveira, L., Carvalho, J., Sarikaya, S., Urkmez, A., Salonia, A., Russo, G. I., & group, E.-Y. M. H. W. (2021). Patterns of sexual behavior and psychological processes in asexual persons: A systematic review. *International Journal of Impotence Research*, 33(6), 641–651.
- Diamond, M. (2002). Sex and Gender are Different: Sexual Identity and Gender Identity are Different. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 7(3), 320–334. <https://doi.org/10.1177/1359104502007003002>
- Dillon, F. R., Worthington, R. L., & Moradi, B. (2011). Sexual Identity as a Universal Process. In S. J. Schwartz, K. Luyckx, & V. L. Vignoles (Ed.), *Handbook of Identity Theory and Research* (s. 649–670). Springer New York. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7988-9_27
- Dubé, E. M., & Savin-Williams, R. C. (1999). Sexual identity development among ethnic sexual-minority male youths. *Developmental psychology*, 35(6), 1389.
- Eatough, V., & Smith, J. A. (2017). Interpretative phenomenological analysis. *The Sage handbook of qualitative research in psychology*, 193–209.

- Edge, J., & Vonk, J. (2024). A Comparison of Mate Preferences in Asexual and Allosexual Adults. *Archives of Sexual Behavior*, *53*(1), 17–24. <https://doi.org/10.1007/s10508-023-02723-2>
- Ehrich, L. C. (2003). Phenomenology: The quest for meaning. In *Qualitative educational research in action* (s. 42–69). Routledge. <https://api.taylorfrancis.com/content/chapters/edit/download?identifierName=doi&identifierValue=10.4324/9780203506301-4&type=chapterpdf>
- Ellemers, N. (2018). Gender Stereotypes. *Annual Review of Psychology*, *69*(1), 275–298. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-122216-011719>
- Englander, M. (2016). The phenomenological method in qualitative psychology and psychiatry. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-Being*, *11*(1), 30682. <https://doi.org/10.3402/qhw.v11.30682>
- Everbach, H. M. (2023). *Asexual and Aromantic Perspectives on the Representation of Asexual and Aromantic Desire, Sexual and/or Romantic Behaviors, Identity Development, and Community* [PhD Thesis, San Francisco State University]. <https://scholarworks.calstate.edu/downloads/4f16c961f>
- Feraday, C. (2018). Making a Name for Yourself: Neo-identities and Tumblr. In S. Driver & N. Coulter (Ed.), *Youth Mediations and Affective Relations* (s. 197–212). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-98971-6_12
- Fiorini, M. (2022). Asexuality and Demisexuality: Clinical Implications of Sexual Identity. *Graduate School of Professional Psychology: Doctoral Papers and Masters Projects*. https://digitalcommons.du.edu/capstone_masters/469
- Fjær, E. G., Pedersen, W., & Sandberg, S. (2015). “I’m Not One of Those Girls”: Boundary-Work and the Sexual Double Standard in a Liberal Hookup Context. *Gender & Society*, *29*(6), 960–981. <https://doi.org/10.1177/0891243215602107>
- Flore, J. (2014). Mismeasures of asexual desires. In *Asexualities* (s. 17–34). Routledge. <https://api.taylorfrancis.com/content/chapters/edit/download?identifierName=doi&identifierValue=10.4324/9781315882673-3&type=chapterpdf>
- Fowler, J. A., Mendis, M., Crook, A., Chavez-Baldini, U., Baca, T., & Dean, J. A. (2024). Exploring Aromanticism Through an Online Qualitative Investigation With the Aromantic Community: “Freeing, Alienating, and Utterly Fantastic”. *International Journal of Sexual Health*, *36*(1), 126–143. <https://doi.org/10.1080/19317611.2024.2311158>
- Gaia, A. C. (2002). Understanding emotional intimacy: A review of conceptualization, assessment and the role of gender. *International Social Science Review*, *77*(3/4), 151–170.

- Gallagher, S. (2022). What Is Phenomenology? In S. Gallagher, *Phenomenology* (s. 1–10). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-11586-8_1
- Garcia, J. R., Reiber, C., Massey, S. G., & Merriwether, A. M. (2012). Sexual Hookup Culture: A Review. *Review of General Psychology*, *16*(2), 161–176. <https://doi.org/10.1037/a0027911>
- Garner, S. M. (2023). “Normalizing my identity with characters I love”: Aromanticism & asexuality in fanfiction writing [PhD Thesis]. <https://repositories.lib.utexas.edu/items/a7975446-a116-43fd-8479-08241c6c4851>
- George, T. (2020). *Hermeneutics*. <https://plato.stanford.edu/Entries/hermeneutics/>
- Gold, M. (2018). The ABCs of LGBTQIA. *The New York Times*. June, 21. https://www.profmex.org/cronicasinfin/noticias/The_ABCs_of_LGBTQIA.pdf
- Goldspink, S., & Engward, H. (2019). Booming clangs and whispering ghosts: Attending to the reflexive echoes in IPA research. *Qualitative Research in Psychology*, *16*(2), 291–304. <https://doi.org/10.1080/14780887.2018.1543111>
- Gonsiorek, J. C., Sell, R. L., & Weinrich, J. D. (1995). Definition and Measurement of Sexual Orientation. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, *25*(s1), 40–51. <https://doi.org/10.1111/j.1943-278X.1995.tb00489.x>
- Granderson, R. M., Carmichael, C. L., & Berke, D. S. (2024). An intimacy gap? Exploring US men’s experience with and capacity for physical intimacy in their same-sex friendships. *Psychology of Men & Masculinities*. <https://psycnet.apa.org/record/2025-38716-001>
- Granger, R. (2020). *Amatonormativity, Aromanticism, and What Defines a Relationship*. https://vc.bridgew.edu/honors_proj/330/
- Gray, M. E. (2024). *A social queer spaces and media representation*. <https://escholarship.org/uc/item/06s859f1>
- Greaves, L. M., Barlow, F. K., Huang, Y., Stronge, S., Fraser, G., & Sibley, C. G. (2017). Asexual identity in a New Zealand national sample: Demographics, well-being, and health. *Archives of sexual behavior*, *46*, 2417–2427.
- Green, G. (2005). Hermeneutics. In *The Routledge companion to the study of religion* (s. 404–418). Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9780203412695-29/hermeneutics-garrett-green>
- Gressgård, R. (2014). Asexuality: From pathology to identity and beyond. In *Asexuality and Sexual Normativity*. Routledge.
- Guinsburg, P. F. (1973). *An investigation of the components of platonic and romantic heterosexual relationships*. <https://commons.und.edu/theses/981/>

- Gupta, K. (2017a). “And Now I’m Just Different, but There’s Nothing Actually Wrong With Me”: Asexual Marginalization and Resistance. *Journal of Homosexuality*, 64(8), 991–1013. <https://doi.org/10.1080/00918369.2016.1236590>
- Gupta, K. (2017b). What Does Asexuality Teach Us About Sexual Disinterest? Recommendations for Health Professionals Based on a Qualitative Study With Asexually Identified People. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 43(1), 1–14. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2015.1113593>
- Guz, S., Hecht, H. K., Kattari, S. K., Gross, E. B., & Ross, E. (2022). A Scoping Review of Empirical Asexuality Research in Social Science Literature. *Archives of Sexual Behavior*, 51(4), 2135–2145. <https://doi.org/10.1007/s10508-022-02307-6>
- Gyollai, D. (2020). Getting into it in the wrong way: Interpretative phenomenological analysis and the hermeneutic circle. *Nursing Philosophy*, 21(2), e12294. <https://doi.org/10.1111/nup.12294>
- Haefner, C. (2011). *Asexual scripts: A grounded theory inquiry into the intrapsychic scripts asexuals use to negotiate romantic relationships*. Institute of Transpersonal Psychology.
- Hampson, E. (2020). Negotiating (in) visibility: A phenomenological analysis of asexual students’ experiences of university. *Psychology of Sexualities Review*, 11(1), 26–41.
- Hayfield, N., & Křížová, K. (2021). It’s Like Bisexuality, but It Isn’t: Pansexual and Panromantic People’s Understandings of Their Identities and Experiences of Becoming Educated about Gender and Sexuality. *Journal of Bisexuality*, 21(2), 167–193. <https://doi.org/10.1080/15299716.2021.1911015>
- Heinig, A. V. (2023). *Psychology of Platonic Relationships*. <https://stars.library.ucf.edu/honorstheses/1520/>
- Heldman, C., & Wade, L. (2010). Hook-Up Culture: Setting a New Research Agenda. *Sexuality Research and Social Policy*, 7(4), 323–333. <https://doi.org/10.1007/s13178-010-0024-z>
- Hentschel, T., Heilman, M. E., & Peus, C. V. (2019). The multiple dimensions of gender stereotypes: A current look at men’s and women’s characterizations of others and themselves. *Frontiers in psychology*, 10, 11.
- Herbenick, D., Reece, M., Schick, V., Sanders, S. A., Dodge, B., & Fortenberry, J. D. (2010). Sexual Behavior in the United States: Results from a National Probability Sample of Men and Women Ages 14–94. *The Journal of Sexual Medicine*, 7(Supplement_5), 255–265. <https://doi.org/10.1111/j.1743-6109.2010.02012.x>

- Higginbottom, B. (2024). The Nuances of Intimacy: Asexual Perspectives and Experiences with Dating and Relationships. *Archives of Sexual Behavior*, 53(5), 1899–1914. <https://doi.org/10.1007/s10508-024-02846-0>
- Hille, J. J. (2023). Beyond sex: A review of recent literature on asexuality. *Current Opinion in Psychology*, 49, 101516.
- Hille, J. J., Simmons, M. K., & Sanders, S. A. (2020). “Sex” and the Ace Spectrum: Definitions of Sex, Behavioral Histories, and Future Interest for Individuals Who Identify as Asexual, Graysexual, or Demisexual. *The Journal of Sex Research*, 57(7), 813–823. <https://doi.org/10.1080/00224499.2019.1689378>
- Hinderliter, A. (2013). How is asexuality different from hypoactive sexual desire disorder? *Psychology and Sexuality*, 4(2), 167–178. <https://doi.org/10.1080/19419899.2013.774165>
- Hoffarth, M. R., Drolet, C. E., Hodson, G., & Hafer, C. L. (2016). Development and validation of the Attitudes Towards Asexuals (ATA) scale. *Psychology & Sexuality*, 7(2), 88–100. <https://doi.org/10.1080/19419899.2015.1050446>
- Hoopes, M. H. (1987). Friendship and intimacy. *Dialogue: A journal of Mormon thought*, 20(2), 76–87.
- Howell, B. M., Peterson, J. R., & Corbett, S. (2023). Where Are All the Men? A Qualitative Review of the Barriers, Facilitators, and Recommendations to Older Male Participation in Health Promotion Interventions. *American Journal of Health Promotion*, 37(3), 386–400. <https://doi.org/10.1177/08901171221123053>
- Chan, R. C. H., & Hung, F. N. (2024). Sexual Violence Victimization and Substance Use among Individuals Identifying on the Asexual Spectrum: Differences between Asexuality, Graysexuality, and Demisexuality. *The Journal of Sex Research*, 1–13. <https://doi.org/10.1080/00224499.2024.2351423>
- Chasin, C. D. (2013). Reconsidering asexuality and its radical potential. *Feminist Studies*, 39(2), 405–426.
- Chasin, C. D. (2015). Making Sense in and of the Asexual Community: Navigating Relationships and Identities in a Context of Resistance. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 25(2), 167–180. <https://doi.org/10.1002/casp.2203>
- Chasin, C. D. (2017). Considering Asexuality as a Sexual Orientation and Implications for Acquired Female Sexual Arousal/Interest Disorder. *Archives of Sexual Behavior*, 46(3), 631–635. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0893-1>
- Chen, A. (2020). *Ace: What asexuality reveals about desire, society, and the meaning of sex*. Beacon Press.

- Chen, G. (2024). Research on the Development Path of Feminism from an Aromantic Asexual Perspective. *Journal of Gender, Culture and Society*, 4(2), 34–38.
- Chung, H. S., Kim, G. H., Shin, M.-H., & Park, K. (2020). Physical intimacy is an important part of sexual activities: Korean older adults study. *Sexual medicine*, 8(4), 643–649.
- Iraklis, G. (2023). Examining the Social Tabooisation of Asexuality: The Underpinnings of Anti-Asexual Bias. *Sexuality Research and Social Policy*. <https://doi.org/10.1007/s13178-023-00884-2>
- Jack, L. (2017). *Lessons from bisexual erasure for asexual erasure*. <https://philpapers.org/rec/JACLFB-2>
- Jang, H., Clark, M., & Walker, T. L. (2021). Positive Identity and Career Decision-Making Self-Efficacy: Implications for Pansexual, Asexual, Demisexual, and Queer College Students. *Journal of LGBTQ Issues in Counseling*, 15(4), 356–371. <https://doi.org/10.1080/15538605.2021.1938335>
- Johnson, M. T. (1977). Asexual and autoerotic women: Two invisible groups. *The sexually oppressed*, 96.
- Jones, C., Hayter, M., & Jomeen, J. (2017). Understanding asexual identity as a means to facilitate culturally competent care: A systematic literature review. *Journal of Clinical Nursing*, 26(23–24), 3811–3831. <https://doi.org/10.1111/jocn.13862>
- Kallio, H., Pietilä, A., Johnson, M., & Kangasniemi, M. (2016). Systematic methodological review: Developing a framework for a qualitative semi-structured interview guide. *Journal of Advanced Nursing*, 72(12), 2954–2965. <https://doi.org/10.1111/jan.13031>
- Kehoe, K. (2021). Online tool review: Queer books for teens. *YA Hotline*, 114. <https://ojs.library.dal.ca/YAHS/article/view/11186>
- Kelleher, S., & Murphy, M. (2022). The identity development and internalization of asexual orientation in women: An interpretative phenomenological analysis. *Sexual and Relationship Therapy*, 0(0), 1–31. <https://doi.org/10.1080/14681994.2022.2031960>
- Kelleher, S., & Murphy, M. (2024a). Asexual identity development and internalisation: A thematic analysis. *Sexual and Relationship Therapy*, 39(3), 865–893. <https://doi.org/10.1080/14681994.2022.2091127>
- Kelleher, S., & Murphy, M. (2024b). The identity development and internalization of asexual orientation in women: An interpretative phenomenological analysis. *Sexual and Relationship Therapy*, 39(2), 359–389. <https://doi.org/10.1080/14681994.2022.2031960>

- Kelleher, S., Murphy, M., & Su, X. (2023). Asexual identity development and internalisation: A scoping review of quantitative and qualitative evidence. *Psychology & Sexuality*, 14(1), 45–72. <https://doi.org/10.1080/19419899.2022.2057867>
- Kenney, T. N. (2020). Thinking asexually: Sapin-sapin, asexual assemblages, and the queer possibilities of platonic relationalities. *Feminist Formations*, 32(3), 1–23.
- Kennon, P. (2021). Asexuality and the potential of young adult literature for disrupting allonormativity. *The International Journal of Young Adult Literature*, 2(1), 1.
- Kinsey, A. C., Pomeroy, W. B., & Martin, C. E. (1948). *Sexual behavior in the human male* (s. xv, 804). Saunders.
- Kinsey, A. C., Pomeroy, W. B., Martin, C. E., & Gebhard, P. H. (1953). *Sexual behavior in the human female*. Indiana University Press.
- Konik, J., & Stewart, A. (2004). Sexual Identity Development in the Context of Compulsory Heterosexuality. *Journal of Personality*, 72(4), 815–844. <https://doi.org/10.1111/j.0022-3506.2004.00281.x>
- Kontula, O., & Haavio-Mannila, E. (2009). The Impact of Aging on Human Sexual Activity and Sexual Desire. *Journal of Sex Research*, 46(1), 46–56. <https://doi.org/10.1080/00224490802624414>
- Kostiukova, M., Tselenti, D., & Carvalho, J. (2024). Laboratory Sex Research: Perceptions of the Ace Community. *The Journal of Sex Research*, 1–16. <https://doi.org/10.1080/00224499.2024.2412097>
- Krejčová, C., Klapilová, K., & Bártová, K. (2024). (136) Sexual Behavior among Asexual Men and Women in the Czech Population. *The Journal of Sexual Medicine*, 21(Supplement_2), qdae002-124.
- Larsen, H. G., & Adu, P. (2021). *The theoretical framework in phenomenological research: Development and application*. Routledge. <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781003084259/theoretical-framework-phenomenological-research-henrik-gert-larsen-philip-adu>
- Laumann, E. O., Gagnon, J. H., Michael, R. T., & Michaels, S. (2000). *The social organization of sexuality: Sexual practices in the United States*. University of Chicago press.
- LeFebvre, L. E. (2018). Swiping me off my feet: Explicating relationship initiation on Tinder. *Journal of Social and Personal Relationships*, 35(9), 1205–1229. <https://doi.org/10.1177/0265407517706419>
- Levine, S. B. (1991). Psychological intimacy. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 17(4), 259–267. <https://doi.org/10.1080/00926239108404350>

- Lewis, R. A. (1978). Emotional Intimacy among Men. *Journal of Social Issues*, 34(1), 108–121. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1978.tb02543.x>
- Li, G., Sham, W. W. L., & Wong, W. I. (2023). Are romantic orientation and sexual orientation different? Comparisons using explicit and implicit measurements. *Current Psychology*, 42(28), 24288–24301. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-03380-9>
- Licoppe, C. (2020). Liquidity and attachment in the mobile hookup culture. A comparative study of contrasted interactional patterns in the main uses of Grindr and Tinder. *Journal of Cultural Economy*, 13(1), 73–90. <https://doi.org/10.1080/17530350.2019.1607530>
- Lichtenberg, P. A. (2014). Sexuality and Physical Intimacy in Long-Term Care. *Occupational Therapy In Health Care*, 28(1), 42–50. <https://doi.org/10.3109/07380577.2013.865858>
- Linder, K. (2019). Queering the nuclear family: Navigating familial living as an asexual (personal reflection). In *Expanding the Rainbow* (s. 221–227). Brill. <https://brill.com/downloadpdf/book/edcoll/9789004414105/BP000031.pdf>
- Lisbin, M. G. (2023). *Conceptualising asexual identity, experience, and phenomenological form* [PhD Thesis, Brandeis University]. https://scholarworks.brandeis.edu/view/pdfCoverPage?instCode=01BRAND_INST&filePid=13505982450001921&download=true
- Ma, L., Hatch, H. A., & Clark, E. M. (2024). The investment model of commitment: Examining asexual and aromantic populations using confirmatory and exploratory factor analysis. *Psychology & Sexuality*, 15(1), 38–53. <https://doi.org/10.1080/19419899.2023.2236624>
- MacLeod, R. B. (1947). The phenomenological approach to social psychology. *Psychological Review*, 54(4), 193.
- MacNeela, P., & Murphy, A. (2015). Freedom, Invisibility, and Community: A Qualitative Study of Self-Identification with Asexuality. *Archives of Sexual Behavior*, 44(3), 799–812. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0458-0>
- Magaldi, D., & Berler, M. (2020). Semi-structured Interviews. In V. Zeigler-Hill & T. K. Shackelford (Ed.), *Encyclopedia of Personality and Individual Differences* (s. 4825–4830). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-24612-3_857
- Maxwell, D. (2017). *It's not just about sex: Asexual identity and intimate relationship practices* [PhD Thesis, University of York]. <https://etheses.whiterose.ac.uk/18006>
- McAlister, J. (2014). ‘That complete fusion of spirit as well as body’: Heroines, heroes, desire and compulsory demisexuality in the Harlequin Mills & Boon romance

- novel. *Australasian Journal of Popular Culture*, 3(3), 299–310. https://doi.org/10.1386/ajpc.3.3.299_1
- Merleau-Ponty, M., & Bannan, J. F. (1956). What is phenomenology? *CrossCurrents*, 6(1), 59–70.
- Miller, H. T. (2004). The Ideographic Individual. *Administrative Theory & Praxis*, 26(4), 469–488. <https://doi.org/10.1080/10841806.2004.11029465>
- MISHIMA, S. (2023). Amatonormativity in Japan: Interviews with Self-Identified Aromantics/Asexuals. *Gender and sexuality: journal of Center for Gender Studies, ICU = 18*, 131–133.
- Mitchell, H., & Hunnicutt, G. (2019). Challenging accepted scripts of sexual “normality”: Asexual narratives of non-normative identity and experience. *Sexuality & Culture: An Interdisciplinary Quarterly*, 23(2), 507–524. <https://doi.org/10.1007/s12119-018-9567-6>
- Mollet, A. L. (2018). „ Maybe All These Random Experiences Form a Cohesive Picture”: Towards a Grounded Theory of Asexual College Students’ Identity Development [PhD Thesis, The University of Iowa]. <https://search.proquest.com/openview/9d3b619fdc2eabfd9cf458bed2c72d4f/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750>
- Monto, M. A., & Carey, A. G. (2014). A New Standard of Sexual Behavior? Are Claims Associated With the “Hookup Culture” Supported by General Social Survey Data? *The Journal of Sex Research*, 51(6), 605–615. <https://doi.org/10.1080/00224499.2014.906031>
- Moser, C. (2016). Defining Sexual Orientation. *Archives of Sexual Behavior*, 45(3), 505–508. <https://doi.org/10.1007/s10508-015-0625-y>
- Moss, B. F., & Schwebel, A. I. (1993). Defining intimacy in romantic relationships. *Family relations*, 31–37.
- Mueller, A. E., & Segal, D. L. (2014). Structured versus semistructured versus unstructured interviews. *The encyclopedia of clinical psychology*, 1(7).
- Nimbi, F. M., Appia, C., Tanzilli, A., Giovanardi, G., & Lingiardi, V. (2024). Deepening Sexual Desire and Erotic Fantasies Research in the ACE Spectrum: Comparing the Experiences of Asexual, Demisexual, Gray-Asexual, and Questioning People. *Archives of Sexual Behavior*, 53(3), 1031–1045. <https://doi.org/10.1007/s10508-023-02784-3>
- Noon, E. J. (2018). Interpretive phenomenological analysis: An appropriate methodology for educational research? *Journal of Perspectives in Applied Academic Practice*, 6(1), 75–83.

- Pacho, A. (2013). Establishing Asexual Identity: The Essential, the Imaginary, and the Collective. *Graduate Journal of Social Science*, 10(1). <http://gjss.org/sites/default/files/issues/chapters/papers/Journal-10-01--01-Pacho.pdf>
- Paramo, M. (2024). *Ending the Pursuit: Asexuality, Aromanticism and Agender Identity*. Unbound Publishing.
- Peplau, L. A., Rubin, Z., & Hill, C. T. (1977). Sexual Intimacy in Dating Relationships. *Journal of Social Issues*, 33(2), 86–109. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1977.tb02007.x>
- Peters, C. (2022). Asexuality, Affect Aliens, and Digital Affect Cultures: Relationality with the Happy Objects of Sexual and Romantic Relationships. *Western Journal of Communication*, 86(5), 585–600. <https://doi.org/10.1080/10570314.2022.2100473>
- Pham, J. M. (2017). Beyond hookup culture: Current trends in the study of college student sex and where to next. *Sociology Compass*, 11(8), e12499. <https://doi.org/10.1111/soc4.12499>
- Phillips, A. C., Gallagher, S., & Carroll, D. (2009). Social support, social intimacy, and cardiovascular reactions to acute psychological stress. *Annals of Behavioral Medicine*, 37(1), 38–45.
- Piwek, M. (2024). “But I’m so lonely!”—Aromanticism and Amatonormativity in *Little Women* (2019). <https://pub.uni-bielefeld.de/record/2991272>
- Policarpo, V. (2016). “The real deal”: Managing intimacy within friendship at a distance. *Qualitative Sociology Review*, 12(2), 22–42.
- Poston Jr, D. L., & Baumle, A. K. (2010). Patterns of asexuality in the United States. *Demographic Research*, 23, 509–530.
- Prager, K. J. (1983). Development of Intimacy in Young Adults, a Multidimensional View. *Psychological Reports*, 52(3), 751–756. <https://doi.org/10.2466/pr0.1983.52.3.751>
- Prause, N., & Graham, C. A. (2007). Asexuality: Classification and characterization. *Archives of sexual behavior*, 36, 341–356.
- Prims, J. (2012). *Societal Challenge and Depression, Self-Esteem and Self-Concept Clarity in Asexuals*. https://scholar.colorado.edu/concern/undergraduate_honors_theses/k06987874
- Przybylo, E. (2019). *Asexual Erotics: Intimate Readings of Compulsory Sexuality*. The Ohio State University Press. <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/24390>
- Reed, K. (2023). Erasing Invisibility: Asexuality in the Media. In *Global LGBTQ+ Concerns in a Contemporary World: Politics, Prejudice, and Community* (s. 30–57). IGI Global. <https://www.igi-global.com/chapter/erasing-invisibility/312594>

- Regan, P. C., & Berscheid, E. (1999). *Lust: What we know about human sexual desire*. Sage Publications.
- Register, L. M., & Henley, T. B. (1992). The Phenomenology of Intimacy. *Journal of Social and Personal Relationships*, 9(4), 467–481. <https://doi.org/10.1177/0265407592094001>
- Reis, H. T. (1990). The Role of Intimacy in Interpersonal Relations. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 9(1), 15–30. <https://doi.org/10.1521/jscp.1990.9.1.15>
- Reis, H. T., & Franks, P. (1994). The role of intimacy and social support in health outcomes: Two processes or one? *Personal Relationships*, 1(2), 185–197. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1994.tb00061.x>
- Reiter, L. (1989). Sexual orientation, sexual identity, and the question of choice. *Clinical Social Work Journal*, 17(2), 138–150. <https://doi.org/10.1007/BF00756141>
- Reling, T. T., Barton, M. S., Becker, S., & Valasik, M. A. (2018). Rape Myths and Hookup Culture: An Exploratory Study of U.S. College Students' Perceptions. *Sex Roles*, 78(7–8), 501–514. <https://doi.org/10.1007/s11199-017-0813-4>
- Rendle, S. (2023). *Hopeless Aromantic: An Affirmative Guide to Aromanticism*. Jessica Kingsley Publishers. <https://www.google.com/books?hl=cs&lr=&id=Yv6oEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=aromanticism+stigma&ots=tuOgS1FdgO&sig=zS3s8TVH7vk70mSeGoBqZK5YvGs>
- Rivas, C. (2012). Coding and analysing qualitative data. *Researching society and culture*, 3(2012), 367–392.
- Robbins, N. K., Low, K. G., & Query, A. N. (2016). A Qualitative Exploration of the “Coming Out” Process for Asexual Individuals. *Archives of Sexual Behavior*, 45(3), 751–760. <https://doi.org/10.1007/s10508-015-0561-x>
- Rosario, M., & Schrimshaw, E. W. (2014). *Theories and etiologies of sexual orientation*. <https://psycnet.apa.org/record/2013-05866-018>
- Rosario, M., Schrimshaw, E. W., Hunter, J., & Braun, L. (2006). Sexual identity development among lesbian, gay, and bisexual youths: Consistency and change over time. *Journal of Sex Research*, 43(1), 46–58. <https://doi.org/10.1080/00224490609552298>
- Rothblum, E. D., & Brehony, K. A. (1993). *Boston marriages: Romantic but asexual relationships among contemporary lesbians*. University of Massachusetts Press. <https://psycnet.apa.org/record/1993-99085-000>
- Rothblum, E. D., Heimann, K., & Carpenter, K. (2019). The lives of asexual individuals outside of sexual and romantic relationships: Education, occupation, religion and

- community. *Psychology & Sexuality*, 10(1), 83–93. <https://doi.org/10.1080/19419899.2018.1552186>
- Savin-Williams, R. C., & Diamond, L. M. (2000). Sexual Identity Trajectories Among Sexual-Minority Youths: Gender Comparisons. *Archives of Sexual Behavior*, 29(6), 607–627. <https://doi.org/10.1023/A:1002058505138>
- Sell, R. L. (1997). Defining and Measuring Sexual Orientation: A Review. *Archives of Sexual Behavior*, 26(6), 643–658. <https://doi.org/10.1023/A:1024528427013>
- Sell, R. L., Wells, J. A., & Wypij, D. (1995). The prevalence of homosexual behavior and attraction in the United States, the United Kingdom and France: Results of national population-based samples. *Archives of Sexual Behavior*, 24(3), 235–248. <https://doi.org/10.1007/BF01541598>
- Sharfman, A., & Cobb, P. (2021). *Sexual orientation, UK: 2019*. Office for National Statistics. <https://awakening369.org/wp-content/uploads/2023/04/no-trans-census-2021.pdf>
- Shinebourne, P. (2011). The Theoretical Underpinnings of Interpretative Phenomenological Analysis (IPA). *Existential Analysis: Journal of the Society for Existential Analysis*, 22(1).
- Scheller, M., de Sousa, A. A., Little, A. C., & Brotto, L. (2020). *The role of sexual attraction in mate preferences*. <https://osf.io/ap7td/resources>
- Scherrer, K. S. (2008). Coming to an Asexual Identity: Negotiating Identity, Negotiating Desire. *Sexualities*, 11(5), 621–641. <https://doi.org/10.1177/1363460708094269>
- Scherrer, K. S., & Pfeffer, C. A. (2017). None of the Above: Toward Identity and Community-Based Understandings of (A)sexualities. *Archives of Sexual Behavior*, 46(3), 643–646. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0900-6>
- Schneckenburger, S. A., Tam, M. W. Y., & Ross, L. E. (2024). Asexual competent practices in healthcare: A narrative review. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health*, 28(3), 314–334. <https://doi.org/10.1080/19359705.2023.2214528>
- Schudson, Z. (2019). Emergent Identities: New Sexualities, Genders and Relationships in the Digital Era. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 45(4), 351–353. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2019.1608076>
- Six, B., & Eckes, T. (1991). A closer look at the complex structure of gender stereotypes. *Sex Roles*, 24(1–2), 57–71. <https://doi.org/10.1007/BF00288703>
- Smith, J. A. (1996). Beyond the divide between cognition and discourse: Using interpretative phenomenological analysis in health psychology. *Psychology & Health*, 11(2), 261–271. <https://doi.org/10.1080/08870449608400256>

- Standing, M. (2009). A new critical framework for applying hermeneutic phenomenology: Mooi Standing looks at how hermeneutic phenomenology can be used when designing a study. *Nurse Researcher*, 16(4), 20–33. <https://doi.org/10.7748/nr2009.07.16.4.20.c7158>
- Steinberg, G. (2020). *The relational matrix: Sexuality, romance and coupledness in the lives of asexual individuals*. The Hebrew University of Jerusalem.
- Storms, M. D. (1979). Sexual Orientation and Self-Perception. In P. Pliner, K. R. Blankstein, & I. M. Spigel (Ed.), *Perception of Emotion in Self and Others* (s. 165–180). Springer US. https://doi.org/10.1007/978-1-4684-3548-1_7
- Storms, M. D. (1980). Theories of sexual orientation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(5), 783–792. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.38.5.783>
- Storms, M. D. (1981). A theory of erotic orientation development. *Psychological Review*, 88(4), 340–353. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.88.4.340>
- Strzelczak, A. (2023). Asexuality—An attempt to critically review the concept of a fourth sexual orientation. *Journal of Sexual and Mental Health*, 21, 21–27.
- Stucki, E. G. (2018). *Compulsory sexuality and amatonormativity in higher education: A photovoice study with asexual and aromantic students*. https://ir.library.oregonstate.edu/concern/graduate_thesis_or_dissertations/c247dz364
- Sundrud, J. L. (2011). *Performing asexuality through narratives of sexual identity*. San José State University.
- Tasker, F., & Wren, B. (2002). Editorial: Sexual Identity and Gender Identity: Understanding Difference. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 7(3), 315–319. <https://doi.org/10.1177/1359104502007003001>
- Tessler, H. (2023). Aromanticism, asexuality, and relationship (non-)formation: How a-spec singles challenge romantic norms and reimagine family life. *Sexualities*, 13634607231197061. <https://doi.org/10.1177/13634607231197061>
- Tessler, H., & Winer, C. (2023). Sexuality, romantic orientation, and masculinity: Men as underrepresented in asexual and aromantic communities. *Sociology Compass*, 17(11), e13141. <https://doi.org/10.1111/soc4.13141>
- Timmerman, G. M. (1991). A concept analysis of intimacy. *Issues in Mental Health Nursing*, 12(1), 19–30. <https://doi.org/10.3109/01612849109058207>
- Torkelson, J. (2012). A Queer Vision of Emerging Adulthood: Seeing Sexuality in the Transition to Adulthood. *Sexuality Research and Social Policy*, 9(2), 132–142. <https://doi.org/10.1007/s13178-011-0078-6>

- Urh, N. M. (2023). *Asexuality's Effect on Physical and Emotional Intimacy in Platonic and Romantic Relationships* [PhD Thesis, Regent University]. <https://search.proquest.com/openview/cdf65e9ccdd8da2517adc8ebf70e6baa/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Van Houdenhove, E., Enzlin, P., & Gijs, L. (2017). A Positive Approach Toward Asexuality: Some First Steps, But Still a Long Way to Go. *Archives of Sexual Behavior, 46*(3), 647–651. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0921-1>
- Van Houdenhove, E., Gijs, L., T'Sjoen, G., & Enzlin, P. (2014). Asexuality: Few Facts, Many Questions. *Journal of Sex & Marital Therapy, 40*(3), 175–192. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2012.751073>
- Van Houdenhove, E., Gijs, L., T'Sjoen, G., & Enzlin, P. (2015). Stories About Asexuality: A Qualitative Study on Asexual Women. *Journal of Sex & Marital Therapy, 41*(3), 262–281. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2014.889053>
- Van Manen, M. (2017). But Is It Phenomenology? *Qualitative Health Research, 27*(6), 775–779. <https://doi.org/10.1177/1049732317699570>
- Vares, T. (2018). 'My [asexuality] is playing hell with my dating life': Romantic identified asexuals negotiate the dating game. *Sexualities, 21*(4), 520–536. <https://doi.org/10.1177/1363460717716400>
- Vares, T. (2019). Asexualities, intimacies and relationality. In *Expanding the Rainbow* (s. 189–198). Brill. <https://brill.com/downloadpdf/book/edcoll/9789004414105/BP000028.pdf>
- Vares, T. (2022). Asexuals negotiate the 'onslaught of the heteronormative'. *Sexualities, 25*(5–6), 767–784. <https://doi.org/10.1177/1363460721993389>
- Volkova, P. (2024). *Beyond labels: A sociological perspective on the stigmatization and destigmatization of asexuality within the spectrum of sexual diversity* [PhD Thesis]. <https://www.vdu.lt/cris/bitstreams/0248820f-3c9d-4e5c-b530-29a13ed2fe40/download>
- Warnke, G. (2016). Hermeneutics. In *Oxford research encyclopedia of literature*. <https://oxfordre.com/literature/display/10.1093/acrefore/9780190201098.001.0001/acrefore-9780190201098-e-114>
- Weger, H., Cole, M., & Akbulut, V. (2019). Relationship maintenance across platonic and non-platonic cross-sex friendships in emerging adults. *The Journal of Social Psychology, 159*(1), 15–29. <https://doi.org/10.1080/00224545.2018.1439876>
- Wilner, W. (1975). The Nature of Intimacy. *Contemporary Psychoanalysis, 11*(2), 206–226. <https://doi.org/10.1080/00107530.1975.10745380>

- Winer, C. (2024). Understanding asexuality: A sociological review. *Sociology Compass*, 18(6), e13240. <https://doi.org/10.1111/soc4.13240>
- Winter-Gray, T., & Hayfield, N. (2021). ‘Can I be a kinky ace?’: How asexual people negotiate their experiences of kinks and fetishes. *Psychology & Sexuality*, 12(3), 163–179. <https://doi.org/10.1080/19419899.2019.1679866>
- Woodall, A., Morgan, C., Sloan, C., & Howard, L. (2010). Barriers to participation in mental health research: Are there specific gender, ethnicity and age related barriers? *BMC Psychiatry*, 10(1), 103. <https://doi.org/10.1186/1471-244X-10-103>
- Worthen, M. G. F., & Laljer, J. (2021). LGBTQ+A? Asexuals’ Attitudes Toward LGBTQ Individuals: A Test of Norm-Centered Stigma Theory. *Sexuality & Culture*, 25(6), 2052–2074. <https://doi.org/10.1007/s12119-021-09864-3>
- Yarhouse, M. A. (2001). Sexual identity development: The influence of valuative frameworks on identity synthesis. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 38(3), 331.
- Yoo, H., Bartle-Haring, S., Day, R. D., & Gangamma, R. (2014). Couple Communication, Emotional and Sexual Intimacy, and Relationship Satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 40(4), 275–293. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2012.751072>
- Yule, M. A., Brotto, L. A., & Gorzalka, B. B. (2014). Sexual fantasy and masturbation among asexual individuals. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 23(2), 89–95. <https://doi.org/10.3138/cjhs.2409>
- Yule, M. A., Brotto, L. A., & Gorzalka, B. B. (2015). A validated measure of no sexual attraction: The Asexuality Identification Scale. *Psychological Assessment*, 27(1), 148–160. <https://doi.org/10.1037/a0038196>
- Yule, M. A., Brotto, L. A., & Gorzalka, B. B. (2017). Sexual Fantasy and Masturbation Among Asexual Individuals: An In-Depth Exploration. *Archives of Sexual Behavior*, 46(1), 311–328. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0870-8>
- Zheng, L., & Su, Y. (2018). Patterns of Asexuality in China: Sexual Activity, Sexual and Romantic Attraction, and Sexual Desire. *Archives of Sexual Behavior*, 47(4), 1265–1276. <https://doi.org/10.1007/s10508-018-1158-y>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Vertikální analýzy jednotlivých případů (Text analýz)

Příloha č. 1 – vertikální analýzy jednotlivých případů

1. Participant 1. – Jiří, 33 let

O partnerských vztazích začal pan Jiří mluvit spontánně hned v začátku rozhovoru, když měl vyprávět příběh své asexuality. Jeden z jeho partnerských vztahů byl v tu dobu (když mu bylo asi 30 let) jedním z hlavních důvodů, díky kterým si uvědomil a začal více přemýšlet nad svou asexualitou. Tehdejší partnerka byla dle slov pana Jiřího „*hrozně sexuální*“, což vedlo k tomu, že pan Jiří začal více přemýšlet nad svou sexualitou v souvislosti s čímž narazil i na pojem asexualita. Pan Jiří se identifikuje jako romantik a uvádí, že romantické a partnerské vztahy jsou pro něj v životě důležité, ačkoliv by bez nich dokázal žít. Vztah jako takový pro něj znamená určitou formu partnerství, ve kterém dva lidé zažívají pocity sounáležitosti a blízkosti. Za pro sebe nejdůležitější formy vztahů považuje vztahy přátelské a romantické, které staví na stejnou úroveň. Klíčovými atributy ať již přátelského, nebo romantického vztahu jsou pro pana Jiřího určité formy podpory a sounáležitosti – „*Důležitý je, že v tom vztahu jsme schopný se něk vzájemně podpořit a podržet... nějak forma porozumění... něk se prostě podporujeme. To je prostě asi tak to hlavní.*“.

Jiří byl v rámci svého života v celkem třech partnerských vztazích, přičemž první z nich navázal v 21 letech, tedy v době, kdy ještě vůbec neuvažoval nad svou asexualitou. Participant uvádí, že jeho dřívější vztahy měly víceméně sexuální charakter – tedy nebyly kvalitativně nijak výrazně odlišné od toho, jak si představuje běžné allosexuální vztahy. Tyto vztahy byly ovšem poměrně krátkodobé. Sexualita a sex byla běžnou součástí těchto vztahů, neboť to participant považoval za jistou normu – „*Člověk má nějakou představu... ehm... o romantickém vztahu. Teď je do toho nějak zahrnutá ta sexuální rovina, takže prostě automaticky předpokládáte, teda já jsem aspoň předpokládal, že to takhle funguje... tak prostě šel jsem a dělal jsem to, jo prostě. Tím myslím sexuální věci v rámci toho vztahu, jakoby jo.*“.

Sex je všeobecně pro pana Jiřího evidentně velkým a důležitým tématem, neboť spontánně i bez konkrétních otázek prostupuje napříč celým rozhovorem. Toto téma se zde objevuje v několika různých kontextech. Dříve sex jako součást svých romantických vztahů běžně měl, ačkoliv je z rozhovoru patrné, že ve většině případů nebyl přímo

iniciátorem sexu a aktivně ho příliš nevyhledával. Na sex v rámci svých minulých vztahů nahlíží jako na něco, co k těmto vztahům zkrátka patřilo a jako na něco, nad čím v tu dobu příliš nepřemýšlel. „*Co se týče té sexuální části, tam jsem jako došel k závěru, že... ehm... pro mě to bylo takový... jak to říct... mechanický asi, já to mám hodně spojený, nebo tehdy jsem určitě měl... ehm... s nějakou tou... ehm... romantickou stránkou toho vztahu.*“.

Jistým zlomovým bodem v této oblasti bylo právě uvědomění si vlastní asexuality – od té doby sex nevyhledal a neměl, nicméně nevyklučuje, že by se do nějakých sexuálních praktik zapojil, pokud by to bylo předmětem nějakého kompromisu v rámci partnerského vztahu, na kterém mu záleží. Ačkoliv participant dnes sex vůbec nevyhledává, nehovoří o něm jako o něčem vyloženě nepříjemném, případně jako o něčem, čemu by se v rámci případného vztahu bránil. „*Znám asexuální lidi, kteří prostě se sexu vyloženě bojejí nebo štítějí, nebo jak to říct, prostě odpuzuje je to. A já to zase vlastně takhle nemám, jo, pro mě ten sex, myslím si, v tom vztahu byl, přesto že ho nevyhledávám v a zcela určitě vím, že ho nepotřebuju, tak tam být může a může to dávat nějaký smysl v tom vztahu, jo.*“

Domnívám se, že sex je jednou z oblastí, která může v rámci Jiřího partnerských vztahů tvořit jistou třetí plochu mezi ním a partnerkou. Z rozhovoru na několika místech vyvstávají určité obavy, že by sex mohl být potenciálním problémem v rámci těchto vztahů, a to zejména proto, že lze předpokládat, že většina potenciálních partnerek jsou allosexuálky. Doposud ovšem pan Jiří nemá v souvislosti s tímto tématem negativní zkušenost. To je možné vysvětlit jednak tím, že během svých prvních vztahů sex pravidelně měl, což by mohlo případný spor plynoucí z absence sexu mohlo eliminovat, a jednak tím, že partnerky pana Jiřího byly vesměs sexuálně velmi nezkušené. Totéž se týká i současného partnerského vztahu pana Jiřího, během kterého sex zatím neproběhl. Sám o své partnerce říká - „*Zatím se tváří jako, že asi sex nepotřebuje... Ta holčina, se kterou chodím, podotýkám, že je o tři roky starší než já, tak sex nikdy neměla.*“.

Určitá obava ovšem přetrvává i do budoucna. V souvislosti s ní pan Jiří polemizuje, že jednou z možností, jak by se mohl vypořádat s tím, že v rámci svých vztahů nemá rád sex, by teoreticky mohla být varianta, že by jeho partnerka mohla mít sex s nějakou třetí osobou. Nad tím již i v rámci navazování svého vztahu přemýšlel a komunikoval to se svou partnerkou – „*Pokud bysme spolu měli vztah, který by byl funkční a ona by třeba chtěla sex, a řekněme, že by se necítila se mnou jako dostatečně uspokojená jako, nebo jak, tak to jsem jí jako prostě říkal: „Fajn, jsem i v pohodě s tou variantou, že třeba bude mít sex s někým jiným.“, jo.*“

Ačkoliv pan Jiří se k sexu s druhou osobou staví jako k něčemu, o co primárně nemá zájem, určitou formu sexuality realizuje. Za pro něj zajímavý fakt, snad v důsledku jisté přetrvávající stereotypní představy o asexualitě, uvádí, že má poměrně vysoké libido a že dokáže intenzivně prožívat sexuální vzrušení. Sexuální vzrušení a libido dle jeho názoru s asexualitou víceméně nesouvisí. Aby uspokojil své sexuální potřeby, podařilo se mu najít takové sexuální aktivity, které považuje za příjemné. Jedná se o masturbaci, které připisuje zvláštní význam – „*Vlastně já jako sex mám, vlastně sám, já tomu, já tomu říkám, já mám sex sám se sebou... já si myslím, že mám paradoxně dost vysoký to libido, jo... takže já jsem se naučil se nějak jako uspokojovat... je to jako tak, jako že, já jsem si našel věci, který jako mně se líbí.*“.

Dalším tématem, které je do rozhovoru vneseno přímou otázkou, je intimita. Téma intimity se zdá být pro pana Jiřího poměrně složité a těžko uchopitelné. Na základě výpovědi se domnívám, že život pana Jiřího je po stránce intimity poměrně bohatý, je pro něj pouze těžké o celé věci přemýšlet a verbalizovat ji. V projevu se objevuje spousta pomlky a tichých míst, kde je vidět, že si participant snaží srovnat v hlavě myšlenky a svůj postoj k celé otázce – to kontrastuje s jinými částmi rozhovoru, kde odpovídá bez latence. Intimita jako taková může dle výpovědi pana Jiřího zahrnovat spoustu různých věcí. Z rozhovoru v souvislosti s touto oblastí krystalizují v zásadě dvě témata – intimita fyzická a nefyzická. Téma fyzické intimity se objevuje výhradně v souvislosti s partnerstvím a romantickým vztahem. Prvky fyzické intimity zahrnují – „*můžeme se držet za ruce ... nebo když si dáme pusku ... já jako nemám odpor k dotekům, ... jako nějakým způsobem se mně jako líbí.*“.

V rámci romantického vztahu je ovšem důležitou složkou i intimita nefyzická – „*nebo prostě jenom to, že můžeme sedět spolu a povídat si, na nějaké hlubší úrovni, jo. ... že zažíváme nějakou tu sounáležitost, když se máme rádi, vlastně... že si to můžeme projevovat nějak, ehm... verbálně, řekněme.*“.

Nefyzická intimita je potom klíčovou součástí i přátelských vztahů pana Jiřího – „*Tam už ta intimita není vyjádřená třeba prostě těmi, těmi doteky, ve smyslu jako držíme se za ruce nebo že prostě líbáme se, tam to není, ale furt tam jsou ty věci jako máme, nějaké hluboké jako konverzace, svěřujeme se s nějakým problémem, a tak.*“.

Co se týče vlastní role asexuality v partnerských vztazích pana Jiřího, jedná se o pro něj zatím poměrně neprobádaný prostor – „*je to takový ten prostor, kde to já objevuju,*

řekněme. “ Vztahy jsou dle slov pana Jiřího přitom jedinou oblastí, ve které vliv asexualita na svůj vlastní život nějak pociťuje. Svou asexualitu se svými partnery v rámci prvních vztahů nijak nekomunikoval – a to zejména proto, že v tu dobu o sobě jako o asexuálním ještě nepřemýšlel. V současné době ale cítí, že jeho asexualita je důležitým faktem, který by měla jeho partnerka vědět – „*Nedovedu si představit, že bysme měli mít vztah, a tohle by bylo něco, co bych před svou partnerkou tajil, jo, to si myslím, že není zdravý.*“, říká. S jistou formou oznámení vlastní asexualita – mohu-li to takto nazvat – ovšem nijak nespěchá. Spíše se snaží s partnerkou komunikovat, jak to má všeobecně se svým postojem k sexu a vyhýbá se explicitnímu termínu „aseexualita“. Označení asexualita on sám nevnímá jako nikterak problematické, nicméně nakládá s myšlenkou, že většina lidí není dostatečně informovaná o významu pojmu asexualita, respektive nemají přesnou představu, co to znamená. Dalším důvodem, proč se často vyhýbá tomuto pojmu je jistá obava z toho, že by se partnerka mohla zaleknout, mohlo by jí to zbytečně vyděsit a mohla by z počínajícího vztahu zbytečně vystoupit. Tento postoj odráží nejen jeho osobní zkušenosti, ale i obecnou neinformovanost společnosti o asexualitě, kterou vnímá jako bariéru pro snadnější začlenění asexuálních lidí do běžného diskurzu.

O společenských stereotypech pan Jiří spontánně příliš nemluví a nad tématem se více zamýšlí až v souvislosti s přímou otázkou. Jedním z hlavních zdrojů jisté společenské stigmatizace je pro účastníka obraz tak říkajíc klasické sexuality v televizi, popkultuře a médiích. Uvádí – „*Tak když bych měl shrnout svoje zkušenosti z televize, tak bych jako očekával, že, člověk musí furt s někým chodit a furt musí mít sex s někým.*“. Jiří vyjadřuje frustraci z přílišné sexuální společnosti a z převažujícího narativu, který považuje sexuální vztahy za standard. „*Přijde mi, že společnost je přeseexualizovaná.*“ říká, což podle něj vytváří tlak na jedince, aby naplňovali očekávání spojená s romantickými a sexuálními vztahy. Zároveň kritizuje nedostatek povědomí o asexualitě, což vnímá jako překážku pro její přijetí. Tato společenská neviditelnost asexualita je pro něj zdrojem frustrace, neboť se domnívá, že větší osvěta by mohla přispět k lepšímu porozumění asexuálními lidmi. Ve svém soukromém životě ho občas obtěžuje přílišná sexuální některých jeho kamarádů, dle jeho slov velmi často obsáhle hovoří o svých sexuálních zkušenostech, předhání se v různých historkách o sexu se ženami, což pan Jiří považuje za jeden z projevů toxické maskulinity. Určitým protipólem vůči stereotypnímu obrazu sexuality v médiích jsou platformy, kde se sdružují asexuálové – konkrétně AVEN. Možnost sdílení svých

zkušeností a podporu asexuální komunity považuje participant za svou vůbec nejpozitivnější zkušenost v souvislosti se svou asexualitou.

Závěrem bych pouze shrnul, že Jiřího vyprávění poskytuje detailní obraz o tom, jak asexualita ovlivňuje různé aspekty jeho života. Ukazuje, že ačkoliv asexualita přináší určité výzvy, právě zejména v oblasti partnerských vztahů, participant nachází způsoby, jak je zvládat, přičemž ve všeobecnosti staví úspěch svých vztahů zejména na hodnotách důvěry, porozumění, vzájemné podpory a otevřené komunikace.

2. Participant 2. – Marika, 27 let

Téma partnerských vztahů prostupuje napříč celým rozhovorem a je zřejmé, že je pro participantku jedním z ústředních, bavíme-li se všeobecně o asexualitě. Již v první otázce rozhovoru – která se zaměřuje na volné asociace spojené s asexualitou – participantka zmiňuje partnerské a romantické vztahy: *„Hodně z nich, teda z nás, ehm... jako že není ani moc velký romantik ... jakoby snažíme se v tom světě tak nějak, ehm... přežít... velice bez těch romantických vztahů nebo sexuálních vztahů...“* Tuto svou výpověď participantka vztahuje nejen ke své vlastní osobě, ale všeobecně k asexuálům. O asexualitě dále hovoří jako o *„typu sexuality, který vlastně je takový nulový. Že ty lidi nemají moc velkou jako sexuální atrakci k ani jednomu pohlaví moc.“* Tato výpověď ukazuje, že Marika vnímá svou asexualitu nejen jako osobní charakteristiku, ale i jako faktor, který významně ovlivňuje její přístup k mezilidským vztahům a životnímu stylu obecně.

Romantické a partnerské vztahy byly dříve pro paní Mariku něčím cizím. Sama o vztazích spontánně vypráví v rámci příběhu své asexuality – *„Já jsem moc nad vztahy, ani nad prostě, nad sexuálními vztahy, moc nepřemýšlela, třeba, dá se říct, prvních osmnáct let svého života. Prostě mě to nijak nezajímalo ... takovéto, jakože první náznaky asi normálně na základní škole, na střední škole, kdy všechny moje kamarádky prostě vstupovaly do vztahů s začaly mít prostě i jako nějaké sexuální vztahy... a jako, ehm, já jak říkám, že jsem se o to moc nikdy nezajímala...“* Situace se nijak dramaticky nezměnila ani posléze – *„Musím říct, že do dneška, nemůžu říct, že bych s někým vyloženě někdy měla dlouhodobý romantický vztah ani sexuální.“* Maričiny zkušenosti s partnerskými vztahy

jsou výrazně ovlivněny tím, jakým způsobem se její asexualita promítá do jejího každodenního života. „*Já si pod tím [partnerskými vztahy] představuju to nejhorší. Jakože ehm... představím si pod tím prostě nějak, že toho člověka to nějak sváže. Jako fakt sváže, no.*“ Tato metafora „svázání“ pravděpodobně ilustruje její vnímání partnerských vztahů jako něčeho, co může omezovat svobodu a autonomii jednotlivce. Tento postoj je zřejmě posílen společenskými normami, které podle ní kladou na jednotlivce vysoké nároky, jak by měl vztah vypadat: „*Většinou je to očekávání už od mala, že se mu prostě někdo začne líbit v pubertě, že se po několika vztazích... stává to, že se prostě s někým vyspí, že má několik sexuálních partnerů, potom že se ustálí, bude mít nějaký dlouhodobější vztah a pak přejde k manželství.*“ Marika však tyto normy označuje za „*depresivní*“ a „*svázané pravidly*“ což dále prohlubuje její negativní postoj k partnerským vztahům. Z rozhovoru je ovšem současně vidět, že participantka sama silně vnímá diskrepanci mezi tím, jaký postoj vůči romantickým vztahům zaujímá ona a jakým se ke vztahům staví společnost – již celé své vyprávění o vztazích uvozuje větou „*No, já jsem trochu kontroverzní.*“, čímž dává najevo rozporuplnost svého pojetí s určitou normou. Ačkoliv se Marika identifikuje ryze jako asexuálka a nad bližší kategorizaci nijak neuvažuje, lze říci, že její životní styl, zkušenosti a postoj k partnerským vztahům odpovídá aromanticitě – tedy nezájmu o hlubší romantické a partnerské vztahy.

Navazování partnerských vztahů bylo pro Mariku od mládí spíše obtížné a nepřírozené. Vzpomíná na své dětství a dospívání, kdy se jí zdálo, že její vrstevníci vstupují do vztahů spontánně, zatímco ona sama k tomuto druhu interakcí necítila přirozený vztah. „*Na základní škole, na střední škole, kdy všechny moje kamarádky prostě vstupovaly do vztahů a začínaly mít... i nějaké sexuální vztahy... Já, jak říkám, že jsem se o to moc nikdy nezajímala... a tak se mnou o tom nikdo moc nemluvil.*“ Její neúčast na těchto aktivitách přispěla k pocitu odlišnosti, který později vedl k hlubšímu zkoumání její identity. Právě rozdílnost v náhledu na romantické vztahy vůči vrstevníkům a druhým osobám celkově byl jedním z klíčových okamžiků, který jí umožnil více si uvědomit vlastní asexualitu. Dalším důležitým bodem v participantčině životě, který ještě více posílil její sebevnímání jako asexuálky, byly první vztahové zkušenosti. K partnerským vztahům vlastně vůbec nedošlo – vždy se jednalo pouze o nějaké krátké setkání s potenciálním protějškem, které, jakmile Marika zacítila, že by se mohlo zvrtnout v „něco víc“, záhy okamžitě ukončila – „*Ve dvaceti jedna–dvou letech, jsem tam měla prostě kluka ve svém věku, který jakože mě kamsi*

pozval po práci ... a pak jako se z toho začalo vyvíjet, jakože se mnou chtěl jít dom, a chtěl, jakože se mnou mít jako že styk. Já jsem ho tak nějak odpálkovala, nechala jsem ho doprovodit mě ehm... ... bylo to strašně divný.“ Zkušenosti s interakcemi podobnými této byly pro Mariku dalším faktorem, který přispěl k tomu, že si hlouběji uvědomila svou asexualitu a došla k tomu, že partnerské vztahy nejsou něčím, co by ve svém životě chtěla.

Ačkoliv paní Marika ve svém životě nevyhledává partnerské vztahy, považuje za důležité vztahy přátelské a rodinné. V rámci těchto vztahů jsou pro ni důležité zejména hodnoty spojené s akceptací člověka takového, jaký je a možnost nějaké opory. Sama uvádí *„Pro mě je asi nejdůležitější to, že vím, že tam ten člověk vždycky bude, když budu potřebovat, tak se prostě ozve. ... A že to prostě nějak proberem a vyřešíme a že to bude v klidu, no. Ale hlavně ta otevřenost a ta spolehlivost, jakože ta loajálnost, to se asi to, no... a ta neodsuzovačnost.“* Domnívám se, že nějakou základní potřebu afiliace si Marika realizuje právě v rámci rodinných a přátelských vztahů. Říká, že jednou z nejdůležitějších osob v jejím životě byla babička, která ji vychovávala a se kterou mohla sdílet prakticky cokoli, co měla na srdci. Maričina babička bohužel před několika lety zemřela, a tak se participantka více zaměřila na několik málo svých blízkých přátel. Většina z nich ovšem žije poměrně daleko, což přispívá k tomu, že se Marika někdy cítí osamělá. Jistou podporu jí v tomto smyslu poskytuje asexuální komunita. Řekl bych, že participantka cítí poměrně silnou potřebu jisté blízkosti a afiliace, kterou si ovšem nechce realizovat v rámci partnerských vztahů, o které nemá zájem, a tak hledá jiné způsoby, jak tuto potřebu naplnit, což ovšem není vždy jednoduché.

Fyzická intimita a sexualita jako taková je pro Mariku marginální součástí jejího života. Nikdy nezažila sexuální přitažlivost k žádné osobě a fyzickou intimitu vnímá spíše negativně. *„Mně úplně není právě příjemná ani fyzická intimita... třeba s přáteli, že bysme se nějak extrémně objímali nebo, nebo tak... Takže ehm... co si pod tím představím, to já nevím. Jenom pod tím slovem samotným mně jako nabíhá husí kůže.“* Tento odpor k fyzické blízkosti by mohl odkazovat k hluboké osobní hranice, které by mohly ovlivňovat nejen její potenciální partnerské vztahy, ale i jiné formy mezilidských interakcí. Ačkoliv k fyzické intimitě Marika zaujímá velmi negativní postoj, uznává, že emoční intimita hraje v jejím životě důležitou roli, byť ji považuje za obtížně dosažitelnou: *„Ta emoční intimita je pro mě hodně důležitá, ale špatně se mi navazuje... opravdu mám hrstku lidí, se kterými*

mám nějaké jako ehm... emoční... intimní... “. Negativní postoj k fyzické intimitě a zároveň vysoké oceňování emoční intimity, byť obtížně dosažitelné, může reflektovat hluboké respektování vlastních hranic a preferencí, které jsou formovány osobními zkušenostmi a identitou, například asexualitou. Tento rozpor zároveň ukazuje na existenci základní potřeby blízkosti a podpory, která se však raději realizuje v bezpečném, nesexualizovaném prostředí, odpovídajícím participantčíným emočním potřebám a možnostem.

V souvislosti se sexem je z rozhovoru patrné, že se jedná o téma, nad kterým je Marice velmi nepříjemné, byť jen přemýšlet. Ačkoliv bylo jednoznačně řečeno, že na podobné nepříjemné otázky nemusí odpovídat, pokud nebude chtít, projevila participantka velkou míru odvahy a o své sexuální zkušenosti se podělila. Sex a sexuálně je pro Mariku velmi vzdálenou a obtížně představitelnou oblastí. S nějakou formou sexuálního chování se ve svém životě setkala pouze ve dvou případech, přičemž v obou vše ukončila dříve, než stihlo k čemukoliv sexuálnímu dojít – *„Tak tam bylo nanejvýš prostě před tím, než jsem to usekla, nějaké prostě jako dotyky a líbání... “.* Co se týče sexuálních myšlenek a fantazií – ty jsou paní Marice naprosto cizí – *„Vůbec si nedokážu představit mět takovou myšlenku, protože mně se to asi ještě nestalo, ehm... “.* Navzdory tomuto svému postoji vůči sexu a fyzické intimitě, zažívá participantka určité pocity sexuálního vzrušení a libida, byť pouze, jak sama říká *„povrchně“.*

Přestože partnerské vztahy nejsou středobodem Maričina života, cítí tlak společnosti, která tuto oblast považuje za zásadní. Hovoří o rostoucím pocitu odlišnosti, který je spojen s věkem a změnami v životě jejích vrstevníků. *„Pocituju ho právě čím dál tím víc, čím jsem starší... Ted' jsem třeba pozvaná na svatbu a jdu tam sama, nemám s kým jít. A pak jakože byly otázky toho... kde mě posadit. A jakože já sama nevím, s kým se budu bavit, protože tam nikoho neznám.“* Tento příklad ilustruje, jak společenské normy mohou vytvářet situace, které posilují pocit izolace u lidí, kteří se těmto normám vymykají.

Při reflexi svých zkušeností Marika nachází pozitivní aspekty spojené s asexuální identitou a absencí partnerských vztahů. Jedním z klíčových benefitů je pro ni autonomie, kterou jí tento způsob života umožňuje. *„Hodně jsem si rozšířila obzory a načerpala různé zkušenosti... Nemusela jsem čekat, až někdo druhý bude moct, nebo se na někoho spoléhat.“* Tato samostatnost jí umožňuje činit rozhodnutí podle svých potřeb a preferencí, aniž by musela přistupovat na kompromisy. Tato volnost je pro ni zřejmě jedním

z klíčových zdrojů osobní spokojenosti a vyrovnanosti. V neposlední řadě Marika zdůrazňuje význam podpory a porozumění, které našla v online komunitách. *„Já jsem strašně moc na počítači... Takže to, že jsem jako našla nějaké ty komunity, které opravdu mají stejné pocity... to určitě jedna z věcí, které mě osobně pomáhaly a do dneška pomáhají.“* Tento kontakt s lidmi, kteří sdílejí podobné zkušenosti, jí pomohl pochopit a přijmout svou identitu a poskytl jí oporu ve chvílích, kdy čelila tlaku společnosti nebo pocitům osamělosti.

Posledním, pro mě osobně velmi zajímavým aspektem Maričina vyprávění, je jistá představa ideální společnosti očima člověka, který nemá zájem o partnerské a romantické vztahy. Marika si tuto ideální společnost představuje jako nějaký kmen. *„Jsme jako společnost jakoby v nějakém kmenu, ale jako v moderním kmenu. Jakože bysme sdíleli ehm... s hodně lidma všechno a... ale každý by měl, jakože to svoje, ten svůj prostor v té... Ale bylo by to jako komunita... .. Takže asi bych se cejtila líp a být jako součástí nějaké komunity... .. Kdyby jakože by asi neexistovalo nějaké manželství, nebo nějaká představa toho, že prostě je nějaká rodina samostatná jednotka... .. takže možná něco takového by pro mě bylo ideální.“* Maričina představa „moderního kmene“ reflektuje touhu po komunitním uspořádání, které by nahradilo normativní struktury, jako je manželství a klasická rodina, a nabídlo flexibilní prostor pro emoční intimitu a vzájemnou podporu, aniž by tyto vazby byly podmíněny romantikou nebo sexualitou.

Maričin příběh zdůrazňuje, že ačkoli partnerské vztahy nejsou nezbytnou součástí jejího života, přesto jejich absence ovlivňuje její zkušenosti a interakce se společností. Zároveň dobře ilustruje, že i lidé, kteří nemají tendenci vytvářet dyadické partnerské vztahy mohou mít silnou potřebu emočního sdílení a podpory, kterou se snaží realizovat jinými způsoby.

3. Participant 3. – Jana, 31 let

Rozhovor s paní Janou byl velmi obsáhlý. Své prožitky ráda vykládá v širším kontextu událostí, což je, řekl bych, pro hlubší pochopení subjektivního prožívání, o které se snažím v této analýze, velmi přínosné. Jana je bezpochyby velmi instrospektivní člověk. V mnoha ohledech je, řekl bych, až sebeanalytická – ráda se soustředí na jednotlivé aspekty

svého vlastního prožívání a hledá v něm různé významy, přemýšlí nad definováním jednotlivých aspektů své psychiky i psychiky ostatních lidí, což se výrazně projevuje nejen v rámci tohoto výzkumného rozhovoru, ale i všeobecně v Janině životě. Jana zároveň mluví víceméně o všech tématech v rámci rozhovoru velmi otevřeně, upřímně, příkře a místy, řekl bych, až s jakýmsi odstupem – jako by je popisovala ze třetí osoby. Tento styl participantčina vyprávění by pravděpodobně mohl souviset jednak s její osobností, mohl by odkazovat na větší míru sebejistoty v rámci vlastního náhledu na popisované fenomény a zároveň by mohl být důsledkem komunikačního stylu, na který je participantka vzhledem k svému povolání, ve kterém je na vedoucí pozici, zvyklá. Vlastní téma partnerských vztahů se zdá být pro paní Janu stěžením. Velmi výrazně prostupuje celým rozhovorem. K tématu vztahů vztahuje participantka drtivou většinu svých výpovědí, ať již se jedná o témata identity, sebepřijetí, celkového prožívání vlastního života či témat společenských.

Paní Jana popisuje své partnerské vztahy jako významnou, ale současně náročnou součást svého života. Její zkušenosti ukazují na opakované hledání rovnováhy mezi jejími vlastními potřebami a očekáváními partnerů. Jana si v průběhu let uvědomila, že její přístup k romantice a intimitě se výrazně liší od běžně přijímaných představ. Ve svých výpovědích se často vrací k momentům, kdy se její vztahy komplikovaly v důsledku rozdílných očekávání – zejména pokud šlo o fyzickou intimitu. Jak sama popisuje: „*Chtěla jsem tu blízkost. Chtěla jsem objímání, chtěla jsem prostě tohle. Ale jakmile přišlo na penetrativní sex, tak už mě to moc nebavilo.*“ Tento rozpor pro ni znamenal nejen vnitřní konflikt, ale i tlak na vztahy samotné, které často končily krátce po svém začátku.

Navzdory komplikacím Jana nikdy neměla problém vztahy navazovat. Sama se označuje za extrovertní a společenskou osobu, která přitahuje pozornost. Tyto vlastnosti jí usnadňovaly seznamování, ale zároveň přinášely nové výzvy. Jak popisuje, její partneři často interpretovali její emocionální odstup jako nedostatek zájmu, což vedlo k pocitům zklamání a frustrace na obou stranách. Jana reflektuje, že v těchto situacích často sama sebe přetěžovala snahou naplnit očekávání partnerů, což však jen zvyšovalo její vnitřní napětí: „*Já jsem se snažila ještě víc, jakoby toho sexu naopak dávat nebo více zapojovat, víc tomu partnerovi dokázat, že ho mám ráda, ale bylo to chladné.*“

Významný obrat v jejím životě nastal ve chvíli, kdy objevila koncept asexuality. Tento moment popisuje jako přelomový – najednou pochopila, co stojí za jejím odlišným

prožíváním vztahů. Identifikace s asexualitou jí umožnila lépe porozumět svým potřebám a vytvořit pevné hranice, které jí pomohly navazovat smysluplnější vztahy. V souvislosti s tím uvádí: „*Když jsem to zjistila, začala jsem se přidávat do facebookových skupin a na Discordu. Tam jsem našla člověka, který byl podobně naladěný, a to mi umožnilo začít navazovat vztahy, které dávaly smysl.*“ Tento proces jí pomohl nejen lépe chápat samu sebe, ale také vytvořit prostor, kde mohla otevřeně sdílet své zkušenosti s lidmi, kteří měli podobné prožívání.

Jana dnes žije ve víceméně harmonickém partnerském vztahu s přítelkyní. Jejich vztah je charakterizován vysokou mírou komunikace a společného nastavování hranic. Jana popisuje, jak si hned na začátku vztahu definovaly, co je pro ně přijatelné a co ne, což považuje za klíčový faktor jejich úspěchu: „*Na čtvrtém rande jsme si stáhly seznam aktivit, které jsou od nějakého soft pettingu po anální sex, a u všeho jsme si řekly, co je pro nás v pohodě, co je zelené, žluté nebo červené.*“ Tato analytická a systematická práce na vztahu jim umožnila vytvořit prostředí, kde se obě cítí respektované a v bezpečí. I přes harmonii, kterou Jana ve svém současném vztahu popisuje, reflektuje i určité problémy, které vnímá jako výzvy spojené s dynamikou jejich soužití. Jedním z klíčových témat je rozdílný přístup k řešení problémů a komunikaci, což Jana označuje za něco, co může být občas vyčerpávající: „*Přítelkyně je psychologka, chce mít všechno vykomunikované, pro mě to není tak důležité. Dostávám neskutečně hodně otázek, a je to pro mě už únavné.*“ Tento rozdíl v potřebách ohledně analyzování situací a vzájemného sdílení způsobuje, že se Jana někdy cítí zahlcená a potřebuje více prostoru. Zároveň však reflektuje, že i přes tyto obtíže má vztah hodnotu, kterou si uvědomuje: „*Tenhle vztah je funkční, je dobrý, není tam psychické ani fyzické násilí, je tam podpora.*“ Tato vyjádření ukazují, že Jana je schopná vztah vnímat racionálně, analyzovat jeho přínosy i slabé stránky a najít v něm rovnováhu. Přesto přiznává, že křehkost vztahu, kterou vnímá, je pro ni stále tématem k práci. Například situace, kdy obdrží negativní zpětnou vazbu, v ní mohou vyvolávat myšlenky o ukončení vztahu, což sama označuje za aspekt, který ji děsí a na kterém se snaží pracovat: „*Děsí mě, že mám tu myšlenku, že kdyby se něco stalo, tak spolu nemusíme být. Ale teď už mě ta myšlenka neuklidňuje, jako tomu bylo dříve.*“ Tím ukazuje, jak se její pohled na vztah vyvíjí směrem k větší stabilitě a ochotě řešit konflikty, místo aby jim unikala, byť právě úniková tendence je tím, co se Janě spontánně vybavuje prakticky kdykoliv, kdy nastanou nějaké vztahové problémy.

I přes spokojený partnerský život Jana reflektuje, že její přístup ke vztahům může být pro jiné lidi neobvyklý. Sama však svou jinakost přijímá s klidem. Jak říká: „*Když byste nás viděla venku, jak se držíme za ruce nebo k sobě máme intimitu, tak byste neřekla, že jsme jako vztah jiný než běžné vztahy.*“ Tento výrok podtrhuje její schopnost budovat harmonické a autentické vztahy, aniž by se cítila vázaná společenskými normami. Jana obecně vnímá vztahy jako křehké a snadno narušitelné, což se promítá do jejího přístupu k partnerství i ostatním vazbám. Tuto křehkost spojuje s faktem, že ve vztazích není emocionálně závislá na druhých, což jí dává pocit svobody, ale zároveň ztěžuje budování hlubšího pouta: „*Když jsem se dokázala odprostit od rodiny, která mě vychovávala a byla ke mně škodlivá, tak pro mě není problém udělat to samé ve vztahu.*“ Tento odstup jí sice umožňuje zachovat si samostatnost a nezávislost, ale zároveň ji děsí myšlenka, že vztah může ukončit jen kvůli dočasnému pocitu nespokojenosti. Jana reflektuje, že i přes tuto křehkost si nyní více uvědomuje hodnotu stabilních vztahů a snaží se racionálně zvažovat, jak přistupovat k problémům, aby nepodléhala impulzivním reakcím.

V Janině výpovědi se v souvislosti s partnerskými vztahy objevuje určitá ambivalence, která se projevuje v jejím rozdílném vnímání ideálních forem vztahů. Na jedné straně reflektuje touhu po jednoduchosti a nezávaznosti, kdy by vztahy mohly být spíše jednorázovou záležitostí, bez hlubších emocionálních vazeb: „*Pocitůju, že by pro mě bylo hrozně fajn navazovat vztahy s někým, kdyby to byla jednorázová záležitost – nevznikal tam ten vztah. Bylo to prostě otázka na... nějakého jednorázového sexu, bez vazby, bez nějakých pocitů.*“ Tento výrok pravděpodobně naznačuje její potřebu minimalizovat tlak a složitost, které často přicházejí s dlouhodobými vztahy. Na druhé straně však hovoří o svém současném partnerském vztahu jako o důležitém a hodnotném spojení, které pro ni přináší stabilitu a pocit bezpečí: „*Já si uvědomuju, že najít někoho, kdo nám bude takhle vyhovovat, jak si vyhovujeme my, je hrozně těžké, a proto si toho vztahu vážím.*“ Tento výrok odráží Janino ocenění dlouhodobého vztahu, který je založen na vzájemném pochopení a respektu. Domnívám se, že tato ambivalence by mohla tkvět v tom, že Jana stále hledá rovnováhu mezi svými osobními potřebami a očekáváními, která si vůči vztahům stanovuje. Její touha po jednoduchosti a nezávislosti může být reakcí na minulé zkušenosti, kdy vztahy vnímala jako zdroj tlaku a nepochopení. Současně však vnímá, že dlouhodobý vztah s přítelkyní jí nabízí možnost bezpečného a harmonického propojení.

Jana vnímá romantiku ve vztazích velmi specificky, a její přístup k ní je úzce spjat s jejím celkovým prožíváním partnerských vazeb. Sama sebe označuje za osobu, která pravděpodobně spadá na aromantické spektrum, přičemž se identifikuje jako demiromantik. To znamená, že romantické city pro ni vznikají až na základě hlubšího propojení s partnerem: „*Já i někde jsem určitě na aromantickým spektru, bych řekla, že demiromantik, nebo kdybych tímhle směrem šla.*“ Tento pohled naznačuje, že romantika v jejím životě není primárně emocionálním impulsem, ale spíše výsledkem dlouhodobého budování důvěry a porozumění.

V souvislosti s tím klade velký důraz na intimitu, kterou považuje za klíčovou součást partnerských vztahů, avšak její pojetí intimity je do značné míry fyzické. Sama o tom hovoří velmi otevřeně: „*Pro mě je intimita spíš fyzická než emoční. Dalo by se říct cokoliv, co není penetrativní sex, třeba letmé doteky, držení za ruku nebo hlazení.*“ Jana tedy chápe intimitu jako přímé vyjádření blízkosti prostřednictvím fyzických gest, která jí poskytují pocit pohodlí a vzájemného spojení. Emoční sdílení, které by mohlo být tradičně považováno za součást intimity, v jejím případě nehraje tak výraznou roli, což vysvětluje: „*Co se týká povídání si o něčem hlubším, tak tam já v tom nejsem úplně dobrá, ani to nemám zapotřebí.*“. Jana se soustředí především na fyzický aspekt, protože jí poskytuje pocit bezpečí a pohody: „*Cokoliv, co zahrnuje fyzický kontakt, je pro mě relaxační a uklidňující, a proto to ve vztahu vyhledávám.*“ Intimita je tedy v jejím pojetí především prostředkem k posílení vztahu a vyjádření vzájemné péče. Janino upřednostnění fyzické intimity může být důsledkem její orientace a celkového vztahu k emocím. Emoční sdílení je pro ni spíše výzvou a nástrojem, který využívá omezeně, zatímco fyzická gesta vnímá jako přirozený způsob vyjadřování blízkosti. Tento pohled se pojí s jejím celkovým nastavením, kdy vztahy chápe jako prostor pro sdílení, který je však jasně definován a odpovídá jejím vlastním hranicím a potřebám, stejně tak jako hranicím a potřebám jejího partnera.

Co se týče vlastního sexu, poskytuje paní Jana opět poměrně obsáhlou a polymorfní výpověď, ve které je patrná celá řada ambivalencí a rozporů. Sama opakovaně zdůrazňuje, že sexuální přitažlivost je pro ni téměř nepřítomná, což se promítá jak do jejího přístupu k sexu, tak do jejího vztahového života: „*Já neustále cítím, že mám asexuální přitažlivost. Ani u mě se neobjevuje prostě při dlouhodobém vztahu... jsme spolu dva roky a já jsem ji*

nepocítila. “. Sexuální fantazie však u Jany hrají jistou roli, byť jejich charakter je odlišný od toho, co by se dalo očekávat u osob s běžnou sexuální přitažlivostí. Sama popisuje, že fantazie u ní často nesouvisejí s jejím aktuálním partnerem, ale objevují se jako oddělený mentální proces: *„Sexuální fantazie jsem neměla spojené se svojí přítelkyní. Byly spíš o nereálných lidech.“* Zajímavé je, že v průběhu jejího života se obsah těchto fantasií proměnil. Zatímco dříve byly zaměřeny výhradně na ženy, nyní dominují fantazie o mužích, často spojené s akty, které v reálném životě nevyhledává, jako je například penetrativní sex.

Jana také reflektuje, že její přístup k sexu je silně ovlivněn jejími vztahovými preferencemi. Sex pro ni není primární formou vyjadřování blízkosti, ale přesto ho nevnímá negativně: *„Sex je pro mě neutrální aktivita, kterou pro někoho ráda udělám, ale sama ho aktivně nevyhledávám.“* To je opět v jistém rozporu s jiným Janiným výrokem: *„Pocítuju, že by pro mě bylo hrozně fajn navazovat vztahy s někým, kdyby to byla jednorázová záležitost – nevznikal tam ten vztah. Bylo to prostě otázka na... nějakého jednorázového sexu, bez vazby, bez nějakých pocitů, bez nějakého rozebírání, že by to bylo čistě jenom naplnění fyzických potřeb.“* Domnívám se, že tento rozpor by mohl být důsledkem Janina komplexního vztahu k sexualitě, který je ovlivněn její asexuální identitou a potřebou autonomie. Na jedné straně sex nevnímá jako přirozenou nebo žádanou součást svého života, což dokládá její postoj, že ho sama aktivně nevyhledává. Na druhé straně však připouští, že by jednorázový sex bez emocionálních vazeb mohl být ideální formou naplnění fyzických potřeb, protože by eliminoval vztahový tlak. Tento rozpor může naznačovat její snahu integrovat různé aspekty sexuality do svého života tak, aby byly v souladu s její identitou a hodnotami, přičemž stále hledá rovnováhu mezi fyzickými potřebami a emocionálním napojením.

Z hlediska interpretace lze říci, že Jana ve vztazích chápe sex spíše jako prostředek k budování intimity a respektu než jako naplnění vlastní touhy. Sexuální fantazie a vzrušení vnímá jako izolované procesy, které nejsou nezbytně propojeny s jejím reálným partnerským životem. Její ochota přizpůsobit se potřebám partnera a zároveň jasně komunikovat své vlastní limity ukazuje na vysokou míru sebeuvědomění a schopnost budovat vztahy na základě vzájemného respektu a důvěry.

Jana reflektuje, že společenská očekávání a očekávání rodiny hrála v jejím životě jen okrajovou roli, protože na ně nikdy výrazně nereagovala a vědomě se od nich distancovala. Popsala, že její rodina se smířovala s určitými předpoklady o její orientaci a vztazích, aniž by se Jana aktivně zapojovala do těchto debat: „*Předtím, já jsem nikoho doma nepředstavila, tím, že tu byly velice krátké záležitosti, tak oni jen věděli, že jsem sama a začali se nějak smířovat s tím, že jsem lesba, že prostě, když jsem nepřinesla domů kluka, tak někdy přinesu holku.*“ To ukazuje na nezáměr Jany o naplnění rodinných očekávání, což souvisí s jejími celkově chladnými vztahy k rodině, o které mluví víceméně v negativním světle. V práci a mezi přáteli Jana oceňuje vzdělané prostředí, kde může být otevřená o své orientaci, aniž by čelila nepochopení nebo předsudkům. Přesto zdůrazňuje, že osobní otázky týkající se její intimity vnímají její kolegové citlivě a respektují její hranice: „*V práci, když už se někdo něco chce zeptat, tak to není, že by za váma senzaktivně přiběhl, ale spíš se zeptají: Tady ta věc mi nedává smysl, vím, že jsi asexuální – jak to cítíš?*“ Tato zkušenost potvrzuje, že v profesním i sociálním prostředí nachází bezpečný prostor pro sdílení své identity, což kontrastuje s jejími vztahy k rodině.

Co se týká širších společenských očekávání, Jana nevnímá, že by na ni měla velký tlak. Naopak reflektuje, že česká společnost je ve vztahu k intimním záležitostem spíše lhostejná: „*Mně přijde, že já necítím jakýkoliv očekávání. Prostě je to pro mě jenom: za zavřenými dveřmi si dělejte, co chcete, a o to se nikdo nijak nezajímá.*“

Řekl bych, že Jana si vytvořila jistý obranný mechanismus vůči vnějším očekáváním tím, že je nepřikládá velký význam. Odmítání rodinných očekávání může souviset s její potřebou autonomie a se zkušenostmi, které ji vedly k tomu, aby se od rodiny emocionálně odpoutala. Ve společnosti a mezi přáteli naopak nachází prostředí, kde je její identita přijímána, což jí umožňuje větší otevřenost a klid. Tento kontrast naznačuje, že Jana si selektivně vybírá, kde a jak chce čelit očekáváním, přičemž preferuje prostředí, která jsou vůči její jinakosti respektující a podpůrná.

4. Participant 4. – Erik, 21 let

Pan Erik nikdy nenavázal žádný partnerský vztah. Uvědomění, že v oblasti vztahů vybočuje z mainstreamového očekávání, přišlo během druhého stupně základní školy. V

tomto období si začal všimnout, že jeho vrstevníci mluví o romantických citech a navazují vztahy, zatímco on tuto potřebu necítil. Popsal to následovně: „*Vždycky jsem cítil nějaký to očekávání nebo něco podobného, ale teprve tam to jako by začalo, protože ty lidi dospívají, tak se o tom začínají víc bavit a všechno se takhle spojí.*“ Tento moment Erik vnímal jako bod, kdy si začal uvědomovat, že jeho zkušenosti se neshodují s tím, co prožívají ostatní.

Ve snaze zapadnout do společenského rámce romantických vztahů se Erik pokoušel „volit“ objekty náklonnosti, aniž by sexuální či romantickou přitažlivost skutečně cítil: „*Já jsem v podstatě to řešil tak, že jsem si vybral... No tak tahle osoba není úplně příšerná. Většinou to byl kluk, protože tam ještě ta heteronormativita do toho zabíhá a já jsem si říkal, no tak tenhle ten tak teď není úplně tak hrozný. No tak třeba si řeknu, že na toho mám.*“ Tento popis ukazuje, že Erikovo chování v té době vycházelo spíše z rozumu a jisté konformity než z vnitřních emocí. Romantická přitažlivost je pro Erika nadále nejistou oblastí. Připouští, že si není jistý, zda ji kdy cítil: „*Nejsem si vůbec jistý, jestli jsem někdy jako cítil nějakou romantickou ani sexuální přitažlivost.*“ Tato slova poukazují na Erikovu introspektivní reflexi i na možnou nejednoznačnost definice romantiky v jeho životě. Místo romantických vztahů přikládá zásadní význam vztahům přátelským a rodinným, které považuje za základ své sociální a emocionální pohody. Přátelství označuje za jakousi „nalezenou rodinu“: „*Přátelé občas vidím spíš jakoby takovou nalezenou rodinu, že jakoby není rodina jenom jako krev. A možná právě proto je stavím na tu jednu úroveň.*“

Pro Erika je intimita složitou, ale důležitou součástí mezilidských vztahů, kterou vnímá ve dvou rovinách – emoční a fyzické. Emoční intimitu chápe jako blízkost a důvěru mezi lidmi, která vzniká sdílením myšlenek a emocí. Popsal ji jako stav, kdy „*když se ukážeme vlastně v té zranitelnosti té další osobě, a to je v podstatě taky intimní, jenom to není fyzicky.*“ Tato forma blízkosti je pro něj klíčová, protože poskytuje pocit bezpečí a napojení na druhé. Fyzická intimita však představuje komplikovanější oblast, v níž se někdy cítí nepohodlně. Ačkoli je schopen ji překonat v situacích, kdy to druhá osoba potřebuje, vnímá ji často jako výzvu. Jak sám řekl, „*jsou chvíle, kdy nechci... ale vím, že někteří lidi to potřebují, a když je fakt cítit, že v tu chvíli to ten člověk potřebuje, tak jsem ochotnej překročit svoje nepohodlí.*“ Stran sexu Erik nemá žádné zkušenosti, ani nepocítuje potřebu sex vyhledávat, ovšem i přesto připouští, že pokud by někdy vyvstala

nějaká vhodná příležitost, sexu by se nebránil: „*Kdyby to teda přišlo, eventuálně někdy, ať už ze strany jinýho člověka nebo něco takhle, tak se jako v mezích bránit nebudu a budu se snažit jakoby s otevřenou myslí k tomu přistupovat.*“

Erik vnímá společenská očekávání týkající se partnerských vztahů jako silně zakořeněná a často nezpochybnitelná. Společnost podle něj automaticky předpokládá, že si každý najde partnera, bude s ním sdílet domácnost, a nakonec založí rodinu: „*Že si najdou partnera a že budou... já nevím, asi žít spolu, ať už někde v bytu, v domě a že budou mít děti, a ty děti vychovaj.*“ Tato očekávání Erik sice reflektuje, ale nijak se jimi necítí vázán. Partnerské vztahy nevnímá jako nutnou součást svého života a spíše než tlakem se cítí ostrčený tím, že do tohoto rámce nezapadá. Přiznává, že společenské normy mohou vést k pocitům odcizení: „*Někdy se může člověk cítit jako ostrčený, že vlastně... on není součástí té společnosti, kde všichni mají ty partnery.*“ Přesto si díky nalezené komunitě a podpoře přátel vybudoval vlastní prostředí, které mu poskytuje pocit přijetí.

5. Participant 5. – Viktor, 22 let

Partnerské vztahy jsou pro pana Viktora velmi okrajovým tématem. Sám uvádí: „*U mě vztahy v podstatě jsou neexistující téma a asi nemám ani jako touhu to nějak jako s nikým zkusit.*“ Tato absence potřeby navazovat partnerské vztahy souvisí s jeho identifikací jako aromantického asexuála, což znamená, že necítí romantickou ani sexuální přitažlivost, případně pouze minimálně. Přesto Viktor reflektuje, že partnerský vztah je pro něj v ideálním případě spojen s důvěrou a podporou, tedy vlastnostmi, které se promítají i do jeho přátelství: „*Za mě by vztah měl prostě být ve smyslu, že jste něčí jako fakt úplně nejlepší kamarád, který vás zároveň i z té intimnější stránky podpoří.*“

Viktorovy zkušenosti s partnerskými vztahy jsou omezené a zahrnují pouze jeden vztah v období puberty, který měl i sexuální složku, která byla jedním z nejdůležitějších pilířů tehdejšího Viktorova vztahu. Tento vztah pro něj měl význam spíše explorativní, jak sám popisuje: „*Zkusil jsem a vím.*“, čímž participant míní to, že mu tento vztah umožnil pochopit, že o vztahy ve všeobecnosti nejeví zájem a že tak říká „nejsou pro něj“. Navzdory tomu přinesl tento vztah do Viktorova života i nějaké pozitivní aspekty, zvláště co se týče příjemných prožitků spjatých se vzájemnou blízkostí: „*Ale hrozně mi dal v tu*

chvilku, jakože v mém životě tak nějak mít někoho k sobě trošku na té intimní úrovni.“, říká. Tento vztah participantovi umožnil potvrdit si vlastní identitu na spektru asexualita a zároveň získat určitou zkušenost právě s důvěrou a intimním propojením, které pro něj do té doby bylo cizí. Nicméně i přes tyto aspekty vztah Viktor vnímá jako neideální a do jisté míry povrchní, především kvůli nedostatku emocionální hloubky ze strany jeho protějšku: *„Ten druhý si trošku pokazil tu důvěru, takže od té doby se mi do toho úplně nechce.*“ Ztráta důvěry byla dle participantových slov způsobena zvláště neospravedlněným útlumem kontaktu, přičemž celý vztah víceméně neskončil rozchodem, ale právě spíše přetržením komunikační linky. Zajímavá byla geneze tohoto vztahu. Vznikl postupně a spontánně, bez jasného okamžiku, kdy by bylo rozhodnuto o přechodu z kamarádství do partnerského vztahu. Participant to vnímá to jako přirozený proces, kdy interakce mezi jím a budoucím partnerem získávaly stále více intimních rysů, aniž by si toho výrazněji všimli: *„Nám jako přišlo to naše chování, což bylo docela dost intimní už samo o sobě, tak nám to přišlo jako normální.*“ Až přibližně po půl roce, kdy byli v blízkém přátelském vztahu, situace *„překročila přes hranici“* mezi přátelstvím a vztahem. Viktor však dodává, že sám přesně neví, kde tuto hranici definovat: *„Já úplně pořádně nemám představu, kde ta hranice je, ale lidi prostě najednou začnou spolu chodit a asi se to stalo i mně.*“ Tento přerod tedy vnímá jako nenápadnou a nenucenou změnu dynamiky jejich vztahu.

Pro Viktora hrají v jeho životě důležitější roli přátelské vztahy, které definuje jako stabilní a dlouhodobé, přestože jsou také spíše omezené na úzký okruh lidí: *„Já mám tak tři stabilní přátele a ty si držím.*“ Partnerský vztah by pro něj mohl být pouze spontánní událostí, která by nevyžadovala jeho aktivní zapojení nebo změnu jeho přístupu: *„Když to přijde, tak to přijde.*“, čímž dává víceméně najevo, že potenciálnímu vztahu je do budoucna otevřený, pokud by se naskytl vhodná příležitost. Do celé věci se ovšem poměrně silně propisuje Viktorova asexualita, která má zásadní vliv na jeho vnímání a prožívání partnerských vztahů. Zdůrazňuje, že absence sexuální přitažlivosti pro něj není problém ani důvod ke změně: *„Já aktivně nevyhledávám vztah a nepotřebuju ho k životu.*“ Navázání potenciálního partnerského vztahu je pro Viktora komplikováno nejen jeho orientací, ale i jeho obecnou sociální nejistotou: *„Já mám docela problém najít někoho, kdo to cítí stejně jako já... Nejsem úplně sociálně zkušený člověk.*“ Přesto se zdá, že by byl ochoten do vztahu vstoupit, pokud by byl tento krok přirozený a nevyžadoval by zásadní změny v jeho životním stylu: *„Třeba by to takovej problém nebyl.“* Viktor je v souvislosti s tímto

typickým příkladem aromantického asexuála, který sice necítí vnitřní potřebu navazovat a budovat partnerský vztah, ovšem nevidí svět v černobílých barvách a připouští, že by mohly nastat scénáře, které by vztah do jeho života přinesly, a to i s jeho pozitivy.

Viktorovo vnímání a prožívání intimity je výrazně ambivalentní a rozdílné v rovině fyzické a emoční. Fyzickou intimitu, kterou definuje víceméně skrze sexualitu, popisuje jako něco, co v určitých momentech dokáže tolerovat, ale v zásadě ji nepovažuje za příjemnou: „*Ta praxe mi nepřijde jako zrovna dobrý nápad... během toho sexu jako takovýho ten odpor cítím.*“ Tato zkušenost se váže především k sensorickému nepohodlí a určité nechuti k tělesnosti, se kterou má již své zkušenosti. Naopak emoční intimita by pro něj mohla být přitažlivější, protože ji spojuje s důvěrou a odhalením hlubších emocí: „*Odhalit svoje třeba nejhlubší touhy, strach... mít tu důvěru k tomu člověku.*“ Přestože si uvědomuje hodnotu emoční intimity, přiznává, že má k jejímu vyhledávání značné obavy, které pramení z jeho minulých zkušeností s narušením důvěry a z rizika emocionálního zranění: „*Pro mě je to tak neznámá věc, že já ani nevím, jestli to fakt chci.*“ Emoční intimita tak zůstává pro Viktora spíše hypotetickým ideálem, který ho přitahuje svou hloubkou, ale zároveň odrazuje určitou zranitelností a nejistotou, která se s emoční blízkostí pojí.

Prožívání sexu je u participanta do značné míry modifikováno jeho asexualitou, což se odráží v jeho ambivalentním postoji k sexu. Teoretický aspekt sexu považuje za zajímavý a zkoumá ho prostřednictvím literatury a médií, ale praktická stránka ho odpuzuje: „*Ta teorie zní fajn, ale ta praxe mi přijde odporná.*“ Viktor zmiňuje, že jeho sexuální zkušenosti byly sensoricky nepříjemné a provázené odporem: „*Vyloženě k těm lidským tekutinám jako takovým.*“ Sexuální fantazie se u něj objevují spíše nepřímo, zaměřené na fiktivní postavy nebo situace, a nespojuje je přímo se sebou: „*Ty představy jsou spíš co se týká těch postav než mě. Já se od toho držím stranou.*“ Masturbaci Viktor praktikuje jako prostředek k uvolnění tělesného napětí, ale bez přímé vazby na fantazie nebo konkrétní osoby: „*Reaguju na ten tlak, který vychází z těla, spíš než že by to bylo navázané na nějaké fantazie.*“ Jeho vztah k sexualitě tak zůstává spíše utilitární a distancovaný, bez výraznějšího emocionálního či osobního propojení.

Společenská a rodinná očekávání stran partnerských vztahů popisuje Viktor s jistým rozhořčením, nebo možná spíše frustrací a rezignací na systém a majoritní vnímání těchto fenoménů, se kterým se neztotožňuje. Tato očekávání Viktor od dětství vnímá jako silný

tlak, kterému se však vždy vzpíral. Rodina na něj vyvíjela nátlak, aby si našel partnerku a měl děti, což ho obtěžovalo: „*Prošel jsem si asi celou dekádu nátlaku, jakože musíš aspoň jedno [dítě], ne? Ale ne.*“ Tato očekávání považoval za otravná a nepřiměřená, což se projevovalo zejména při rodinných setkáních, kde tato témata dominovala: „*Přišlo mi to samozřejmě otravný, pokud to bylo jediný téma, který se třeba na rodinném setkání probíralo.*“ Viktor tato společenská očekávání odmítá jako neslučitelná s jeho vlastním nastavením a identitou, přičemž je reflektuje spíše jako předepsané normy, které nezohledňují individualitu: „*Když se to tak vezme, tak ideální je chodit do školy, něco z vás bude, pak se usadit, ideálně muž, žena, a ideálně tak tři děti.*“, dodává. I přes tento tlak Viktor nikdy nepochyboval o tom, že tento tradiční životní scénář není pro něj, a místo toho upřednostňuje svou nezávislost a autenticitu.

6. Participant 6. – Laura, 19 let

Paní Laura vnímá partnerské vztahy jako velmi různorodé a multidimenzionální fenomény, mezi kterými zmiňuje emoční, fyzickou, psychickou, a dokonce i duchovní úroveň. I přesto, že dosud nemá osobní zkušenost s romantickým vztahem, zdůrazňuje, že partnerské vztahy jsou dynamické, náročné na energii, ale zároveň mohou přinášet velkou hodnotu. Sama říká: „... [vztahy jsou] ... *něco, na čem se pracuje určitě, co stojí hodně síly a hodně to člověku i dá. Hodně energie, hodně času bere i dává.*“ Tento pohled rezonuje s jejím zájmem o dynamiku vztahů a hledáním hlubokého emočního propojení, což je pro ni klíčovým motivačním faktorem pro případné navázání partnerského vztahu. Partnerské vztahy považuje za téma, o které se i navzdory své vztahové nezkušenosti zabývá: „*Hodně mě zajímají, jak fungují vztahy, jak funguje jejich dynamika... ráda poslouchám různé odborníky na toto téma.*“

Laura také reflektuje své otevřené nastavení k romantickým vztahům, přičemž zdůrazňuje, že jde o postoj spíše pasivní. Aktivní vyhledávání partnera pro ni není přirozené: „...*že bych někdy aktivně jako nějak vyhledávala, to ne. Spíš si říkám, jak to přijde, tak, no...*“ Přesto je připravena do případného vztahu investovat úsilí, pokud to bude stát za to. Pro Lauru je klíčová možnost komunikace s partnerem, zejména pokud by nebyl

asexuál, a chápe, že takové diskuse by mohly být zásadní pro udržení vztahu: „...že bych to dokázala vykomunikovat třeba s tím partnerem, že to není tak, že by to úplně zavrhla.“

Asexualita hraje v jejím vztahovém přemýšlení významnou roli, ovlivňuje nejen způsob, jakým přistupuje k potenciálnímu navázání vztahu, ale i její očekávání od vztahové dynamiky. Laura si uvědomuje, že absence sexuální přitažlivosti může ve vztahu představovat výzvu, zvláště pokud druhá strana není asexuální, a tuto výzvu pojímá jako téma, které by mohlo být ve vztahu dlouhodobě přítomné: „Pokud třeba ten partner není asexuál, tak nějak řešit tohle v tom vztahu...“ Zároveň však svou asexualitu nepovažuje za překážku pro vytvoření romantického partnerství, ale spíše za faktor, který vyžaduje pochopení a respekt.

Laura vidí velký význam v emoční úrovni vztahů. Ta pro ni představuje podstatnou hodnotu, kterou již nyní naplňuje ve svých přátelských a rodinných vazbách. Tyto vztahy popisuje jako klíčové, a zejména s nejlepší kamarádkou má hluboké pouto: „...určitě právě nějaké to souznění, ať už názorové nebo i na té emoční úrovni, pochopení nějaké.“ Přátelské vztahy a emocionální blízkost jsou tak pro participantku momentálně hlavním způsobem naplňování potřeby vztahovosti. Její celkový přístup k partnerským vztahům lze charakterizovat jako realistický a otevřený, avšak spojený s hlubokým porozuměním vlastní orientace a specifických potřeb. Laura nevnímá absenci zkušeností jako hendikep, ale jako součást její cesty k sebeobjevování a potenciálnímu vztahu.

Paní Laura velmi intenzivně rozlišuje mezi emoční a fyzickou úrovní intimity, přičemž každou z nich vnímá jako zcela odlišnou oblast. Emoční intimita pro ni představuje klíčový aspekt vztahů a je pro ni přirozená a důležitá: „...pustit někoho si právě k té intimitě v těchlech dvou různých oblastech je pro mě na úplně jiné úrovni.“ Naopak fyzická intimita jí připadá vzdálená a těžko pochopitelná, což se odráží i v jejích zkušenostech z kamarádkských vztahů, kdy například objímání vnímala spíše jako něco rodinného než běžný projev přátelské blízkosti. Zatímco emoční intimita pro ni znamená důvěru a hluboké propojení, fyzická složka je pro ni cizí a obtížná, což podtrhuje její přirozené zaměření na psychickou a emoční stránku vztahů. Tato rozdílnost jí umožňuje lépe chápat své vlastní potřeby a stanovovat jasné hranice v mezilidských vztazích.

Laura popisuje svou sexualitu jako stav téměř absolutní absence fyzických impulzů, fantazií či představ, které ji nijak neoslovují a jsou pro ni zcela cizí: „...sny, jsou nějaké sexuální sny, jsou normální nebo tak. To jsem taky vůbec neznala a neznám doted.“ Při představě sexu s partnerem se u ní neobjevují ani pozitivní, ani negativní pocity, ale spíše neutrální vnímání: „Nevím, co od toho čekat, ani to neznám, takže asi člověk vážně netuší.“ Navzdory této absenci vnitřní potřeby by však byla ochotná o sexu uvažovat v kontextu partnerského vztahu, pokud by to pro udržení vztahu považovala za důležité. Uvědomuje si však, že právě tato oblast by mohla představovat první významnější výzvu, kterou by musela v souvislosti se svou asexualitou řešit: „...když pak chce navázat člověk vztah s nějakým partnerem, tak tam to bude asi téma pak na dlouho.“ Laura je však připravena tuto potenciální obtíž řešit otevřenou komunikací a snahou vyvážit potřeby obou stran, přičemž respektuje, že i fyzická intimita může být pro vztah důležitá, už jen z biologické hlediska.

Participantka zároveň vnímá, že společnost klade na jednotlivce v oblasti partnerských vztahů určité standardy a očekávání, které může být pro některé lidi, včetně asexuálů, obtížné naplnit. Zdůrazňuje, že partnerský vztah je stále považován za normu a že společnost často vnímá vztah jako propojený se sexuální aktivitou: „Právě mi přijde, že ta asexualita se hodně vymyká, že v dnešní době každé... ne předpokládá, ale že je takový standard mít jako zájem o tu sexuální aktivitu.“ Má pocit, že se mnohdy přehlíží jiné aspekty vztahů, jako je hluboké emoční propojení nebo romantická blízkost, které by mohly být pro některé lidi, včetně ní, důležitější než fyzická stránka. Oceňuje, že dnešní doba je v mnoha ohledech otevřenější a umožňuje lidem lépe poznat své vlastní potřeby a hledat v partnerství rovnováhu, která odpovídá jejich individuálním preferencím. Nicméně si uvědomuje, že její odlišnost může vést k tomu, že není vždy snadné najít pochopení nebo kompatibilitu v rámci partnerských vztahů. Právě společenská očekávání považuje zároveň i za jeden z motivů, proč by potenciálně navázala partnerský vztah, byť reflektuje, že mnohem větší váhu pro ni mají její

7. Participant 7. – Edita, 22 let

Paní Edita se identifikuje jako aromantický asexuál a svou asexualitu popisuje jako téměř stoprocentní a uvádí, že prakticky všechny věci nějak spojené se sexualitou a romantickou vztahovostí jsou jí cizí. Zdůrazňuje, že nikdy žádný partnerský vztah neměla, což však nevnímá jako negativní zkušenost nebo problém. Na otázku, co si představuje pod pojmem partnerský vztah, uvádí: „*Tam nějakou prostě vzájemnou lásku k sobě, být prostě, jako mít se rád, mít třeba společný zájmy, nějak se starat prostě o tu domácnost nějak dejme tomu 50 na 50, nějak se to vzájemně doplňovat a mít to vzájemný porozumění jako pro sebe a nějakou takovou tu rovnost.*“ Tím definuje vztahy spíše jako harmonické soužití založené na sdílení a rovnosti než na fyzické stránce.

Přestože participantka neprojevuje aktivní snahu o navázání partnerského vztahu, zmiňuje možnost, že by se to mohlo v budoucnu změnit: „*Nevylučuju do budoucna, že třeba někoho najdu, ale pro mě je podmínka, aby to bylo prostě tak jako asexuální.*“ Tento výrok reflektuje její potřebu nacházet kompatibilitu na úrovni asexualy, která je klíčovou součástí její identity. Podmínku, že by její případný partner měl být asexuální, vysvětluje tak, že jiný model vztahu by pro ni byl nefunkční a absolutně neakceptovatelný.

V jejím vyprávění se často objevuje téma harmonie a porozumění, přičemž Edita nevnímá absenci partnerského vztahu jako deficit. Naopak, věnuje se svým zájmům a budování vztahů jiného typu, především kamarádkých, které označuje vedle rodinných vztahů za své nejdůležitější vztahy: „*Asi možná ty kamarádké, že mám pár kamarádů a taky třeba dobrý vztahy obecně s lidma okolo.*“ Kamarádké vztahy vnímá jako významné, protože jí přinášejí podporu, vzájemnou pomoc a sdílení. Tato orientace na přátelské vztahy svědčí o tom, že pro ni sociální blízkost neztrácí význam, byť se nepromítá do partnerského kontextu.

Intimitu participantka definuje jako: „*osobní prostor, že nějakou hranici, která je prostě jenom moje a do toho prostoru třeba pustím jenom člověka, kterej mi je co nejbliž, nebo se s ním cítím bezpečně.*“ Tento výklad odráží její potřebu zachovat si autonomii a komfort, přičemž hranice fyzické intimity jsou u ní nastaveny velmi striktně. Fyzická blízkost je pro Editu specificky nepříjemná, především pokud jde o objímání či polibky. Sama uvádí: „*Pokud je to třeba obejmutí nebo takhle pusa, tak to pro mě jako ne, to třeba*

jako uhnu.“ Na druhé straně dokáže tolerovat fyzické projevy, které jsou kulturně a společensky normativní, jako například podání ruky. Stejně tak k fyzické intimitě přistupuje odlišně v rámci své profesní role. V sociální práci, kde pracuje a kde přichází do kontaktu s dětmi nebo seniory, je schopna takové situace akceptovat bez negativních pocitů. Tento pragmatický přístup naznačuje, že v profesním kontextu dokáže fyzický kontakt abstrahovat od osobní roviny a nevnímat ho jako narušení svého prostoru. Stejně tak vnímá rozdíl mezi fyzickým kontaktem jako osobním gestem a společenskou formalitou, což jí umožňuje nastavit a udržovat jasné hranice.

Ve svém blízkém okolí má Edita nastavené jasné hranice, které přátelé i rodina respektují. Sama uvádí, že ti, kteří ji znají, jsou s těmito hranicemi obeznámeni: *„O mě lidi vědí, že to nemám ráda, že to nedělám... třeba při narozeninách prostě víte, už jako nezkoušej, že jo, já vím, že to nemáš ráda, tak tak ti jako nedám.“* Tato strategie se ukazuje jako efektivní způsob, jak se vyhnout situacím, které by jí byly nepříjemné, a současně zamezit možným nedorozuměním. Tento přístup lze chápat jako formu proaktivní komunikace, která zajišťuje její komfort a předchází konfliktům.

Pokud již dojde k situaci, kdy někdo překročí její hranice, Edita se ohradí, ale nezlobí se na daného člověka. Sama k tomu říká: *„Já to nemám jenom ráda a jenom jako že uhnu a necítím žádnou jako nenávisť k tomu člověku, nezlobím se na něj za to, třeba jako že to nevěděl.“* Tento postoj naznačuje, že její nepříjemné pocity nejsou zaměřeny vůči konkrétní osobě, ale vůči aktu samotnému. Tato nuance ukazuje její schopnost rozlišovat mezi intencí druhého člověka a vlastním prožitkem, což jí umožňuje zůstat vůči druhým otevřená a zachovat si nadhled.

V emoční rovině Edita popisuje určité formy intimity, například s blízkými přáteli. Uvádí, že sdílení pocitů a důvěrných témat není pro ni problém, pokud má s druhou osobou dlouhodobě vybudovaný vztah: *„Ale mám kamarády, který mě běžně, jako mluvíme o vnitřních pocitech, že to jako není problém.“* V tomto kontextu je však patrná její preference být spíše naslouchajícím partnerem: *„Většinou spíš jako poslouchám já toho člověka, než že jako on se spíš svěří mě.“* To reflektuje její zaměření na poskytování podpory druhým, což může být důsledkem její profesní zkušenosti nebo osobních preferencí a nastavením.

O své sexualitě Edita hovoří jako o absenci jakékoliv potřeby nebo touhy po sexuálních aktivitách. Sama říká: „*Necítím jako žádný, prostě žádnou potřebu toho sexu ani tý sexuální přitažlivosti, tak nemám žádný zkušenosti nikdy s ničím, prostě absolutně jako ne, jo, a nemám tu potřebu to ani zkoušet.*“ Tím jednoznačně vyjadřuje, že nepotřebuje ověřovat nebo zkoumat svou asexualitu prostřednictvím sexuální zkušenosti. Tento postoj ilustruje její pevné přesvědčení o vlastní identitě a nepotřebu podléhat společenským tlakům. Kromě absence touhy Edita také zmiňuje, že nikdy nezažila sexuální vzrušení, fantazie nebo impulzy: „*Nikdy, k žádnému objektu ani člověku. Vůbec... Maximálně to ocenění toho vzhledu, že fakt třeba jako porovnání... dobrý k obrazu, jsem našla obraz, že je hezky namalovaný, že je prostě dobřej, asi tak podobně bych to ocenila k tomu jako vzhledu.*“ To může naznačovat, že Edita dokáže ocenit krásu jiných lidí, ale čistě na nesexuální úrovni. Přirovnání ke kráse obrazu odráží, že vnímá atraktivitu jako estetickou kvalitu bez jakéhokoliv spojení se sexuálními pocity nebo představami.

Paní Edita ve svém vyprávění zároveň reflektuje společenská očekávání, která se týkají partnerských vztahů, a jejich vliv na její život. Zmiňuje zejména tlak ze strany rodiny a širšího okolí, který vnímá od dob svého dospívání: „*Už si měl někoho najít, že už to prostě čas... obzvlášť teď už jako přes dvacet.*“ Tato očekávání, spojená s představou, že žena by měla vstoupit do partnerského vztahu a ideálně i založit rodinu, vnímá jako stereotypní a neodpovídající jejím potřebám a identitě. Přestože ji narážky typu „*můžeš umřít jako stará panna*“ mrzí, snaží se na ně nereagovat a říká: „*Já si z toho nic jako nedělám. Už to pouštím jedním uchem tam a druhým ven.*“ Tento postoj svědčí o její schopnosti odolávat tlaku společnosti a zachovávat si integritu. Edita zároveň zdůrazňuje, že společenské očekávání považuje za nereálná a nepochopení jejího způsobu života připisuje předsudkům, které ve společnosti přetrvávají. Její přístup ukazuje na pevné zakořenění ve vlastní identitě a odmítání podvolit se normám, které nepovažuje za relevantní pro svůj život.

8. Participant 8. – Karin, 18 let

Paní Karin vnímá partnerské vztahy jako hluboké propojení dvou lidí na mentální a emoční úrovni, kde hlavní roli hraje důvěra a sdílení intimních aspektů osobnosti. Sama říká: „*Pro mě je to dvou lidí, kteří mají k sobě blízko po té mentální rovině v tom smyslu,*

že spolu sdílí... ehm, jistě postoje, chtějí spolu trávit čas, mají i nějaké plány do budoucna a jsou vlastně vzájemně pro sebe tou první volbou.“ Pro Karin tedy vztah znamená intenzivnější formu přátelství, která zahrnuje blízkost a oddanost, ale nikoliv nutně fyzické či sexuální projevy náklonnosti. Sexuální stránka věci je pro participantku výrazně oddělená od té vztahové: „Když si představím pohlavní styk a vztah, tak tam nevidím vlastně vůbec nic, co by pro mě v hlavě tyhle věci spojovalo“, uvádí. Z její výpovědi cítím až, řekl bych, jistou frustraci pramenící z toho, že tato pro ni naprosto samozřejmá věc není nijak univerzálně platná, ba naopak, společenským konvencím se spíše vymyká.

V průběhu života participantka zažila pouze jeden romantický vztah, který však skončil právě kvůli rozdílným očekáváním v oblasti fyzické intimity: „Tam vlastně asi ten vztah i na tomhle do jisté míry skončil, že já jsem nebyla schopná se ve věcech posouvat dál.“ Tato zkušenost pro ni byla náročná, protože ztratila blízkého člověka, který pro ni měl velký význam – označuje ji dokonce za vůbec nejtěžší zkušenost v souvislosti se svou asexualitou. Zároveň však tento zážitek posílil její pochopení vlastní identity. Karin reflektuje, že fyzická stránka vztahů jí nepřináší smysluplnost, a přestože romantické city prožívá, její touha po vztahu se váže spíše na emoční a mentální než sexuální propojení. V souvislosti se vztahy Karin zároveň vyjadřuje obavy z budoucnosti v této oblasti. Sama říká: „Když teď nad tím tak přemýšlím, tak si nejsem jistá, jestli třeba chci vůbec do nějakých vztahů romantických vstupovat, anebo ne.“ Z toho soudím, že ačkoliv je Karin otevřená možnosti navázání vztahu, pociťuje nejistotu, zda by byla schopna jej plně naplnit tak, aby vyhovoval jak jí, tak partnerovi. Obavy, že její asexualita může být překážkou ve vztazích, ji vedou k úvahám o tom, jak by případné partnerství mohlo fungovat: „Kdybych potenciálně měla nějakého partnera, tak jak by to fungovalo... hodně bude záležet asi na té důvěře mezi námi dvěma.“ Je tedy zřejmé, že vzájemné pochopení a možnost vzájemné důvěry jsou pro participantku klíčovými pilíři potenciálního vztahu.

Karin vnímá intimitu ve vztazích především jako emoční blízkost a důvěru, nikoliv jako fyzické propojení: „Je to pro mě něco, co je to jako vlastně asi představa toho, že nemusím s tím člověkem mít nějaké zábrany a můžu se na sto procent projevit i v těch třeba svých jako slabších stránkách.“, uvádí. Intimita pro ni znamená možnost být před druhým člověkem autentická a sdílet své niterné pocity, což vnímá jako základní kámen hlubokého vztahu. Romantiku Karin spojuje s činy, které vyjadřují náklonnost a péči o druhého

člověka. Vysvětluje: „*Spíš to jsou jako jiné projevy, třeba co se týče jako... trávení času s tím člověkem nebo právě jako projevení... nebo třeba jako... když jim pomáhám s něčím nebo věnuju jim vlastně svůj čas a svoji energii, tak to já hodně vnímám jako ten projev náklonnosti.*“ To odráží Karin pohled na vztahy jako prostor pro sdílení a společné zážitky, spíše než pro tradiční fyzické projevy lásky. Ačkoliv Karin hovoří o blízkosti, propojení, péči atd., reflektuje zároveň jistou svou citovou nedostupnost a plochost – sama ovšem přiznává, že to by mohlo být do určité míry zapříčiněno spíše Aspergerovým syndromem, který má diagnostikovaný, než asexualitou.

Sex Karin vnímá jako něco, co pro ni v rámci partnerských vztahů nemá žádný význam a o co nemá zájem: „*Nemám problém s tím se angažovat jako v sexuálních aktivitách, pokud to bude ten člověk. Ale zatím jsem se s touhle situací nesečkala.*“ I přesto, že participantka v životě zažila chvíle, kdy se u ní objevily určité biologické projevy sexuální touhy, popisuje je spíše jako krátkodobé a nepříjemné momenty, které ji vyvedly z rovnováhy. Ideální představa pro ni spočívá v partnerských vztazích, které by zcela postrádaly sexuální složku. K tomu dodává: „*Já bych si to ideálně představovala tak, že vlastně lidé by byli více otevření tomu, že romantické vztahy mohou fungovat i bez té sexuální stránky. Bylo by to něco, co by vlastně nebylo tabu nebo stigma.*“ Takové uspořádání by podle ní odstranilo zbytečné překážky v jejích vztazích a umožnilo by jí naplno se soustředit na emoční a mentální propojení s partnerem.

Karin vnímá společenská očekávání ohledně partnerských vztahů jako určitý tlak, se kterým se vyrovnává od dětství. Popisuje, že již jako malá cítila, že společnost i rodina očekávají, že se jednou vdá, založí rodinu a bude naplňovat tradiční role. Říká: „*Mám pocit, že je zakořeněná ta představa, že člověk se později nebo dříve nebo později vdá nebo ožení a poté založí rodinu.*“ Tento tlak však pro ni nikdy nebyl přijatelný, což otevřeně reflektuje: „*Jako malá se mi protivilo, že bych měla být maminka nebo si najít muže.*“ Karin se vůči těmto normám vymezila a přijala, že pravděpodobně nenaplní očekávání společnosti ani své rodiny. Zároveň si však uvědomuje, že tato očekávání mohou být překážkou ve vztazích a někdy vedou k nepochopení jejího přístupu k intimitě a partnerství. Přesto se jí podařilo dospět k postoji, kdy klade důraz na to, aby její životní cesta odpovídala jejím vlastním hodnotám a preferencím, a nikoli normám, které považuje za neslučitelné se svou identitou.

9. Participant 9. – Alex, 26 let

Alex je v rámci této studie poněkud specifickým participantem, neboť je vedle asexuála rovněž transsexuálem – konkrétně trans mužem. Ačkoliv to vypadá, že poměrně úspěšně odděluje své zkušenosti spojené s asexualitou a transsexualitou, domnívám se, že v některých tématech, zvláště např. v oblastech partnerské kompatibility případně společenské stigmatizace, jsou zkušenosti spojené s transsexualitou a asexualitou do jisté míry neoddelitelné. Veškeré další interpretace zde uvedené ovšem vychází striktně z toho, jak svým žitým zkušenostem rozumí sám participant.

Pro Alexe je partnerský vztah především o sdíleném soužití, kde je prioritou dlouhodobost a vzájemná podpora. „*Pro mě je to soužití lidí, kteří spolu chtějí být – ted' to řeknu fakt klišoidně – až do smrti*“ popisuje svou představu ideálního vztahu. Přestože Alexovy představy o vztazích jsou jasně definované, jeho vlastní zkušenosti jsou velmi omezené. Přiznává, že měl pouze jeden krátkodobý vztah, který hodnotí spíše jako společenský kompromis než autentickou zkušenost: „*Bylo to na dlouhou dobu vlastně jediný můj... ten u kterého to jako zůstalo, mám zaškrtnuto, a dál už jsem to neřešil. Prostě povinnost splněna.*“ Tato reflexe naznačuje, že Alex své dřívější rozhodnutí vnímal spíše jako podvolení se vnějším tlakům, než jako skutečný pokus o vytvoření partnerské vazby.

Jedním z klíčových okamžiků Alexova vztahového uvědomění bylo nalezení pojmenování jeho asexuality a demiromantické orientace, což mu pomohlo lépe pochopit, proč mu dřívější vztahové pokusy nepřinášely uspokojení. Tento „aha moment“ Alexovi poskytl nejen vysvětlení jeho dosavadních zkušeností, ale také validaci, že jeho přístup k vztahům je v pořádku, i když se liší od majority. V kontextu navazování vztahů Alex zdůrazňuje, že pro něj proces seznamování probíhá pomalu a obezřetně. Považuje za důležité nejprve druhou osobu důkladně poznat, než se rozhodne sdílet více ze své identity. Tato potřeba opatrnosti a hlubšího emocionálního propojení odráží jeho celkovou orientaci na vztahy, které nejsou založené na rychlé eskalaci romantiky nebo fyzické přitažlivosti, ale na pečlivě budované důvěře.

Potenciální partner pana Alexe by nemusel být nutně asexuál, byť připouští, že navázání vztahu s allosexuálním partnerem by pro něj mohlo být náročné: „*Předpokládám, že by tam dříve či později byl právě jako trošku tenhleten komunikační crash...*“ popisuje

své obavy z potenciální nesouladu. V partnerských vztazích Alex také výrazně vnímá svou citlivost na přátelské vazby, které pro něj často nabývají významu, jenž ostatní nemusí vždy sdílet. „*Pro mě jsou kamarádi hrozně důležití, zatímco pro ně jsem často jenom na druhé koleji*“ reflektuje své zklamání z toho, že jeho vlastní investice do přátelství nejsou vždy opětovány. Tato zkušenost mu ještě více podtrhuje jeho přání najít partnera, který by sdílel jeho hodnoty a vnímání vztahů.

Alex vnímá intimitu v partnerských vztazích především jako hluboké emocionální spojení, které zahrnuje sdílení a vzájemné porozumění. Intimitu si spojuje s ne-sexuálními projevy blízkosti, jako je mazlení nebo objímání, jež pro něj mají mimořádnou hodnotu. „*Pro mě je to cuddles, prostě mazlení*“ říká s úsměvem, přičemž zdůrazňuje, že právě tato forma fyzické blízkosti symbolizuje jeho představu o intimitě. Alex však reflektuje i obavy spojené s emocionální závislostí, která by mohla vzniknout, pokud by se příliš přimkl k osobě, pro niž by tato blízkost neměla stejnou váhu. „*Vím, že bych na tom začal být prostě jako attachnutej*“ přiznává a vysvětluje, že jeho intimní potřeby často narážejí na odlišné vnímání druhých. Intimita pro Alexe tedy není jen fyzickým projevem, ale především symbolem důvěry a sdílení, který si pečlivě chrání pro vztah, jenž by byl oboustranně hluboký a respektující jeho hranice.

K samotnému sexu s určitou neutralitou, přičemž vnímá, že jeho vlastní potřeby a zkušenosti se liší od většinové společnosti. „*Nemám k tomu ani pozitivní, ani vyložené negativní vazbu*“ vysvětluje svůj postoj, který odráží spíše nezájem než odpor. Přesto připouští, že by byl schopen se sexuální aktivitě přizpůsobit, pokud by to bylo důležité pro jeho partnera. „*Kvůli tomu člověku bych to možná hecnul*“ zamýšlí se nad možností kompromisu, zároveň však zdůrazňuje, že by takový krok nebyl výsledkem jeho vlastní potřeby. Alexovo chápání sexu je úzce propojeno s emocionálním poutem, přičemž připouští, že určité aspekty sexuální intimity, jako mazlení nebo jiné fyzické projevy náklonnosti, se mu stávají přijatelnějšími, pokud si k někomu vytvoří hluboký vztah.

Alexovo vnímání partnerských vztahů je výrazně ovlivněno společenskými očekáváními, která na něj byla kladena od dětství. Už na základní škole čelil silnému tlaku ze strany vrstevníků, kteří vztahy a sexualitu považovali za normativní součást dospívání. „*Byl tam sociální tlak v tom, že pokud s někým nejste, s někým se nevyspíte... tak nejste normální*“ vzpomíná Alex a otevřeně hovoří o šikaně, které čelil kvůli svému odlišně

prožívanému zájmu o vztahy. Tento tlak vedl k tomu, že se pokusil zapadnout a splnit očekávání okolí: „*Dostal jsem se do něčeho, co se nemělo stát... začal jsem si s klukem jen proto, aby tam někdo byl.*“ Zároveň přiznává, že očekávání ze strany rodiny zůstávají stále přítomná, i když jsou méně explicitní. „*Cítím, že mám vůči rodině nějaké povinnosti, pokračovat, splnit, co ode mě očekávají*“ říká s náznakem tíhy, kterou tato očekávání představují. Tato očekávání vnímá participant jako tíživý tlak, který ho nutí přizpůsobovat se normám, jež nejsou v souladu s jeho vlastní identitou a potřebami.